

Conflict and Peace Studies Journal

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2565

บทความพิเศษ

1. การใช้แนวทางสันติวิธีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทย
สุริชัย หวันแก้ว
2. State, Constitutionalism, Violence on Dissent and Manipur:
How Conflict Gets Sustained in India's North East
Amar Yumnam

บทความวิจัย

3. การออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้
ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง: งานวิจัยและการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ของผู้วิจัย
ชวิน พงษ์ผจญ
4. การเฟ้นหานิจ การแสดงด้วยภาพและการสร้างความรู้: พัฒนาการของระบบฐานข้อมูลติดตาม
และเฝ้าระวังความขัดแย้งของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้
สมัชชา นิลปัทม์ และศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี
5. การสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายและความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่
ในปัจจุบัน
ธนัญกรณ์ หิรัญญูโฬสิฐกุล ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และมะรอนิง สาแลมิง
6. Special Autonomy as a One Conflict Solution for Aceh Peacebuilding
Rico Novianto

บทความวิชาการ

7. ความจำเพาะเจาะจงของกีฬามีส่วนช่วยก่อร่างสร้างการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาได้อย่างไร
ปิติเทพ อยู่ยี่นียง

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา (Conflict and Peace Studies Journal)

เจ้าของ

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วัตถุประสงค์ของวารสาร

เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดในสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา

ขอบเขตสาขาวิชาบทความที่เปิดรับ

- ความขัดแย้งและสันติศึกษา
- ความมั่นคง ความรุนแรง และการก่อการร้าย
- จิตตปัญญา
- พหุวัฒนธรรมและความหลากหลาย
- มานุษยวิทยา
- รัฐประศาสนศาสตร์
- รัฐศาสตร์
- สังคมวิทยา
- สิทธิมนุษยชน

ประเภทบทความที่เปิดรับ

- บทความวิจัย
- บทความวิชาการ
- บทความพิเศษ
- บทแนะนำหนังสือ
- บทวิจารณ์หนังสือ

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารกำหนดออกเผยแพร่ จำนวน 2 ฉบับต่อปี คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

จำนวนที่พิมพ์

150 เล่ม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กองบรรณาธิการภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุสุมา ภูใหญ่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชาติ จันทรแดง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.รุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์ธรรมศาสตร์ โสถถิพันธุ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.จรัญ มะลูลีม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(เกษียณอายุราชการ)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ สุริชัย หวันแก้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(เกษียณอายุราชการ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภิสภา ไหวฑูรเกียรติ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ เศรษฐมาลินี

สำนักงานคณะกรรมการ

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

Dr.Md.Mabubul Haque

Universiti Sultan Zainal

Abidin (UNIZSA), Malaysia

ฝ่ายจัดการและประสานงาน

นางสาวลลิตภัทร ธีราวุฒิ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อมูลการติดต่อ

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

15 ถ.กาญจนวนิชย์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

โทรศัพท์ 0 7428 9461 โทรสาร 0 7428 9451

E-mail: cpsj.psu@gmail.com

Website: https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

พิมพ์ที่

พี.ซี.พรีนตัง

บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาถ่วงน้ำหนักคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์ของบทความนั้น ๆ อย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งนี้ บทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

บทบรรณาธิการ

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565 ฉบับนี้ดำเนินการโดยสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา ทางกองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่มีคุณภาพทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งและสันติภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ วารสารฉบับนี้จึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้เป็นเวทีของการนำเสนอความรู้ของนักวิชาการที่สนใจงานด้านความขัดแย้งและสันติศึกษา โดยมีบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทั้งสิ้น 7 บทความ ซึ่งประกอบด้วย บทความพิเศษ บทความวิจัย และบทความวิชาการ สำหรับบทความที่หนึ่งและสองเป็นบทความพิเศษ เรื่อง การใช้แนวทางสันติวิธีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทย และบทความพิเศษเรื่องที่สอง คือ State, Constitutionalism, Violence on Dissent and Manipur: How Conflict Gets Sustained in India's North East ส่วนบทความวิจัย 4 บทความ ซึ่งเป็นบทความที่สามถึงหก โดยบทความที่สาม เรื่อง การออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง: งานวิจัยและการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ของผู้วิจัย บทความวิจัยสี่ เรื่อง การเพ่งพินิจ การแสดงด้วยภาพและการสร้างความรู้: พัฒนาการของระบบฐานข้อมูลติดตามและเฝ้าระวังความขัดแย้งของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ บทความที่ห้า เรื่อง การสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายและความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ในปัตตานี บทความที่หก เรื่อง Special Autonomy as a One Conflict Solution for Aceh Peacebuilding และ บทความที่เจ็ดซึ่งเป็นบทความวิชาการ เรื่อง ความจำเพาะเจาะจงของกีฬามีส่วนช่วยก่อร่างสร้างการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาได้อย่างไร

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับผู้อ่าน ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้อ่านที่ได้ให้ความสนใจติดตามวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา และขอขอบคุณผู้เขียนบทความ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินและพิจารณาถ้อยแถลงบทความให้มีคุณภาพ

นอกจากนี้ ผู้สนใจสามารถอ่านวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ที่ https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

ท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการขออ้อมรับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้อ่านและผู้สนใจทุกท่าน ซึ่งจะทำให้กองบรรณาธิการได้มีโอกาสดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป กองบรรณาธิการจึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

บทความพิเศษ

1. การใช้แนวทางสันติวิธีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรง
ในสังคมไทย 1
สุริชัย หวันแก้ว
2. State, Constitutionalism, Violence on Dissent and Manipur: 16
How Conflict Gets Sustained in India's North East
Amar Yumnam

บทความวิจัย

3. การออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุข 33
ในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจาก
ความขัดแย้ง: งานวิจัยและการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ของผู้วิจัย
ชวิน พงษ์ผจญ
4. การเฟื่องฟู การแสดงด้วยภาพและการสร้างความรู้: 68
พัฒนาการของระบบฐานข้อมูลติดตามและเฝ้าระวังความขัดแย้ง
ของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้
สมัชชา นิลปัทม์ และศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี
5. การสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายและ 112
ความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ในปัตตานี
ธัญกรณ์ หิรัญญ์ไพสิฐกุล ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี
และมะรอนิง สาแลมิง
6. Special Autonomy as a One Conflict Solution 141
for Aceh Peacebuilding
Rico Novianto

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

7. ความจำเพาะเจาะจงของกีฬามีส่วนช่วยก่อร่างสร้างการระงับ
ข้อพิพาทในวงการกีฬาได้อย่างไร
ปิติเทพ อยู่ยืนยง	170

บทความพิเศษ

การใช้แนวทางสันติวิธีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทย (The Uses of Peace Approach for Conflict -and- Violence Resolution in Contemporary Thailand)

สุริชัย หวันแก้ว (Surichai Wun'gaeo)¹

(Received: September 25, 2022; Revised: November 16, 2022; Accepted: November 23, 2022)

ภาวะผู้นำของมหาวิทยาลัย กรณี “ศูนย์ประสานงานปฎิญาหาคัดใหญ่”

จากผลการประชุมวิชาการ เรื่อง “บทบาทมหาวิทยาลัยต่อการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้” ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 13-14 ตุลาคม 2550 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้มีปฏิญญาความร่วมมือเรื่องบทบาทมหาวิทยาลัยในการสร้างสันติสุขสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกว่า “ปฏิญญาหาดใหญ่” และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2550 ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีมติให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นศูนย์ประสานงานบทบาทมหาวิทยาลัยในการสร้างสันติสุขสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จึงตั้ง “ศูนย์ประสานงานปฎิญาหาคัดใหญ่” ขึ้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความร่วมมือและรวมพลังของมหาวิทยาลัย 26 แห่งทั่วประเทศไทย ที่จะใช้การศึกษาเป็นธงนำในการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามภารกิจ 4 ด้านของมหาวิทยาลัย คือ การเรียน การสอน การวิจัย การบริการวิชาการและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

การใช้แนวทางสันติวิธีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมไทยอาจจะกล่าวถึงจากหลายมุม แต่เมื่อก้าวจากประสบการณ์ส่วนตัวที่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ใหญ่ของประเทศสองเหตุการณ์ที่ทำให้แนวทางสันติวิธีถูกเรียกหาเพื่อจะแก้ไขปัญหา นี้ จากประสบการณ์เมื่อมีการก่อตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) เมื่อปี พ.ศ. 2547 และ

¹ ศาสตราจารย์กิตติคุณ รักษาการผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(Professor, Acting Director, Center for Peace and Conflict Studies, Chulalongkorn University)
E-mail: surichai1984@yahoo.com

ประสบการณ์ในคณะกรรมการสมานฉันท์ครั้งหลัง (ปี พ.ศ. 2564 - 2565) จึงขอสรุปความรู้สึกกันอย่างไรบ้าง และตั้งข้อสังเกตส่วนตัวโดยเทียบเคียง แต่เน้นงานกรรมการสมานฉันท์ชุดใหม่ที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไร

ความเป็นคนลำพูน ไม่เคยรู้จักหมู่บ้านหรือจังหวัดที่ใช้ภาษาอื่นที่เป็นภาษาที่พูดไม่ได้เลย ต้องกล่าวว่าประสบการณ์ครั้งแรกที่ได้ไปในพื้นที่จังหวัดยะลา นราธิวาส คือหลังเหตุการณ์ปล้นปืน ในความเป็นส่วนตัวนั้น การได้เรียนรู้จากชีวิตตัวเอง จากประสบการณ์ที่ได้สัมผัสหมู่บ้านมุสลิมครั้งแรก ทั้งที่อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส นั้นก็ด้วยเหตุของการเป็นกรรมการสมานฉันท์ จึงมีโอกาสดูแลเรียนรู้ประเทศของตัวเองจากประสบการณ์ครั้งนี้

เมื่อ 18 ปี ตั้งแต่มี กอส. เป็นต้นมา มีเหตุการณ์ปล้นปืนและมีเหตุการณ์ตากใบ ทำให้ในครั้งแรกที่สังคมไทยเพิ่งรู้จักความขัดแย้งรุนแรงที่ไม่ใช่เรื่องเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ทั้งประเทศจะต้องเอาใจใส่ และหากกล่าวถึงเรื่องนี้เนื่องจากว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีบทบาทสำคัญมาก ทำให้ต้องกล่าวถึง การที่ครั้งนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2549 - 2550 ได้มีประกาศปฎิญญาหาดใหญ่ ด้วยเหตุที่ว่ามหาวิทยาลัยทั้งหลายในประเทศไทยจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน อันเป็นการให้คำมั่นสัญญาในการประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย เป็นการให้สัญญากันครั้งแรกที่ถือว่าเป็นพันธกิจที่ยิ่งใหญ่ของมหาวิทยาลัยที่ได้ร่วมตัดสินใจร่วมกัน และได้ให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นศูนย์ประสานงาน จำได้ว่าได้พบกับท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ชิตพงศ์ อธิการบดีในขณะนั้น ประสบการณ์ครั้งนั้นทำให้ต้องการตั้งคำถามว่า จากวันนั้นถึงวันนี้ เราเดินทางหรือเราถอยหลัง หรือเราคิดว่าเราเดินทาง แต่เราเดินไม่ทันสถานการณ์ หรือเรารู้สึกเดินทางแต่ถอยหลังไปเรื่อย ๆ หรือว่าเราเดินอยู่ในเขาวงกต เขาวงกต คือ สถานการณ์ที่เดินแล้วหาทางออกไม่ได้

เมื่อกล่าวถึงทางออกจากเขาวงกตในพื้นที่กับความหวังไปสู่อนาคต ในความเป็นจริงแล้ว เราจะหวังทางออกจากเหตุการณ์ 3 จังหวัดภาคใต้จากระดับการเมือง ระดับประเทศ บางทีอาจจะไม่สามารถจินตนาการได้เด่นชัด แต่เราอาจจะเห็นจากการทำงาน เห็นจากนวัตกรรมในพื้นที่ก็เป็นได้ เพราะฉะนั้น

ทางออกอาจจะเป็นทางเลือกหรือเป็นนวัตกรรมที่มีความหมายกว้างไกล ทั้งในปัญหาเรื่องการพัฒนาไม่ใช่แค่การเมือง ไม่ใช่แค่การเจรจา แต่เป็นเรื่องที่คำนึงถึงความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ นวัตกรรมการทำงานในพื้นที่อาจจะมีความหมายที่น่าสนใจที่น่าจะให้งำลึงใจกับเราได้บ้าง

หากจะกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า การที่พี่น้องที่ “จะนะ” เรียกร้องโครงการที่จะทำที่ จะนะว่า “อุตสาหกรรมต้นแบบ” (โครงการนิคมอุตสาหกรรมจะนะ “เมืองต้นแบบอุตสาหกรรมก้าวหน้าแห่งอนาคต”) มันไม่มีอะไรที่เชื่อมโยงกับฐานชีวิตเดิมของเขาเลย ซึ่งนำไปสู่การสนใจเรื่องฐานทรัพยากรที่จะนะกับโอกาสของการกล่าวถึงอุตสาหกรรมในอนาคต BCG (Bio-Circular-Green Economy) ที่พูดกันอย่างหรูหราในเวทีระดับชาติที่จัดระหว่างกรุงเทพฯ กับ BCG ที่ไม่เคยเชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรในพื้นที่เลย ที่จะนะก็เป็นเรื่องที่ชาวบ้านเป็นโจทย์ที่สำคัญอย่างยิ่ง ทำให้มิติ ครม. ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อดูแลเรื่องนี้ว่ามันจะเป็นอย่างไรก็ต้องคอยดูกันต่อไป

การแก้ไขความขัดแย้งรุนแรงต้องอาศัยความรู้และการเรียนรู้ของสังคม การแก้ปัญหาความขัดแย้งซึ่งมีความเสี่ยงที่จะมีความรุนแรงเป็นโจทย์ ไม่ใช่โจทย์ของการเมืองธรรมดา แต่เป็นโจทย์ที่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ต้องใช้การสั่งสม การรู้จักเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนนี้เห็นว่าอาจารย์หลายท่านได้ใช้ความเพียรพยายามใช้ฐานข้อมูล เพียรพยายามใช้การวิจัย เพียรพยายามใช้การแก้ปัญหา แม้กระทั่งทะเลสาบสงขลาที่โยงกับโจทย์ของชีวิตในพื้นที่ภายใต้รัฐรวมศูนย์ ภายใต้การเมืองแบบราชการ เป็นโจทย์ที่มีนัยยะหลายอย่างที่สำคัญอย่างยิ่ง ตรงจุดนี้อาจจะเน้นว่าโจทย์ของการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งเสี่ยงต่อความรุนแรงไม่ใช่โจทย์ของการเมืองแบบที่มอบให้ฝ่ายการเมืองไปจัดการหรือฝ่ายทหารจัดการ แต่จะต้องเป็นโจทย์ที่ยืนอยู่บนฐานที่อาจารย์หลายคนทำงานที่โยงกับประเด็นการกระจายอำนาจที่มีมิติพื้นที่เชิงนิเวศที่ทางสถาบันสันติศึกษาให้ความสำคัญ ทำให้ศูนย์ข้อมูลพื้นฐานหลายอย่างที่เราได้เป็นผืนเป็นผาเป็นระบบขึ้น งานฐานข้อมูลที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี ได้วางรากฐานไว้กับสถาบันสันติศึกษา และทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ก็เห็นความสำคัญของความเชื่อมโยงของงานที่ติดตามกับทางสถาบันสันติศึกษา

ที่อาจารย์ได้ก่อร่างสร้างขึ้นมาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แม้จะไม่ยิ่งใหญ่แต่นัยสำคัญสำหรับระบบมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

คณะกรรมการสมานฉันท์ในบริบทสังคมการเมืองไทย: รัฐราชการกับประชาสังคม

หากกล่าวถึงความคาดหวังต่อการใช้สันติศึกษานั้น คงจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องขอก้าวไปถึงการใช้สันติศึกษาในระบบราชการและการเมือง ซึ่งมีลักษณะที่ค่อนข้างจำเพาะของบริบทในประเทศไทยเรา ที่ผ่านมาในประเทศไทย² เท่าที่ลองสำรวจ แสดงให้เห็นถึงคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับความสมานฉันท์และปรองดอง มีคำว่าแห่งชาติก็มี ระดับสูง ระดับประเทศ มีไม่ต่ำกว่า 11 ชุด แล้วก็จะอาจจะมากกว่านั้นอีก บางชุดก็อยู่ในระดับกระทรวง บางชุดอยู่ในระดับรัฐบาล แต่ชุดที่เป็นคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์มีชุดเดียว คือ ชุดที่ นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

คำว่า รัฐราชการ การเมืองรวมศูนย์ กับคณะกรรมการอิสระเพื่อแก้ปัญหาไปข้างหน้าเป็นสิ่งที่คนเห็นว่าไม่สามารถไปด้วยกันได้ง่ายๆนัก เพราะรัฐราชการและรัฐรวมศูนย์นั้นไม่นิยมกระจายอำนาจนอกจากถูกสถานการณ์บังคับ เช่น บางช่วงจะมีโอกาสคลี่คลายไปด้วยการเลือกตั้ง ด้วยการที่หลายส่วนมีบทบาทรวมมือกันมากขึ้น บางช่วงก็ผ่านสถานการณ์รัฐประหาร ซึ่งการรัฐประหารเป็นโอกาสทำให้การรวบอำนาจมีมากขึ้น ในกรณีเหล่านี้เราจะได้เห็นความเป็นอิสระในการทำงานของคณะกรรมการในระดับที่แตกต่างกันอย่างมากแบบตรงข้ามกันเลย พื้นที่การใช้ความคิดความอ่านที่เป็นอิสระ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของประวัติศาสตร์และบริบทของการก่อตั้งด้วย

ชุดของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ (กอส.) ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เกิดขึ้นท่ามกลางหลายเหตุการณ์ที่ได้เสนอ ที่สำคัญเกิดขึ้นจากการจัดการถกเรื่องปัญหาภาคใต้หลังเหตุการณ์ 11 กันยายน 2544 ที่กรุงเทพฯ หลังเหตุการณ์ปล้นปืน หลังเหตุการณ์ที่นายกรัฐมนตรีมีคำพูดของท่านตอนนั้นก็จะบอกว่าพื้นที่แม้แต่ตารางนิ้วเดียวก็จะไม่ยอมเสียแผ่นดินให้ใคร แล้วก็บอกว่า

² ร่าง รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการสมานฉันท์ สำนักกรรมการธิการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2565 ในภาคผนวกกระบวนวิธีข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสมานฉันท์ชุดต่างๆ 10 ชุด น.61-75

พวกโจรมุสลิมจะต้องจับให้ได้ภายใน 7 วัน เป็นต้น ภายใต้บรรยากาศนี้มีโพลล์ซึ่งปรากฏผลสำรวจว่านายกฯ ได้คะแนน 70 กว่าเปอร์เซ็นต์ของโพลล์ ถือว่าเรตติ้งสูง

เหตุการณ์อันนี้โยงกับปรากฏการณ์ การตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์ชุดแรกนั้นไม่ได้ง่ายเลยในช่วงสถานการณ์ตอนนั้น ใช้เวลาก่อตั้ง 1 ปีเศษ ภายใต้รัฐบาลดังกล่าว บทบาทของมหาวิทยาลัยที่ร่วมกันจัดสัมมนาครั้งนั้น รวมทั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ตอนนั้นประมาณ 140 กว่าคน เขียนจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี 1 ใน 4 ข้อที่ขอ คือ ขอให้การแก้ปัญหาคำนึงถึงส่วนรวมของประชาสังคมในภาคใต้และต้องเขียนภาษาที่ระมัดระวัง และขอให้มีการตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์ เมื่อความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ลุกลามต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 จนเกิดเหตุเศร้าสลดในกรณีตากใบ คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ จำนวน 144 คน ได้ทำหนังสือเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี ดร. ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนนโยบายเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนใต้ หันมาให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ต่อมานายกรัฐมนตรีจึงได้เชิญให้นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี มารับตำแหน่งประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) โดยให้ความเห็นชอบกับหลักการที่ประธานมีความเป็นอิสระในการคัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถจากฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมมาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำงานร่วมกัน³ ซึ่งก็เป็นประวัติศาสตร์ไปแล้ว

ส่วนการเกิดขึ้นของคณะกรรมการสมานฉันท์ ในรอบล่าสุดนี้ไม่ใช่เกิดภายใต้ฝ่ายบริหารดังครั้งแรกซึ่งเป็นในระดับรัฐบาล แต่เป็นในส่วนของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นอำนาจอิสระ 1 ใน 3 ของระบอบประชาธิปไตย⁴ คือ เกิด

³ รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์. น.109. มิถุนายน 2549

⁴ มีข้อสังเกตส่วนที่ว่า การดำรงของประมุขของอำนาจนิติบัญญัติในเรื่องนี้ น่าจะสะท้อนถึงประการแรกความรู้สึกรักหวัดทางการเมืองในระดับที่ไม่เคยมีมาก่อน และประการที่สอง สถาบันรัฐสภาจะรับมือกับสถานการณ์เพียงยืนดูหรือดำเนินกิจกรรมตามปกติธรรมดาไม่ได้แล้ว

ภายใต้อำนาจของประธานรัฐสภาอันเป็นเสาหลักคู่กับอีก 2 เสา ได้แก่ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ

บริบทใหม่ของการเกิดเหตุการณ์ความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ ที่ตื่นตัวทางการเมืองด้วยคำว่าแฟลชม็อบ ตื่นตัวหลังจากพรรคการเมืองที่เป็นที่นิยมในหมู่คนรุ่นใหม่ถูกยุบ จากนั้นการสื่อสารหลายอย่างในหมู่คนรุ่นใหม่ รวมทั้งการประท้วงก็ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ คงจะพอจำได้ถึงเหตุการณ์ ประมาณเดือนตุลาคม 2563 ที่มีเหตุการณ์บริเวณแถวจุฬาฯ และมีการประท้วง อันนั้นก็นำไปสู่ความรุนแรงหลายเหตุการณ์มาก และก็มีนักเรียนถูกจับและมี เหตุการณ์ที่ร้ายแรง รัฐสภาจึงถูกเรียกร้องกันในรัฐสภาเองว่ารัฐสภาจะอยู่เฉย ๆ ไม่ได้แล้ว⁵ เพราะถ้าปล่อยให้ภาคบริหารฝ่ายเดียว รัฐบาลฝ่ายเดียวคงลำบาก วิกฤตการเมืองเรียกร้องการจัดวางบทบาทใหม่ของรัฐสภา ระบบยุติธรรมก็ดู เหมือนถูกตั้งคำถามว่าระบบยุติธรรมไม่เอื้ออำนวยความยุติธรรมเท่าที่ควร คือ วิกฤตคนที่รู้สึกถึงวิกฤตครั้งนั้นก็คือ ผู้แทนจำนวนมากในระบบรัฐสภา จากเหตุการณ์ที่กล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่ความดำริและการริเริ่มของประธาน รัฐสภา⁶ เองว่าจะตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์ขึ้น⁷ กรรมการชุดนั้นอยากจะมี ฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายผู้ชุมนุม การดำเนินการตามแนวทางนี้มีได้ยาวนาน ดังปรากฏว่ายังไม่ได้ตัวแทนจากพรรคฝ่ายค้านและฝ่ายผู้ชุมนุม หลังจากนั้น เดือนเศษ ตรงกับช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ที่ประชุมของคณะกรรมการ เห็นชอบให้ นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์ ส.ส.อาวุโส พรรคประชาธิปัตย์ จาก จังหวัดแม่ฮ่องสอนหลายสมัยและอดีต รมต.กระทรวงสาธารณสุข ดำรงตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์ เมื่อเวลาผ่านไป 8 สัปดาห์เศษ⁸ จึงได้แต่งตั้ง คณะกรรมการขึ้นเพื่อให้สามารถดำเนินงานไปก่อน กรรมการชุดนี้จึงยังเริ่มงาน

⁵ หนังสือกราบเรียนประธานรัฐสภา ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 164 ที่ นร.0503/33449 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2563 สำนักนายกรัฐมนตรี

⁶ บทที่ 1 บทนำ รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการสมานฉันท์. สำนักกรรมการธิการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร. 2564

⁷ ประกาศรัฐสภา เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์ (โดยอ้างอิงอำนาจตามรัฐธรรมนูญฯ ม.8 วรรค 4) โดยประธานรัฐสภา นายชวน หลีกภัย ลงวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2563

⁸ ประกาศรัฐสภา เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์ อันเป็นการกำหนดตำแหน่งและความรับผิดชอบ ลงนาม โดยประธานรัฐสภา นายชวน หลีกภัย ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2564

ไปโดยไม่มีวาทะกรรมในโครงสร้าง โดยเริ่มทำงานมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 และมีภารกิจในการคลี่คลายความขัดแย้ง ด้วยความหวังจะทำให้เกิดคณะกรรมการ และมีข้อเสนอสำหรับการคิดแก้ปัญหาทั้งระยะกลางและระยะยาวให้ชัดเจนมากขึ้น ปัจจุบันคณะกรรมการชุดนี้กำลังทำรายงานและมีข้อผูกพันว่าจะทำงานนี้ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาส่งรายงานภายในเวลาอันใกล้

ประสบการณ์อีกเรื่องหนึ่งที่เห็นว่าแตกต่างระหว่างคณะกรรมการสมานฉันท์ฯ ครั้งแรก (ปี พ.ศ. 2547) กับครั้งที่ 2 (ปี พ.ศ. 2564) คือ ในชุดแรกการประชุมทุกครั้งจะมีการเปิดการสนทนากับสังคมทุกครั้งไป เป็นพื้นที่ที่ทำให้สังคมไทยได้รับรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ภาคใต้ได้เห็น ได้รู้จัก กับอาจารย์อัทธมนต์สมบุรณ์ บัวหลวง ซึ่งนึกถึงท่าน (ตอนนี้ท่านเสียชีวิตแล้ว) มีพระครูท่านหนึ่ง ในคณะกรรมการชุดนั้นก็จะมีพระ 2 องค์ ท่านหนึ่งเป็นพระครูธรรมธร นิพล โชติโก อยู่ที่วัดทุ่งข่อย จังหวัดปัตตานี อีกท่านหนึ่ง คือ พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ชุดนั้นมีคนจำนวน 50 คน ส่วนสำคัญอยู่ที่ภาคประชาสังคม 3 จังหวัดภาคใต้ ในโอกาสการประชุมทุกครั้งจึงมีความหมายอย่างยิ่งในการเอาปัญหาระดับพื้นที่ ปัญหาระดับชาติและปัญหาทางนโยบายมาพูดกัน ทำให้สังคมไทยในวงกว้างได้ร่วมเรียนรู้ด้วย ข้อสังเกตคือ การใช้คำว่า “วิธีแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งด้วยกระบวนการอิสระเพื่อความสมานฉันท์” ในครั้งนั้น นัยความสำคัญอยู่ที่คำว่า “คณะกรรมการอิสระ” หมายความว่า กลไกที่ตั้งขึ้นนั้นมี “ความเป็นอิสระ” ถือเป็นเงื่อนไขและคุณสมบัติเพราะผู้ที่เกี่ยวข้องที่ตัดสินใจเห็นความสำคัญของมตินี้ เพราะในกรณีนั้นเป็นการไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือทางการเมืองและไม่จำกัดตัวอยู่ในความหมายของการเมืองในระบบราชการแต่อย่างใด แต่ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือหรือเป็นเวทีเรียนรู้ของสังคมไทยต่อปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนและมีประวัติศาสตร์ต่อเนื่อง ประเด็นนี้จึงมีความแตกต่างและสำคัญมาก

ขอบอกกล่าวโดยผ่านประสบการณ์เรื่องนี้ เพื่อให้พิจารณาเรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งในบริบทปัจจุบัน ขวนให้มองให้เชื่อมโยงกับความหวังกับความสิ้นหวัง เมื่อมองจากการใช้วิธีการแก้ปัญหาในปัจจุบันซึ่งเห็นได้ รู้สึกได้มาก ถ้าหากเราสัมผัสกับคนรุ่นใหม่ สัมผัสกับคนรุ่นที่เป็นนักเรียน นิสิต

นักศึกษา ยากมากที่ไม่สัมผัส ถ้าหากเราได้พูดคุยกับพวกเขา เรารู้สึกถึงคำว่า ความยากลำบากของการเข้าถึงพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งขออธิบายโดยโยงกับเรื่องนี้ และแสดงความคิดที่เสนอในตอนสุดท้าย

เมื่อกล่าวถึงบริบทของการเกิดความรู้สึกในสังคมไทยว่าเรามีวิกฤติ ความขัดแย้งและความรุนแรงรอบใหม่ ในปี พ.ศ. 2563 อย่างน้อยที่สุด ครั้งนั้น การประชุมวาระพิเศษของรัฐสภาเมื่อปลายเดือนตุลาคม 2 - 3 วัน ก็ควรเป็น แรงกระตุ้นที่สำคัญมากของฝ่ายรัฐสภา แต่ว่าสุดท้ายลงมาได้เพียงการเกิด คณะกรรมการ แต่กล่าวถึงในบริบทโจทย์ความขัดแย้งและความรุนแรงในบริบท ใหม่ของสังคมคืออะไร จะแก้ได้หรือไม่ในรัฐราชการ จะแก้ได้หรือไม่ในการ บริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ จะแก้ได้หรือไม่ในระบบความคิด การบริหารแผ่นดินที่รวบรวมความเก่งที่สุดยอดที่สุด ด้วยการระดมสติปัญญา ของยุทธศาสตร์ชาติภายใต้การบริหารรัฐราชการอย่างที่เป็นอยู่ หรือว่าโจทย์ ความขัดแย้งรอบใหม่ต้องการระดมกำลังกว้างขวางกว่า “รัฐราชการ” กล่าวคือ ทำความเข้าใจบริบทนี้อย่างลึกซึ้งและให้มากกว่าและกว้างขวางกว่ารัฐราชการ คือ ต้องมองเห็นเป็นการเมืองของการเรียนรู้ของสังคมทั้งสังคม (ซึ่งรวมภาค ราชการ) ไปด้วย โดยส่วนตัวเห็นว่าจะต้องมองไปถึงการเรียนรู้ในภาคราชการ อย่างนี้ จึงต้องการสรุปความเห็นไปในแนวการคิดแบบที่สอง คงไม่ต้องย่ำว่าวิธี แก้ปัญหาความขัดแย้งตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา ไล่มาจนถึงเหตุการณ์ที่ กล่าวจนถึงปัจจุบันดูเหมือนไม่ค่อยได้สร้างพื้นที่ของความหวังเท่าไร พื้นที่ ปลอดภัยก็ไม่ค่อยมีมากนักสำหรับการพูดคุย เพื่อความหวังอนาคตของคน ข้ามรุ่น คนระหว่างรุ่น ในส่วนนี้กล่าวถึงบริบทความขัดแย้ง บริบท และโอกาส ใหม่ของสังคมไทยภายใต้บริบทใหม่ของประเทศและของโลกด้วย

พื้นที่อันตรายที่ต้องรวมมิติใหม่จากวาระการพัฒนาของโลก Agenda 2030 หรือ SDGs

ณ ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ประชาคมโลกได้เกิดความตระหนัก ร่วมกันอย่างสำคัญยิ่ง ว่าการมุ่งอนาคตจำต้องเผชิญกับภาวะอันตรายสองด้าน กล่าวคือ ความขัดแย้งรุนแรงในโลกมี 2 แดนที่อันตรายที่สุด แดนอันตราย

ประเภทแรก ได้แก่ ความขัดแย้งรุนแรงทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ขนชั้นระหว่างคนจนคนรวย และแผนอันตรายประเภทที่สอง ได้แก่ วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเชื่อมโยงสำคัญที่มีในปี พ.ศ. 2558 คือ การประชุมเกี่ยวกับภูมิอากาศที่ปารีสเมื่อปี พ.ศ. 2558 ที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของโลก ข้อมูล ความรู้ใหม่ จากนักวิทยาศาสตร์และสาธารณะทั่วโลก ความตระหนักรู้ อย่างชัดเจนจนทำให้เกิดเวทีสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ครั้งที่ 10 ที่ข้ออภิปรายสำคัญ ๆ ล้วนนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นทางการในการมีวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

เมื่อเน้นไปทางแผนอันตรายประเภทที่สอง เนื่องจากความเดือดร้อนของภูมิอากาศของทรัพยากร การแย่งชิงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย ซึ่งประเด็นนี้ถ้ามองลงลึกไป คือ วิกฤติความหลากหลายทางชีวภาพของโลก ที่ขาดการกำกับดูแล กลายเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญที่เรารู้จักเป้าหมายของ SDGs ที่ปัจจุบันนี้มีมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีความสนใจเรื่อง SDGs ส่วนหนึ่งก็สืบเนื่องมาจากการจัดอันดับ (Ranking) ในประเทศและระหว่างประเทศ

บริบทใหม่ของโลกหลังจากปี พ.ศ. 2558 เป็นการยกระดับของสำนักต่อแผนอันตรายที่สอง โดย Paul Krutzen⁹ นักวิทยาศาสตร์ ผู้รับรางวัลโนเบล และคณะ ได้เสนอคำว่าพรมแดนแห่งพิภพ (Planetary Boundaries) และต่อมา มีการขยายคำอธิบายถึงเรื่องนี้ว่าเป็นแผนอันตรายที่เตือนว่าเราจะต้องหาทางค้นคว้าให้ชัดเจนว่ามนุษยชาติควรตระหนักรู้ถึงขอบเขตข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมของตนเองภายในขอบเขตนี้ มิฉะนั้นจะเป็นการก่ออันตรายต่อตนเองและผืนพิภพทั้งหมด¹⁰

⁹ Prof. Paul Krutzen เคยปาฐกถา ณ หอประชุมใหญ่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เรื่อง “มลพิษทางอากาศในเอเชียและผลกระทบต่อภูมิอากาศในภูมิภาคและทั่วโลก” การอ้างอิง: สุริชัย หวันแก้ว. (2564). อนาคตของการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง – การเมืองแบบเดิมนำเราถ้าว้าเส้นอันตรายแห่งพิภพไปแล้ว. วารสารสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ 25 (ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2564) <http://www.ej.eric.chula.ac.th/content/6137/300>

¹⁰ ในแวดวงวิชาการด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระหว่างประเทศมีวรรณกรรมชิ้นสำคัญที่แสดงถึงขอบเขตและประเด็นจากการสำรวจสภาพความรู้เรื่องนี้อย่างกว้างขวาง โดยตั้งข้อบทความว่า พื้นที่ปลอดภัยสำหรับมนุษยชาติในการดำเนินกิจกรรม Safe Operating Space for Humanity. Biermann, Frank & Kim, Rakhyun. (2020). The Boundaries of the Planetary Boundary Framework: A Critical Appraisal of Approaches to Define a “Safe Operating Space” for Humanity. *Annual Review of Environment and Resources*.45(1)

นำมาสู่บริบทใหม่ของการตระหนักว่าเราตระหนักถึงความวิกฤติของภูมิอากาศ ความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะรวยหรือจน ต่อปัญหาโลกร้อนและความเหลื่อมล้ำที่นำไปสู่ทรัพยากร รวมทั้งไปถึงความไม่เข้าใจว่าคนที่ดูแลทรัพยากรพื้นฐานความหลากหลายของโลก ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ไม่ใช่บริษัทใหญ่โตแต่กลายเป็นคนตัวเล็กตัวน้อย ปัจจุบันเรารู้จักแล้ว คือ ประมงขนาดเล็ก เกษตรกรครัวเรือน เป็นกลุ่มที่ดูแลเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืนมากกว่าเกษตรกรรมขนาดใหญ่หรือเกษตรแปลงใหญ่ที่เรารู้จักกันในนโยบายที่พูดกัน อันนี้เป็นการตื่นตัวที่สำคัญของระดับดินนาชาติ

เพื่อให้เห็นว่าบริบทของการเกิดขึ้นของความขัดแย้ง ความรุนแรง ที่กล่าวถึงจึงเกิดสำนึกใหม่ที่เป็นโอกาส รวมไปถึงเรื่องโลกดิจิทัล คงไม่ต้องขยายความอำนาจของอัลกอริทึม (Algorithm) ที่ทำให้เราต้องมาสนใจว่า ความเข้มแข็งของเทคโนโลยีเหล่านี้ได้นำไปสู่การใช้อาวุธข้ามทวีปด้วยโดรนอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว ในกรณีอัฟกานิสถาน อิรัก ซีเรีย ผลก็คือก่อความเคียดแค้นระหว่างคนข้ามทวีป ต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา ต่างชาติ หรือยังมีศักยภาพในการกระตุ้นสำนึกคุณธรรมในจิตใจมนุษย์ได้ด้วย เพราะมนุษย์ยังมีด้านความรัก มีความห่วงใยเห็นพิภพ ห่วงโยมมหาสมุทร ห่วงโยนาคที่ลูกหลานเราจะได้มี ถ้าหากไม่มีใครช่วยดูแลทรัพยากรเหล่านี้ เมื่อหิวยกประเด็นนี้มาเพื่อยื่นเตือนกับตัวเองถึงประสบการณ์ที่รู้สึกที่ตื่นเต้นอย่างมากที่ได้ฟังพี่น้องมีอบนักรบผาดู่งที่จะนะ ประท้วงท่ามกลางประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดนข้อหาหลายข้อหา แต่ขณะเดียวกันความเพียรนั้นก็ทำให้มติเรื่องจะนะถูกทบทวน ที่สำคัญคือเหตุการณ์นี้แสดงถึงประสิทธิผลของแนวทางสันติวิธี พี่น้องไม่ได้เป็นฝ่ายถูกกระทำตอบโต้คือฝ่ายอำนาจ การใช้อำนาจจับกุมอย่างหักดัมพรวดด้วยเขาก็ทำไม่ได้ง่าย (ปัจจุบันข้อหาที่ประท้วง อัยการสั่งไม่ฟ้องแล้ว)

ด้วยความรู้สึกซาบซึ้งถึงภาษาที่ มะ (กลุ่มนักรบผาดู่งที่จะนะ) พี่น้องที่พูดถึงทะเล นึกถึงภาษาที่ไครยะห์ (ไครยะห์ ระหมันยะ หรือสมญานามว่า “ลูกสาวแห่งทะเลจะนะ” เป็นเยาวชนนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิชุมชนและสิ่งแวดล้อมในการต่อต้านการสร้างนิคมอุตสาหกรรมจะนะ) พยายามสื่อสารกับเกรตา ทุนเบิร์ก (Greta Thunberg - สาวน้อยนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ) จึงนี่ย้อนไปถึงภาษาที่พ่อหลวงจอนิที่เป็นบรมครูของพี่น้องกะเหรี่ยงที่พูดถึงข้อหาที่ชาวกะเหรี่ยง ชาวเขามักจะโดนข้อหาว่าเป็นคนทำลายป่าก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงและองค์ความรู้ทางวิชาการยืนยันถึงพื้นฐานทางนิเวศวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์เหล่านี้ ต้นน้ำลำธารที่เขาอยู่เขาก็ช่วยดูแลกันมาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อมาถึงข้อสรุปที่ต้องการชวนคิดตอนสุดท้ายว่าบริบทของความขัดแย้งรอบใหม่กลายเป็นบริบทของการเกิดคณะกรรมการสมานฉันท์ที่รัฐบาลตั้งขึ้นเป็นบริบท ไม่ใช่เป็นแค่บริบทการประชุมทางการเมืองที่ต้องมีการแก้ไขปัญหาโดยการตั้งกรรมการสมานฉันท์ แต่ขอเสนอว่าสภาพการณ์มันกว้างไกลกว่าเดิม บริบทการตื่นตัวรอบใหม่จึงมีนัยความหมายที่เป็นจุดตัดหรือจุดบรรจบของกระแสการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ สอดรับกับกระแสเรียกหาความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมในการพัฒนา เช่น Save บางกลอย ภาษาที่ไครยะห์สื่อสารกับคนรุ่นของเขา ภาษาที่แสดงความสิ้นหวังของเกรตา ทุนเบิร์ก แต่สามารถสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ ได้เปรียบกับเขาในประเทศ คนรุ่นนี้กลายเป็นคนที่สำคัญมากในการตื่นตัวรอบใหม่ในระดับโลกและเป็นรุ่นที่เรียกหาพื้นที่ที่ปลอดภัย

สุดท้ายโอกาสของเรา คนรุ่นเราอยู่ที่ว่าพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กที่อยู่ในโรงเรียน อยู่ในรั้วมหาวิทยาลัยที่เขาเรียกหา หมายถึง พื้นที่ปลอดภัยสำหรับชาวบ้านที่อยากดูแลทรัพยากรในพื้นที่ของเขาด้วย และพื้นที่ปลอดภัยเหล่านั้นมันไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัยทางการเมืองในความหมายที่คนเขาเข้าใจกันของฝ่ายตรงกันข้ามที่จะมาเล่นงานรัฐบาล ไม่ใช่แบบนั้น ตรงนี้ภาษาไม่เหมือนกัน ภาษาของการเมืองเชิงระบบนิเวศ ภาษาของการดูแลโลกซึ่งไม่ค่อยมีใครยอมรับผิดชอบเท่าที่ควร แต่บอกว่าทุกคนจะต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ภาษายุทธศาสตร์ชาติกลายเป็นภาษาที่พันนาการ ความเข้าใจของเรา ความจริงยุทธศาสตร์ชาติมีบทหนึ่งมีแผนใหญ่มาก คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแผนที่สำคัญมากแต่ก็กลับไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนทางนโยบายจริงจังเท่าที่ควร ความจริงจึงจึงกลายเป็นยุทธศาสตร์ชาติที่ละเลยโจทย์ที่เป็นแก่นสารของความตื่นตัวระดับโลกที่มาจากข้อเสนอของ SDGs

ตรงจุดนี้จึงต้องการเสนอว่า บริบทใหม่ของความตื่นตัวและบริบทใหม่
ของความขัดแย้งที่รุนแรงมันกลายเป็นบริบทของโอกาสใหม่ของการสื่อสารข้าม
รุ่น การสื่อสารการข้ามแดนข้ามวัฒนธรรม ตรงจุดนี้เพราะประเทศไทยเป็น
ประธานเอเปคในปี พ.ศ. 2565 การกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้และการฟื้นฟูระบบความ
หลากหลายทางชีวภาพหลังโควิด เศรษฐกิจหลังโควิด หมายถึง เศรษฐกิจพื้นที่
ที่จำเป็นต้องโยงกับความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นฐานชีวิตของเขา แต่ที่
น่าเสียดายและน่าผิดหวังอย่างยิ่งคือโครงการอุตสาหกรรมต้นแบบที่อ้างถึง
อุตสาหกรรมก้าวหน้าที่จะดำเนินการที่ อ.จะนะ จ.สงขลา นั้นมิได้แสดงความ
เชื่อมโยงกับ BCG บนฐานทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่นแต่อย่างใดเลย ท่าน
อาจารย์เสน่ห์ จามริก (ซึ่งจากเราไปแล้ว) พูดถึงประเทศไทยว่าไม่ตระหนักรู้
เท่าที่ควรถึงความสำคัญอย่างสูงของฐานทรัพยากรของตนเอง อาจารย์เสน่ห์
เป็นคนแรกในบรรดานักรัฐศาสตร์ทั้งหลายของประเทศที่ตระหนักถึงความ
เข้าใจใหม่ต่ออำนาจในโลกที่ต้องโยงกับอำนาจรัฐ หรืออำนาจรัฐชาติปิตัยอย่าง
ที่พูด ๆ กัน แต่เป็นอำนาจของอธิปไตยให้ระบบการเมืองแสดงความรับผิดชอบ
ต่อปัญหาระบบนิเวศที่เรามีความคับข้องใจและข้อทักท้วงของพี่น้องในพื้นที่จะนะ
และที่เกี่ยวข้องจึงมีความสำคัญในการกระตุ้นความตื่นตัวของวงวิชาการด้วย

โอกาสใหม่สำหรับการกำหนดระเบียบวาระของสันติศึกษา

มาถึงประเด็นสุดท้าย ความเสี่ยงและโอกาสเกิดขึ้นแล้ว คือ การตื่นตัว
รอบใหม่ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา แต่ความเสี่ยงก็เกิดขึ้นเพราะว่าเขาถูกมอง
ถูกจัดการเสมือนเป็นอาชญากร พื้นที่ของการแลกเปลี่ยนจริงจึงยังไม่ค่อย
เกิดขึ้น ตรงจุดนี้คือโจทย์ของสันติศึกษาในบริบทใหม่ของพวกเราทั้งหลาย
มหาวิทยาลัยเราเป็นรั้วของวิชาต่าง ๆ คณะวิชาต่าง ๆ แต่พอพูดถึงความขัดแย้ง
รุนแรงต่าง ๆ มักจะโยนไปเป็นโจทย์ทางการเมืองหรือใครเป็นนักสันติมาช่วย
แก้ปัญหา เวลามีปัญหาเขาจะบอกว่า “ให้นักสันติมาแก้ปัญหาให้หน่อย” ขณะที่
ปัญหาสร้างขึ้นจากการบริหารราชการและแผนนโยบาย แต่มาต้องการการ
แก้ปัญหาแบบสำเร็จรูปโดยนักสันติ

เมื่อกล่าวถึงเรื่องปัญหาที่สะสมและสร้างมาจากแผนของการพัฒนาประเทศ แผนที่ไม่คำนึงถึงชีวิตกับระบบนิเวศน์ ขนานไปกับการพัฒนามหาวิทยาลัยที่ขาดการสะท้อนย้อนคิดและไม่คำนึงถึงระบบความรู้วิชาการที่จะคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้ โจทย์ของคณะกรรมการสมานฉันท์ชุดปัจจุบันที่ตั้งขึ้นเพื่อคลี่คลายความขัดแย้ง แต่ ณ จุดนี้ สรุปว่าปัจจุบันรายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการสมานฉันท์ (พ.ศ. 2564 - 2565) จะสรุปว่าการขมวดปมความขัดแย้งดูจะมีมากกว่าความคลี่คลายความขัดแย้งในสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ ปัจจุบันมีความพยายามจะคลายปมแต่กลับอยู่ใต้กระแสรากลัวโทษกันและโดยเฉพาะฝ่ายผู้ใหญ่ว่าเด็กแน่นอนว่าผู้มีอำนาจมีความรับผิดชอบมีส่วนขมวดปมมากกว่าการคลายปม เพราะว่าเห็นคนคิดไม่เหมือน คนคิดต่างเป็นผู้ร้าย นักเรียนคิดต่างก็เป็นตัวปัญหา นักเรียนเลว ที่จุฬาฯ ก็เลยมีนิสิตภาควิชาปกครองคนหนึ่งเขาเขียนหนังสือออกมาบอกว่านักเรียนเลวประเด้นในมหาวิทยาลัยก็มี “นิสิตเลวในมหาวิทยาลัยที่แสนดี” ทำนองเดียวกันได้ ภาษาของคนรุ่นใหม่ก็อาจจะสื่อสารกับคนข้ามรุ่น อันนี้มีข้อที่น่าสังเกตและน่าพิจารณา ซึ่งส่วนนี้เองที่การสื่อสารสำหรับอนาคตหรือความหวังคงไม่ได้มาจากการต้องการการแก้ปัญหาด้วยแนวทางสันติวิธีที่ถูกกำหนดจากใคร ไม่มีใครสามารถจะให้คำตอบอย่างสำเร็จรูปได้ หากกระบวนการยังเน้น “อำนาจ” มากกว่า “ความเป็นอิสระ” ในการเรียนรู้ที่จะรับฟังกันและกัน สิ่งที่พบในการแก้ปัญหาภายใต้รัฐราชการและการเมืองรวมศูนย์จึงมักเป็นการขมวดปมปัญหาความขัดแย้งในทุกระดับและมีหลายส่วน เมื่อสะสมและทับถมความคับแค้นจนเกิดเหตุการณ์รุนแรงแล้วถึงเรียกหาแนวทางสันติวิธี

เข้าใจว่าการดำริให้เกิดการแก้ปัญหาของสถาบันสันติศึกษาที่ผ่านมาคงเป็นตัวอย่างที่ต้องการชี้ให้เห็นว่าเป็นบทบาทที่น่าสนใจ เพราะว่าเป็นหัวข้อที่เอกรณศึกษา EEC และเอามแม่น้ำโขงเป็นโจทย์ความขัดแย้งมาแลกเปลี่ยนในภาคใต้ด้วย นึกถึงท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ชิตพงศ์ นึกถึงอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง อาจารย์อภัยหมัดสมบูรณ์ บัวหลวง ที่ไม่อยู่กับเราแล้ว จึงเห็นได้ว่า **ปญญญาหาตใหญ่**เป็นการสัญญาที่อาจารย์ประเสริฐทำตอนสมัยเป็นอธิการบดี

ยังจะมีคุณค่า และมีความหมายมาก ถ้าเราเอาใจพียงที่ค้างคาในคณะกรรมการ
สมานฉันท์เมื่อ 18 ปีก่อนมาถกกันต่อไปในบทบาทของเครือข่ายสันติศึกษากับ
มหาวิทยาลัย บทบาทการร่วมไม้ร่วมมือระหว่างหลักสูตร ระหว่างคนรุ่นใหม่
เอาเรื่องแม่น้ำโขงมาคุยด้วย เอาปัญหาทะเลสาบสงขลาไปคุยที่เชียงใหม่บ้าง
ที่กรุงเทพฯ บ้าง ตรงจุดนี้ถ้าหากมหาวิทยาลัยหรืออธิการบดีหรือคณาจารย์
มหาวิทยาลัยจะสละความรู้สึกที่ตัวเองเป็นหน่วยงานราชการหน่วยหนึ่งไปสู่
ความเข้าใจว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยที่เป็นพื้นที่ของสติปัญญาของสังคม
บทบาทของการเป็นพื้นที่การแลกเปลี่ยนสำหรับคนรุ่นใหม่ บทบาทของการ
แลกเปลี่ยนความหวังและความสิ้นหวังท่ามกลางสถานการณ์เหล่านี้สำคัญ
อย่างไร

โควิดทำให้เด็กทุกมหาวิทยาลัยมีความกดดันในหลาย ๆ อย่าง เราจะ
อาศัยการได้รู้จักและได้รับเกียรติอย่างสูงเป็นโอกาสได้คิดต่อ ส่วนหนึ่งไม่รู้ชีวิต
ข้างหน้าจะเป็นอย่างไร จะอยู่ได้กี่วันก็ไม่ทราบ แต่ว่าเรารู้คุณค่าและความหมาย
ของสันติศึกษาไม่ใช่จะบอกว่าใครจะแก้ปัญหอะไรให้ใครอย่างเดียวแน่นอน
ผู้รับผิดชอบในทางอำนาจ ผู้รับผิดชอบในทางมหาวิทยาลัยก็ต้องช่วยกัน
บทบาททางด้านพื้นที่ความรู้และพื้นที่ความหวังให้มากกว่านี้ แต่เราเองงาน
ด้านสันติศึกษาอาจจะทำหน้าที่ช่วยแลกเปลี่ยน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ
จิตรภิมย์ศรี ที่ทำเรื่องฐานข้อมูล ประสพการณ์บางท่านที่ทำงานกลุ่มผู้หญิง
ผู้หญิงสร้างความหวังให้กับสังคมไทย มันไม่ใช่โจทย์ของการกล่าวโทษอย่าง
เดียว สันติศึกษา คือ การเรียนรู้ทางสังคม เป็นโจทย์ของการเรียนรู้ทางสังคม
เป็นโจทย์ของการเรียนรู้ข้ามองค์กรข้ามมหาวิทยาลัยด้วย เป็นการเรียนรู้ข้าม
สาขาวิชาด้วย ในส่วนนี้หลังโควิด ภาษาฝ่าโควิดจากพี่น้องจะนะที่เรียกร้องหา
การประเมินผลกระทบการพัฒนาอย่างรับผิดชอบโดยประเมินผลกระทบทาง
ยุทธศาสตร์ให้กว้างขึ้นและอาศัยให้เรารับผิดชอบต่อร่วมกัน ไม่ใช่ในความหมายที่
ปฏิเสธอุตสาหกรรมแต่ต้องการอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตของเขาได้ ไม่ใช่
พัฒนาอุตสาหกรรมทำให้เขาเป็นเศษเสี้ยวของผู้รับบริจาค อย่างนี้มันเป็นระบบ
ที่ไร้คุณธรรมอย่างยิ่ง

หวังว่าแรงบันดาลใจที่จะได้จากการติดตามและเรียนรู้จากเรื่องพี่น้องจะนะ เหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้เรียนรู้จากปณิญาหาดีใหญ่ สมัยท่านอธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ชิตพงศ์ นำมาสู่ความรู้จักท่านอาจารย์และนักวิจัยอีกหลายท่าน ณ สถาบันแห่งนี้ด้วย ในช่วงเวลาที่เรายังมีเรื่องมีแรงกันอยู่ ก็ยินดีที่จะหาวิธีร่วมมือกันต่อและจะทำให้คนรุ่นใหม่ ๆ ที่เขามีความหวัง มีความฝันอยากให้พวกเขาได้รู้จักกันมากขึ้นข้ามพื้นที่ข้ามถิ่นและเป็นพลังของสังคมไทยในโลกกว้างที่ประเทศไทยเราจำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบต่อทะเลและมหาสมุทรมากกว่านี้ ไม่ใช่ปล่อยปละละเลยให้มีการเอารัดเอาเปรียบต่อแรงงานบนเรือประมงนับสิบปีอย่างที่เราถูกกล่าวหา มีข้อมูลข้อเท็จจริงไม่น้อยที่หากแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันให้กว้างขวางขึ้นจะทำให้ประเทศไทยสามารถรับผิดชอบต่อโลกได้ดีขึ้นกว่าเดิม

State, Constitutionalism, Violence on Dissent and Manipur: How Conflict Gets Sustained in India's North East

*Amar Yumnam*¹

(Received: January 27, 2022; Revised: July 14, 2022.; Accepted: November 7, 2022)

Abstract

Evolving a new single nation out of a joining of pre-existing nations is a very challenging task. Use of violence should not be a principle for sustaining the joining together. This is where the problem arises in India's North East in general and Manipur in particular. The enactment of the Armed Forces Special Powers Act for unique application to the region has only led to unaccounted loss of life, and deepening and widening of the social pains. There is an imperative for contextually appreciating the demographic, institutional and geographic differentials and evolve policies accordingly as a means for creating long-term peace and development.

Keywords: Manipur, Armed Forces Special Powers Act, Context, Rape and Killing, Demography, Institutions, Geography

¹ Professor of Economics and Retired as Vice Chancellor-In-Charge from Manipur University in 2021.
Email: amar.yumnam@fulbrightmail.org

Introduction

Manipur originally gave the world the game of Polo. Manipur is India's borderland linking with the South-East Asia. Manipur has been in the news for mainly two things - first, her youths excel in sports; and second, there has been a sustained movement for separation from India. The second one of separatist movement shall be the concern of this paper.

The news items covering this movement concern mainly with the lives getting lost in ambushes and gunfights between the state security forces and the separatists, and the consequential collateral damages; unfortunately the collateral damages include many rapes and killings of civilians by the state security forces. There have been statements galore relating to the state ready to eliminate the separatists and the separatists, on the other hand, asserting their determination to fight till Independence is achieved. While these have been the unending headline news, the core questions of why the movement is still alive and why the youths get attracted to this one generation after another have remained unanswered. There are lots of Political Economic questions to be addressed to understand this phenomenon. The examination of these issues goes much beyond the problem of *Noise*² for the issues are deeper and wider than dissent³ as there is an element for overthrowing the system

² *Noise: A Flaw in Human Judgment*, 2021, is the title of a recent book by Daniel Kahneman, Olivier Sibony and Cass R. Sunstein and published by William Collins, London.

³ "Dissent is always dangerous to those who practice it and vexatious to those against whom it is directed. For both the dissenter and her target, dissent stirs up strong emotions and often calls forth strident reactions. Dissenters seek to define and occupy an in-between space, resistant to prevailing orthodoxy but engaged with it nonetheless. Even as she points out its flaws and demands redress, the dissenter affirms her continuing allegiance to the community she criticizes." Sarat, Austin, 2005,

instead of allegiance. A common variant of the public sentiment resembles more or less of “The picturesque has its origins in war and a refusal to understand the enemy: our enlightenment about Asia actually came to us first from irritated missionaries and from soldiers. Later came travellers - traders and tourists - who are soldiers that have cooled off. Pillaging is called shopping, and rape is practised onerously in specialized shops. But the basic attitude has not changed: the natives are killed less frequently but they are scorned collectively, which is the civilized form of massacre; the aristocratic pleasure of counting the *differences* is savoured. “I cut my hair, he plaits his; I use a fork, he uses chopsticks; I write with a goose quill, he draws characters with a paintbrush; I have ideas which are straight, and his are bent: have you noticed that he is horrified by movement in a straight line, that he is only happy if everything goes sideways?” This is called the game of anomalies: if you find another one, if you discover another reason for not understanding, you will be given a prize for sensitivity in your own country. You must not be surprised if those who in this way reconstruct those who resemble them, like a mosaic of irreducible differences, then wonder how anyone can be Chinese.”⁴ Further, most studies on India find it convenient to completely ignore Manipur.⁵

“Terrorism, Dissent and Repression: An Introduction”, Chapter 1 in Sarat, Austin, ed., 2005, *Dissent in Dangerous Times*, University of Michigan Press.

⁴ Jean-Paul Sartre, 1964.

⁵ For instance, even a recent book - Ernst Waltraud and Biswamoy Pati, 2007, *India's Princely States: People, princes and colonialism*, Routledge/Taylor and Francis, London/New York - does not even mention Manipur even once.

The Context

Given these imperatives, it would be realistic to appreciate the initial differences while searching for the various reasons and causes for the prevalence of separatist movements and the continual adoption of militaristic violence by the state. First, the demographic characteristics of the population in Manipur are more aligned with the people of South East Asia than to the mostly caste-based composition in the core regions of India. When I talk of demography, it necessarily includes the cultural dimension which is necessarily contextual: “As well as describing the content of libraries, museums, moral and religious codes of conduct, the word “culture” is commonly used to describe social life. As such, “culture” is the living sum of symbols, meanings, habits, values, institutions, behaviours and social artifacts which characterize a distinctive and identified human population group. It confers upon individuals identity as members of some visible community and standards for relating to the environment, for identifying fellow members and strangers, and for deciding what is important and what is not important to them.”⁶ This is important because of path dependence⁷ in social development and economic transformation. Second, it would be rewarding to refer to a strong observation made by Ram-Prasad that the fundamental concerns, conceptual frameworks and goals of the Indian and Chinese traditions are utterly different; it is only a romantic illusion that there is some common, mystical, wisdom tradition “that bound these cultures together and differentiated them from the West.....there is no history of

⁶ Guo, p. 6.

⁷ Martin, Ron and Peter Sunley, 2006.

mutual discourse and debate between India and China”.⁸ Very meaningfully the term India in his analysis confines to South Asia and covers up to Bengal in the east.⁹ Now I am referring to this framework of analysis not because the region is Chinese, but to highlight in emphatic terms the need for understanding the differences between the region and the rest of India. Indian democracy has been largely a very abrupt experience for the region. We know from the Political Economy literature in general and Constitutional Political Economy literature in particular the necessity of endogeneity of political institutions.¹⁰ Third, because of these backgrounds, the current international border between Manipur and South East Asia is a continuum for the regional population rather than a boundary for India; this itself is a very tricky issue.

The Issues

Here certain things must be re-emphasised. First, India got Independence from the British Rule in 1947, and so did Manipur. Second, Manipur enacted a Constitution of its own in 1947 itself, *The Manipur State Constitution Act, 1947*¹¹ establishing representative democracy ahead of India’s in 1951. Third, Manipur merged with India in 1949. The circumstances and the conditions under which the King of Manipur was made to sign the Merger

⁸ Ram-Prasad, Chakravarthi, (2005), p. 8.

⁹ *Ibid*, p. 11.

¹⁰ These issues are discussed in more detailed terms in Yumnam, Amar, 2009.

¹¹ Available on the internet. A link:

https://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session1/IN/COHR_IND_UPR_S1_2008anx_Annex%20IV_Manipur%20State%20Constitution%20Act,%201947.pdf

Agreement in 1949 and in Shillong¹² are still irritating the minds of the people of Manipur.

This background necessarily makes it imperative to be very contextually alive to the nature of the state India is aiming to ignite. “The interpenetration of the ideal and the material - the primary and the secondary - means that our understanding of the essence is apt to be, beyond a certain point, fluid, unstable and imprecise. It is, as such, almost certain to be a source of contestation.

“Any attempt to understand the nature of the state will be, largely for this reason, an on-going effort to maintain distinctions that often appear impermanent and elusive. It is almost certainly an endless task - an effort to maintain a stable distinction between core and periphery that is likely to resist any kind of determinate and final accounting. The uncertainties inherent in such an endeavour are apt to be numerous and persistent. The orderly structure of ideas of which a state is composed is always only prospectively that. Any society’s conceptual apparatus will change constantly as experiences and perspectives change. Its coherence - its intelligibility - will be perpetually in question, and this will inevitably give rise to debate and disagreement. To be sure, we cannot passively accept the dynamic, dialectical, elusive nature of the state. We are driven constantly to seek a fixed and coherent resolution. But we must also recognize with a clear head that such a resolution may be impossible, that the solution to one conundrum may itself bring to light another, and so on ad infinitum.”¹³

¹² A city outside of Manipur and capital of Meghalaya.

¹³ Steinberger, p. 27.

Further, at the cost of repetition, in so far as the case of Manipur is concerned the state to be created and nurtured was out of two pre-existent nations. The ideal and the material outcomes should forever be evolving in a way different from the global experiences and unique to the new structure. “Wherever questions at the margins arise, wherever serious conversation and political action occurs regarding the outer edges of our understanding of how things in the world really are, there is a place where positive laws can be tested. If the appropriate conditions obtain - in particular, if individuals truly believe that a particular positive law does not validly express that which the state demands - then civil disobedience may be justified with a view toward influencing not just the judicial process but the entire range of instrumentalities that serve the state. Second, it should be clear, nonetheless, that the theory of civil disobedience presupposes and reinforces the absolutism of the state. The criterion of whether or not disobedience is justified is a criterion embedded in the state itself. Indeed, disobedience reflects not a disagreement with the state about the goodness or badness of a law but, rather, a disagreement with the government about whether or not a particular statute or regulation constitutes an accurate interpretation of the law. Thus, one never disobeys the state; one only disobeys what may be thought of as an invalid or otherwise faulty attempt to express the state’s demands. It seems to me that such an account would serve radically to change not only the rhetoric but also the substance of discourse concerning disobedience; and it would reinforce the notion, which seems to me true, that any doubts about the validity of particular laws and the propriety of disobedience can only be

decided, in the end, by the state itself. Finally, though, one can perhaps imagine cases in which the judgment of the state is difficult or impossible to determine, in which the individual faces a conflict of duties but is unable to come up with any plausible account as to which duty should override the other, in which the structure of truth upon which the idea of the state is based itself remains silent or otherwise unhelpful. As indicated above, in such circumstances our ultimate choice could not be other than unreasonable, unaccountable and random, essentially a matter of flipping a coin; and if the coin flip turns out a certain way, the result might be an action that has all the appearance of disobedience. But from this, one cannot derive a doctrine of civil disobedience. For civil disobedience is a moral doctrine, while a coin flip is itself evidence of a dilemma that, though perhaps moral in its origins, does not admit of a moral solution. A true and irresolvable conflict of duties is a circumstance not of politics but of tragedy, in the Aeschylean sense of the term; and if the particular issues involved are serious enough, the result is apt to be not civil disobedience but war.”¹⁴

Contrary to the seriousness to be given to the state-building process, the Indian state has been particularly violent in her approach to create a United States of India. Violence may be explained with Daniel Ross thus: “Any act of force or power can be described as violent. “Violence” means action forceful enough to produce an effect. A violent storm is one that leaves behind its marks. These marks are the disorder and destruction that wind and rain have the power to cause. Violence is thus something physical, something that affects things in the world.

¹⁴ *Ibid.*, p. 264-265.

When one imagines violence, however, what first springs to mind is not the *source* of violence, but that *against which* it acts. Before thinking of physical forces, one thinks of actions committed against *bodies*, living beings. Violence is first of all something done *to* bodies, human and animal. Violence against plant life is also certainly possible, yet it is unlikely that this is the kind of violence anyone first thinks of.

“Violence is something done to bodies. Those actions are violent that leave *marks*. It is possible to commit violence that leaves no visible mark, but in this case the marks are internal. Or else what is marked is the *experience* of the person or animal that has suffered violence. Their experience is marked by the sensation of pain.”¹⁵

There has to be, in the present context, a multidimensional understanding of truth and rationality in the sense of Putnam.¹⁶ There are strong issues of morality in such situations: “The inspiration behind the liberal ideal of the neutrality of the state is certainly one with which pluralists find it easy to sympathize. If the plurality of values is good, then it would be bad to allow the state to single out some values and treat them as if they were overriding. And the danger of this becomes especially evident if we bear in

¹⁵ Ross, 2004, p. 3.

¹⁶ “I arguedthat fact (or truth) and rationality are interdependent notions. A fact is something that it is rational to believe, or, more precisely, the notion of a fact (or a true statement) is an idealization of the notion of a statement that it is rational to believe. 'Rationally acceptable' and 'true' are notions that take in each other's wash. And I argued that being rational involves having criteria of relevance as well as criteria of rational acceptability, and that all of our values are involved in our criteria of relevance. The decision that a picture of the world is true (or true by our present lights, or 'as true as anything is') and answers the relevant questions (as well as we are able to answer them) rests on and reveals our total system of value commitments.” Putnam, p. 201.

mind that the state wields immense political, economic, legislative, judicial, and educational powers. It is thus one thing for individuals or groups to advocate some set of values and to try to persuade others to adopt them, but it is quite another for the state to do so with the backing of its formidable powers. Pluralists and liberals, therefore, see eye-to-eye about the danger of the state's getting into the position of dictating to its citizens what particular values they should hold."¹⁷

Harold Laski wrote in his classic that "when we know the sources from which governmental acts derive we know the sources of the State's will."¹⁸ He emphasised the principle that "The power of government is the right of government in the degree to which it is exercised for the end of social life."¹⁹ Now the application of this principle has to be contextually rooted given the very foundation of plurality of demography, institutions²⁰ and geography²¹ of the Indian state. Absolutely negating this principle in a uniquely targeted manner, the violence of the Indian state gets manifested with the passing of *The Armed Forces Special Powers (Assam and Manipur) Act, 1958*.²² This Act, passed way back in 1958, states: "Any commissioned officer, warrant officer, non-commissioned officer or any other person of equivalent rank in the armed forces

¹⁷ Kekes, p. 224.

¹⁸ Laski, 1938, p. 36.

¹⁹ *Idem*

²⁰ For a recent appreciation of the meaning and implications of institutions, see, Whalen, Charles J., edit., 2022.

²¹ For an understanding of the significance of geography, see Krugman, Paul, 1995. Contextually for the region, the celebration of 2002 as the *International Year of Mountains* is of prime significance.

²² Amendments were later made to extend to the other North Eastern States other than the original Assam and Manipur:

https://www.mha.gov.in/sites/default/files/armed_forces_special_powers_act1958.pdf

may, in a disturbed area,- (a) if he is of opinion that it is necessary so to do for the maintenance of public order, after giving such due warning as he may consider necessary, fire upon or otherwise use force, even to the causing of death, against any person who is acting in contravention of any law or order for the time being in force in the disturbed area prohibiting the assembly of five or more persons or the carrying of weapons or of things capable of being used as weapons or of fire-arms, ammunition or explosive substances; (b) if he is of opinion that it is necessary so to do, destroy any arms dump, prepared or fortified position or shelter from which armed attacks are made or are likely to be made or are attempted to be made, or any structure used as a training camp for armed volunteers or utilized as a hide-out by armed gangs or absconders wanted for any offence; (c) arrest, without warrant, any person who has committed a cognizable offence or against whom a reasonable suspicion exists that he has committed or is about to commit a cognizable offence and may use such force as may be necessary to effect the arrest; (d) enter and search without warrant any premises to make any such arrest as aforesaid or to recover any person believed to be wrongfully restrained or confined or any property reasonably suspected to be stolen property or any arms, ammunition or explosive substances believed to be unlawfully kept in such premises, and may for that purpose use such force as may be necessary.” It further emphatically emphasises: “No prosecution, suit or other legal proceeding shall be instituted, except with the previous sanction of the Central Government, against any person in respect of anything done or purported to be done in exercise of the powers conferred by this Act.”

Now

Here it would be worthwhile to recall the efforts of Martin Hollis to expand on the social thought approach of Wilhelm Dilthey in his *The Cunning of Reason*.²³ Hollis writes: “The guiding imperative ..is that action has meanings which can be understood only from within. If why ask the historian, as typical student of mankind, differs from the physicist, as typical student of nature, four instructive thoughts about meaning suggest themselves.....Firstly *experience* has meaning for people. They find in it signs of order, both natural, as when they classify animals or systematise the movements of planets, and human, as when they respond to a gesture or celebrate the marriage of a friend. They read their experience not only scientifically but also aesthetically and morally. They extract predictions, lessons and ideals from it. They impose themselves and their concerns on it too, and do so in ways which vary between individuals, groups and cultures....Secondly *utterances* have meaning for people. Words and sentences are not just physical disturbances but communications in accordance with rules for their use. They are read and answered in a language governed at least largely by convention. At the same time speakers have both intention and motive in using them. The speaker’s meaning and the utterance’s meaning can go adrift in ways foreign to objects in nature.....Thirdly *actions* have both instrumental and expressive meaning. Both adjectives involve several kinds of meaning, depending on the context of enquiry: what the actor did, intended or aimed to achieve, what the action signified or symbolised and how it was embedded in a network of values or relations are some

²³ Martin, Hollis, 1987.

of them.....There is a sort of Bermuda triangle, marked by questions of signs and symbols, of norms and principles and of means and ends, which swallows many a student of mankind.....Fourthly *ideas* have meaning. People's reading of their situation alters with changes in their beliefs and expectations....Among the ideas which move them are ideas about what moves them.....The suggestion is that an insider view is needed for every study of social life, because the social *is* what it *means*. Because life means nothing beyond itself.”²⁴

Now the coupling of the perceived violence at the time of signing the Merger Agreement in 1949 has been coupled by the enactment of this Armed Forces Special Powers Act in 1958. The violence inflicted by this Act is both ideal for the Indian state and material.

The ideal violence lies in the fact that (a) the armed security forces are given a free hand specifically in this part of the country; and (b) the exercise of this free hand is such that no accountability can be established as all the Constitutional Norms are inapplicable under this Act. The material violence is underscored by the numerous killing of youths in fake encounters, innumerable rapes of young women, killing after rapes (Manorama rape and killing by shooting at the vaginal area as the prime example), etc.

While the legislation adopted in 1958 has failed to deliver on the promises but only sustained the adversity, the adverse impacts of these governance-induced violence are further deepened by the absence of tangible and contextual interventions for development. First, instead of the indulgence in violence, the state should rather be indulging to manage the dissent and enable

²⁴ *Ibid*, p. 3-5.

it to evolve towards a force for shared development. Or is it a case that the value system of the state is one of repression rather than a shared development process? Second, the kind of economy introduced in the region has been one of Cantillon economy for business purposes rather than an Adam Smithian economy for strengthening the production base of the region. Third, while the adoption of violence as a weapon of governance and control has failed for more than half a century, the state should rather be serious for appreciating the differentials - demography, institutions and geography - and evolve contextually-alive policies for development; this has never been the case. These are reasons and conditions enough to sustain the social irritation and pains, and thus continuously attract at least some youths in every generation to take to arms asserting their perceived values. One can argue “for the omnicompetence of the state. The purview of the state is, and must be, unlimited in principle. I have now pursued the further claim that the rediscovery and rehabilitation of certain standard intuitions about political obligation, together with an understanding of the state as a structure of intelligibility, entail an absolutist account of the state’s authority. We are, I believe, committed to some such view on pain of self-contradiction. Specifically, political obligation - formulated variously in terms of consent or gratitude - is not undermined by but, rather, closely connected to notions of moral duty, whether weakly or strongly “derivative.” As such, it is a coherent moral conception that can help explain the civic responsibilities of a great many people. But insofar as the state embodies the gamut of moral and metaphysical presuppositions upon which a society is based, questions about obligation and

authority can be addressed and answered only internal to the state itself. There is no external source of appeal; the state is always the final - indeed, the only - arbiter. Of course, none of this would in any way rule out the kind of strenuous and vociferous debate, disagreement and dissent that constitute, in many respects, the heart and soul of a state's political life. Nor would it rule out very sharp efforts to test - through "disobedience" - the relationship between the law on the one hand and particular governmental interpretations of the law on the other. Nor finally would it at all deny the justifiability of forceful resistance and collective action in the face of illegitimate and intrusive instrumentalities of violence and oppression. Indeed, far from contradicting the absolutism of the state, all of these things are directly underwritten by it; and the failure to recognize this conceptual fact - a fact about the essence or nature of the state itself - cannot but give rise to all manner of theoretical confusion and practical error."²⁵ As Jeffrey Tucker of the Austrian School of Economics put so wonderfully in the introductory chapter of his book: "...we live two realities: the one the government imposes on us and the one we adopt in our real lives..... [J]ust because government mandates certain things and forbids others does not mean that we must follow or even tolerate the official roadmap for our lives."²⁶ The region still looks forward to something like "Every State lives upon the character of its citizens; and it can use that character only as it is informed by articulate knowledge."²⁷

²⁵ Steinberger, *op. cit.*, p. 265.

²⁶ Tucker, p. 7.

²⁷ Laski, *op. cit.*, p 37.

References

- Ernst, W., & Pati, B. (Eds.). (2007). *India's Princely States: People, Princes and Colonialism*. New York: Routledge.
- Government of India. (September 1958). *Armed Forces Special Powers Act, 1958*.
https://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session1/IN/COHR_IND_UPR_S1_2008anx_Annex%20IV_Manipur%20State%20Constitution%20Act,%201947.pdf
- Guo, R. (2006). *Cultural influences on economic analysis: theory and empirical evidence*. New York: Palgrave Macmillan.
- Kahneman, D., Sibony, O., & Sunstein, C. R. (2021). *Noise: A Flaw in Human Judgment*. London: William Collins.
- Kekes, J. (1993). *The Morality of Pluralism*. New York: Princeton University Press.
- Krugman, P. (1995). *Development, Geography, and Economic Theory*. Massachusetts: MIT Press.
- Laski, H. J. (1938 Reprinted in 1955). *A Grammar of Politics*. London: Allen and Unwin.
- Maharajah of Manipur. (1947). *The Manipur State Constitution Act, 1947*.
https://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session1/IN/COHR_IND_UPR_S1_2008anx_Annex%20IV_Manipur%20State%20Constitution%20Act,%201947.pdf
- Martin, H. (1987). *The Cunning of Ideas*. New York: Cambridge University Press.
- Martin, R., & Sunley, P. (2006). Path dependence and regional economic evolution. *Journal of economic geography*, 6(4), 395-437.

- Putnam, H. (2001). *Reason, Truth and History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ram-Prasad, C. (2005). *Eastern Philosophy*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Ross, D. (2004). *Violent Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sarat, A. (Ed). (2005). *Dissent in Dangerous Times*. Michigan: University of Michigan Press.
- Sartre, J. P. (1964). *Colonialism and Neo-colonialism*. Translated by Azzedine Haddour, Steve Brewer, Terry C. Williams, 2001. London: Routledge.
- Steinberger, P. J. (2004). *The Idea of the State*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tucker, J. (2010). *Bourbon for Breakfast: Living Outside the Statist Quo*. Alabama: Ludwig von Mises Institute.
- Whalen, C. (Ed.). (2022). *Institutional Economics: Perspectives and Methods in Pursuit of a Better World*. New York: Routledge.
- Yumnam, A. (2009). *Northeast: Time to Move from Nash Equilibrium to Specialist Equilibrium*. Presidential Address delivered at the 11th Annual Conference of the North Eastern Economic Association held at the Indian Institute of Technology, Guwahati, December 18-19, 2009. Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=152698>

บทความวิจัย

การออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุข
ในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ
จากความขัดแย้ง: งานวิจัยและการสะท้อนคิดลำดับที่ 2
ของผู้วิจัย¹

ชวิน พงษ์ผจญ²

(Received: September 8, 2022; Revised: October 27, 2022; Accepted: November 1, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง 2) ศึกษาผลการใช้โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุขของครูและผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) สะท้อนคิดลำดับที่ 2 ต่อโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นหลังจากทำงานวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว งานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการออกแบบและทดลองใช้โปรแกรมช่วง พ.ศ. 2560 - 2561 ขณะที่ระยะต่อมาเป็นการสะท้อนคิดของผู้วิจัยช่วง พ.ศ. 2564 - 2565

งานวิจัยระยะแรกตั้งอยู่บนข้อเสนอแนะ 7 ประการสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่เปราะบางของ Burns and Lawire (2015) ผลการวิจัยพบว่า

¹ งานวิจัยระยะแรกในบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยในโครงการวิจัยสันติสุขสู่แผ่นดิน ปีที่ 2 ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนำเสนอที่ UKFIET 2019 Conference on Inclusive Education Systems: Futures, Fallacies and Finance, University of Oxford สหราชอาณาจักร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ นักวิจัยรับเชิญ ด้านการศึกษาพัฒนาธรรมและสันติประจักษ์ศูนย์พัฒนาธรรมศึกษาและนวัตกรรมการเพื่อสังคม สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: Chawin.P@Chula.ac.th, ChawinPongpajon@gmail.com

โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้นประกอบด้วย 6 โมดูล โดยโปรแกรมนี้สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุขให้ผู้เข้าอบรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

งานวิจัยระยะต่อมาตั้งอยู่บนแนวความคิดการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 จากผลการสะท้อนคิด พบว่า ความรู้ความเข้าใจบริบทสังคมวัฒนธรรมเชิงพื้นที่มีความสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุข การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในพื้นที่จำเป็นต้องใช้เวลาสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงความเป็นจริง กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูควรมีการกำกับติดตามผู้ร่วมกิจกรรมอย่างเป็นระบบและประเมินความสำเร็จของกิจกรรมผ่านผลลัพธ์ของครูและผู้เรียน ตลอดจนแนวความคิดการเสริมสร้างสันติสุขที่นิยมใช้ในงานวิชาการด้านสันติศึกษา อาจเป็นการผลิตซ้ำปัญหาเชิงโครงสร้างในพื้นที่โดยเฉพาะทางด้านวัฒนธรรม ดังนั้น กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่อาจเป็นปัจจัยสร้างเสริมความขัดแย้งแทนสันติสุข หากขาดความรู้ความเข้าใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา ความขัดแย้ง และสันติสุข กล่าวคือ ภาพความสำเร็จของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้อาจมิใช่ความสำเร็จแท้จริง หรือหากแท้จริงก็ไม่มียั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาวิชาชีพครู สันติศึกษา ชายแดนใต้ การศึกษาในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง การสะท้อนคิดลำดับที่ 2

Research Article

Designing a Teacher Professional Development Programme for Peacebuilding in Three Southern Border Provinces as a Conflict-affected Area: The Study and a Researcher's Second-order Reflexivity¹

*Chawin Pongpajon*²

Abstract

This research study aims to: 1) design a teacher professional development programme (TPD) for peacebuilding in the three conflict-affected southern border provinces; 2) study the effects of its implementation on knowledge, skills and attitudes regarding teaching peacebuilding of a target group; and 3) have second-order reflexivity on the designed TPD and its implementation. The research study has two phases: first for the first and second research aims (2016 – 2017); and second for the third aim (2020 - 2021).

Phase one draws on the seven recommendations for TPD in fragile contexts (Burns & Lawire, 2015). The findings show that a designed TPD consists of six modules and the target group's knowledge,

¹ The first phase of the research study was under the project on the Promotion of Peacefulness in Thai Society (Year 2), funded by the Crown Property Bureau. The study was also presented at the UKFIET 2019 Conference, University of Oxford, the UK.

² Lecturer at the Division of Teaching Thai Language, the Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education as well as a guest researcher in education for multiculturalism and peace, the Multicultural Studies and Social Innovation Center (MSSIC), Chulalongkorn University. E-mail: Chawin.P@Chula.ac.th, ChawinPongpajon@gmail.com

skills and attitudes regarding teaching peacebuilding after joining the TPD were significantly higher than those before joining at the .05 level.

Phase two draws on second-order reflexivity. It found that understanding socio-cultural contexts plays a role in designing a TPD for peacebuilding. Spending adequate time in the field to build positive rapport is thus needed for data collection so that the data truly reflects a phenomenon studied. Moreover, TPD activities should have an effective monitoring system and be assessed through teachers' and students' outcomes to prove their effectiveness and efficiency. Finally, concepts and theories of peace widely used in peace education research could reproduce structural violence, especially cultural, in three southern border provinces. Arguably, without a proper understanding of the nexus between education, conflict and peacebuilding, TPD activities for peacebuilding in the region would seem fuelling the conditions of the conflict instead of promoting peace. That is, their success in peacebuilding may be illusory, or, if it is true, unsustainable.

Keywords: Teacher Professional Development, Peace Education, Southern Border Provinces, Education in Conflict-affected Areas, Second-order Reflexivity

บทนำ

ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง การศึกษามีแนวโน้มสูงที่จะตกเป็นเป้าหมายจากฝ่ายต่าง ๆ ของความขัดแย้งนั้น ทำให้สถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนต่างถูกโจมตีด้วยความรุนแรงหลายรูปแบบ (GCPEA, 2020) ดังนั้น การศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวจึงมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานด้วยผู้เรียนขาดความมั่นคงทางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และระบบสนับสนุนการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ครูต่างก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงและขาดระบบหนุนเสริมทางวิชาชีพที่ตอบสนองความจำเป็นเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้ (Burns & Lawrie, 2015; Horner et al., 2015)

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งครอบคลุมจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานีของประเทศไทยนับเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งกว่าศตวรรษ จากรายงานสถานการณ์ของ Deep South Watch (2022) พบว่าตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2565 มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบจำนวน 7,344 คน ขณะที่ผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 13,641 คน ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการศึกษาในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการปิดโรงเรียน การย้ายออกจากพื้นที่ของบุคลากรทางการศึกษา และปัญหาสุขภาพะ ซึ่งทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพเพียงพอ (Brooks & Sungtong, 2015; UNICEF, 2014) หลักฐานประการหนึ่งที่นักการศึกษาในพื้นที่นิยมใช้เพื่อสนับสนุนสภาพปัญหานี้ คือ คะแนนจากการทดสอบระดับชาติในแต่ละปีที่จะคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนแต่ละจังหวัดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ผลัดกันอยู่ 3 ลำดับท้ายสุดของตาราง เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ขณะที่คะแนนเฉลี่ยหลายวิชาจากการทดสอบระดับชาติด้านอิสลามศึกษาของผู้เรียนมุสลิมในพื้นที่อยู่ระดับต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม (MoE, 2018)

จากปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่และผลกระทบทางด้านการศึกษาข้างต้น ภาครัฐ องค์กรไม่แสวงหากำไร และภาคประชาสังคมได้ขับเคลื่อนกิจกรรมการศึกษาจำนวนมากด้วยความมุ่งหวังที่จะใช้การศึกษาเป็น

เครื่องมือในการลดความขัดแย้งในพื้นที่ แนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับการขับเคลื่อนอย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะเสริมสร้างครูที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสันติศึกษาและพหุวัฒนธรรมศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Transformative Agents) (Chinsri, 2011; Educational Coordination and Administration in Southern Border Provinces Center, 2020; MoE, 2005, 2018) อย่างไรก็ตาม กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูส่วนมากกลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะปัจจัยหลายประการ เช่น แนวคิดการส่งเสริมสันติสุขและวิธีการอบรมแบบบนลงล่าง (Top-down) อคติของภาครัฐต่อผู้คนในพื้นที่ ระบบการทำงานราชการของเจ้าหน้าที่รัฐ เวลาที่จำกัดสำหรับการจัดอบรมและนำความรู้และทักษะที่ได้ไปปฏิบัติจริง อีกทั้งการขาดการติดตามประเมินผลหลังกิจกรรมอย่างจริงจัง (UNICEF, 2014)

ปัญหาของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูข้างต้นสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Burns and Lawrie (2015) และ Sesnan et al. (2013) ที่ชี้ให้เห็นว่า แม้ครูและบุคลากรการศึกษาในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งจำเป็นจะต้องได้รับการหนุนเสริมและพัฒนาโดยเร่งด่วน การพัฒนาวิชาชีพครูกลับไม่มีคุณภาพมากพอ เนื่องจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่ลำบาก ปัญหาการยอมรับจากคนในชุมชน จำนวนของผู้เรียนที่มากเกินไป รวมถึงการขาดแคลนสื่อการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาการอบรมครูเพื่อการพัฒนาเชิงวิชาชีพ จะพบว่ามีปัญหาทั้งทางด้านการออกแบบ โครงสร้าง การถ่ายทอด การสนับสนุน เนื่องจากมิได้ตอบรับบริบทพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะและอ่อนไหวต่อการผลิตซ้ำความขัดแย้งและความรุนแรง อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่เช่นนี้จำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจที่ผสมผสานระหว่างศาสตร์ด้านการศึกษาและศาสตร์ด้านความขัดแย้งและสันติศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการพัฒนาวิชาชีพและการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นเรียนสะท้อนบทบาทของผู้สร้างสันติสุข (Peacebuilders) มิใช่ผู้ทำลายโดยการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง (Perpetrators) (Pherali, 2019) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้

นักวิชาการด้านการศึกษา ความขัดแย้ง และสันติศึกษาหลายคนได้นำเสนอแนวทางการออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุข

ที่เกิดจากข้อค้นพบจากงานวิจัยในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งไว้หนึ่งแนวทางสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างสันติสุข (Peacebuilding) และแนวคิดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุข (Peacebuilding Education) ที่มุ่งเน้นการลดเงื่อนไขความขัดแย้งผ่านการเข้าใจสาเหตุความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง การสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ และการสนับสนุนบทบาทของผู้คนระดับรากหญ้าในฐานะผู้เล่นหลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งผ่านวิธีการแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) (Bush & Saltarelli, 2000; Cravo, 2017; Galtung, 1976; Lederach, 1997) ตลอดจนมีลักษณะเด่นที่เป็นกรอบแนวคิดกลาง (Normative Framework) เพื่อปรับใช้เชิงพื้นที่คือ ข้อเสนอแนะ 7 ประการสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูในบริบทเปราะบางของ Burns and Lawrie (2015) ซึ่งจะนำเสนอในส่วนการทบทวนวรรณกรรม

อนึ่ง การพัฒนากิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งโดยใช้กรอบแนวคิดที่เหมาะสมกับบริบทนั้นอาจไม่ใช่กระบวนการสำเร็จรูปที่สามารถยืนยันความสำเร็จของกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งในเชิงการพัฒนาวิชาชีพครูและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง กล่าวคือ การพัฒนากิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในฐานะงานวิจัยที่ดำเนินตามกระบวนการและหลักการที่ถูกต้องผ่านการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นจนจบ หรือการสะท้อนคิดลำดับที่ 1 (First-order Reflexivity) นั้น สามารถก่อให้เกิดความรุนแรงหลังโครงสร้างนิยม (Post-structural Violence) ผ่านองค์ความรู้ด้านความขัดแย้งและสันติศึกษาและการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่หนึ่ง ๆ เนื่องจากผูกติดกับความรู้เฉพาะประเด็นและการวิจัยระดับปัจเจกบุคคลซึ่งอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่มองข้ามประเด็นหรือปัญหาที่สะท้อนความไม่ปกติของสังคม (Taken-for-granted Assumptions) โดยมิได้ตั้งใจ (Kester & Cremin, 2017) ด้วยเหตุนี้ การสะท้อนคิดลำดับที่ 2 (Second-order Reflexivity) ที่มีลักษณะของการสะท้อนคิดต่อการสะท้อนคิดเพื่อตั้งคำถามต่อความจริงและมุมมองต่อความจริงของนักวิจัยที่สะท้อนผ่านงานวิจัยของตนหรือกลุ่ม (Cunliffe, 2003) จึงจำเป็นต้องงานวิจัยด้านการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง เพราะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ซึ่งนักวิจัยอาจไม่ได้ตระหนักถึงมาก่อน

จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ แนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง รวมถึงความสำคัญของการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 บทความนี้มุ่งนำเสนอการออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งและผลของการทดลองใช้โปรแกรมดังกล่าว ตลอดจนการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 หลังจากที่คุณวิจัยได้ศึกษา เรียนรู้ และฝังตัวเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้นที่มีต่อองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสันติสุขในพื้นที่ ทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมสันติสุขที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงเจตคติต่อสันติสุขและพหุวัฒนธรรม ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าอบรม
3. เพื่อสะท้อนคิดต่อโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้นและผลของการใช้โปรแกรมในฐานะการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมและสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

การทบทวนวรรณกรรม

บทความวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูในบริบทเปราะบางและการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ตามลำดับ ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพครูในบริบทเปราะบาง อย่างเช่นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งนั้นมีความสำคัญและจำเป็นยิ่ง เพราะภายใต้สภาพแวดล้อมที่อ่อนไหวและขาดระบบช่วยเหลือที่เหมาะสม ครูเป็นบุคคล

สำคัญที่จะช่วยพัฒนาคนและสังคมให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติเชิงบวกในการดำรงชีวิตและเผชิญความท้าทายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น ภายใต้ปัญหาเชิงโครงสร้างในพื้นที่ลักษณะนี้ สันติสุข ความเท่าเทียม และสังคมสมานฉันท์ย่อมเกิดโดยมีการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นรากฐาน (Davies, 2005; Horner et al., 2015; INEE, 2013; Montgomery & McGlynn, 2009; Novelli & Sayed, 2016; Smith, 2005) อย่างไรก็ตาม คุณภาพของการพัฒนาวิชาชีพครูในบริบทเปราะบางยังเป็นปัญหาในหลายพื้นที่ (OECD, 2010; Sesnan et al., 2013) ด้วยสภาพแวดล้อมและปัจจัยขัดขวางอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จได้

Burns and Lawrie (2015) นำเสนอข้อเสนอแนะ 7 ประการสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูในบริบทเปราะบางไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งครอบคลุมข้อค้นพบของงานวิจัยหลายชิ้นที่เกี่ยวกับประเด็นนี้ในหลายพื้นที่ (Lewis, 2019; Pherali et al., 2020; Sayed & Novelli, 2016) รายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ 1 มุ่งพัฒนาครูในฐานะผู้เชี่ยวชาญเชิงวิชาชีพ ผู้เรียนและปัจเจกบุคคล การพัฒนาวิชาชีพครูจะประสบความสำเร็จได้นั้นครูจะต้องได้รับการยอมรับจากบุคลากรการศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนในฐานะผู้เชี่ยวชาญเชิงวิชาชีพผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ระบบค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำรงชีพได้ มาตรฐานระดับสูงสำหรับระบบการคัดเลือกครูและกำกับติดตามคุณภาพของครู นอกจากนี้ ยังต้องทำให้ครูตระหนักถึงบทบาทการพัฒนาการเรียนรู้ของตนและเพื่อนร่วมงาน เพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้ของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น ครูจึงต้องรักการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนและผู้เรียน ส่วนการพัฒนาวิชาชีพครูนั้น จะต้องมุ่งหาวิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ มีข้อมูลหรืออะลุ่มอล่วยกัน

ในฐานะผู้เรียน การพัฒนาวิชาชีพครูต้องมุ่งเน้นรูปแบบการจัดการที่ได้ผลตอบแทนสูงและคุ้มค่าในเชิงผลสัมฤทธิ์ของครูและผู้เรียน จึงจำเป็นที่จะต้องเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนและของครูเข้าด้วยกัน เพื่อให้ครูมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้อง เหมาะสม และเพียงพอต่อประเด็นใด ๆ ที่จะต้องจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การพัฒนาวิชาชีพครูที่ขาดการเชื่อมโยงกับผลลัพธ์

การเรียนรู้ของผู้เรียนมีแนวโน้มสูงที่จะไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้

นอกจากนี้ การพัฒนาวิชาชีพครูควรต้องส่งเสริมให้ครูในฐานะผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับรายวิชา รวมถึงเปิดพื้นที่ให้การพัฒนาวิชาชีพครูเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนและชั้นเรียน เพื่อให้ครูได้รับผลป้อนกลับจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนร่วมงาน และผู้เรียนโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้ครูเห็นประโยชน์ของการพัฒนาวิชาชีพครูที่เป็นรูปธรรม การพัฒนาวิชาชีพครูจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นเมื่อมีรูปแบบการพัฒนาระยะยาว (49 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา) ด้วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้นำไปใช้ กำกับติดตาม และประเมินผลที่ต่อเนื่อง เพียงพอ และสมบูรณ์

ในฐานะปัจเจกบุคคล การพัฒนาวิชาชีพครูต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่ที่ครูทำหน้าที่หรืออยู่อาศัยด้วย ทั้งนี้ เพราะครูในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชนย่อมได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งส่งผลต่อการเลือกที่จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครูที่ไม่คำนึงบริบทเฉพาะพื้นที่มีแนวโน้มสูงที่จะล้มเหลว เพราะไม่ได้รับการยอมรับจากครูเต็มที่ ถึงแม้ครูบางส่วนจะมีเจตคติส่วนตัวที่ดีต่อการพัฒนาวิชาชีพครู แต่หากเนื้อหาหรือกระบวนการพัฒนาทำให้ครูรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือเป็นไปได้ยากด้วยบริบทที่ไม่เอื้อต่อการนำไปใช้จริง ความสำเร็จของการพัฒนาวิชาชีพครูย่อมเป็นไปได้ยาก

ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง ครูในฐานะปัจเจกบุคคลจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสุขภาพกายอย่างเช่นปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีพ และทางสุขภาพจิตผ่านระบบให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูทางด้านสุขภาวะ นอกจากนี้ ครูยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือผู้เรียนในสถานการณ์ไม่ปกติและทางด้านสุขภาวะด้วย

ข้อเสนอแนะที่ 2 พัฒนา ประยุกต์ใช้ และประเมินมาตรฐานการพัฒนาวิชาชีพครู ตลอดจนทำให้มาตรฐานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของระบบการทำงานในชีวิตจริง การขาดมาตรฐานกลางสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูทำให้จุดเน้นในด้านความรู้และการปฏิบัติงานของการพัฒนาวิชาชีพครูของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่เป็นเอกภาพ มาตรฐานดังกล่าวอาจเป็นมาตรฐานระดับนานาชาติ ระดับท้องถิ่น

หรือผสมกัน ซึ่งจะช่วยให้ทั้งการออกแบบและการประเมินผลมีทิศทางเดียวกันในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง Burns and Lawrie (2015) แนะนำมาตรฐานสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพไว้ 5 ข้อ ได้แก่ พฤติกรรมของครูที่สื่อถึงความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วม และการเป็นต้นแบบ ระบบช่วยเหลือครูฐานสมรรถนะที่พัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะ ความปลอดภัยของครูทางด้านอารมณ์และสุขภาพจิต การออกแบบที่สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และความเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ของครูที่เข้าร่วม

ข้อเสนอแนะที่ 3 สร้างโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการร่วมมือร่วมพลังของครู การพัฒนาวิชาชีพครูควรเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองผ่านกระบวนการสืบค้นร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลังทำงาน ตลอดจนการสะท้อนคิด กิจกรรมการเปิดชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเป็นคู่ การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นตัวอย่างกิจกรรมที่สนับสนุนข้อเสนอแนะนี้

ข้อเสนอแนะที่ 4 สนับสนุนครูอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูจะมีแนวโน้มสูงที่จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อการจัดการเรียนรู้และวิธีปฏิบัติงานของครูมีหลายแบบ เช่น ครูไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ครูยอมเปลี่ยนแปลงแต่ขาดคำแนะนำระหว่างทางทำให้ผลลัพธ์ไม่ดีเท่าที่ควร ครูยอมเปลี่ยนแปลง ณ ช่วงเวลาหนึ่งก่อนที่จะกลับไปใช้แนวทางหรือวิธีเดิม การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องอาจทำได้โดยใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) การสังเกตการณ์ชั้นเรียน และการเรียนรู้เป็นกลุ่มในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งซึ่งการสนับสนุนครู ณ สถานที่จริงอาจทำได้ยากด้วยปัจจัยเสี่ยงหลายอย่าง การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนครูในรูปแบบการศึกษาเรียนรู้ทางไกลเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยพัฒนาครูได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะที่ 5 ลงทุนกับนักครูศึกษา (Teacher Educators) ที่มีคุณภาพสูง นักครูศึกษาที่ผ่านระบบพัฒนาครูที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานจนมีสมรรถนะการทำงานสูงเป็นทรัพยากรบุคคลที่จำเป็นต่อการศึกษาในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีประสบการณ์การเป็นครูในชั้นเรียนและมีความสามารถในการเป็นครูต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้

และการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ อีกทั้งมีทักษะในการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ตลอดจนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในบริบทเปราะบาง ทั้งความรู้วิชาเฉพาะและการจัดการเรียนรู้ ทักษะการจัดการความขัดแย้ง การสื่อสาร การโค้ช และการเป็นปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่มีมาตรฐานระดับสูง รวมถึงการมีเจตคติและคุณลักษณะเชิงบวก

ข้อเสนอแนะที่ 6 สร้างผู้บริหารทางการศึกษาที่มีความเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ (Instructional Leadership) ในระบบการศึกษาทุกระดับ ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ครูพัฒนาตนอย่างต่อเนื่องเพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางจัดการเรียนรู้และวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หลังเข้าร่วมการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้ เพราะสามารถกำหนดนโยบายที่ช่วยสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของครูที่สัมพันธ์กับการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงด้านการจัดการสถานศึกษา แต่ยังมีหน้าที่ด้านการเป็นผู้นำเชิงการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนั้น การพัฒนาวิชาชีพครูจึงควรเปิดพื้นที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทำงานร่วมกับครูและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของครู

ข้อเสนอแนะที่ 7 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าถึงเนื้อหาการพัฒนาเชิงวิชาชีพครู และชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาวิชาชีพครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นหากใช้อย่างเหมาะสมและระมัดระวัง เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ แต่เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูในฐานะชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วย สำหรับสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้ครูได้พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่ได้หมายความว่า การพัฒนาวิชาชีพครูจะประสบผลสำเร็จเสมอไป

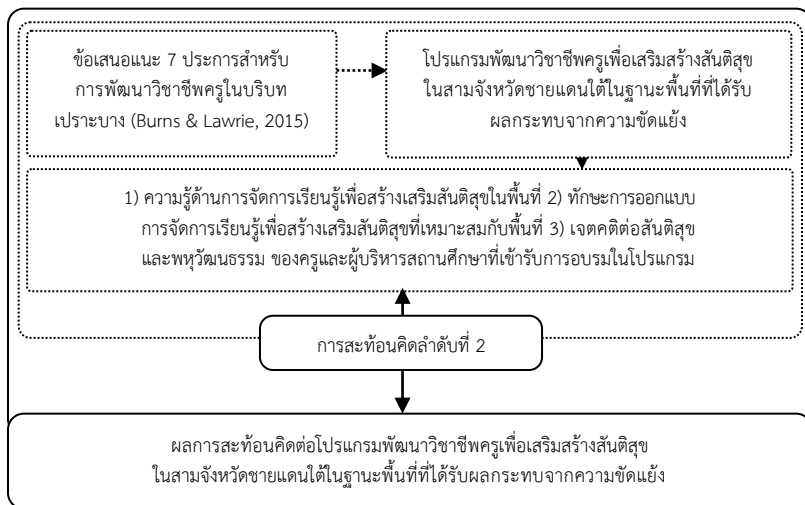
2. การสะท้อนคิดลำดับที่ 2 คือ การสะท้อนคิดของนักวิจัยที่ประกอบสร้างขึ้นจากความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ อารมณ์ รวมถึงปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องต่อผลงานวิจัยใด ๆ ที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว อาจกล่าวว่าการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาความรู้ในตัวนักวิจัยซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์

ระหว่างตนเองกับงานวิจัย เพราะขณะที่นักวิจัยพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษา เขาก็มีส่วนสร้างปรากฏการณ์นั้น การสะท้อนคิดเช่นนี้จึงเป็นการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่องของนักวิจัยต่อตนเองเพื่อสะท้อนคิดต่อความคิด (แรก) การตีความ (เบื้องต้น) หรืองานวิจัยของตน (Cunliffe, 2003) อนึ่ง นักวิชาการส่วนหนึ่งมองว่าการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 เป็นกิจกรรมระดับสาขาวิชา ซึ่งเน้นการสะท้อนคิดร่วมกันของกลุ่มนักวิชาการ เพื่อวิเคราะห์และวิพากษ์ประเด็นปัญหาที่ถูกมองข้ามไปโดยไม่ตั้งใจ การสะท้อนคิดลำดับที่ 2 นี้จึงต่างจากการสะท้อนคิดลำดับที่ 1 ที่มุ่งพิจารณาปัญหาและทางแก้ระดับปัจเจก (Davies et al., 2004) แม้ว่ามุมมองทั้งสองจะแตกต่างกัน แต่สิ่งที่มีร่วมกันคือ การสะท้อนคิดต่องานวิจัยที่เกิดขึ้นเพื่อวิพากษ์บทบาทของอำนาจและความรู้ (Power/Knowledge) ที่นักวิจัยมีต่องานวิจัยและสาขาวิชา

สำหรับสาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา Kester and Cremin (2017) กล่าวถึงความสำคัญของการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ว่าการที่นักวิชาการในสาขานี้านิยมใช้แนวคิดเรื่องสันติภาพเชิงบวกและสันติภาพเชิงลบ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง เชิงวัฒนธรรม และเชิงสัญลักษณ์ของ Galtung อีกทั้งแนวคิดเรื่องการศึกษาเชิงวิพากษ์ของ Freire โดยมิได้มีการทบทวนและวิพากษ์งานวิจัยต่าง ๆ ในระดับสาขานั้น ส่งผลให้งานวิจัยเหล่านั้นมีส่วนสร้างหรือผลิตซ้ำปัญหาเชิงโครงสร้างแทนที่จะแก้ปัญหา นั่น เพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงหลังโครงสร้างนิยมซึ่งความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ปัญหาดังกล่าวดำรงอยู่หรือร้ายแรงขึ้นในฐานะความรุนแรงเชิงโครงสร้างและเชิงวัฒนธรรม การสะท้อนคิดลำดับที่ 2 จึงควรใช้คู่กับแนวคิดการรื้อถอน/ปลดแอกความเป็นอาณานิคม (Decolonial Thinking) เพื่อเข้าใจความขัดแย้งและเสริมสร้างสันติสุขที่ยุติธรรมต่อผู้คนระดับรากหญ้า (Zembylas, 2018)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารอบแนวคิดที่
ผลงานทั้ง 2 แนวคิดเข้าด้วยกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการออกแบบและทดลองใช้โปรแกรมช่วง พ.ศ. 2560 - 2561 ซึ่งตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ของงานวิจัย ส่วนระยะที่ 2 เป็นการสะท้อนคิดของผู้วิจัยช่วง พ.ศ. 2564 - 2565 ซึ่งตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ของงานวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ระยะที่ 1 การออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากบริบทความขัดแย้ง ผู้วิจัยเริ่มต้นจากศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

ความขัดแย้ง และสันติสุขจากประเทศอังกฤษมาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นดังกล่าวให้แก่คณะทำงานเป็นเวลา 4 วัน จากนั้นจึงเริ่มศึกษาข้อมูล เชิงพื้นที่ผ่านงานวิจัย 2 ชิ้น ได้แก่ ชุดโครงการวิจัยสันติสุขให้แผ่นดิน (ปีที่ 1) ที่ศึกษาชุมชนต้นแบบในประเทศไทยจำนวน 8 แห่ง ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบน ความหลากหลายเพื่อหาปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของชุมชนเชิงพหุวัฒนธรรม (Muslim Studies Center, 2017) และงานวิจัยระยะแรกของชุดโครงการวิจัย สันติสุขให้แผ่นดิน (ปีที่ 2) เรื่อง สภาพปัญหาในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง สันติสุขของโรงเรียนรัฐบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สัมภาษณ์ครูและ ผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐในจังหวัดนราธิวาส และสังเกตการณ์สถานศึกษา เพื่อศึกษาปัญหาของการศึกษาเพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ (Pongpajon, 2018) ผู้วิจัยใช้ความรู้ข้างต้นออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน จากด้านการศึกษา ศาสนา รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และ วัฒนธรรมศึกษาพิจารณาความสอดคล้องเชิงทฤษฎีและความเหมาะสม แล้วจึงนำ ข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับแก้ไขโปรแกรมที่ออกแบบให้สมบูรณ์ขึ้น โดยพิจารณา ความเหมาะสมเชิงวัฒนธรรมในการแปลและการใช้คำที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก สำหรับตั้งชื่อโปรแกรมที่จะใช้เผยแพร่ต่อสาธารณชน กล่าวคือ เลือกใช้คำว่า “การศึกษาเพื่อดุลยภาพชีวิต” แทนคำว่า “การศึกษาเพื่อสันติสุข”

ผู้วิจัยนำโปรแกรมที่ออกแบบไปใช้กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26 คน (ครู 13 คน และผู้บริหาร 13 คน) ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยระยะแรกของ Pongpajon (2018) โดยมาจากการสุ่มกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงทางด้าน ความปลอดภัย โปรแกรมนี้จึงจัดขึ้นที่โรงแรมในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วิธีการทบทวนวิจัยส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็น ส่วนประกอบ ด้วยข้อมูลดังกล่าวมิได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการประเมินผล การใช้โปรแกรมต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้าอบรม เป็นแค่ข้อมูลจาก แบบประเมินความพึงพอใจเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยตามแนวทาง การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Research) ที่ศึกษากลุ่มเดียว แบบวัดก่อน-หลังการทดลอง (One-group Pretest-posttest) โดยเครื่องมือที่ใช้

ในการทดลอง คือ โปรแกรมการพัฒนางานวิชาชีพครูที่ออกแบบ ขณะที่เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้และเกณฑ์การประเมินแบบรูบริค (Rubric Scoring) เพื่อประเมินทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุข ซึ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่จัดทำเอกสารประกอบการอบรมและบรรยายแต่ละหัวข้อและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกจำนวน 5 คน ตามลำดับ สำหรับการประเมินผลด้านเจตคติ ผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติต่อแนวคิดสันติสุข Irenometer (Bardis, 1984) แบบวัดเจตคติต่อแนวคิดพัฒนาธรรม Munroe (Munroe & Pearson, 2006) ซึ่งเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scales) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed-ranks Test) เนื่องจากจำนวนของกลุ่มเป้าหมาย

2. ระยะที่ 2 การสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ผู้วิจัยใช้เวลาศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และการศึกษาในพื้นที่ไสล้งซึ่งมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการศึกษาต่อโดยตรงด้านการศึกษา ความขัดแย้ง และสันติสุข และการฝังตัวเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่กว่า 1 ปี เพื่อสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และทำความเข้าใจพื้นที่ ผู้วิจัยใช้การเขียนบันทึกประจำวันในฐานะวิธีวิจัยที่ช่วยสะท้อนคิดต่อกระบวนการวิจัยที่กำลังดำเนินอยู่ ขณะเดียวกันก็นำข้อมูลนี้มาใช้ในฐานะการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ต่องานวิจัยในระยะที่ 1 โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เฉพาะประเด็นที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยดังกล่าวแต่ในขณะนั้น ผู้วิจัยได้มองข้ามไป เพื่อวิพากษ์โปรแกรมพัฒนางานวิชาชีพครูที่ออกแบบและเสนอปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบกิจกรรมพัฒนางานวิชาชีพครูในพื้นที่นี้ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้อง (Trustworthiness) ผ่านการสังเกตและเรียนรู้พื้นที่ด้วยระยะเวลาที่ยาวนานเพียงพอซึ่งสัมพันธ์กับการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ผ่านข้อมูลที่มาจากหลายช่วงเวลา นอกจากนี้ยังพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการวิเคราะห์ข้อมูลและผลที่ได้ (Member Checking)

ผลการวิจัย

1. ผลการออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งซึ่งออกแบบขึ้นตามข้อเสนอแนะ 7 ประการของ Burns and Lawrie (2015) มีทั้งหมด 6 โมดูล ใช้เวลาอบรม 5 วัน รายละเอียดของโมดูลต่าง ๆ มีดังนี้

โมดูลที่ 1 การจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และการพัฒนา มุ่งเน้นการทำความเข้าใจแนวพระราชดำรินฐานะปรัชญาการทำงานที่ตั้งอยู่บนความรู้ความเข้าใจภูมิสังคมทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และเชิงสังคมวัฒนธรรม โดยมีโครงการพระราชดำรินฐานะพหุกรณีศึกษาที่สะท้อนความสำเร็จและข้อควรคำนึงในการทำงานเชิงพื้นที่ แนวพระราชดำริยังได้รับการอธิบายควบคู่กับคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานด้วย

โมดูลที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างแนวคิดพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยและอาเซียน มุ่งเน้นการทำความเข้าใจแนวคิดพหุวัฒนธรรมผ่านตัวอย่างทั้งในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งตั้งบนฐานการวิจัย ทั้งยังส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทสื่อที่สามารถผลิตซ้ำภาพแทนของวัฒนธรรมอย่างมีอคติ รวมถึงการรู้เท่าทันอคติของตนเองในฐานะผู้ผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ทั้งนี้ ยังมีการเสวนาด้านศาสนาเปรียบเทียบโดยนักวิชาการด้านปรัชญาอิสลามศึกษา ผู้นำศาสนาอิสลาม และพระสงฆ์เพื่อให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการอภิปรายและสอบถามปัญหาจากประสบการณ์จริง

โมดูลที่ 3 การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน มุ่งเน้นการถอดบทเรียนจากงานวิจัยด้านพหุวัฒนธรรมศึกษาผ่านนักวิจัย และจากผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศด้านการใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาแห่งหนึ่งในภาคใต้ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับสามจังหวัดชายแดนใต้โดยผู้บริหารของสถานศึกษาดังกล่าวนอกจากนี้ สถานศึกษาแต่ละแห่ง (ครู 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน) ยังได้รับมอบหมายให้วิเคราะห์บริบทสถานศึกษาภายใต้ชุมชนที่ตั้งอยู่ เพื่อวางยุทธศาสตร์การเข้าถึงชุมชนของสถานศึกษา (Inside-out) และการเข้าถึง

สถานศึกษาของชุมชน (Outside-in) เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่กลางของชุมชนที่ก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังด้านการศึกษาและการพัฒนาในมิติอื่น ๆ

โมดูลที่ 4 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนและความยุติธรรมเชิงสังคม มุ่งเน้นการทำความเข้าใจแนวคิดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขซึ่งมีฐานคิดมาจากแนวคิดการเสริมสร้างสันติสุขของ Galtung (1976) ผ่านการศึกษาข้อค้นพบจากงานวิจัยของ Muslim Studies Center (2017) และ Pongpajon (2018) โดยเฉพาะในงานวิจัยที่ 2 ที่นำเสนอปัญหาเชิงโครงสร้างในสถานศึกษาที่ขัดขวางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุข และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา ความขัดแย้งและสันติสุข ครูและผู้บริหารสถานศึกษายังได้ฝึกวิเคราะห์ความรุนแรงเชิงโครงสร้างและเชิงวัฒนธรรมในสถานศึกษา ควบคู่กับการเรียนรู้วิถีวิทยาการสำหรับจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุข เช่น การศึกษาเชิงวิพากษ์ การศึกษาเพื่อความยุติธรรมเชิงสังคม การรู้หนังสือเชิงวิพากษ์ เป็นต้น

โมดูลที่ 5 การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายทางการศึกษา และชุมชน มุ่งเน้นการทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับปัจจุบัน ควบคู่การทำความเข้าใจกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อชี้ให้เห็นโอกาสในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองหลักการกระจายอำนาจที่เน้น “เอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (น. 6)” ซึ่งระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษา (MoE, 2009) และสะท้อนผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรแกนกลาง (MoE, 2008) อันจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ตอบสนองบริบทและวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ (Contextually Culturally Relevant) และบรรลุมাত্রฐานการศึกษาระดับชาติ ซึ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองท้องถิ่น พลเมืองไทย และพลโลกที่สมบูรณ์

โมดูลที่ 6 การฝึกปฏิบัติออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุข มุ่งเน้นให้สถานศึกษาแต่ละแห่งใช้ความรู้ความเข้าใจเชิงหลักการจากโมดูลที่ 1-5 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของตน และออกแบบ

การจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพหนึ่งเพื่อเสริมสร้างสันติสุขที่เหมาะสมกับพื้นที่ ภายใต้คำแนะนำของนักครุศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำเสนอเพื่อรับการประเมินและข้อมูลป้อนกลับกลับไปพัฒนางานต่อ

ผู้วิจัยออกแบบโมเดลต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะ 7 ประการของ Burns and Lawrie (2015) โดยมุ่งพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะบุคลากรการศึกษามีวิชาชีพที่เข้าใจบริบทสถานศึกษาและผู้เรียนอย่างดี การพัฒนาวิชาชีพครูจึงเน้นการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานจากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาและเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกันในฐานะบุคลากรต้นแบบของสถานศึกษา อนึ่ง ข้อเสนอแนะที่ 2 4 และ 7 อาจจะไม่ได้สะท้อนผ่านแต่ละโมเดลชัดเจน แต่เห็นได้จากกระบวนการออกแบบและใช้โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูนี้ เช่น การใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อติดตามและให้คำแนะนำหลังเข้าร่วมโปรแกรม ผลการวิจัยส่วนนี้สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ผลกระทบจากความขัดแย้ง

ข้อค้นพบที่ 4 การมีพื้นที่ กลางในฐานะแหล่งเรียนรู้ ร่วมกันในกลุ่ม ข้อค้นพบที่ 5 การมีสถาน- ศึกษาเป็นศูนย์กลางของ การพัฒนาชุมชน	ข้อค้นพบที่ 2 ความจำเป็นด้าน การจัดการศึกษาที่เน้นหลักการ การมีส่วนร่วม ข้อค้นพบที่ 3 ความจำเป็นด้าน การจัดการศึกษาที่ตอบสนอง ต่อหลักสูตรแกนกลาง นโยบาย การศึกษา และชุมชน	3. การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชน (4.5 ชม.)	- ผลักดันการรื้อฟื้นการเรียนรู้ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม : การถอดบทเรียนชุมชนการศึกษาใน จังหวัดนราธิวาส จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดตราด - การบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นหลักการมีส่วนร่วม	ข้อเสนอแนะที่ 1, 3, 5, 6
--	---	--	---	---------------------------------

ตารางที่ 1 รายละเอียดของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่เสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง (ต่อ)

งานวิจัยที่ 1 ของ Muslim Studies Center (2017)	งานวิจัยที่ 2 ของ Pongpalon (2018)	โมดูล	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ 7 ประการของ Burns and Lawrie (2015)
-	ข้อค้นพบที่ 4 ความจำเป็นด้านแนวคิดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุข	4. การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนและความยุติธรรมเชิงสังคม (3 ชม.)	- แนวคิดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุข - แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุข	ข้อเสนอแนะที่ 1, 3, 5, 6
-	ข้อค้นพบที่ 2 ความจำเป็นด้านการจัดการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วม ข้อค้นพบที่ 3 ความจำเป็นด้านการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลาง นโยบายการศึกษา และชุมชน	5. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายทางการศึกษา และชุมชน (6.5 ชม.)	- แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 - นโยบายการศึกษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 - การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดพหุภาษาเพื่อสันติ - การวิเคราะห์บริบทชุมชน/ท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน	ข้อเสนอแนะที่ 1, 3, 5, 6
ข้อค้นพบที่ 1-5	ข้อค้นพบที่ 1-4	6. การฝึกปฏิบัติการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุข (15 ชม.)	- การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุขที่เหมาะสมกับพื้นที่และมีลักษณะเฉพาะ	ข้อเสนอแนะที่ 1, 3, 5, 6

2. ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้น แบ่งเป็นด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ที่มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามก่อนอบรมอยู่ที่ 10.46 และหลังอบรมอยู่ที่ 12.67 คะแนน เมื่อทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมในโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นมีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้สูงขึ้นกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินทักษะออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเปรียบเทียบคะแนนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาใช้กับที่ออกแบบใหม่ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) พบว่าสถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนอบรมอยู่ที่ 8.17 และหลังอบรมอยู่ที่ 15.33 เมื่อทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมในโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นมีทักษะออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้สูงขึ้นกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบวัดเจตคติต่อแนวคิดสันติสุข Irenometer ที่มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน (Bardis, 1984) และแบบวัดเจตคติต่อแนวคิดพหุวัฒนธรรม Munroe ที่มีคะแนนเต็ม 108 คะแนน (Munroe & Pearson, 2006) พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดก่อนอบรมอยู่ที่ 31.35 และ 80.32 และหลังอบรมอยู่ที่ 35 และ 86.64 ตามลำดับ เมื่อทดสอบด้วยวิธีการทางสถิติ พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าอบรมในโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นมีเจตคติต่อแนวคิดสันติสุขและพหุวัฒนธรรมสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามก่อนและหลังอบรม

ด้าน	ประเมิน	N	Mean	SD	z	p*
ความรู้	ก่อนอบรม	24	10.46	2.78	-3.85	.00
	หลังอบรม		12.67	2.35		
ทักษะ	ก่อนอบรม	13	8.17	1.17	-2.23	.03
	หลังอบรม		15.33	1.21		
เจตคติที่ดีต่อสันติสุข	ก่อนอบรม	23	31.35	3.63	-3.85	.00
	หลังอบรม		35.00	3.21		
เจตคติที่ดีต่อพหุวัฒนธรรม	ก่อนอบรม	22	80.32	6.01	-3.96	.00
	หลังอบรม		86.44	4.96		

* $p \leq .05$

หมายเหตุ: จำนวนของกลุ่มเป้าหมายด้านความรู้และเจตคติแตกต่างกัน เนื่องจากผู้วิจัยนำเฉพาะข้อมูลที่มีสมบูรณ์ คือมีการทำแบบสอบถามและ/หรือแบบวัดครบถ้วน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลรายบุคคล ขณะที่จำนวนของกลุ่มเป้าหมายด้านทักษะเป็นข้อมูลรายสถานศึกษา

สำหรับผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสรุปจากความเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้นพบว่า โปรแกรมนี้มีประโยชน์ทั้งด้านเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้านความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ด้านโครงสร้างที่ใช้ระยะเวลาที่เหมาะสมและด้านวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ในภาพรวมกลุ่มเป้าหมายเห็นว่าโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครูนี้แตกต่างจากกิจกรรมหรือโครงการอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ลักษณะเดียวกันที่เคยเข้าร่วม

3. ผลการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ต่อโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้น แบ่งเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

ความเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ แม้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาบริบทเชิงพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่าง ๆ และมีคณะทำงานที่มีประสบการณ์การทำงานวิจัยในพื้นที่ การที่ไม่ได้ลงฝังตัวในพื้นที่นานเพียงพอหรือการลงฝังตัวที่ไม่ได้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์อย่างรอบด้านหรือเฉพาะประเด็นที่มีส่วนทำให้ผู้วิจัยมองข้ามปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้น ทั้งประเด็นการผลิตซ้ำปัญหาเชิงโครงสร้างที่สะท้อนผ่านความเหลื่อมล้ำทางด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษาซึ่งในมิติเชิงลึกนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับด้านการเมืองและเศรษฐกิจ และประเด็นการกระตุ้น

เงื่อนไขความขัดแย้ง ตัวอย่างที่ชัดเจนเช่นโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นไม่ได้เปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาของหน่วยงานการศึกษาสังกัดอื่นเข้าร่วม โดยเฉพาะสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่สามัญที่ควรได้รับการพัฒนาวิชาชีพครูที่มีคุณภาพสูง เนื่องจากรับผิดชอบการศึกษาของเยาวชนมุสลิมในพื้นที่ซึ่งเป็นประชากรหลัก การดำเนินการเช่นนี้อาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้คนในพื้นที่ต่อภาครัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ แม้คณะทำงานอาจไม่มีความคิดเช่นนั้น เนื่องจากประเด็นนี้อาจถูกยึดโยงกับประเด็นศาสนาและชาติพันธุ์ เพราะสถานศึกษาในพื้นที่มีลักษณะเป็นภาพแทนของวัฒนธรรมการเมืองการปกครองของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธและคนมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม (Brooks & Sungtong, 2015; Pongpajon, 2018)

การมองความขัดแย้งเชิงพื้นที่ผ่านมิติศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลามมีส่วนส่งผลให้โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่ได้มีเพียงแค่ชุดเดียว หากมองที่ศาสนาอิสลามย่อมพบว่ามีความขัดแย้งระหว่างสายเก่ากับสายใหม่ดำรง (McCargo, 2008) และสะท้อนผ่านระบบการศึกษาในพื้นที่ด้วย แม้ไม่ใช่ชุดความขัดแย้งที่มองเห็นได้ด้วยสายตาของคนนอกแต่กลับชัดเจนในความรู้สึกของคนใน ดังนั้น เสวนาศาสนสัมพันธ์ที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างชาวพุทธกับชาวมุสลิม อาจสร้างความรู้สึกละเลยและใจให้ชาวมุสลิมบางสายด้วยในขณะเดียวกัน ซึ่งมีส่วนขัดขวางการพัฒนาวิชาชีพครูทั้งในระดับปัจเจกและระดับสถานศึกษา

วิธีวิทยาการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แม้การวิจัยระยะแรกจะใช้การลงพื้นที่สัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับการสังเกตการณ์สถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก คำถามสำคัญคือวิธีการเช่นนี้ในพื้นที่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความจริงเพียงใด เพราะการพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งทางศาสนานั้นถูกทำให้ไม่ปกติมาโดยตลอด ยิ่งกับนักวิจัยที่เพิ่งรู้จักกันหรือกับหน่วยงานภาครัฐด้วยแล้วการจะทราบข้อมูลที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงย่อมเป็นเรื่องยาก เพราะอาจกระทบความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น การเก็บข้อมูลของนักวิจัยทั้งนอก

และในพื้นที่ผ่านการพูดคุยที่ค่อนข้างทางการ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม ซึ่งขาดความสัมพันธ์เชิงบวกที่ต้องใช้ทั้งเวลาและความเชื่อใจในการสร้างนั้น ย่อมส่งผลต่อความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้รับโดยเฉพาะประเด็นเปราะบาง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีชุดคำตอบหลักที่สามารถปรับตามประเด็นที่คิดว่าผู้วิจัย คาดหวังให้ตนตอบ ขณะเดียวกันการสังเกตการณ์สถานศึกษาที่ใช้เวลาไม่นาน และเก็บข้อมูลจากการนำชมของครูและผู้บริหารย่อมส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ ของข้อมูลที่ได้รับ เพราะข้อมูลดังกล่าวไม่ได้เป็นธรรมชาติพอที่จะสะท้อน ปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ อย่างเป็นกลาง ทั้งนี้ ไม่นับรวมถึงข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่เน้นข้อมูลเชิงปริมาณและใช้คนกลางในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูล

รูปแบบและความสำเร็จของโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครู แม้โปรแกรมที่ ออกแบบขึ้นจะมีจำนวนชั่วโมงการอบรมมากเมื่อเทียบกับกิจกรรมการพัฒนา วิชาชีพครูอื่น ๆ แต่ยังไม่ครอบคลุมกระบวนการนำความรู้และทักษะไปปฏิบัติ ในบริบทจริง และขาดระบบกำกับติดตามหลังการเข้าอบรมที่เป็นระบบพอที่จะ ประเมินความสำเร็จของโปรแกรมผ่านการพัฒนาครูและผู้เรียนในสภาพจริง ด้วยเหตุนี้ ผลการประเมินการใช้โปรแกรมที่ใช้ตัวเลขจากการวิเคราะห์ทางสถิติ เป็นหลักฐานจึงเป็นเพียงความสำเร็จที่ขาดความยั่งยืน นอกจากนี้ การที่ กิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูส่วนใหญ่นิยมใช้แบบประเมินความพึงพอใจเป็น หลักฐานความสำเร็จมีส่วนทำให้เป้าหมายของการพัฒนาวิชาชีพครูไม่ได้รับการ ประเมินผ่านผลลัพธ์ที่สอดคล้องกัน เพราะความพึงพอใจไม่ได้ยืนยันผลลัพธ์ ที่ดีเสมอไป (Timperley et al., 2007) กล่าวได้ว่า การพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้น การจัดกิจกรรมเฉพาะช่วงเวลาหนึ่งโดยไม่มีระบบกำกับติดตามที่สนับสนุนครู อย่างเป็นทางการและต่อเนื่องมากพอ เป็นเพียงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และฝึกฝนทักษะที่ไม่ควรคาดหวังความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะของครู และผู้บริหารสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ปัจจัยด้านงบประมาณ มุมมองและนโยบายการสนับสนุนงานวิจัยของแหล่งทุน วัฒนธรรมการวิจัยและ จัดกิจกรรมในสังคม และความพร้อมทางด้านบุคลากร มีส่วนให้การออกแบบ โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ต้องใช้งบประมาณ เวลา และความทุ่มเทเพื่อที่จะ ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในฐานะผลลัพธ์ปลายทางที่แท้จริงทำได้ยากยิ่ง

แนวคิดการเสริมสร้างสันติสุขจากสำนักคิดตะวันตก แนวคิดหนึ่งที่ใช้ ออกแบบและจัดการเรียนรู้ในโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นครั้งนี้ คือ การศึกษาเพื่อ เสริมสร้างสันติสุขซึ่งวิพากษ์ปัญหาของสันติศึกษาที่ตั้งบนฐานคิดสันติภาพเสรี (Liberal Peace) ในแง่ที่เน้นหลักสากลด้านการอดทนและการเคารพความต่าง โดยไม่คำนึงถึงความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่กดทับผู้มีสถานะทางอำนาจด้อยกว่า (Higgins & Novelli, 2018) ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะนี้เช่นการให้ ผู้เรียนวาดภาพระบายสีกลุ่มคนต่างวัฒนธรรมที่ปฏิสัมพันธ์กันพร้อมพิราบขาว กับสัญลักษณ์สันติภาพสากล หรือการให้ชาวพุทธทำความเข้าใจและ ให้ชาวมุสลิมทำความเข้าใจความสะอาดวัด แม้ผู้วิจัยจะไม่สนับสนุนวิธีเช่นนี้เพราะไม่อาจ ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน แต่การจะผลักดันแนวคิดการศึกษาเพื่อเสริมสร้าง สันติสุขที่เรียกร้องให้ครูและผู้เรียนวิพากษ์ปัญหาสังคมย่อมทำได้ยากใน สภาพแวดล้อมที่ความขัดแย้งและความรุนแรงยังดำเนินอยู่ และบริบท วัฒนธรรมของผู้คนอาจไม่สอดคล้องกับกระบวนการเชิงวิพากษ์นัก (Cremin et al., 2018) คำถามสำคัญจึงอยู่ที่ว่าภายใต้สังคมวัฒนธรรมแบบประนีประนอม การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ที่มีกระบวนการพัฒนาใน ฐานะรอยต่อระหว่างฐานคิดแบบสันติภาพเสรีสู่สันติสุขเชิงวิพากษ์ได้อย่างไร

ขณะเดียวกัน การที่โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นมีโมดูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวพระราชดำริเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาอยู่ด้วย จึงมีนักวิชาการต่างชาติบางคนตั้ง คำถามเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ในฐานะโฆษณาชวนเชื่อเพื่อสนับสนุนอำนาจนำของ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยมีความเห็นต่อประเด็นนี้ผ่านแนวคิดการรื้อถอน/ ปลดแอกความเป็นอาณานิคมด้านสันติศึกษา (Decolonising Peace Education) ที่โอรับบริบทสังคมวัฒนธรรมในฝั่งโลกใต้ (Global South) ที่สันติสุขนั้นไม่ได้ เกิดจากกระบวนการเชิงความคิดเท่านั้น แต่มีปัจจัยที่แตกต่างไปตามพื้นที่ เช่น ศาสนา จิตวิญญาณ สุนทรียะ เป็นต้น (Kester & Cremin, 2017) ดังนั้น หากแนวพระราชดำรินี้ในฐานะปรัชญาหรือแนวคิดการทำงานสามารถช่วย ส่งเสริมกระบวนการสันติสุขได้จริง การสกัดแก่นของแนวคิดเพื่อประโยชน์ เชิงพื้นที่จึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรหลีกเลี่ยง

สรุปและอภิปรายผล

ในด้านการออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ในฐานะพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งพบว่า โปรแกรมที่ออกแบบประกอบด้วย 6 โมดูล ตัวโปรแกรมและแต่ละโมดูลสะท้อนข้อเสนอแนะ 7 ประการ สำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่เปราะบางของ Burns and Lawrie (2015) ชัดเจน จุดเด่นของโปรแกรม คือ การใช้งานวิจัยเป็นฐาน กล่าวคือ งานวิจัยระยะแรกทำให้ผู้วิจัยสามารถออกแบบโมดูลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในภาพรวมของกลุ่มเป้าหมาย จุดเด่นนี้ทำให้โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นน่าสนใจในแง่ที่มีได้มุ่งพัฒนาผู้เข้าอบรมเฉพาะการเสริมสร้างสันติสุข แต่เน้นความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาภายใต้หลักสูตรแกนกลางและนโยบายการศึกษาของรัฐควบคู่กับการนำเสนอตัวอย่างจากการปฏิบัติจริงด้วย ทั้งนี้ เพราะงานวิจัยในระยะแรกสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครูและผู้บริหารสถานศึกษาด้านความรู้เชิงวิชาชีพทั้งเชิงหลักสูตร เนื้อหาสาระ และวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหากไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานที่มีคุณภาพเพียงพอ การสร้างเสริมความรู้และทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุขย่อมไม่สำเร็จ จุดเด่นอีกประการของโปรแกรมที่ออกแบบขึ้น คือ การทำงานร่วมกันของผู้เชี่ยวชาญจากสาขาต่าง ๆ ในการพัฒนาโมดูลและเอกสารประกอบการอบรมซึ่งช่วยให้โปรแกรมนี้มีคุณภาพและมาตรฐานด้านเนื้อหาเป็นที่ยอมรับได้ เห็นได้จากการที่ผู้เข้าอบรมหลายคนและผู้วิจัยกลับไปเก็บข้อมูลวิจัยด้วยอีกครั้งยังใช้เอกสารเหล่านั้นเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของโปรแกรม คือ การจัดการระบบกำกับติดตามหลังการอบรมผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้เข้าอบรม เนื่องจากเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนตามความต้องการของผู้เข้าอบรมทำให้พื้นที่ดังกล่าวขาดการเคลื่อนไหวในระยะยาว

ในด้านผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ออกแบบขึ้น พบว่าโปรแกรมนี้ส่งผลต่อความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสันติสุขของผู้เข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ

สมมติฐานการวิจัยและงานวิจัยที่ระบุความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งกับกระบวนการสันติสุขและความยุติธรรมเชิงสังคม (Davies, 2005; Horner et al., 2015; INEE, 2013; Montgomery & McGlynn, 2009; Novelli & Sayed, 2016; Smith, 2005) กล่าวได้ว่า โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นตามหลักการที่สอดคล้องกับบริบทมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าอบรมได้พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสันติสุขที่เหมาะสมกับสามจังหวัดชายแดนใต้

นอกจากนี้ การเปิดพื้นที่ให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันแต่มีผลปฏิบัติงานที่เป็นเลิศระดับชาติมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัว มีส่วนช่วยให้ผู้เข้าอบรมเชื่อมโยงกับเนื้อหาและหลักการบางอย่างชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ เพราะเห็นภาพการปฏิบัติจริงจากบุคคลที่มีสถานะทางคุณวุฒิใกล้เคียง ทำให้รู้สึกว่าการปฏิบัติจริงจากบุคคลที่มีสถานะ

การที่โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นไม่ใช้คำว่า “สันติสุข” ในชื่อที่เผยแพร่ น่าจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติที่ดีต่อการอบรม เพราะมิได้ทำให้ผู้เข้าอบรมรู้สึกถูกต่อว่าเชิงศีลธรรมในเชิงที่เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่ถูกมองว่าขาดสันติและทักษะพหุวัฒนธรรม (Higgins & Novelli, 2018) ผู้เข้าอบรมจึงได้เรียนรู้อย่างเปิดใจ ซึ่งน่าจะส่งผลต่อผลเชิงบวกของการทดลองใช้โปรแกรมนี้ อนึ่ง ผู้วิจัยมิได้เห็นว่าเราไม่ควรใช้คำว่า “สันติสุข” ในพื้นที่ดังกล่าว แต่จะต้องเลือกใช้อย่างถูกกาลเทศะพร้อมคำอธิบายที่เป็นกลางและเป็นธรรม

อนึ่ง การที่โปรแกรมที่ออกแบบขึ้นใช้เวลาอบรมจำนวน 5 วัน จึงมีเวลาเพียงพอให้ผู้เข้าอบรมจะได้ทำความเข้าใจความรู้ ผึกฝนทักษะพื้นฐาน ตลอดจนพัฒนาเจตคติเบื้องต้นตามที่โปรแกรมคาดหวังไว้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมซึ่งครอบคลุมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงโดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำ (Garet et al., 2001) ซึ่งแตกต่างจากกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูทั่วไปในพื้นที่ โดยเฉพาะการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ แบบไปเข้าเย็นกลับ

ในด้านผลการสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ต่อโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นพบว่า แม้โปรแกรมจะตั้งอยู่บนแนวคิดการวิจัยที่เหมาะสมกับพื้นที่และมีวิธีวิจัยที่ยอมรับได้ แต่การจะเข้าใจบริบทสามจังหวัดชายแดนใต้อาจไม่ใช่เรื่องที่จะ

ทำได้สมบูรณ์ผ่านการทบทวนวรรณกรรมและเก็บข้อมูลในพื้นที่ในช่วงเวลาสั้น ๆ การเข้าใจปรากฏการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่โดยเฉพาะความสัมพันธ์ต่อการศึกษาจึงเป็นประเด็นท้าทายต่อนักวิจัยทั้งนอกและในพื้นที่ และทั้งที่อยู่ในสาขาความขัดแย้งและสันติศึกษาและการศึกษา ยิ่งเมื่อพลวัตของความขัดแย้งและการศึกษาในพื้นที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมหลายประเด็นอาจไม่สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน ด้วยสาเหตุข้างต้น การตระหนักในเชิงวิวิธวิทยาการวิจัยซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของข้อมูลและความเข้าใจเชิงพื้นที่จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครู มิฉะนั้นกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขอาจกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนเงื่อนไขของความขัดแย้งและความรุนแรงเอง

หากการศึกษาคือการลงทุนที่เน้นความคุ้มค่า การสะท้อนคิดลำดับที่ 2 ต่อโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นแสดงให้เห็นปัญหาสำคัญว่า กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูที่ไม่ได้มุ่งเน้นการกำกับติดตามการนำความรู้และทักษะที่ได้จากกิจกรรมไปใช้อย่างต่อเนื่องจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับครู และผู้เรียนย่อมทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่อาจสะท้อนถึงผลของการใช้โปรแกรมในระยะยาวหรือยืนยันประสิทธิภาพของโปรแกรมได้ชัดเจน รวมถึงไม่ตอบโจทย์การลงทุนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู แม้คณะทำงานอาจประเมินความสำเร็จของกิจกรรมเหล่านี้ผ่านผลการทำแบบสอบถามหลังร่วมกิจกรรมหรือผลการประเมินความพึงพอใจ แต่นั่นเป็นเพียงผลลัพธ์ระหว่างทางที่หลายครั้งไม่ตอบสนองวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการพัฒนาวิชาชีพครู (Guskey, 1997, 2002) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้สำหรับโปรแกรมที่ออกแบบขึ้นทำให้เห็นวาระเวลาของการอบรมที่ยาวนานอาจไม่ได้ยืนยันความสำเร็จระยะยาวของโปรแกรกดังกล่าว ดังข้อค้นพบจากงานวิจัยที่ว่า การจัดให้มีระบบกำกับติดตามหลังการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นสำคัญกว่าเวลาที่ใช้ (Lauer et al., 2013) ดังนั้นกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่จัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐควรเน้นการออกแบบและวางแผนการดำเนินงานระยะยาวอย่างเป็นระบบตามหลักการพัฒนาวิชาชีพครูในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง เพื่อให้งบประมาณด้านการศึกษามีจำนวนมากที่สุดในพื้นที่ในแต่ละปี

คุ้มค่ายิ่งขึ้น เพราะเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว แม้งบประมาณส่วนนี้จะไม่นับว่าสูญเปล่าแต่ก็เกิดประโยชน์ต่อครูและนักเรียนน้อยกว่าที่ควรเป็น

ท้ายที่สุด การใช้แนวคิดเสริมสร้างสันติสุขจากสำนักคิดตะวันตกอาจไม่ใช่ทางออกสุดท้ายของการแก้ปัญหาความขัดแย้ง แต่เป็นทางเลือกที่จะต้องเลือกใช้อย่างมีสติ ดังนั้น การทำงานด้านการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในปัจจุบันจึงมิใช่เพียงการก้าวข้ามจากการจัดการศึกษาตามแนวคิดสันติภาพเสรีสู่แนวคิดสันติสุขเชิงวิพากษ์ ที่มุ่งใช้การศึกษาระดับความตระหนักรู้เชิงวิพากษ์ (Critical Consciousness) เพื่อถอนรากถอนโคนปัญหาเชิงโครงสร้างซึ่งเป็นความปกติที่ไม่ปกติในสังคม แต่ยังเป็นการระลึกรู้ถึงการแฝงตัวของอำนาจกับความรู้โดยเฉพาะความรู้จากสำนักคิดฝั่งตะวันตก ด้วยความรู้ชุดนี้อาจทำให้นักวิจัยหลงลืมหลักการพื้นฐานของการเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่แตกต่าง รวมถึงด้อยค่าการเสริมสร้างสันติสุขแบบท้องถิ่น กับดักเช่นนี้เองที่ขัดแย้งชุดความรู้จากสำนักคิดของตนเองที่เน้นวิธีการแบบล่างขึ้นบนและการให้คุณค่าคนระดับรากหญ้าด้วยใจยุติธรรม ทั้งยังขัดขวางเป้าหมายการเสริมสร้างสันติสุขด้วย

การนำเสนอความสำเร็จและหลุมพรางของความสำเร็จในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้จากประสบการณ์ของผู้วิจัย จึงเป็นการชวนผู้อ่านตั้งคำถามต่อความสำเร็จที่แท้จริงของกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูในสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่ซับซ้อนและขยายผลเพิ่มเติมด้วยงบประมาณจำนวนมากมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยความสำเร็จในฐานะจุดหมายปลายทางซึ่งมองผ่านการประเมินผลระยะสั้นของกิจกรรมเหล่านั้นนั้น อาจเป็นระเบิดเวลาที่ขัดขวางการพัฒนาวิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านสันติศึกษา หากมองความสำเร็จในฐานะกระบวนการที่ยังส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครูในระดับอื่น ๆ นอกเหนือจากระดับกิจกรรม หลังจากที่กิจกรรมจบลงตามวัตถุประสงค์แล้ว ขณะเดียวกัน งานวิจัยนี้น่าจะเป็นหลักฐานชิ้นหนึ่งที่ใช้สนับสนุนข้อเสนอที่ว่า งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ความขัดแย้งและสันติสุข มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งในส่วนของการวางนโยบายการศึกษาระดับต่าง ๆ

และการป้องกันไม่ให้กิจกรรมบนฐานคิดนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อสร้างความมั่นคงหรืออำนาจต่อรองของกลุ่มขัดแย้งใด

เอกสารอ้างอิง

- Bardis, P. D. (1984). Irenometer: a scale for the measurement of attitudes toward peace. *South African Journal of Sociology*, 15(3), 122-123.
- Brooks, M. C., & Sungtong, E. (2015). 'We still have bombings': School principals and insurgent violence in southern Thailand. *International Journal of Leadership in Education*, 19(5), 505-533.
- Burns, M., & Lawrie, J. (2015). *Where it's needed most: Quality professional development for all teachers*. INEE.
- Bush, K. D., & Saltarelli, D. (2000). *The two faces of education in ethnic conflict: Towards a peacebuilding education for children*. UNICEF Innocenti Research Centre.
- Chinsri, S. (2011). *State and problems of integrating peace education in school curriculum in southern boarder schools* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. CUIR.
- Cravo, T. (2017). Peacebuilding: assumptions, practices and critiques. *ASPJ : Africa and Francophonie*, 9(1), 4-20.
- Cremin, H., Echavarría, J., & Kester, K. (2018). Transrational peacebuilding education to reduce epistemic violence. *Peace Review*, 30(3), 295-302.
- Cunliffe, A. L. (2003). Reflexive Inquiry in Organizational research: Questions and possibilities. *Human Relations*, 56(8), 983-1003.

- Davies, B., Browne, J., Gannon, S., Honan, E., Laws, C., Mueller-Rockstroh, B., & Petersen, E. B. (2004). The Ambivalent Practices of Reflexivity. *Qualitative Inquiry*, 10(3), 360-389.
- Davies, L. (2005). Teaching about conflict through citizenship education. *International Journal of Citizenship and Teacher Education*, 1(2), 17-34.
- Educational Coordination and Administration in Southern Border Provinces Center. (2020). *Curriculum contents of a multicultural society in southern border provinces (A local history curriculum in southern border provinces)* (4th ed.). Namsilp Advertise Company Limited.
- Galtung, J. (1976). Three realistic approaches to peace: Peacekeeping, peacemaking, peacebuilding. *Impact of Science on Society*, 26, 103-115.
- Garet, M. S., Porter, A. C., Desimone, L., Birman, B. F., & Yoon, K. S. (2001). What Makes Professional Development Effective? Results From a National Sample of Teachers. *American Educational Research Journal*, 38(4), 915-945.
- GCPEA. (2020). *Education under attacks 2020*. <https://eua2020.protectingeducation.org>
- Guskey, T. (1997). Research needs to link professional development and student learning. *Journal of Staff Development*, 18(2), 1-9.
- Guskey, T. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching*, 8(3), 381-391.
- Higgins, S., & Novelli, M. (2018). The potential and pitfalls of peace education: A cultural political economy analysis of the

- emerging issues teacher education curriculum in Sierra Leone. *Asian Journal of Peacebuilding*, 6(1), 29-53.
- Horner, L., Kadiwal, L., Sayed, Y., Barrett, A., Durrani, N., & Novelli, M. (2015). *Literature review: The role of teachers in peacebuilding*. <https://inee.org/resources/literature-review-role-teachers-peacebuilding>
- INEE. (2013). *Guidance note on conflict sensitive education*. INEE.
- Kester, K., & Cremin, H. (2017). Peace education and peace education research: Toward a concept of poststructural violence and second-order reflexivity. *Educational Philosophy and Theory*, 49(14), 1415-1427.
- Lauer, P. A., Christopher, D. E., Firpo-Triplett, R., & Buchting, F. (2013). The impact of short-term professional development on participant outcomes: a review of the literature. *Professional Development in Education*, 40(2), 207-227.
- Lederach, J. P. (1997). *Building peace: Sustainable reconciliation in divided societies*. United States Institute of Peace Press.
- Lewis, A. (2019). *Linking teacher training to effective delivery of curriculum reform: Why listening to teachers is key to achieving progress toward SDG 4 in Somaliland*. <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10081602/>
- McCargo, D. (2008). *Tearing apart the land: Islam and legitimacy in southern Thailand*. Cornell University Press.
- MoE. (2005). *Strategic plan for education reform for peacebuilding in the three southernmost provinces 2005-2008*. MoE
- MoE. (2008). *Basic education core curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. MoE.

- MoE. (2009). *National education act B.E. 2542 (1999) and amendments (second national education act B.E. 2545 (2002))*. VTC Communication Limited Partnership.
- MoE. (2018). *Twenty-year education strategic plan for the southern economic corridor 2018-2037*. MoE.
- Montgomery, A., & McGlynn, C. (2009). New peace, new teachers: Student teachers' perspectives of diversity and community relations in Northern Ireland. *Teaching and Teacher Education*, 25(3), 391-399.
- Munroe, A., & Pearson, C. (2006). The Munroe multicultural attitude scale questionnaire: A new instrument for multicultural studies. *Educational and Psychological Measurement*, 66(5), 819-834.
- Muslim Studies Center, Chulalongkorn University. (2017). *A research report on the project of promoting peacefulness for the nation (year 1) (March 2016 – February 2017)*. Author.
- Novelli, M., & Sayed, Y. (2016). Teachers as agents of sustainable peace, social cohesion and development: theory, practice & evidence. *Education as Change*, 20(3). 15-37.
- OECD. (2010). *TALIS 2008 Technical Report*. Author.
- Pherali, T. (2019). Education and conflict: Emergency, growth and diversification of the field. *Education and Conflict Review*, 2(June 2009), 7-14.
- Pherali, T., Abu Moghli, M., & Chase, E. (2020). Educators for Change: Supporting the Transformative Role of Teachers in Contexts of Mass Displacement. *Journal on Education in Emergencies*, 5(2), 147-175.

- Pongpajon, C. (2018). The states and problems of peacebuilding education development of government schools in 3 southernmost provinces of Thailand. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 44(2), 116-157.
- Sayed, Y., & Novelli, M. (2016). *The role of teachers in peacebuilding and social cohesion: A synthesis report of South Africa, Uganda, Pakistan and Myanmar case studies*. UNICEF.
- Sesnan, B., Allemano, E., Ndugga, H., & Said, S. (2013). *Educators in Exile: The role and status of refugee teachers*. Commonwealth Secretariat.
- Smith, A. (2005). Education in the twenty-first century: Conflict, reconstruction and reconciliation¹. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 35(4), 373-391.
- Timperley, H., Wilson, A., Barrar, H., & Fung, I. (2007). Teacher professional learning and development: Best evidence synthesis iteration [BES]. MoE, New Zealand.
- UNICEF. (2014). *Thailand case study in education, conflict and social cohesion*. Author.
- Zembylas, M. (2018). Con-/divergences between postcolonial and critical peace education: towards pedagogies of decolonization in peace education. *Journal of Peace Education*, 15(1), 1-23.

การเพ่งพินิจ การแสดงด้วยภาพและการสร้างความรู้: พัฒนาการของระบบฐานข้อมูลติดตามและเฝ้าระวัง ความขัดแย้งของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้¹

สมัชชา นิลปัทม์² ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี³

(Received: December 5, 2022; Revised: December 23, 2022; Accepted: December 27, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยแบบที่ใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Research Using Available Data) ซึ่งให้เห็นว่าระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและสันติภาพ โดยทั่วไป ฐานข้อมูลต้องพัฒนามาจากฐานความรู้ซึ่งเป็นผลพวงมาจากแนวความคิดในเรื่องสันติภาพที่เสรี (Liberal Peace) ซึ่งมีความเชื่อที่ว่าศักยภาพในการเก็บรวบรวม เผยแพร่และตีความข้อมูล เป็นหัวใจสำคัญต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพที่มีเสรีภาพ การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี ทำให้มีพัฒนาการวิธีการในการเก็บข้อมูลและนำเสนอในสถานการณ์ความขัดแย้งให้ซับซ้อนขึ้น Deep South Watch เป็นระบบฐานข้อมูลซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ทางวิชาการ

¹ บทความนี้ พัฒนารูปร่างจากงานวิจัยเรื่อง “โครงการพัฒนาฐานข้อมูลเหตุการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านเหตุการณ์ความขัดแย้ง สภาทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และการศึกษาเพื่อการสื่อสารสาธารณะ” (2563) โดยสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
E-mail: samatcha.n@psu.ac.th (First Author และ Corresponding Author)

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นักวิจัยอาวุโส สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: srisompob.j@gmail.com (Essentially Intellectual Contributor)

ต่อสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ โดยมีพัฒนาการต่อเนื่องมาตลอด 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

อีกด้านหนึ่งงานวิจัยก็แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเฝ้าระวังนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็นภาพและความรับรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างวาทกรรมแห่งความรู้และการสื่อสารความรู้ อันเป็นการสร้างความจริงอีกแบบหนึ่ง การมองเห็นด้วยภาพมีความสัมพันธ์กับความรู้ใหม่ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังแบบเดียวกับการพัฒนาความรู้ของพยาธิวิทยากายวิภาคศาสตร์ในโลกยุคใหม่ ระบบฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังภาคใต้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่สำคัญก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง “การเพ่งพินิจ” (Gazing) และ “การแสดงภาพ” (Visualization) ทำให้เกิดการมองเห็นพลวัตของความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นใหม่ทั้งในมิติเวลาและสถานที่ ทั้งนี้ ฐานข้อมูลเฝ้าระวังที่สร้างจากหลายภาคส่วนในพื้นที่จึงต่างจากฐานข้อมูลด้านความมั่นคงที่เคยสร้างมาก่อนหน้าซึ่งมีมิติปิดลับ แข็งตัวและไม่มีคามยืดหยุ่น

คำสำคัญ: การมอง การแสดงด้วยภาพ ฐานข้อมูล การติดตามความขัดแย้ง ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

Gazing, Visualizing and Knowing: Development of Conflict Monitoring Database of Deep South Watch¹

Samatcha Nilaphatama² Srisompob Jitpiromsri³

Abstract

Through the research design using available data, this research has shown that the monitoring database system is a supporting tool for conflict resolution and making peace. In general, development of monitoring database is a consequence of concepts about “Liberal Peace,” which has hypothesized that capacity of collecting, disseminating, and interpreting conflict data is pivotal for bringing about conflict resolution and building the liberal peace process. Globalized transformation and technology have led to development of data collection methods and presentations in a more complicated conflict situation. Deep South Watch (DSW) is an innovative database system for studying violence situation which has been developed for over two decades by the local educational institution.

¹ From the Research “Development of the Southern Border Provinces’ database on Incident of Violence, Socioeconomic, Population and Education for Public Communication” (2020) by Center for Conflict Studies and Cultural Diversity (CSCD), Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University

² Lecturer, Ph.D., Department of Communication Arts, Faculty of Communication Science, Prince of Songkla University, E-mail: samatcha.n@psu.ac.th (First Author and Corresponding Author)

³ Assistant Professor, Ph.D., Senior Researcher, Center for Conflict Studies and Cultural Diversity (CSCD), Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: srisompobj@gmail.com (Essentially Intellectual Contributor)

On the other hand, the research has found that development of a monitoring database represents relationships between gazing and perceiving, knowing, a crucial component for the discursive formation and knowledge communication. It is one of the approaches for establishing truth. Visualization involves a new knowledge hidden behind things similar to the approach of pathological anatomy in modern time. Deep South Watch's database reveals that the relationships between gazing and visualization shape the understanding of conflict dynamics in the southern border provinces in both time and space dimensions. The monitoring database developed from locally inclusive sources is different from other official security databases, which involve closed, rigid and inflexible dimensions.

Keywords: Gazing, Visualization, Database, Conflict Monitoring, Deep South Watch

บทนำ

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามเฝ้าระวังความขัดแย้งไม่ว่าในสถานการณ์และพื้นที่ใด ๆ เป็นแนวคิดที่เพิ่งจะเกิดขึ้นในยุคหลังสงครามเย็นเพื่อช่วยในการจัดการความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ แต่สำหรับกรณีของประเทศไทยแล้วยังถือเป็นสิ่งใหม่ ดังสถานการณ์ที่มีความจำเป็นเฉพาะเมื่อมีการปะทุขึ้นและการขยายตัวด้วยกระดับของเหตุความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ซึ่งครอบคลุมจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสกับสี่อำเภอของจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบอย่างมากต่อนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติและผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งต่างก็พยายามแสวงหาเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อช่วยในการประเมินวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของความรุนแรงที่ดำเนินต่อเนื่องยาวนานและยังไม่มีทีท่าว่าจะยุติ การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบและปราศจากอคติเกี่ยวกับความขัดแย้งที่รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นทั้งในมิติแห่งพื้นที่ (Space) และห้วงเวลา (Time) จึงเป็นประเด็นสำคัญต่อการพัฒนาเครื่องมือทางนโยบายและองค์ความรู้วิชาการเพื่อให้ได้มาซึ่งการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อค้นหาทางออกที่จะยุติความขัดแย้งโดยใช้วิถีทางสันติ ดังที่ฟูโกต์ (Michel Foucault) เสนอแนวคิดที่ว่ามีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งระหว่าง “การมองเห็นและการรู้” จากการศึกษาวิชาพยาธิวิทยากายวิภาคศาสตร์ในศตวรรษที่สิบแปดและสิบเก้า ดังนั้น ฐานข้อมูลและการทำให้มองเห็นภาพจากฐานข้อมูลจึงเป็นการก้าวข้ามจากการเพ่งพินิจด้วยสายตา การคิดอย่างง่าย ๆ ไปสู่การสร้างความรู้ที่มีความหมายอย่างเป็นรูปธรรมและเต็มไปด้วยความรู้สึกที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้กับความรู้ในเรื่องสันติภาพและความขัดแย้ง ดังนั้น ความเกี่ยวพันกันระหว่างการเพ่งพินิจ การมองเห็นด้วยภาพและความรู้จึงมีความหมายมาก รูปธรรมของความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องผ่านกระบวนการสร้างข้อมูล การพัฒนาเป็นฐานข้อมูลที่เป็นระบบและพัฒนาการวิธีการนำเสนอด้วยภาพที่มีความละเอียดทั้งมิติภาพ เวลาและสถานที่ ฐานข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีจุดเด่นที่ทำให้เห็นกระบวนการดังกล่าวอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะอธิบายความสำคัญของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามและเฝ้าระวังความรุนแรง - ความขัดแย้ง ที่ริเริ่มโดยภาควิชาการและภาคประชาสังคม ผ่านงานของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch) ซึ่งเป็นผลจากงานวิจัย บทความจะชี้ให้เห็นการเริ่มจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อเพิ่มมิติการเห็นด้วยภาพด้านพื้นที่และเวลา โดยเฉพาะการนำเสนอภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และกราฟแสดงช่วงเวลา การนำเสนอและวิเคราะห์บริบทการพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้ ยังจะอธิบายว่าการแสดงให้เห็นด้วยภาพช่วยให้ความรู้เรื่องความขัดแย้งในสามจังหวัดภาคใต้โดยละเอียดทั้ง มิติพื้นที่และเวลา ในท้ายที่สุดจะมีการอภิปรายเรื่องการสื่อสารองค์ความรู้เรื่องความขัดแย้งในภาคใต้ไปสู่สาธารณะเพื่อสร้างบทสนทนาเรื่องสันติภาพและการแก้ปัญหาในพื้นที่ความขัดแย้ง

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยจะใช้แนวคิดในการศึกษา 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ 1. ข้อมูลกับการอธิบายความเป็นจริงทางสังคม 2. การพัฒนาฐานข้อมูลเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรงภายใต้บริบทเสรีภาพที่เสรี (Liberal Peace) 3. สันติภาพแบบผสม (Hybrid Peace) และฐานข้อมูลเฝ้าระวังที่ริเริ่มโดยคนใน (Insider Platform) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลกับการอธิบายความเป็นจริงทางสังคม

กลวิธีสำคัญประการหนึ่งของนักสังคมศาสตร์ในการอธิบายโลกความเป็นจริงทางสังคมที่ดำรงอยู่นั้น คือ การพรรณนาเพื่อใช้ในการอธิบายโลกความเป็นจริงทางสังคมที่ดำรงอยู่นั้น โดยอาศัยการใช้ศัพท์แสงเพื่อใช้ในฐานะของภาพแทนความเป็นจริงผ่านถ้อยคำ ทั้งนี้ ศัพท์เหล่านี้ต่างก็มีน้ำหนัก (Weight) คุณค่า (Value) และมีนัยยะแตกต่างกันออกไป (Kaewthep, 2013) นักวิชาการด้านสื่อสารศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า หากจะทดลองจัดวางภาพแทนของความจริงโดยอาศัยระดับของข้อมูลและความจริง จากความเรียบง่ายผ่านการปรุงแต่ง

มาน้อยที่สุด ตรงไปตรงมาที่สุด ไปสู่ความสลับซับซ้อนขึ้นตามลำดับ โดยอาจวัดเป็นระดับของข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

- **ข้อมูล (Data)** เป็นถ้อยคำเพื่อบอกเล่าความเป็นจริงในระดับแรกสุด เป็นการบอกเล่าอย่างตรงไปตรงมาตามที่ถูกสังเกตได้สัมผัส (Observer) จากสภาพความเป็นจริงนั้น ทั้งยังไม่ได้ผ่านการปรุงแต่งใด ๆ เช่น การเก็บแบบสอบถามมาใหม่ ๆ แล้วรอกข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา หรือการถอดเทปสัมภาษณ์ที่ถอดออกมาแบบคำต่อคำ

- **สารสนเทศ (information)** เป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงความเป็นจริงในขั้นที่ 2 โดยสารสนเทศจะเป็นการนำเอา “ข้อมูล” มาสู่การเข้ากระบวนการ (Processing) ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น การแบ่งประเภท การจัดหมวดหมู่ การจำแนกหัวข้อย่อย ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในขั้นตอนนี้ ข้อมูลจะถูกจัดวางให้เป็นระบบระเบียบเพิ่มมากขึ้นมากกว่าในขั้นแรก ทั้งนี้ ในขั้นตอนของการจัดหมวดหมู่นี้ ยังมองได้ว่าการจัดหมวดหมู่ถือเป็นอำนาจประเภทหนึ่ง ดังฟูโกต์ (Michel Foucault) กล่าวในหนังสือ Order of Things ว่าคือ ความสามารถในการจัดลำดับประเภทให้กับภาพตัวแทน ผ่านรูปสัญลักษณ์ คำนิยม ตาราง เพื่อที่จะทำให้เกิดการแจ่มแจ้ง พรรณนาข้อมูลต่างๆ ให้เห็นถึงความแตกต่างในข้อมูลต่างๆ ตั้งแต่เรียบง่ายไปจนสลับซับซ้อนอีกด้วย (Smart, 2013)

- **ความรู้ (Knowledge)** เป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงความเป็นจริงในขั้นที่ 3 อย่างไรก็ตาม การที่ถ้อยคำจะถูกยกระดับขึ้นการเป็น “ความรู้” นั้น สารสนเทศจะต้องผ่านกระบวนการปรุงแต่งและจัดระบบเพิ่มเติมในอีก 3 ประเด็นสำคัญก็คือ

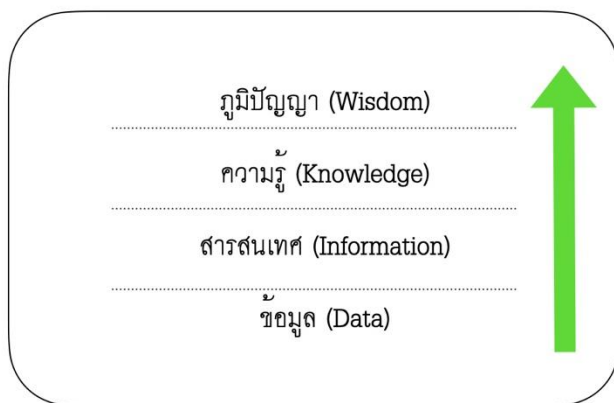
1. ต้องจัดระบบที่ประณีตเพิ่มมากขึ้น เช่น การอ้างอิงกับข้อความที่เคยผ่านการพิสูจน์มาแล้วและทำการเชื่อมโยงกันระหว่างตัวสารสนเทศเอง

2. ต้องจัดวางให้มีความสัมพันธ์กันในเชิงเหตุผล (Causal Order) ซึ่งสามารถที่จะระบุได้ว่า สิ่งใดมาก่อน เกิดก่อนในฐานะของ “สาเหตุ”

และสิ่งใดเกิดตามมาทีหลัง ในฐานะของ “ผล” กล่าวคือ มีคุณลักษณะของ “ลำดับเวลา” (Time - Series) เข้ามาเกี่ยวข้อง

3. ต้องมีความสม่ำเสมอ (Regularity) กล่าวคือ จะต้องมีความจริงเป็นในลักษณะทั่วไป ไม่ใช่เหตุการณ์เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือมีกรณียกเว้น

- **ภูมิปัญญา (Wisdom)** เป็นถ้อยคำที่กล่าวถึงสภาพความเป็นจริงเมื่อความรู้ถูกพิสูจน์และท้าทายผ่านมิติของเวลา กล่าวคือ ถูกพิสูจน์ครั้งแล้วครั้งเล่าจนตกผลึกเป็นที่ยอมรับกันในสังคม เช่น สัจธรรมของชีวิต ย่อมเผชิญกับภาวะ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น

ภาพที่ 1 ระดับของการอธิบายความจริง

ที่มา: ปรับปรุงจาก Kaewthep (2013)

2. การพัฒนาฐานข้อมูลเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรงภายใน บริบทเสรีภาพที่เสรี (Liberal Peace)

ในทางสากล การใช้ระบบข้อมูลมีความสำคัญในการเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงที่ก่อหายนะต่อชีวิตและทำลายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม น่าสนใจที่ว่า เป้าหมายการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน (SDGs) ยังได้รวมเอาการส่งเสริมสังคมที่มีสันติภาพและการอยู่ร่วมกันด้วยความหลากหลาย และมีเป้าหมายเพื่อที่จะลดความรุนแรงทุกรูปแบบและการตายที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงดังกล่าวในทุกสถานที่อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งและความเปราะบางอ่อนแอและสามารถวัดความก้าวหน้าได้ ดังที่ปรากฏใน SDG 16.1 การแก้ปัญหาความยั่งยืนตามเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่วัดและติดตามร่องรอยของความรุนแรงได้อย่างชัดเจนและแม่นยำ ระบบฐานข้อมูลการเฝ้าระวังและติดตามความรุนแรงจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือดังกล่าว ระบบแบบนี้จะรวมเอาทั้งเครื่องมืออันหลากหลายที่สร้างข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความรุนแรงจากฐานข้อมูลความขัดแย้งด้วยกำลังอาวุธไปตลอดจนถึงการสังเกตการณ์ความรุนแรงแบบต่าง ๆ ดังเช่น ปัญหาความขัดแย้งหลายที่หลายแห่งในโลก และอาชญากรรมในลาตินอเมริกาและแคริบเบียน เป็นต้น เครื่องมือติดตามเฝ้าระวังความรุนแรงถูกนำมาใช้เพื่อวัดความก้าวหน้าในการลดความรุนแรงและบอกให้ประเทศต่าง ๆ ใช้ความพยายามในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งไปสู่สันติภาพ กล่าวโดยสรุปก็คือเครื่องมือฐานข้อมูลสามารถนำมาใช้ในการวางแผน ใช้ในการติดตามเฝ้าระวังและใช้ในการสนับสนุนการพูดคุยสันติภาพได้ด้วย (Morel, 2016)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในระดับสากล ได้เกิดสถาบันทางวิชาการระดับโลกที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้ง เช่น Uppsala Conflict Data Project ของมหาวิทยาลัยอุพซาลา ประเทศสวีเดน (Sundberg & Melander, 2013) Armed Conflict Location and Event Dataset (ACLED) สหรัฐอเมริกา (Raleigh, Hegre, & Karlsen, 2010) และฐานข้อมูล the UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset ของสถาบันวิจัยด้านสันติภาพแห่งออสโล นอร์เวย์ (PRIO) (Hallberg, 2012) สถาบันเหล่านี้ได้

พัฒนาข้อมูลเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรงในระดับโลกและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในมาตรฐานและความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ

ในอีกด้านหนึ่ง ควรเข้าใจบริบทขององค์ความรู้ดังกล่าวด้วย ความคิดและความรู้ในเรื่องการติดตามเฝ้าระวังความขัดแย้งและความรุนแรงในระดับสากลนั้นเป็นผลพวงมาจากแนวความคิดในเรื่องสันติภาพที่เสรี (Liberal Peace) เพราะมีความเชื่อที่ว่าศักยภาพในการเก็บรวบรวม เผยแพร่และตีความข้อมูลเป็นหัวใจสำคัญต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ปัญหาสงครามกลางเมือง และสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหาในสังคมยุคหลังความขัดแย้ง การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีบังคับให้ตัวแสดงความขัดแย้งทุกฝ่ายในระบบโลกพัฒนาวิธีการเข้าแทรกแซงในสถานการณ์ความขัดแย้ง มีวิธีการหลายอย่างที่ใช้กันแต่กล่าวโดยเฉพาะพัฒนาการในเรื่องภาษา ตัวบทและคำพูดบทสนทนาจะกลายเป็นหัวใจสำคัญในความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ปฏิบัติการทางภาษา วาทกรรมและถ้อยคำดังกล่าวทำให้เกิดความพยายามที่จะกำหนดนิยามความหมายของแนวความคิด เช่น “สันติภาพ” และ “ความขัดแย้ง” ให้เป็นไปตามสิ่งที่ตัวเองต้องการในสังคมและเวทีระหว่างประเทศ ในกระบวนการนี้ แนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งได้บังเกิดขึ้นหลังยุคสงครามเย็นในช่วงทศวรรษที่ 1990s ซึ่งแนวคิดนี้เน้นว่าการสร้างระบบเสรีนิยมทางการเมืองและเศรษฐกิจจะช่วยแก้ปัญหาสงครามกลางเมืองด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งนักกิจกรรมจากรัฐในโลกตะวันตกและองค์กรประชาสังคมระหว่างประเทศ สิ่งที่ตามมาคือได้เกิดมาตรฐานค่านิยมและการปฏิบัติในแบบใหม่ผนวกกับโครงการในการสร้างความรู้ (Knowledge Production Project) ที่เกี่ยวกับเรื่องของการขัดกันด้วยอาวุธ เพื่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งและการฟื้นฟูบูรณะหลังความขัดแย้ง ในขณะเดียวกันรัฐบาลประเทศตะวันตกและองค์กรระหว่างประเทศทั้งหลายก็ลงทุนกันอย่างหนักในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความขัดแย้งในประเทศต่าง ๆ องค์กร เพื่อการพัฒนาทั้งหลายก็ใช้ระบบฐานข้อมูล เครื่องมือในการวิเคราะห์ความขัดแย้งและการประเมินผลกระทบในการวางแผนโครงการของตน องค์กรวิเคราะห์นโยบายแบบถ่วงความคิด (Policy

Think Tank) หลายแห่งกำเนิดขึ้น ตัวอย่างเช่น International Alert และ The International Crisis Group (ICG) องค์กรดังกล่าวได้ตีพิมพ์เผยแพร่รายงานเรื่องความขัดแย้งในที่ต่าง ๆ ข้อถกเถียงโต้แย้งที่ตามมาคือว่าการรายงานและการวิเคราะห์ที่ดีขึ้นจะช่วยป้องกันความขัดแย้งในอนาคต (Lewis, 2017)

น่าสังเกตว่าในห้วงเวลาดังกล่าว การพัฒนาการกระบวนการผลิตสร้างความรู้สันติภาพแบบเสรีได้เกิดขึ้นไปพร้อมกับแนวคิดที่ว่าด้วย “การสร้างสันติภาพคือการสร้างรัฐให้เข้มแข็ง” (Peacebuilding-as-Statebuilding) หลังจากผ่านช่วงเวลาทศวรรษที่ 1990s ซึ่งเกิดความไม่มีประสิทธิผลของโครงการที่องค์กรระหว่างประเทศไปร่วมจัดการปัญหาความขัดแย้งใน Bosnia-Herzegovina ความขัดแย้งใน Kosovo และ East Timor แนวคิดใหม่ก็คือว่าการแทรกแซงเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งควรจะไปเสริมความเข้มแข็งให้องค์อธิปัตย์มิใช่ไปบ่อนทำลายอำนาจอรัฐ โดยจะต้องทำให้เกิดการพัฒนาโลกทางสถาบันแบบเสรีนิยมในการจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้ง นี่คือนวนิยมใหม่ในช่วงทศวรรษที่ 2000s การเปลี่ยนแปลงแนวทางในทางทฤษฎีก็คือ องค์อธิปัตย์ของรัฐจะถูกมองในแง่ของ “การมีศักยภาพของรัฐ” มิใช่เรื่องความเป็นอิสระทางการเมือง ดังนั้นการแทรกแซง (จากต่างประเทศ) ก็คือการเข้าไปเสริมความเข้มแข็งให้กับองค์อธิปัตย์ การแทรกแซงเพื่อสร้างสันติภาพจะไม่ใช่การบีบบังคับจากภายนอกต่อรัฐอธิปัตย์แต่จะเป็นเรื่องของกิจการภายในด้วยกระบวนการช่วยเหลือในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิด “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือการสร้างศักยภาพในทางสถาบัน (Institutional Capacity-building) (Chandler, 2017) เราอาจจะสรุปได้ว่าลักษณะพิเศษของสันติภาพแบบเสรีมีก็จะประกอบด้วยภาษา บทสนทนาและแนวคิดหลักสามประการ คือ “การสร้างสันติภาพแบบประชาธิปไตย การสร้างภาคประชาสังคมและการสร้างความเข้มแข็งของรัฐ”⁴ (Richmond, 2014; Lewis, 2017)

⁴ นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990s แนวคิดและถ้อยคำเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในสันติภาพแบบเสรีนิยม คือ การพัฒนา (Development) การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) การสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) การสร้างรัฐให้เข้มแข็ง (State building) การสร้างประชาธิปไตย (Democratization) การสร้างนิติธรรม (Rule of Law) การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (Human Rights) การสร้างภาคประชาสังคม (Civil Society) และสร้างระบบทุนนิยม (Capitalism) ดูใน Oliver P. Richmond, *Peace: A Very Short Introduction*, New York: Oxford University Press, (2014) ; David Lewis, “The myopic Foucauldian gaze” (2017)

3. สันติภาพแบบผสม (Hybrid Peace) และฐานข้อมูลเผ่าละวังที่ริเริ่มโดยคนใน (Insider Platform)

แม้สันติภาพแบบเสรีจะถูมองว่าอยู่ในฐานะของกระบวนทัศน์กระแสหลักในการสร้างสันติภาพ แต่ในขณะเดียวกันก็ตกเป็นเป้าการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเช่นกัน อันทำให้มีการเสนอความคิดว่าแนวคิดสันติภาพแบบเสรีนั้นไปปิดโอกาสแนวทางพัฒนาสันติภาพที่เป็นทางเลือกอื่น ๆ เช่น การจัดการความขัดแย้งแบบอำนาจนิยม (Authoritarian Modes of Conflict Management) ซึ่งผลิตสร้างความรู้ของตัวเองได้เช่นกัน (Lewis, Heathershaw & Megoran, 2018) นำสังเกตว่า มีนักวิชาการสันติภาพบางคนมองว่าพัฒนาการระบบฐานข้อมูลเผ่าละวังสะท้อนหลักคิดของฟูโกต์ ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง “ความรู้กับอำนาจ” ซึ่งสองอย่างนี้มีความสัมพันธ์กัน ทำให้ความรู้แบบสันติภาพแบบเสรีนิยมแพร่หลายและนำมาใช้ประโยชน์ต่อการตัดสินใจนโยบายการแก้ปัญหาความขัดแย้งแบบเสรีนิยม การวิจัยและการให้คำแนะนำทางนโยบายจากองค์กรถึงความคิดทางนโยบายนอกจากเป็นการให้ความรู้ในเรื่องความขัดแย้งที่รุนแรงแล้วยังเป็นการทำหน้าที่ในการให้การศึกษาและเผยแพร่บทสนทนาเรื่องสันติภาพแบบเสรีนิยม องค์กรหรือสถาบันดังกล่าวส่งเสริมเรื่องอำนาจนำในการปกครองแบบเสรีนิยม หรืออำนาจปกครองชีวญาณ (Governmentality) อันเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างความรู้กับอำนาจ สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามก็คือความจริงที่ว่าความรู้ในการจัดการความขัดแย้งในแบบอำนาจนิยมก็ขยายตัวออกไปในโลกปัจจุบันด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงมีข้อเสนออีกแนวทางที่ว่าด้วยสันติภาพแบบไร้เสรีภาพ (Illiberal Peace) ในระยะหลังในที่สุด เพื่อคานกับความรู้อย่างที่ต่อสู้กัน มีข้อเสนออีกทางหนึ่งว่าความรู้ที่เป็นของท้องถิ่นและมาจากคนในก็มีความสำคัญเช่นกันต่อการพัฒนาการในแนวทางสร้างสันติภาพในยุคแห่ง “สันติภาพแบบผสม” (Hybrid Peace) (Richmond, 2016; Richmond & Michell eds, 2012; Ginty, 2011) ซึ่งความรู้ในเรื่องสันติภาพจากท้องถิ่นเป็นแนวโน้มที่สำคัญในการศึกษาเรื่องสันติภาพในปัจจุบัน

ยินดี (Roger Mac Ginty) ได้ทำการศึกษาวิจัยอย่างละเอียดในหลายสังคมที่มีความขัดแย้งในเรื่องสันติภาพแบบผสม เช่น ในบางพื้นที่ของ

อัฟกานิสถาน อิรัก และซูดาน โดยเขาชี้ให้เห็นว่าสันติภาพแบบผสมเป็นผลจากการผสมผสานกันระหว่างเครือข่ายและโครงสร้างหลายอย่างและความสามารถของตัวแสดงบทบาทในท้องถิ่น ซึ่งมีความสามารถทั้งในแง่การต่อต้านและปรับตัวกับสันติภาพแบบเสรีที่มาจากภายนอก จนกระทั่งสามารถเสนอรูปแบบที่เป็นทางเลือกในการสร้างสันติภาพได้ (Ginty, 2010) แม้จะมีการศึกษาเรื่องดังกล่าวมากขึ้นแต่การใช้แนวทางสันติภาพแบบผสมในการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องฐานข้อมูลเฝ้าระวังความขัดแย้งยังเป็นช่องว่างของการวิจัยในปัจจุบัน

แต่กระนั้นก็ยังมิข้อโต้แย้งถกเถียงกันอยู่ในแง่แนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการสร้างความรู้เกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลความขัดแย้งว่าทำไม? เพื่ออะไร? ใครได้ประโยชน์? เมื่อมองในแง่ของภาพใหญ่ ประเด็นโต้แย้งกันในเรื่องอำนาจกับความรู้นี้เป็นข้อสังเกตที่น่าจะนำมาเป็นข้อพึงระวังมิให้ความรู้ในเรื่องฐานข้อมูลและเครื่องมือการวิเคราะห์ความรุนแรงตกเป็นเครื่องมือของอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในความขัดแย้ง ฐานข้อมูลควรจะมาจากท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ของคนในพื้นที่ แต่การมีความรู้ในการจัดการความขัดแย้งโดยผ่านระบบข้อมูลในการเฝ้าระวังความขัดแย้งและความรุนแรงก็ยังถือว่ามิประโยชน์หากความรู้นั้นได้มาจากการสร้างสรรค์จากภายในท้องถิ่นเอง ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับแนวทางสร้างสันติภาพในแบบผสมดังที่กล่าวข้างต้นด้วย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และเครื่องมือในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลความรุนแรงในสามประเทศ คือ ประเทศไทยในกรณีของ Deep South Watch (DSW) ประเทศฟิลิปปินส์ในกรณีของ Bangsamoro Conflict Monitoring System (BCMS) ประเทศอินโดนีเซียในกรณีของ National Violence Monitoring System (NVMS) ซึ่งดำเนินการโดย Asia Foundation และ World Bank Group ข้อสรุปที่น่าสนใจก็คือ ในสังคมที่มีความขัดแย้ง ระบบข้อมูลเพื่อติดตามเฝ้าระวังความรุนแรงมีประโยชน์ในสามแง่มุม คือ (Morel, 2016)

1. เป็นระบบฐานข้อมูลความรุนแรงเพื่อใช้ในการวางแผน ในสังคมที่มีความขัดแย้งนั้นการวิเคราะห์บนฐานข้อมูลที่เข้มแข็งเกี่ยวกับตัวแสดงที่ขับเคลื่อนความขัดแย้ง (Conflict Drivers) และการเสนอหนทางไปสู่เสถียรภาพ

มีความสำคัญอย่างมากต่อใครก็ตามที่พยายามเสนอแนวทางในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งไปสู่สันติภาพ (Transition to Peace) เครื่องมือการวิเคราะห์ความขัดแย้ง จึงได้มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์และการออกแบบโครงการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

2. ฐานข้อมูลความรุนแรงมีประโยชน์ในการเฝ้าระวังและติดตามความขัดแย้ง พลวัตของความขัดแย้งเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา เมื่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปสู่การสร้างสันติภาพดำเนินไป ธรรมชาติและรูปแบบของความรุนแรงก็แปรเปลี่ยนไปด้วย ข้อตกลงสันติภาพ (ถ้ามีจริง) อาจะหยุดความรุนแรงแบบแยกดินแดนแต่ไปเพิ่มความรุนแรงที่เกิดจากการต่อสู้แข่งขันกันระหว่างชนชั้นนำท้องถิ่นในเรื่องการควบคุมอำนาจของสถาบันในการปกครองตนเอง ดังตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วในกรณีของ อาเจะห์ ประเทศอินโดนีเซีย

3. ฐานข้อมูลความรุนแรงเป็นประโยชน์ต่อการพูดคุยสันติภาพในสังคมที่มีความขัดแย้งนั้น ย่อมเกิดภาวะการขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีความหนักแน่นในเรื่องเกี่ยวกับตัวขับเคลื่อนความขัดแย้ง ผลกระทบของความขัดแย้งและลักษณะของความขัดแย้งอาจจะนำไปสู่การแข่งกันตีความหมายสถานการณ์ในแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้รัฐบาลและประชาชนไม่อาจจะมีความเห็นพ้องต้องกันในการหาหนทางเพื่อแก้ปัญหาทางการเมืองและการพัฒนาได้ ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงซึ่งถ้าหากถูกสร้างขึ้นด้วยระเบียบวิธีที่เข้มแข็งสามารถที่จะแสดงบทบาทที่มีคุณค่าในการประสานปรองดองคำอธิบายที่แตกต่างกันและส่งเสริมการพูดคุยเจรจาเพื่อแก้ปัญหาเท่าที่จะเป็นไปได้

น่าสังเกตว่าจุดแตกต่างระหว่างฐานข้อมูลในระดับสากลกับฐานข้อมูลที่มีฐานจากท้องถิ่นตามแนวคิดสันติภาพแบบผสมคือฐานข้อมูลท้องถิ่นจะมีประโยชน์ในการใช้งานในพื้นที่ความขัดแย้งที่หลากหลายมิติมากกว่าและมีประโยชน์กับกระบวนการสันติภาพจากคนในมากกว่า โดยฐานข้อมูลนี้มีไว้จะใช้ประโยชน์ในทางวิชาการและองค์กรระหว่างประเทศเท่านั้น

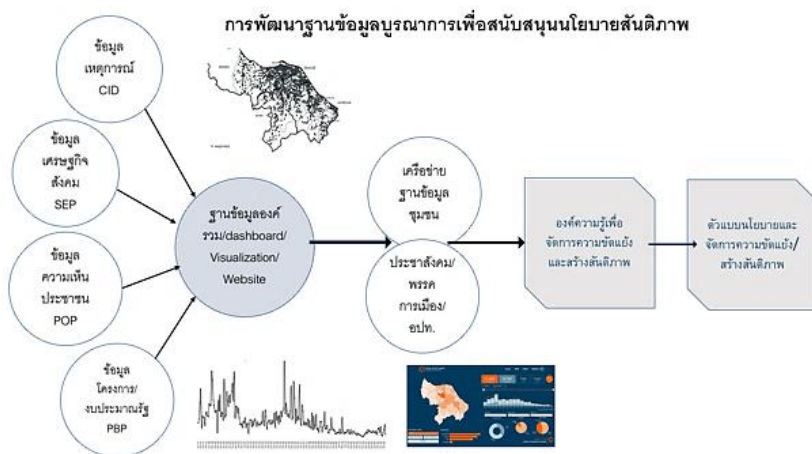
นอกจากนี้ สิ่งที่ทำทนายเกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังความขัดแย้งก็คือประโยชน์ที่เป็นจริงในการใช้ข้อมูลนี้ในการ

แก้ปัญหาซึ่งนำไปสู่การสร้างสันติภาพและการพัฒนา ทำอย่างไรจึงจะทำให้ระบบฐานข้อมูลความรุนแรงสามารถเฝ้าระวังสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องนอกเหนือไปจากความขัดแย้งที่ใช้อาวุธอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น การติดตามความขัดแย้งเรื่องอื่น ๆ

ในสังคม ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาผลกระทบของโครงการและนโยบายของรัฐ ความขัดแย้งในชุมชน ปัญหาสาธารณสุข อาชญากรรมและความขัดแย้งที่เกี่ยวกับเรื่องเพศภาวะ ปัญหาเหล่านี้ก็อาจจะนำไปสู่ผลกระทบต่อชีวิตของผู้คน การบาดเจ็บล้มตายและมีผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นในเรื่องข้อมูลกับการอธิบายความเป็นจริงทางสังคม แนวคิดการพัฒนาการฐานข้อมูลเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรง แนวคิดสันติภาพแบบผสมและฐานข้อมูลที่ริเริ่มโดยคนใน ทำให้เราได้โมเดลความคิดในการพัฒนาฐานข้อมูลแบบบูรณาการ เพื่ออธิบายความเป็นจริงในการอธิบายและเฟ้นหาปัจจัยต่อพลวัตเหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ทำให้มองเห็นทั้งข้อมูลเหตุการณ์ ข้อมูลเศรษฐกิจสังคม ข้อมูลความรู้สึกรักของประชาชนและข้อมูลโครงการ/งบประมาณรัฐในระดับพื้นที่ซึ่งสามารถแสดงภาพทางภูมิศาสตร์ มิติของเวลาและแสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactive Database) ในกระบวนการฐานข้อมูลดังกล่าวต้องอาศัยการพัฒนาจากคนใน บนฐานของเครือข่ายชุมชนและการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างสันติภาพจากคนใน ตัวแบบความคิดดังกล่าวจะอุดช่องว่างองค์ความรู้ในเรื่องข้อมูลที่สามารถมองเห็นภาพและเป็นสันติภาพแบบผสม (Hybrid Peace) ดังที่กล่าวข้างต้น

ภาพที่ 2 ฐานข้อมูลบูรณาการเพื่อสนับสนุนนโยบายและการสร้างสันติภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบวิจัยเป็นวิธีการวิจัยแบบที่ใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Research Using Available Data) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิทั้งข้อมูลราชการ ข้อมูลสื่อมวลชน ข้อมูลทางกายภาพ และข้อมูลการวิจัยทางสังคม (Singleton & Straits, 1999) โดยมีกระบวนการที่ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้ บันทึกข้อมูลข่าวรายวันเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการปรับปรุง Codebook เพื่อปรับปรุงแก้ไขชุดอ่อนทางวิชาการของฐานที่มีอยู่แล้ว⁵

⁵ แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้มีคุณูปการต่อการพัฒนาชุดข้อมูลเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรง ในกระบวนการนี้โครงการวิจัยได้เก็บข้อมูลจากสี่แหล่ง คือ ศูนย์แจ้งเหตุฉุกเฉินที่กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ประสานในจังหวัดยะลา รายงานรายวันที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภาค 4 รายงานจากศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศูนย์ข่าวในพื้นที่ของสื่อต่าง ๆ ทุก ๆ ศูนย์จะรายงานทุกวันเข้ามายังศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ และเจ้าหน้าที่ฐานข้อมูลจะเก็บและสอบทานความถูกต้องของข้อมูลกับแหล่งอื่น ๆ จากนั้นก็จะมีการเข้ารหัสข้อมูลและใส่เข้าไปในชุดข้อมูลเพื่อปรับฐานข้อมูลให้ทันสมัยทุกวัน รายละเอียดแสดงในผลการวิจัย หัวข้อ 2.

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และการศึกษาเพิ่มเติมและเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมวิเคราะห์และปรับปรุงฐานข้อมูลในระหว่างทีมวิจัยและเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลรายวัน

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำรายงานการปรับปรุงและสรุปผลการศึกษาเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลและ Codebook ดำเนินงานเผยแพร่สู่สาธารณะผ่านทางสื่อออนไลน์

ขั้นตอนที่ 5 ทำรายงานวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเหตุการณ์ความขัดแย้ง สภาพสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการสื่อสารสาธารณะ

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีข้อค้นพบ 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลเฝ้าระวังความขัดแย้งและความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความรู้และงานวิจัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2547 เป็นผลพวงโดยตรงจากความพยายามของหลายฝ่ายทั้งภาครัฐภาคเอกชน สถาบันการศึกษาองค์กรวิจัยและหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนการทำงานของนักวิชาการที่พยายามจะทำความเข้าใจปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นและมีส่วนช่วยยกระดับความรู้ ความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงในพื้นที่ รวมทั้งแนวทางจัดการความขัดแย้ง แต่ความรุนแรงที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องก็สะท้อนถึงปัญหาข้อจำกัดของงานวิจัยและองค์ความรู้ประเภทดังกล่าวด้วย งานวิจัยเพื่อศึกษาสถานการณ์ทางความรู้และพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้สอดคล้องกันจึงมีความสัมพันธ์กับนโยบายในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เพื่อสร้างสันติภาพ

ในขณะที่เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ยังคงดำเนินต่อไป การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวก็มีจำนวนมากขึ้น พร้อม ๆ กับที่ความคลี่คลายทางการเมือง กระบวนการสันติภาพเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งก็เกิดขึ้นแล้วแต่ทว่า

สถานการณ์ก็ยังคงไม่มีความแน่นอน จึงเป็นที่เห็นประจักษ์ว่าการจะแก้ปัญหาได้ประเด็นสำคัญก็คือ ต้องมีการสร้างระบบข้อมูลเรื่องความรุนแรงในสถานการณ์ดังกล่าว ข้อมูลนี้ต้องมีการพัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งเพื่อสร้างตัวแบบการวิเคราะห์นโยบายและหาหนทางยุติความรุนแรงอย่างสมเหตุสมผล ดังนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการความขัดแย้งก็คือ องค์ความรู้และฐานข้อมูลทางนโยบายที่พัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบ คำถามก็คือว่าเราจะพัฒนาฐานข้อมูลและตัวแบบการวิเคราะห์นโยบายให้ดีขึ้นโดยฐานข้อมูลนี้ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่รอบด้านทั้งเหตุการณ์ความรุนแรง ประกอบกับฐานข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากรและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างไร? ที่ผ่านมารัฐบาลและสถาบันทางวิชาการในพื้นที่ได้ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น นอกจากหน่วยงานของภาครัฐแล้ว หน่วยงานเอกชนหลายหน่วยก็ได้ให้ความสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย แต่ปัญหาก็คือ ในระยะแรกของสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ (2547) นั้น ยังไม่มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่จากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐเอกชนและองค์กรทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานข้อมูลที่รวมเป็นฐานข้อมูลในทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง ประชากรและสถานการณ์ความรุนแรง ผลก็คือ ความเข้าใจภาพรวมของเหตุการณ์และผลกระทบที่เกิดในแง่ต่าง ๆ ยังมีขีดจำกัด และยังทำให้นักวิเคราะห์ไม่สามารถสร้างเป็นตัวแบบการวิเคราะห์นโยบายและคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น ฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch) ในระยะแรกนั้นเป็นฐานข้อมูลที่อาศัยหน่วยวิเคราะห์ของเหตุการณ์รายวันจากสื่อมวลชนโดยมีการจัดเก็บอย่างต่อเนื่องเป็นระบบฐานข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 จนถึงเวลาปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อเหตุการณ์รุนแรงขยายตัวในปี พ.ศ. 2547 จึงได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลดังกล่าวขึ้นมาอีกโดยต่อยอดจากฐานเดิม โดยในปีแรก ๆ โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ (สวรส.) เพื่อให้สามารถที่จะรักษาความต่อเนื่องของข้อมูลเดิมและทำรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์รายเดือน และราย 3 เดือนต่อสื่อสาธารณะแต่ก็มีขีดจำกัดที่ไม่สามารถที่จะยกระดับฐานข้อมูลให้เป็นฐานข้อมูลเชิงบูรณาการ ที่รวมทั้ง

ข้อมูลด้านสังคมเศรษฐกิจ ประชากร และฐานข้อมูลภูมิศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ทางวิชาการสังคมศาสตร์ เทคโนโลยีใหม่และทรัพยากรบุคคลที่มีความพร้อมในจำนวนที่มากพอเพียงพอที่จะพัฒนาให้เป็นฐานข้อมูล บูรณาการ และนำมาใช้ประโยชน์ต่อการวิเคราะห์นโยบายได้

ในขณะนั้น เริ่มมีความเข้าใจว่าการวิเคราะห์ปัญหาความรุนแรง และความขัดแย้ง ข้อมูล และระบบฐานข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งได้มีองค์กรทางวิชาการและหน่วยงานของรัฐพยายามพัฒนาระบบฐานข้อมูลดังกล่าวขึ้นมาแต่ยังไม่สมบูรณ์ จากรายงานวิจัยในปี พ.ศ. 2553 ปรากฏว่ามีฐานข้อมูลการวิเคราะห์ที่สำคัญในเวลานั้น 2 แหล่ง คือ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch - DSW) และ VIS (Violence-related Injury Surveillance - VIS) นอกจากนี้ หน่วยงานราชการด้านความมั่นคง เช่น กองทัพ ตำรวจและหน่วยงานพลเรือนอื่น ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทยก็ได้สร้างระบบฐานข้อมูลความรุนแรงและสภาพปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วย (Jitpiromsri, Sugunnasil, & Sowana, 2010) ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch - DSW) เดิมเมื่อแรกตั้งใช้ชื่อว่าศูนย์เฝ้าระวังเชิงองค์ความรู้ (Intellectual Deep South Watch - IDSW) ซึ่งตั้งขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 เพื่อประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งฝ่ายวิชาการ สื่อและองค์กรพัฒนาเอกชนในการเฝ้าติดตามสังเกตการณ์และทำความเข้าใจสถานการณ์ให้ถูกต้อง ส่วนฐานข้อมูลของ VIS ก็เป็นข้อมูลของโรงพยาบาลและกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งข้อมูลของเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ที่รายงานข้อมูลความรุนแรงรายวัน ต่อมาก็ได้มีการพัฒนาฐานข้อมูลของศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศว.ชต.-Deep South Coordination Center) ในระบบข้อมูลดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ผลกระทบ ความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่เพื่อประโยชน์ต่อการเยียวยาตามนโยบายของรัฐบาล และสามารถนำมาใช้วิเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงได้เช่นกัน แต่ข้อมูลดังกล่าวก็ยังจำกัดเฉพาะข้อมูลความรุนแรงและความสูญเสีย โดยขาดองค์ประกอบของระบบ

ข้อมูลที่รวมเอาการวิเคราะห์ไปถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งฐานข้อมูลของ DSW VIS และ ศว.ชต. เป็นฐานข้อมูลในเหตุการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ที่สำคัญที่สุดที่มีอยู่ในขณะนั้นที่จัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และถูกนำไปอ้างอิงจากหน่วยงานราชการ สื่อมวลชน และองค์กรระหว่างประเทศ ผ่านทางบรรายงานบนอินเทอร์เน็ตของ DSW นับได้ว่าระบบฐานข้อมูลดังกล่าวเป็นนวัตกรรมใหม่ของการศึกษาทางวิชาการต่อสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง DSW ได้รับการอ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับนานาชาติอยู่ตลอดเวลา (Peace Insight, 2009)

2. ระบบฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้: บริบทและพัฒนาการ

ท่ามกลางกระบวนการก่อตัวขึ้นของชุดความรู้ บทสนทนาและวาทกรรมเรื่องความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะแรกของคลื่นความรุนแรง ฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้มีต้นกำเนิดมาจากการงานวิจัยทางวิชาการและได้รับการพัฒนามาจนกระทั่งเป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อเท็จจริงสำหรับประชาชนทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มพลเมืองในพื้นที่การพัฒนาชุดข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ต่อยอดต่อไปในอนาคตจะสร้างประโยชน์ต่อการทำวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อสนับสนุนการแก้ไขความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ ในวิชาการด้านสันติภาพและความขัดแย้ง ข้อมูลที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือจะช่วยให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้นหาหนทางที่จะยุติความรุนแรงด้วยวิธีการที่น่าเชื่อถือ เช่น การใช้ชุดฐานข้อมูลเพื่อวิเคราะห์แนวทางการยุติความขัดแย้ง (Kreutz, 2010)

ชุดข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้แต่เดิมมีการพัฒนาขึ้นที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี โดยโครงการวิจัยเพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์เหตุการณ์ความรุนแรงที่ปะทุขึ้นอีกครั้งนอกในช่วงนั้น เมื่อเดือนมีนาคมปี พ.ศ. 2547 กระบวนการจัดเก็บข้อมูลเริ่มต้นโดยใช้ซอฟต์แวร์ Microsoft Access version 2003 แหล่งที่มา

ของข้อมูลประกอบด้วยข่าวที่รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด เป็นต้น ผู้วิจัยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงในชายแดนภาคใต้ที่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสกับอีกสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา โดยที่ฐานข้อมูลดังกล่าวมีสถิติรายวัน รายเดือนกับรายปี เดิมผู้วิจัยประสงค์ที่จะใช้สถิติที่กรองและดึงออกมาจากฐานข้อมูลนี้ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และพยากรณ์แบบแผนของความรุนแรงเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากนั้นบทวิเคราะห์ข้อมูลได้รับการเผยแพร่และตีพิมพ์ สร้างความสนใจในแวดวงนักวิจัย นักวิชาการ สื่อและหน่วยงานรัฐ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ฐานข้อมูลนี้ถูกจัดวางให้สนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลสถานการณ์ลักษณะเดียวกันที่หน่วยงานรัฐอื่น ๆ จัดเก็บอยู่เพื่อสาธารณประโยชน์ มีการนำฐานข้อมูลสถานการณ์ไปใช้เพื่อวิเคราะห์นโยบายเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2548 (2005) เมื่อคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ได้ตั้งทีมวิจัยค้นหาความจริงให้สืบสวนสาเหตุและผลกระทบของความขัดแย้งที่รุนแรง ซึ่งปะทุขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 บนพื้นฐานของโครงการวิจัยที่นักวิจัยในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พัฒนาขึ้นมาในปี พ.ศ. 2547 ข้อมูลจากฐานข้อมูลสถานการณ์ได้ปรากฏในรายงานของ กอส. เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่า ความรุนแรงมีการวางแผนและประสานงานอย่างดีโดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ไม่มีใครรู้จักในขณะนั้น ข้อสรุปดังกล่าวแตกต่างจากทฤษฎีสมคบคิดที่อ้างว่าหน่วยงานท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่รัฐบางคนเป็นผู้จัดฉากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Jitpiromsri, 2006; Jitpiromsri, 2019)

ฐานข้อมูลสถานการณ์ภาคใต้จึงวิวัฒนาการกลายเป็นแหล่งข้อมูลหลักเพื่อการอ้างอิงสำหรับการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการแก้ไขความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ นอกจากจะรายงานตัวเลขผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากความรุนแรง การใช้ฐานข้อมูลยังสามารถบ่งชี้ความหลากหลายกับแนวโน้มแบบแผนที่สำคัญของความขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่ แหล่งข้อมูลนี้เชื่อถือได้มีคุณูปการต่อการพัฒนาชุดข้อมูลเฝ้าระวังเหตุความรุนแรง DSW ได้เก็บข้อมูลจากสี่แหล่งคือ ศูนย์แจ้งเหตุฉุกเฉินที่กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ประสานในจังหวัดยะลา

รายงานรายวันที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภาค 4 รายงานจากศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศูนย์ข่าวในพื้นที่ของสื่อต่าง ๆ ทุก ๆ ศูนย์จะรายงานทุกวันเข้ามายัง DSW และเจ้าหน้าที่ฐานข้อมูลจะเก็บและสอบถามความถูกต้องของข้อมูลกับแหล่งอื่น ๆ จากนั้นก็จะมีการเข้ารหัสข้อมูลและใส่เข้าไปในชุดข้อมูลเพื่อปรับฐานข้อมูลให้ทันสมัยทุกวัน (Jitpiromsri & Engvall, 2015)

ในกระบวนการป้อนข้อมูล เจ้าหน้าที่จะระมัดระวังในเรื่องการเข้ารหัสและป้อนข้อมูลเข้าทุกวัน เมื่อถึงทุกสิ้นเดือนทางทีมจะมีกระบวนการบรรณาธิการและตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นจะดำเนินการสรุปข้อมูล จะมีการออกรายงานสรุปภาพรวมรายเดือนของทุกเดือน โดยจะรายงานเฉพาะข้อมูลที่สำคัญ ๆ เท่านั้น เช่น ยอดรวมของเหตุการณ์รุนแรงทั้งหมด จำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต ผู้ใช้รายงานนี้ส่วนใหญ่คือ สื่อสารมวลชนทั้งภายในและต่างประเทศ สถานทูตต่าง ๆ ที่ประจำอยู่ในประเทศไทย หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชน รายงานสรุปรายเดือนจะแสดงข้อมูลดังต่อไปนี้⁶

- จำนวนเหตุการณ์รวมถึงรูปแบบต่าง ๆ ของความรุนแรง
- จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต โดยแยกข้อมูลตามศาสนาของผู้ได้รับผลกระทบ
- จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต แยกข้อมูลตามอาชีพของผู้ได้รับผลกระทบ

สาเหตุของเหตุการณ์รุนแรงแตกต่างกันไปตามแต่ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงการก่อความไม่สงบ อาชญากรรม และความขัดแย้งส่วนตัว เป็นเรื่องยากที่จะ

⁶ ฐานข้อมูลเหตุการณ์ของกระทรวงมหาดไทยในปัจจุบันได้หยุดดำเนินการไปแล้ว ฐานข้อมูลของ กอ.รมน. และตำรวจยังมีการดำเนินการอยู่ จุดต่างระหว่างฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้กับฐานข้อมูลราชการ คือ คำนิยามเรื่อง “เหตุการณ์” ฐานข้อมูลทหารจะนับรวมหลายเหตุการณ์ในเวลาและสถานที่ใกล้เคียงกันเป็น “หนึ่งเหตุการณ์” ตามยุทธการ แต่ฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้อาศัยข้อมูลจากการนำเสนอทางสื่อมวลชน Online Media และตรวจสอบกับข้อมูลราชการ ข้อมูลในพื้นที่ อาศัยนิยามมาตรฐานการนับ “เหตุการณ์” ที่ละเอียดมากตาม Codebook สามารถแยกแยะได้ทั้งการยิง การระเบิด การวางเพลิง การก่อกวน ฯลฯ จึงนับเหตุการณ์เป็นจำนวนครั้งในแต่ละมิติเวลาและสถานที่โดยละเอียดมากกว่า ฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้จึงมักจะมีการนับจำนวนครั้งในรายละเอียด/ความถี่สูงกว่าฐานข้อมูลทางราชการอื่น ๆ

แยกแยะและระบุชัดเจนถึงสาเหตุของความรุนแรงในพื้นที่ในระยะหลายปีที่ผ่านมา ข้อมูลจากกระบวนการที่นำเข้าจะคัดเลือกเฉพาะกรณีที่พิจารณาว่าเกี่ยวกับความมั่นคงเท่านั้น ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงและยังอยู่ในกระบวนการสืบสวน กรณีที่ชัดเจนว่าไม่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบจะถูกตัดออกไปตามปกติแหล่งข้อมูลต้นทางจะได้รับการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานในภาคสนาม ซึ่งรวมทั้งเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่อำเภอ เพื่อคัดกรองเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการก่อความไม่สงบเท่านั้น

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา ทางศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ กับสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ร่วมมือกับธนาคารโลกและมูลนิธิเอเชียประจำประเทศไทยพัฒนาต่อยอดฐานข้อมูล DSW ต่อไป มีการกำหนดกรอบคิดใหม่ และกำหนดทิศทางให้กับการปรับโครงสร้างฐานข้อมูลใหม่ โดยที่ DSW ต้องกำหนดนิยามใหม่และเข้ารหัสใหม่สำหรับเหตุการณ์กว่า 15,000 ครั้งที่บ้านทีกไว้ในฐานข้อมูลชุดดั้งเดิม กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Jitpiromsri, 2017)

- ใช้รหัสที่มีค่าคงเส้นคงวาและมีค่านิยามที่ชัดเจน
- ทำให้กระบวนการทำงานชัดเจนมากขึ้น
- มีการควบคุมคุณภาพโดยการตรวจสอบขั้นตอน
- มีการจัดเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลดิบและข้อมูลที่ผ่านการประมวล

แล้วอย่างมั่นคงปลอดภัย

หลักการสำคัญสำหรับการปรับโครงสร้างฐานข้อมูล คือ การพึ่งพาคำนิยามมาตรฐาน และรหัสมาตรฐานให้มากที่สุด ต่อยอดจากขีดความสามารถที่มีอยู่ในพื้นที่และทำให้มีความเรียบง่ายเป็นหลัก เวอร์ชันใหม่ของฐานข้อมูลได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นในแง่ของการเข้าถึง ความถูกต้องแม่นยำ และความรวดเร็วในการผลิตผลลัพธ์ ดังนั้น กระบวนการทำงานจึงซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ในการที่จะตรวจสอบ วิเคราะห์และจัดประเภทข้อมูล การป้อนข้อมูลจากเอกสารเข้าไป การเช็คความถูกต้องของข้อมูลที่มีต้นทางมาจากแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ การ

จัดเก็บข้อมูล ทั้งในรูปตัวเอกสารและรายงานปกติ ทุกขั้นตอนนี้จำเป็นต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่สามารถแยกแยะขั้นตอนปฏิบัติต่าง ๆ ได้และสามารถควบคุมคุณภาพได้⁷

ระบบฐานข้อมูลนี้ทำให้ DSW สามารถเตรียมรายงานสรุปสถานการณ์รายเดือนได้ มีการรายงานข้อมูลที่มีความสำคัญ เช่น แนวโน้มเหตุการณ์ความรุนแรง การบาดเจ็บและเสียชีวิต การใช้งานเพื่อการวิจัยได้รับความสะดวกจากการที่มีการใช้คำนิยามที่เป็นมาตรฐาน การเข้ารหัสและวิธีการดึงข้อมูลออกมาด้วยวิธีที่เรียบง่าย โครงสร้างฐานข้อมูลที่ซับซ้อนมากกว่าเดิมนี้มีสามองค์ประกอบหลัก คือ ข้อมูลเหตุการณ์ ข้อมูลผู้กระทำความรุนแรง และข้อมูลผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลจากความรุนแรง นอกจากนี้ ฐานข้อมูล DSW ยังมีมิติเกี่ยวกับพื้นที่ของข้อมูลเพื่อยกระดับขีดความสามารถของการวิเคราะห์ งานวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งส่วนมากจะพิจารณาเกณฑ์เฉลี่ยระดับประเทศและละเลยความแตกต่างในมิติพื้นที่ภายในประเทศ ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่สามารถที่จะปรับปรุงการวัดรวมทั้งระดับประเทศในแบบเก่า และช่วยให้เราเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับว่าลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นประการใด และความแตกต่างหลากหลายด้านใดที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในระดับพื้นที่ ระบบฐานข้อมูลมีการบูรณาการข้อมูล Geographic Information System (GIS) เข้ากับฐานข้อมูล DSW เวอร์ชันแรกของฐานข้อมูลนี้ซึ่งจะรวมเอาข้อมูลพื้นที่ คือ ที่อยู่และพิกัดทางการทหารเข้าไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างที่จำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์มีการจัดตั้งอีกโครงการแยกออกมาเพื่อเข้ารหัสข้อมูล GIS มาตรฐานในรายละเอียดเข้าไปในฐานข้อมูล อุปสรรคของภารกิจนี้ก็คือการที่ไม่มีแผนที่ฐานที่แม่นยำสำหรับพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ทางทีมจึงได้สร้างแผนที่ฐานระดับหมู่บ้านขึ้นมา โดยใช้โปรแกรม ArcView GIS เพื่อลงพิกัดให้กับแต่ละหมู่บ้านในพื้นที่ โดยข้อมูลรายชื่อหมู่บ้านทั้งหมดมาจากกระทรวงมหาดไทย ที่มาพร้อมกับรหัสมาตรฐาน ISO ไทยสำหรับจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านที่กระทรวง

⁷ เจ้าหน้าที่ประจำในการทำข้อมูลมี 4 คน ภูมิหลังประกอบด้วยวุฒิปริญญาตรี 3 คน (ด้านสังคมศาสตร์และภูมิศาสตร์) ปริญญาโท 1 คน (ด้านสถิติศาสตร์) ทีมข้อมูลทั้งหมดทำงานต่อเนื่องในโครงการประมาณ 10 ปีซึ่งได้ผ่านการฝึกอบรมด้านโปรแกรมฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและดูงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับโครงการฐานข้อมูล

มหาดไทยให้ไว้ จะมีการแสวงหาแหล่งข้อมูลสำหรับข้อมูลทางภูมิศาสตร์ในการระบุพิกัดเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนที่ระดับหมู่บ้าน โครงการฐานข้อมูลมีแผนจะขอภาพถ่ายดาวเทียมจาก GISTDA กับข้อมูลบางส่วนได้มาจาก Google Earth เนื่องจากประเทศไทยไม่มีนิยามว่าศูนย์กลางของหมู่บ้านคืออะไร ทีมข้อมูล DSW จึงได้กำหนดพิกัดบนพื้นฐานของจุดตายตัวที่เป็นศูนย์กลาง เช่น สี่แยกโรงเรียน มัสยิด เป็นต้น ในที่สุดแล้ว DSW จะสามารถพัฒนาไปสู่ข้อมูลเหตุการณ์ที่มีรหัสทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดรหัสทางภูมิศาสตร์สำหรับเหตุการณ์ส่วนใหญ่ของจำนวน 15,000 ครั้งบนพื้นฐานของภาพถ่ายดาวเทียมของสถานที่เกิดเหตุ สามารถจะใช้ภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อระบุจุดเกิดเหตุเพื่อประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายและเวลาในการลงพื้นที่เพื่อหาพิกัดจุดจริง

3. ระบบฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW)

กล่าวโดยสรุป ระบบฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW) มีฐานะเป็นหนึ่งในทางเลือกสำคัญในการทำความเข้าใจภาพความขัดแย้งและพัฒนาข้อเสนอในเชิงนโยบายต่อการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาการตลอด 2 ทศวรรษข้างต้นของฐานข้อมูลอาจแบ่งออกเป็นหัวงระยะต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาฐานข้อมูลไปพร้อม ๆ กับงานวิจัยและข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

3.1 เวอร์ชันแรกหรือ 1.0 เป็นผลจากงานวิจัยในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งจัดทำขึ้นโดย ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และคณะ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยเป็นการศึกษาเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จุดเริ่มต้นของการพัฒนาฐานข้อมูลนี้เกิดจากงานวิจัยฐานข้อมูลที่ส่งให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในขณะนั้นโดยเป็นฐานข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2536-2544 ซึ่งพัฒนามาจากไฟล์ข้อมูลภายในหน่วยงานราชการด้านความมั่นคง การพัฒนาในขั้นเริ่มต้นได้รับงบประมาณสนับสนุนจากศูนย์อำนวยการบริหาร

จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) (Jitpiomsri, Kittavorn, Lakateb, Raden-Ahamad, & Sowana, 1999)

3.2 เวอร์ชัน 2.0 อาศัยโครงสร้างของฐานข้อมูลในงานวิจัยข้างต้นและพัฒนาต่อยอดหลังความรุนแรงที่ยกระดับขึ้นตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการวิจัยด้านยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ปปส.) ในปลายปีเดียวกัน ฐานข้อมูลชุดนี้เป็นการให้ภาพเปรียบเทียบในเชิงประจักษ์ต่อความรุนแรงเมื่อเทียบกับสถานการณ์ 1 ทศวรรษก่อนหน้านี้ สิ่งที่น่าสนใจคือ ผลการศึกษานั้นได้เผยแพร่ในสื่อมวลชนก่อนที่จะพัฒนาเป็นบทความวิชาการในเวลาต่อมา (Jitpiomsri, 2005)

3.3 เวอร์ชัน 3.0 เป็นการพัฒนาอีกครั้งในปี พ.ศ. 2548 โดยคณะทำงานฐานข้อมูลชุดแรกได้รับการชักชวนให้เป็นหนึ่งในคณะวิจัยที่ศึกษาความรุนแรง เพื่อตอบสนองต่อการกิจของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ซึ่งรัฐบาลในขณะนั้นจัดตั้งขึ้นมาหลังเหตุโศกนาฏกรรมที่ตากใบ ข้อค้นพบสำคัญจากการศึกษานี้คือ มีแบบแผนและโครงสร้างของความรุนแรงที่สะสมมาตลอดระยะเวลาหลายเดือนก่อนหน้านี้ อันแสดงให้เห็นจากการวิเคราะห์ฐานข้อมูลเหตุการณ์ (Jitpiomsri, 2005) ฐานข้อมูลในเวอร์ชัน 3.0 นี้เองได้กลายเป็นโครงสร้างที่ในเวลาต่อมาได้มีการปรับปรุงและต่อยอดเป็นฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ตลอดระยะเวลาหลายปีต่อจากนั้น

3.4 เวอร์ชัน 4.0 หลังจากที่มีความร่วมมือกับสถาบันทางวิชาการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องฐานข้อมูลความขัดแย้ง เช่น Uppsala Conflict Data Project ของมหาวิทยาลัยอุปซาลา ประเทศสวีเดน (Sundberg & Melander, 2013) และ Armed Conflict Location and Event Dataset (ACLED) สหรัฐอเมริกา (Raleigh, Linke, Hegre, & Karlsen., 2010) นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลกและมูลนิธิเอเชีย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและความรุนแรงในบริบทอื่น ๆ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้จึงปรับปรุงฐานข้อมูลใหม่ในช่วงปี พ.ศ.

2556-2557 เพื่อพัฒนาเป็น Deep South Incident Database หรือ DSID (Morel, 2019) ซึ่งบรรจุการจำแนกแยกแยะและนิยามใหม่ ๆ เข้าไปในฐานข้อมูล ก่อนที่จะพัฒนาต่อยอดเป็น Deep South Watch Incident Database ในเวลาต่อมาที่มีเผยแพร่รายงานอยู่เป็นประจำในเว็บไซต์ขององค์กร และถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ทางวิชาการ (Jitpiromsri, 2019)

3.5 เวอร์ชัน 5.0 หรือในเวอร์ชันปัจจุบันปี พ.ศ. 2564-2565 เป็นการปรับปรุงใหม่โดยมุ่งหวังจะพัฒนาเป็นฐานข้อมูลเปิด (Open Database) ที่ให้ผู้ใช้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ทั้งในแง่ของงานวิจัย งานสื่อสาร และงานนโยบายของทั้งหน่วยงานหรือองค์กรในระดับท้องถิ่นไปจนถึงผู้ใช้ที่สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ง่ายขึ้นผ่านระบบออนไลน์ โดยทำให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมที่ให้ความสำคัญกับฐานข้อมูลที่มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นระหว่างฐานข้อมูลกับผู้ใช้งาน การพัฒนาในเวอร์ชันที่ 5 นั้นได้รับการสนับสนุนจากโครงการวิจัยพื้นฐานจากงบประมาณแผ่นดินปี พ.ศ. 2564 ของสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันสันติศึกษา⁸ และโครงการ Studying and Strengthening the Quality and Accessibility of Data on the Deep South for CSOs, Research Institutions and Government ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุนสนับสนุนจาก USAID

จะเห็นได้ว่า มีการพัฒนาและแก้ไขจุดอ่อนของฐานข้อมูลมาโดยตลอดทั้งในทางแนวความคิด เนื้อหาและในทางเทคนิค ในขั้นตอนปัจจุบัน (Version 5.0) ฐานข้อมูลเฝ้าระวังได้กลายเป็นตัวแบบความคิดในการพัฒนาฐานข้อมูลแบบบูรณาการ เพื่ออธิบายพลวัตเหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในมิติเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2565 ที่ทำให้มองเห็นทั้งข้อมูลเหตุการณ์ ข้อมูลเศรษฐกิจสังคม ข้อมูลความรู้สึกของประชาชน และข้อมูลโครงการ/งบประมาณรัฐในระดับพื้นที่ซึ่งสามารถแสดงภาพทางภูมิศาสตร์ (Geographic Map)

⁸ โครงการวิจัยบูรณาการความรู้และพัฒนาแบบข้อมูลนโยบาย เศรษฐกิจสังคมและเหตุการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างสมานฉันท์และการพัฒนาที่ยั่งยืน ในแผนงานการพัฒนาองค์ความรู้และตัวแบบนโยบายบูรณาการด้านเศรษฐกิจสังคม การศึกษา สันติภาพและยุติธรรมเพื่อสร้างสมานฉันท์และการพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนงานวิจัยของหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2564

แสดงมิติของเวลา และแสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ดู (Interactive Database) ซึ่งแสดงภาพใน Dashboard ทั้งหมดนี้เป็นผลจากกระบวนการพัฒนาศักยภาพจากคนใน ในการนี้ได้พัฒนาเครือข่ายฐานข้อมูลชุมชนและการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างสันติภาพจากคนใน แต่ยังมีจุดอ่อนที่ยังต้องพัฒนาต่อไป คือ การพัฒนาเครือข่ายฐานข้อมูลจากทุกภาคส่วนให้กว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม

สรุปและอภิปรายผล

การเห็นด้วยภาพและความรู้

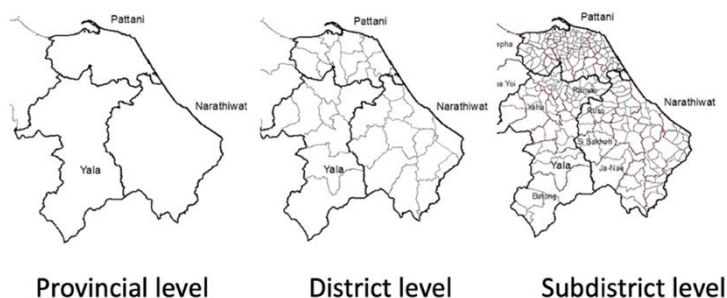
ข้อมูลเป็นความรู้และความเป็นจริงประเภทหนึ่งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการก่อรูปของความคิด บทสนทนาและวาทกรรมในสังคม กล่าวในอีกแง่หนึ่ง พัฒนาการระบบฐานข้อมูลเป็นการสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็นและความรับรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างวาทกรรมแห่งความรู้และการสื่อสารความรู้ อันเป็นการสร้างความจริงแบบหนึ่ง พูโกต์ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็นด้วยภาพหรือการมองเห็นกับความรู้ใหม่ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังอย่างลึกซึ้ง พูโกต์ได้ยกตัวอย่างอย่างเป็นรูปธรรมจากการจ้องมองต่อร่างกายคนไข้ในวิชาการแพทยศาสตร์ที่เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิทยาการความรู้ในโลกยุคใหม่ ในช่วงเวลาระหว่างศตวรรษที่ 17 และ 18 ในการนี้ การมองเห็นของแพทย์จะเปลี่ยนแปลงไปโดยการมองจะต้องเดินทางไปยัง “พื้นที่” ของร่างกายมนุษย์ที่ไม่เคยมีใครเปิดออกมาดูก่อน ดังนั้น พยาธิวิทยากายวิภาคศาสตร์จึงเป็นการมองในแนวดิ่งจากพื้นผิวของการเกิดอาการของโรค (อวัยวะ) ไปสู่พื้นผิวของเนื้อเยื่อในด้นลึก (Membranes) เป็นการมองที่จมดิ่งไปจากสิ่งที่เปิดเผยไปสู่สิ่งที่ซ่อนเร้น และเดินไปทั้งสองทิศทาง การมองเห็นจึงเป็นการเดินทางอย่างต่อเนื่องจากขอบด้านหนึ่งไปสู่อีกขอบด้านหนึ่งของการรับรู้ ค้นหาเครือข่ายที่เป็นเงื่อนไขความจำเป็น (Network of Essential Necessities) ในองค์ประกอบของโรค (Foucault, 1994)

ดังนั้น การมองเพื่อสังเกตการณ์เป็นการมองเห็นโดยไม่เข้าไปแทรกแซงสิ่งที่เห็น เป็นความนิ่งเงียบโดยไม่มีการแสดงท่าทีและสัญญาณ เป็นการ

สังเกตการณ์ที่ปล่อยให้สรรพสิ่งเป็นไปด้วยตนเอง ดังคำพูดที่ว่า “ทฤษฎีทุกอย่างจะนิ่งเงียบหรืออันตรธานหายไป ณ ที่ข้างเตียงคนไข้” พูโกต์ อธิบายว่าการมองเห็นจากการสังเกตมีความหมาย เพราะมันประกอบด้วยความนิ่งเงียบซ้อนกันอยู่สองชั้น ในประการแรกคือ การนิ่งเงียบของทฤษฎี จินตกรรม และอะไรก็ตามที่เป็นอุปสรรคต่อความรู้สึกที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า และประการที่สองคือ ความเงียบของภาษาทั้งหมดที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่จะเกิดการมองเห็น เมื่อก้าวพ้นความนิ่งเงียบสองชั้นนี้แล้ว สิ่งต่าง ๆ ก็จะถูกได้ยินเสียง เป็นการได้ยินเพราะข้อเท็จจริงที่ว่ามันได้ถูกมองเห็น การมองดังกล่าวจะไร้ซึ่งการแทรกแซง ไม่มีการตัดสินด้วยการวิจัยทดลองและไม่มีการดัดแปลงอะไร กระบวนการนี้แสดงให้เห็นความเข้มแข็งของแกนหมุนที่เป็นแหล่งกำเนิดแห่งความหมาย (Armature) การจะเป็นสิ่งที่จะต้องเป็นนั้นจึงไม่ใช่เพียงแค่ว่าต้องมีความสุข คัมภีร์ภาพหรือการตั้งข้อสงสัย แต่มันจะต้องเป็นจุดเริ่มต้นอันเป็นเหมือนกฎแห่งการสร้างบทประพันธ์และการมองเห็นจะต้องฟื้นคืนความจริงที่ถูกสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับแหล่งกำเนิด (Genesis) กล่าวในอีกแง่หนึ่ง ขั้นตอนนี้คือการสร้างขึ้นใหม่ในปฏิบัติการภายในตัวเองของสิ่งที่ถือว่าเป็นการเคลื่อนไหวอย่างแท้จริงเพื่อการสร้างบทประพันธ์ (Composition) กระบวนการนี้จึงมีความหมายในแง่ของการสังเคราะห์ (Analytic) ด้วย ดังนั้น เราจึงถือว่าการสังเกตการณ์เป็นตรรกะในระดับของเนื้อหาจากความรู้สึกรับรู้และเป็นตรรกะเพื่อทำให้เกิดความหมายต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นตัวสอนหรือให้ความรู้ต่อปฏิบัติการและการนำมาใช้ประโยชน์ในขั้นตอนต่อไป กระบวนการนี้ยังเป็นศิลปะของการสร้างความสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ของความรู้สึกประทับใจที่ได้รับมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเราและยังเป็นการอุปนัย (Induction) ต่อผลลัพธ์ที่ตามมาจากสิ่งเหล่านั้น ตรรกะจึงเป็นพื้นฐานของศิลปะแห่งการสังเกต แต่ศิลปะนี้อาจจะถูกมองว่าเป็นเสียส่วนหนึ่งของ “ตรรกะ” (Logic) แห่งวัตถุที่ขึ้นอยู่กับ การให้ความหมายต่อสิ่งนั้น ๆ เราจึงอาจจะนิยามการมองดูของวิทยาการคลินิกว่าเป็นปฏิบัติการแห่งความรู้สึกรับรู้ (Perceptual Act) ที่ถูกดำรงรักษาไว้โดยตรรกะแห่งปฏิบัติการ (Logic of Operations) มันเป็นการสังเคราะห์ เพราะว่าเป็นการร้อยพันแหล่งกำเนิดแห่งการสร้างบทประพันธ์ แต่ไม่มีการ

แทรกแซงจากภายนอกเพราะแหล่งกำเนิดนี้เป็นตัวคุณไวยากรณ์ (Syntax) ของภาษาที่ถูกกล่าวออกมาโดยวัตถุเหล่านั้นเองในท่ามกลางความเจียบในเบื้องแรก การมองเห็นจากการสังเกตการณ์ และสิ่งที่ถูกสัมผัสรับรู้จะสื่อสารออกมาผ่าน “ตรรกะ” ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขององค์รวมทั้งหมดในรูปของตรรกะแห่งการปฏิบัติการ (Foucault, 1963) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแหล่งกำเนิดดังกล่าว

มุมมองดังกล่าวสอดคล้องกับกรณีของระบบฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังภาคใต้ สิ่งที่สำคัญมากคือ “การมอง” (Gazing) และ “การแสดงด้วยภาพ” (Visualization) ซึ่งเริ่มต้นจากการบันทึกข้อมูลเหตุการณ์เป็นจุดเล็ก ๆ จำนวนมากผ่านข้ามอนุกรมเวลา (Time-series) จากนั้นก็สามารถแสดงให้เห็นภาพเชิงพื้นที่ในแบบตัดขวาง (Cross-section) ภายในช่วงเวลาเดียวกันได้ จุดนี้ทำให้เรามองเห็นอุบัติการณ์ความรุนแรงผ่านพื้นผิวหน้า (Surfaces) เมื่อฐานข้อมูลถูกวาดร่างเป็นภาพบนหน่วยทางภูมิศาสตร์จากระดับจังหวัดไปเป็นอำเภอ และตำบล ลงไปสู่หน่วยเล็กที่สุดคือหมู่บ้าน ดังในภาพที่ 3 ที่ทำให้สามารถมองเห็นการกระจายตัวและการกระจุกตัวในแง่ของความถี่และพื้นที่ของความรุนแรงทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค

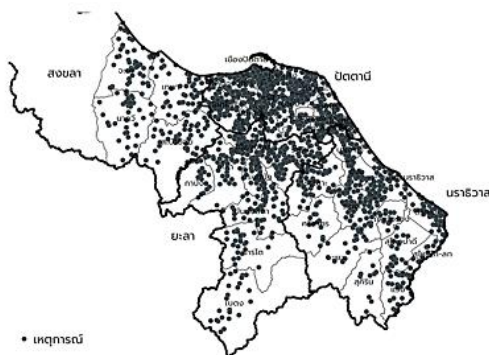
ภาพที่ 3 หน่วยพื้นฐานของแผนที่เหตุการณ์ที่สามารถแยกไปถึงระดับหมู่บ้าน

จากภาพดังกล่าวเมื่อดูภาพรวมการกระจายตัวของความถี่ในความรุนแรง เราสามารถมองเห็นภาพการกระจายตัวของความรุนแรงในจังหวัด

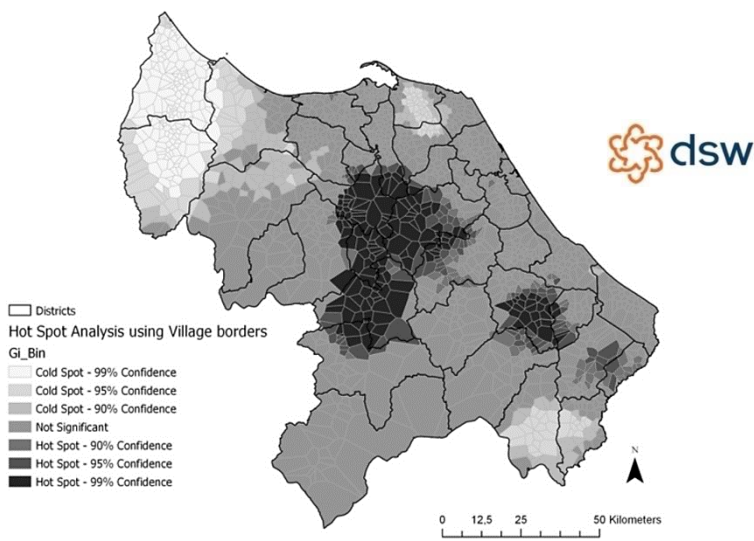
ชายแดนภาคใต้ทั้งหมดนับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ตามสถิติมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น 21,751 เหตุการณ์ ทำให้มีผู้เสียชีวิต 7,414 คน และบาดเจ็บ 13,746 คน การมองเห็นภาพจะละเอียดยิ่งขึ้นเมื่อดูการกระจายตัวของความรุนแรงในระดับพื้นที่ในระดับตำบล ซึ่งพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวสูงสุดในรอบ 19 ปีที่ผ่านมา ในระดับตำบลที่มีความถี่ของความรุนแรงสูงสุดสิบอันดับแรก คือ ตำบลสะเตง จังหวัดยะลา ตำบลบันนังสตา จังหวัดยะลา ตำบลเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ตำบลสุโงโกลก จังหวัดนราธิวาส ตำบลตันหยงมัส จังหวัดนราธิวาส ตำบลบองอ จังหวัดนราธิวาส ตำบลจวบ จังหวัดนราธิวาส ตำบลปะลุรู จังหวัดนราธิวาส ตำบลบ้านแหร จังหวัดยะลา และตำบลสะเตงนอก จังหวัดยะลา แสดงในภาพที่ 4 และภาพที่ 5

แผนที่เหตุการณ์ในพื้นที่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา
(อะเป: บาอีร์ เทพา และสะบาออย) มกราคม 2547- ตุลาคม 2565

ภาพที่ 4 แผนที่ GPS ของเหตุการณ์ความรุนแรง

ภาพที่ 5 การแบ่งชั้นพื้นที่ความรุนแรงสูงสุดในระดับตำบลและหมู่บ้าน

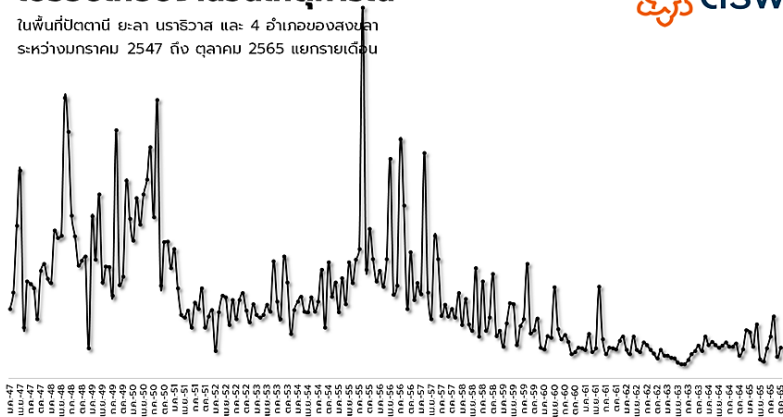
ไม่ใช่เพียงแค่ภาพระดับพื้นผิวตามสภาพภูมิศาสตร์ของความรุนแรงเท่านั้น ฐานข้อมูลยังช่วยให้เห็นภาพในมิติด้านลึกที่แสดงระดับของความรุนแรงผ่านมิติของเวลา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงล่าสุดในปี พ.ศ. 2565 เมื่อมองดูอนุกรมเวลาดังกล่าว ดังที่แสดงให้เห็นในภาพที่ 6 และภาพที่ 7 เราจะเห็นแบบแผนแสดงแนวโน้มสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สูงขึ้นมากเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 มาสู่การลดลงอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 อันเป็นปีที่เริ่มมีการพูดคุยสันติภาพ หลังจากจุดตัดของเวลานี้สถิติเหตุการณ์รายปี ซึ่งเป็นการวัดความถี่ของความรุนแรงลดลงอย่างต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2563 ในการนี้จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บโดยทั่วไปก็ลดลงด้วยเช่นกัน แต่สถิติเชิงอนุกรมเวลาก็แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2564 กลับสูงขึ้นมากกว่าปี พ.ศ. 2563 ซึ่งมีเหตุการณ์ 335 ครั้งกลายมาเป็น 481 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2564 จึงมีเหตุการณ์ที่สูงขึ้นมากกว่าปี พ.ศ. 2563 ถึงร้อยละ 44 ซึ่งถือได้ว่าเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี

พ.ศ. 2556 ที่เหตุการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งปีสูงขึ้นมากกว่าปีที่ผ่านมา

เปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์

ในพื้นที่ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา
ระหว่างมกราคม 2547 ถึง ตุลาคม 2565 แยกรายเดือน

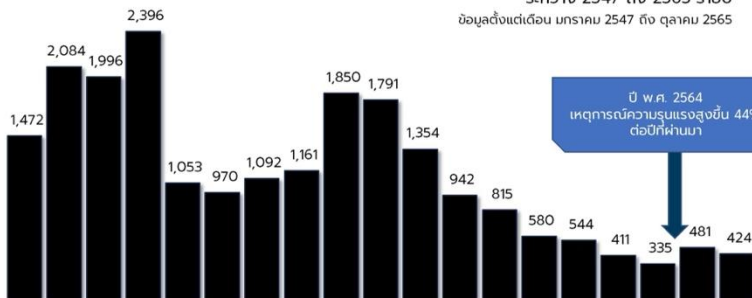
ภาพที่ 6 อนุกรมเวลาของความถี่เหตุการณ์ความรุนแรงรายเดือน

เปรียบเทียบจำนวนเหตุการณ์

ในพื้นที่ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา
ระหว่าง 2547 ถึง 2565 รายปี

ข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม 2547 ถึง ตุลาคม 2565

ภาพที่ 7 อนุกรมเวลาของความถี่เหตุการณ์ความรุนแรงรายปี

อีกด้านหนึ่ง การมองเห็นพลวัตของสถานการณ์ความขัดแย้งจากการกระจายตัวของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และพลวัตในมิติของเวลาช่วยให้เรามองเห็นเหตุการณ์ได้ในหลายมุมมองและเข้าใจแรงขับเคลื่อนของความรุนแรงด้วย นอกจากนี้ ยังทำให้เรารู้จักสิ่งที่มองไม่เห็น แต่เป็นตัวบ่งบอกความหมายอื่น ๆ ที่มากกว่า “พื้นที่เฉพาะ” ของการเกิดเหตุด้วย ดังที่ฟูโกต์ตั้งข้อสังเกตว่า พัฒนาการในการมองของการแพทย์คลินิกนั้น ทำให้เรารับรู้ได้โดยการสัมผัสโดยตรง ซึ่งนำไปสู่ความรู้ที่มากกว่าการเห็นแค่พื้นผิวหน้าและจุดเฉพาะที่บ่งบอกอาการของโรค “... ร่างกายมนุษย์ตามธรรมชาติเป็นตัวกำหนดนิยามพื้นที่ของแหล่งกำเนิดและการกระจายตัวของโรค (มันเป็น) พื้นที่ซึ่งประกอบด้วย เส้น ขนาด พื้นผิวหน้าและเส้นทางที่ถูกวาดวางไว้ในแบบเดียวกับเรขาคณิต โดยแผนที่แห่งกายวิภาค แต่ความเป็นระเบียบ ... ของร่างกายที่มองเห็นได้ในแบบดังกล่าวเป็นเพียงวิธีหนึ่งเท่านั้นซึ่งเราจะมองเห็นพื้นที่ของโรค (แต่) ยังมีการกระจายตัวของความเจ็บป่วยในแบบอื่นด้วย” ในแผนผังของการสำรวจค้นคว้าทางการแพทย์ในตอนแรกนั้น ขั้นตอนแรกก็คือ การมองเห็น (Visual) จากนั้นขั้นตอนต่อไปคือ การใช้ภาษา (Language) ในระหว่างการซักถาม สืบสวนตรวจสอบอาการของโรคที่ผู้สังเกตได้ประสบการณ์จากความรู้สึกเบื้องต้นจากการมองเห็น ส่วนในขั้นที่สามคือ ความรับรู้จากความรู้สึก (Perception) มันคือคำอธิบายรายละเอียดวันต่อวันของเหตุการณ์ของโรคที่เกิดขึ้นในตัวคนไข้ ในขั้นสุดท้ายก็คือการพูด (Speech) คือ แสดงออกด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การรักษาตามอาการหรือการสั่งยา (Prescription) ระหว่างการฟื้นฟูตัวของคนไข้ แต่ในกรณีที่เกิดการตาย ในขั้นสุดท้ายก็จะกลายเป็นเรื่องของการจ้องมองเพ่งพินิจ (The Gaze) ซึ่งจะเป็นอำนาจสูงสุดในขั้นตอนนี้ในกระบวนการกายวิภาคศาสตร์ที่มีต่อร่างกายคนไข้ การสลับไปสลับมาระหว่างการพูดและการเพ่งพินิจเกิดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอทำให้โรคค่อย ๆ เผยให้เห็นความจริงของตัวเองออกมาเป็นขั้น ๆ

“... เป็นความจริงที่เผยออกมาจากตาและหู ซึ่งสาระที่สำคัญแม้จะเป็นความรู้สึกสัมผัสอย่างเดียว แต่มันจะถูกร้อยพันชิ้นมาซ้ำ ๆ จนเป็นภาพองค์รวม

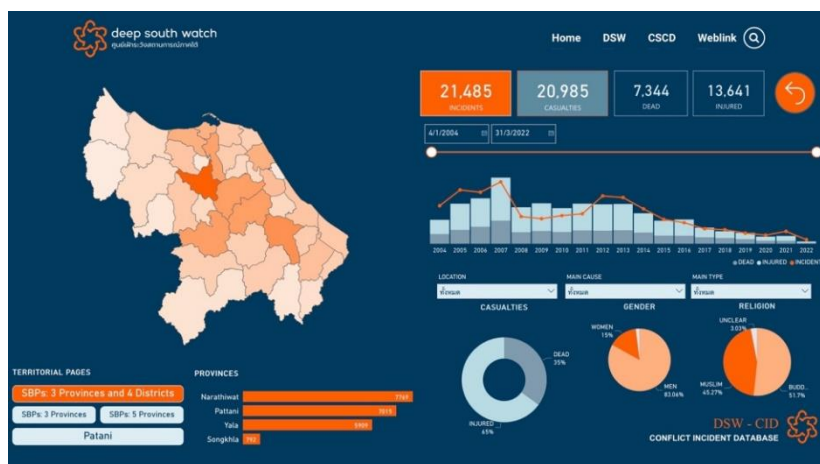
(Totality) อย่างไรข้อสงสัยโดยผ่านการมีประสาทสัมผัสสองอย่างคือการได้มองเห็นและการได้ฟัง” (Foucault, 1963)

ดังนั้น จึงมีคำพูดที่ว่า “.... สิ่งที่มีมองเห็นได้คือสิ่งที่พูดออกมาได้และการที่เราจะมองเห็นสิ่งใดได้ทั้งหมดนั้นก็เพราะว่าเราสามารถจะพูดถึงสิ่งนั้นได้ทั้งหมดนั่นเอง” นี่คือความรู้ของวิชาคลินิกในศตวรรษที่สิบเจ็ดและสิบแปด แต่ความรู้และประสบการณ์ใหม่ทางการแพทย์แบบคลินิกในตอนปลายศตวรรษที่สิบแปดและต้นศตวรรษที่สิบเก้าสามารถจะทำได้มากกว่าเพียงแค่อ่านสิ่งที่มองเห็นเท่านั้น เพราะว่ามีผลหลายอย่างที่ชอบอยู่ภายใต้การมองเห็นดังกล่าว สิ่งที่ค้นพบใหม่ก็คือการมองเห็นที่สะท้อนความรู้สึกออกมาอย่างเป็นรูปธรรม (Concrete Sensibility) อันเป็นการมองที่เดินทางไปจากเรือนร่างไปสู่เรือนร่าง บนเส้นทางเดินในพื้นที่ของความรู้สึกสัมผัสจริง ๆ ความจริงทุกอย่างคือความจริงบนความรู้สึกสัมผัส ดังที่มีคำกล่าวที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะนิ่งเงียบหรืออันตรธานหายไป ณ ที่ข้างเตียงคนไข้นั้น และถูกแทนที่โดยการสังเกตและประสบการณ์ มิติทั้งหมดของการวิเคราะห์จะต้องถูกจัดวางในรูปแบบที่เป็นสุนทรียภาพ อันเป็นความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน การวินิจฉัยโรคจากการฟังด้วยหูของตัวและใช้มือสัมผัสลูกคอต่อรอยโรคที่ปรากฏในเซลล์ เมมเบรน และเนื้อเยื่อ⁹ จนต่อมามีการใช้ไมโครสโคป การทดสอบทางชีววิทยา และระบบข้อมูลก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอีก เพราะว่าจากการวิเคราะห์ทางกายวิภาคอย่างง่ายไปสู่การวิเคราะห์กระบวนการทางพยาธิวิทยาทางสรีรวิทยา ทำให้อภิธานคำศัพท์ของสัญญาณและการถอดรหัสร่างกายมนุษย์ในทางการแพทย์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง

⁹ Michel Foucault, *The Birth of the Clinic: An Archaeology of Medical Perception*, เพ็งอ้าง, pp. 120-121. ดังที่ฟูโกต์อ้างถึง Marie Francois Xavier Bichat (1771-1802) ซึ่งศึกษาให้เห็นโดยละเอียดถึงเนื้อเยื่อสิบเอ็ดแบบ มีทั้งเนื้อเยื่อเส้นประสาท หลอดเลือดแดง หลอดเลือดดำ เนื้อเยื่อของเส้นทางเดินของการหายใจ เนื้อเยื่อที่สามารถดูดซึม เนื้อเยื่อกระดูก เนื้อเยื่อชั้นในของอวัยวะ เนื้อเยื่อเส้นใย เนื้อเยื่อกระดูกอ่อน เนื้อเยื่อกล้ามเนื้อในสัตว์ กล้ามเนื้อเยื่อเมือกบุผิว เยื่อหุ้มสมอง เยื่อสร้างไขข้อ ต่อม หนังแท้ได้ผิวหนัง หนังกำพร้าและผม การเพ่งพินิจและสัมผัสอย่าละเอียด ทำให้พบว่าเมมเบรนเป็นหน่วยปัจเจกของเนื้อเยื่อซึ่งแม้จะมีความบางเป็นอย่างมาก แต่ก็สามารถเป็นตัวเชื่อมโยกระหว่างกันได้ โดยผ่านความสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างอวัยวะที่มีบางส่วนที่อยู่ใกล้ชิดกัน กายวิภาคศาสตร์จึงเปลี่ยนไปเพราะ “การเพ่งพินิจ” รอยโรคในอีกแบบหนึ่ง

การเห็นด้วยภาพกับการสื่อสารสาธารณะ

การมองเห็นภาพของฐานข้อมูลศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้จึงเป็นการมองเห็นด้วยตรรกะแห่งความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน อันสะท้อนให้เห็นสุนทรียภาพ (Aesthetics) ด้วยภาพ กราฟและตาราง ดังนั้น ฐานข้อมูลจึงทำให้เห็นภาพแบบ Dashboard ซึ่งการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลในรายงานวิเคราะห์มาสรุปให้สามารถเห็นภาพได้ในหน้าเดียว และยังเป็นข้อมูลที่อัปเดตสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถเข้าใจสถานการณ์ที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา รายงานสถานการณ์จะถูกอัปเดตโดยอัตโนมัติ เมื่อมีข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามา เช่น การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในรายเดือนหรือรายปี ข้อมูลจากหลาย ๆ ที่ที่สามารถเอามารวมกันและเปลี่ยนเพียงครั้งเดียว แต่มีผลให้ตารางในการนำเสนอเปลี่ยนไปทั้งหน้ากระดาษ ในการใช้หลาย ๆ ครั้ง นอกจากนี้ Dashboard ยังมีความปฏิสัมพันธ์กันและผู้อ่านสามารถดึงข้อมูลมาหารายละเอียดได้ทันที ภาพที่ 8 เป็นการนำเสนอ Dashboard ดังกล่าว

ภาพที่ 8 Dashboard เหตุการณ์ความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ความละเอียดของฐานข้อมูลจึงชี้ให้เห็นพลวัตของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดทุกช่วงเวลา ซึ่งสามารถระบุได้ว่ามีลักษณะความแปรปรวนอย่างไรด้วยลักษณะความแปรปรวนของสถานการณ์มีตัวบ่งชี้หรือสิ่งบอกเหตุด้วยการวิเคราะห์และตีความจากข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์จากฐานข้อมูลสามารถชี้ให้เห็นว่าในระยะหลัง ความถี่ของเหตุการณ์ความไม่สงบรายเดือนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2564 มีสภาพคงที่และขึ้น ๆ ลง ๆ ในบางครั้งสะท้อนว่ามีสภาพอะไรบางอย่างในพื้นที่และปัญหาหลายอย่างในทางนโยบาย แต่ในรอบสองปีระหว่าง ปี พ.ศ. 2563-2564 แสดงให้เห็นจุดการแปรผันที่ชัดเจนมาก ดังที่ในปี พ.ศ. 2564 เหตุการณ์รายเดือนมีระดับความถี่สูงมากกว่าปี พ.ศ. 2563 แทบจะทุกเดือน เหตุการณ์แทรกซ้อนที่สำคัญ คือ ในปี พ.ศ. 2563 เริ่มการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทั่วประเทศและในพื้นที่จนทำให้มีมาตรการล็อกดาวน์ในพื้นที่โดยรัฐ ประกอบกับอีกปัจจัยหนึ่ง คือ ขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ หรือบิอาร์เอ็น (Barisan Revolusi Nasional - BRN) ได้ประกาศยุติความรุนแรงฝ่ายเดียวดังที่มีรายงานข่าวว่า บิอาร์เอ็น (BRN) ออกแถลงการณ์หยุดกิจกรรมความเคลื่อนไหวทั้งหมดของกลุ่มลงชั่วคราว เพื่อเปิดทางให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขได้ปฏิบัติงานในช่วงที่เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่กำลังแพร่ระบาด การที่เกิดสภาพดังกล่าวทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบในปี พ.ศ. 2563 ลดลงมาก แต่การปฏิบัติการ “บังคับใช้กฎหมาย” ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐก็ยังคงดำเนินต่อไปเหมือนเดิม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการปิดล้อมตรวจค้นและปฏิบัติการทางยุทธวิธีหลายจุด มีการวิสามัญฆาตกรรมหลายกรณีเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว จากนั้นปฏิบัติการความรุนแรงทั้งสองฝ่ายเริ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2564 ระดับความรุนแรงในแต่ละเดือนจึงสูงขึ้นทุกเดือนในปี พ.ศ. 2564 และแนวโน้มดังกล่าวยังมีความต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2565 (Jitpiromsri, 2022) ความแปรปรวนเห็นได้อย่างชัดเจนในสถิติรายเดือนระหว่างปี พ.ศ. 2564-2565 ดังจะเห็นได้ในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ตัวอย่างแสดงเหตุการณ์ความไม่สงบรายเดือน

การสื่อสารสาธารณะด้วยวารสารศาสตร์ข้อมูล

แต่อย่างไรก็ดี การนำเสนอด้วย Dashboard ที่พัฒนาขึ้นมาโดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ในแง่ของการสื่อสารสมัยใหม่ที่อาศัยข้อมูลเป็นแกนกลางสำคัญของการเล่าเรื่อง แบบที่เรียกว่า “วารสารศาสตร์เชิงข้อมูล” (Data Journalism) ที่ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการขุดเจาะเข้าถึงข้อมูลเน้นกระบวนการรายงานข่าวด้วยการใช้ข้อมูลเป็นหลักที่พยายามสร้างจุดเด่นในฐานะข้อมูลที่มีความเป็น “ภววิสัย” (Objectivity) เพื่อความหนักแน่นและน่าเชื่อถือสูง ก่อนจะนำเสนอด้วยวิธีที่เรียบง่ายไปจนถึงซับซ้อนด้วยเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทั้งนี้ วารสารศาสตร์เชิงข้อมูลยังเป็นข้อท้าทายอีกประการหนึ่งของนักวารสารศาสตร์ยุคใหม่ที่จะต้องแสดงบทบาทในฐานะ “นักแปล” “นักตีความ” ข้อมูลให้สาธารณชนสามารถติดตามและเข้าใจนัยสำคัญที่นำเสนอออกไปสู่สาธารณะ (Nindum, 2022) ถึงกระนั้นก็ดี การนำเสนอในฐานะข้อมูลเปิดเช่นนี้ ยังช่วยลดข้อจำกัดและอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลในเชิงประจักษ์ด้วยอีกประการหนึ่ง เพราะเป็นแหล่งให้บริการข้อมูลเปิด ซึ่งแตกต่างจากแหล่งข้อมูลข่าวสารของภาครัฐและเอกชนที่มักไม่ยอมเปิดเผยข้อมูล แม้จะอาศัยการเข้าถึงด้วยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความยุ่งยากและซับซ้อนในการร้องขอและรวบรวมข่าวสารอยู่

กล่าวโดยสรุป การใช้ระบบข้อมูลมีความสำคัญในการเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและสันติภาพ ฐานข้อมูลต้องพัฒนามาจากฐานความรู้ เรื่องของความคิดและความรู้ในเรื่องการติดตามเฝ้าระวังความขัดแย้งเป็นผลพวงมาจากแนวความคิดในเรื่องสันติภาพที่เสรี (Liberal Peace) ซึ่งมีความเชื่อที่ว่า ศักยภาพในการเก็บรวบรวม เผยแพร่และตีความข้อมูลเป็นหัวใจสำคัญต่อการแก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างสันติภาพที่มีเสรีภาพ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี ทำให้มีพัฒนาการวิธีการในการเก็บข้อมูลและนำเสนอในสถานการณ์ความขัดแย้งให้ซับซ้อนขึ้น Deep South Watch เป็นระบบฐานข้อมูลซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ของการศึกษาทางวิชาการต่อสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ซึ่งมีพัฒนาการมาตลอด 2 ทศวรรษที่ผ่านมา อีกด้านหนึ่งแนวคิดในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็นการเพ่งพินิจและความรับรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างวาทกรรมแห่งความรู้และการสื่อสารความรู้ อันเป็นการสร้างความจริงอีกแบบหนึ่ง จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็นด้วยภาพหรือการมองเห็นกับความรู้ใหม่ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังอย่างลึกซึ้งแบบเดียวกับการพัฒนาความรู้ของกายวิภาคศาสตร์ในยุคใหม่ ระบบฐานข้อมูล DSW แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่สำคัญคือความสัมพันธ์ระหว่าง “การเพ่งพินิจ” (Gazing) และ “การแสดงด้วยภาพ” (Visualization) ซึ่งเริ่มต้นจากการบันทึกข้อมูลเหตุการณ์เป็นจุดเล็ก ๆ จำนวนมากทั้งในมิติเวลา (Time-series Dimension) และมิติเชิงพื้นที่ในแบบตัดขวาง จุดนี้ทำให้เรามองเห็นอุบัติการณ์ความรุนแรงผ่านพื้นผิวหน้าของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์จากระดับจังหวัดไปเป็นอำเภอ และตำบล ลงไปสู่หน่วยเล็กที่สุดคือหมู่บ้านและยังชี้ให้เห็นความแปรปรวนของเหตุการณ์ผ่านช่วงเวลาต่าง ๆ ได้จนถึงปัจจุบัน¹⁰

¹⁰ การเพ่งพินิจด้วยตา (Gazing) และการแสดงด้วยภาพ (Visualization) เป็นอีกพัฒนาการในการสร้างความรู้ (Knowing) ที่เพิ่มเข้ามาจากแนวคิดสร้างวาทกรรมความรู้ในยุคของ Michel Foucault เพราะในการพัฒนาการสื่อสารในโลกดิจิทัล การมองเห็นด้วยภาพเป็นอีกเทคโนโลยีการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นมาในรูป Info Graphics การสร้าง Geodata และภาพเคลื่อนไหวแบบใน Dashboard ซึ่งผลทำให้การรับรู้ด้วยภาพที่ประจักษ์แก่สายตา มีพลังอำนาจมากขึ้นอย่างมากมายมหาศาล

ผลการวิจัยจึงบรรลุวัตถุประสงค์ในการอธิบายการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามและเฝ้าระวังความรุนแรง - ความขัดแย้ง ในงานของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW) อันเป็นผลจากงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง บทความนี้ชี้ให้เห็นการเริ่มจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อเพิ่มมิติการเห็นด้วยภาพด้านพื้นที่และเวลา โดยเฉพาะการนำเสนอภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และกราฟแสดงช่วงเวลา การนำเสนอและวิเคราะห์บริบทการพัฒนาการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าวยังบอกว่า การแสดงให้เห็นด้วยภาพช่วยให้ความรู้เรื่องความขัดแย้งในสามจังหวัดภาคใต้โดยละเอียดด้วยมิติพื้นที่ มิติเวลา และพลวัตของความรุนแรง ในท้ายที่สุดการสื่อสารองค์ความรู้เรื่องความขัดแย้งในภาคใต้ไปสู่สาธารณะจะช่วยสร้างบทสนทนาเรื่องสันติภาพและการแก้ปัญหาในพื้นที่ความขัดแย้งของท้องถิ่น ทำให้ฐานข้อมูลเฝ้าระวังของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้แตกต่างจากฐานข้อมูลราชการไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทหารหรือตำรวจซึ่งมีมิติปิดลับ แข็งตัวและไม่มีความยืดหยุ่น การมองเห็นและการรู้ข้อมูลของประชาชนเป็นการสร้างวาทกรรมสันติภาพในอีกแบบหนึ่งที่แตกต่างจากข้อมูลในวาทกรรมความมั่นคงของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- Chandler, D. (2017). *Peacebuilding: The Twenty Years' Crisis, 1997-2017*, Palgrave and Macmillan, 2017, p.69.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge : Selected Interviews and Other Writings 1972 – 1977*. Colin Gordon (ed.) New York Patheon.
- Foucault, M. (1994). *The Birth of the Clinic: An Archaeology of Medical Perception*. New York: Vintage Books
- Ginty, R. M. (2010). Hybrid Peace: The Interaction Between Top-Down and Bottom-Up Peace. *Security Dialogue*, 41(4), 391-412.

- Ginty, R. M. (2011). *International Peacebuilding and Local Resistance: Hybrid Forms of Peace*, Palgrave Macmillan.
- Hallberg, J. D. (2012). PRIO Conflict Site 1989–2008: A Geo-Referenced Dataset on Armed Conflict. *Conflict Management and Peace Science*, 29(2), 219–232.
- Jitpiomsri, S., Kittavorn, P., Lakateb, P., Raden-Ahamad, R., & Sowana, A. (1999). *The Analysis of Socio – psychology and Security Changes in Southern Border Provinces*. Research Center of Humanity and Social Sciences, Prince of Songkla University.
- Jitpiomsri, S. (2005). One year one decade of Southern Thailand Violence. (Prisana kong Punha lae Tang Aok). *Political Science Journal*, 26(1), 79-90.
- Jitpiomsri, S. (2006). *Violence situation in Southern Border of Thailand 2004 – 2005*. Retrieved December 12, 2022, from <https://deepsouthwatch.org/index.php/th/node/16>
- Jitpiomsri, S. (2006). Decade of Violence Development in Southern Border of Thailand. conference proceedings: *Annual conference of Southern regional's Political Science and Public Administration Society*. Faculty of Management Science, Prince of Songkla University.
- Jitpiomsri, S., Sugunnasil, W., & Sowana, A. (2010). *Developing Policy Analysis Models for Violence Resolution through Socio-economic, Demographic Database Systems*. NRCT.
- Jitpiomsri, S., & Engvall, A. (2015). *Conflict Database and Quantitative Analytical Models of Conflict in the Deep South of Thailand*, Center for Conflict Studies and Cultural Diversity (CSCD) Prince of Songkla University,

- Pattani Campus Deep South Watch (DSW), Research Project for National Research University (NRU), Fiscal Year of 2015.
- Jitpiomsri, S. (2017). *Deep South Incident Database: Context, development, Applications, and Impacts, Expanding Community Approaches in Southern Thailand*, KM Note 11, World Bank Group, Thailand, 2017.
- Jitpiomsri, S. (2019). The Deep South of Thailand: 15 Years in Fields of Open Conflict, Violence and Peace Narratives. *Asian International Studies Review*, 20 Special Issue (June 2019), 79-108.
- Jitpiomsri, S. (2022). *SouthernBorder/ Patani 2004 – 2021: Step to 19 Years* (Khaw kHao Pee Tee 19 Sunti pab Ja deaon Na Pai tang Nai Nhai Pee 2565). Retrieved December 12, 2022, from <https://deepsouthwatch.org/th/node/12816>
- Kaewthep, K. (2013). *Mass communication: Theories and approache*. Bangkok: Faculty of Communication Arts Chulalongkorn University.
- Kreutz, J. (2010). How and when armed conflicts end: Introducing the UCDP Conflict Termination dataset, *Journal of Peace Research*, 47(2), 243-250. DOI: 10.1177/0022343309353108
- Lewis, D. (2017). The myopic Foucauldian gaze: discourse, knowledge and the authoritarian peace. *Journal of Intervention and Statebuildin*, 11(1), 21-41. DOI: 10.1080/17502977.2016.1276677
- Lewis, D., Heathershaw, J., & Megoran, N. (2018). Illiberal peace? Authoritarian modes of conflict management. *Cooperation and Conflict*, 53(4), 486–506.

- Morel, A. (2016). *Violent Incidents Monitoring System (VIMS): A Methods Toolkit*, Asia Foundation and World Bank, July 2016.
- Morel, A. (2019). *VIMS-Violent Incidents Monitoring Systems: A Methods Toolkit*, The Asia Foundation, July 2016, Retrieved January 4, 2019, from <https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/08/VIMS-Methods-Toolkit.pdf>
- Nindum, S. (2022). *Journalism Ethics*. Bangkok. O.S. Printing House.
- Peace Insight (2009) *Deep South Watch*. Retrieved December 12, 2022, from <https://www.peaceinsight.org/en/organisations/deep-south-watch-dsw/?location=thailand&theme>
- Raleigh, C., Linke, A., Hegre, H., & Karlsen, J. (2010). Introducing ACLED: An Armed Conflict Location and Event Dataset, *Journal of Peace Research*, 47(5), 651–660.
- Richmond, O. P., & Michell, A., eds. (2012). *Hybrid Forms of Peace From Everyday Agency to Post-Liberalism*, Palgrave Macmillan.
- Richmond, O. P. (2014). *Peace: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press
- Richmond, O. P. (2016). *Peace Formation and Political Order in Conflict Affected Societies*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Smart, B. (2013). *Michel Foucault*. (Jamaree Chiangthong and Sunthorn Sulsaranchit translate). Bangkok: SAC.

- Singleton, R. A. Jr., & Straits B. C. (1999). Approaches to Social Research, Third Edition, New York: Oxford University Press. 357-390.
- Sundberg, R., & Melander, M. (2013). Introducing the UCDP Georeferenced Event Dataset. *Journal of Peace Research*, 50(4), 523–532.

การสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ในปัตตานี¹

ธัญกรณ์ หิรัญญไพสิฐกุล² ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี³
มะรอนิง สาแลมิง⁴

(Received: November 3, 2022; Revised: December 2, 2022; Accepted: December 13, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ค้นหาแนวทางสร้างสันติจากความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในความแตกต่างและความสัมพันธ์ระหว่างภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูกับความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ในปัตตานี จากการบ่มเพาะทางสังคม เพศ และศาสนาที่ต่างกัน ศึกษาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยในปัตตานีจำนวน 320 ราย ใช้แบบประเมินค่าภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู ($\alpha = 0.820$) กับแบบสอบถามวัดความห่างทางสังคมของโบกาตัส ($\alpha = 0.927$) วิเคราะห์ความแตกต่างและความสัมพันธ์ ผลวิจัยพบว่า 1) การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูที่ระดับเชิงแกร่ง และมีความห่างทางสังคมมากกว่าการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐ 2) ศาสนาอิสลามมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูที่ระดับเชิง

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง ความห่างทางสังคมและภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์เชื้อชาติมลายูของคนรุ่นใหม่ภายใต้สังคมที่หลากหลายในปัตตานี

² นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความขัดแย้งและสันติศึกษา สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: thanankorn2010@hotmail.com (Corresponding Author)

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภวิทย์อารุโศ สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ E-mail: Srisompob.j@gmail.com

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี E-mail: maroning5222@gmail.com

และมีความห่างทางสังคมมากกว่าศาสนาพุทธ 3) เพศหญิงมีภาพพจน์เหมารวม
อัตลักษณ์ลาวยุที่ระดับแข็ง และมีความห่างทางสังคมมากกว่าเพศชาย และ
4) ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์ลาวยุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความห่าง
ทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 4 กรณี ประจักษ์ถึงความขัดแย้ง
ทางวัฒนธรรมที่ต่างกันในพื้นที่จากการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน ศาสนา
และเพศที่ต่างกัน

ในการสร้างสันติภาพคือหลีกเลี่ยงเจตคติเชิงลบที่คนมลายูรู้สึกถูกกลืน
กลายเป็นพหุวัฒนธรรมเชิงเดี่ยว เป็นวัฒนธรรมไทยเชิงเดี่ยวจากรัฐ และ
สังคมมลายูมุสลิมควรปรับลดระดับภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์ลาวยุลงใน
ระดับที่เป็นกลางผ่านการบ่มเพาะทางศาสนาอิสลาม

คำสำคัญ ความห่างทางสังคม ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์ลาวยุ การบ่มเพาะ
ทางสังคมจากโรงเรียน คนรุ่นใหม่

Research Article

Peacebuilding in Malay Identity Stereotype and Social Distance of the Younger Generation in Pattani¹

*Thanankorn Hiranpaisitkul² Srisompob Jitpiromsri³
Maroning Saleaimg⁴*

Abstract

This study was an attempt to 1) seek for methods to promote peacebuilding in the midst of local and ethnic identity conflicts and 2) investigate the relationship between Malay identity stereotype and social distance of the new generations considering the differences of socialization, genders, and religions. Participants were 320 students at University in Pattani Province. Data were collected using an ethnic stereotype evaluation form with $\alpha = 0.820$ and a Bogardus Social Distance questionnaire of which $\alpha = 0.927$. Means and Pearson Correlation Coefficient were applied for data analysis. Results showed that 1) Malay identity stereotype of the students under the private Islamic school socialization was high and the social distance appeared to broader than that in the public school students, 2) Islamic Malay identity stereotype was higher and the social distance was broader than the Buddhists, 3) Malay identity

¹ This research article originates from a thesis entitled: Social Distance and Malay Identity's Ethnic Stereotype of the Younger Generation in Social Diversity of Pattani

² Student of the Degree of Master of Arts in Conflict and Peace Studies, Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: thanankorn2010@hotmail.com (Corresponding Author)

³ Assistant Professor, Ph.D., Senior Researcher, Center for Conflict Studies and Cultural Diversity, Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: Srisompob.j@gmail.com

⁴ Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, E-mail: maroning5222@gmail.com

stereotype of female participants was high and the social distance was broader than that found among males, while 4) Malay identity stereotype and social distance were statistically correlated at a significant level in all of the 4 cases. These reveal concrete evidence of ethnic identity conflict in the area caused by diverse socialization, religions, and genders.

To promote peace in the area, it is recommended that the atmosphere of multiculturalism be promoted to reduce negative attitudes towards cultural assimilation from Thai monoculturalism suppressed by the government and the society. Likewise, Malay identity stereotype should also be reduced to the neutral level through Islamic socialization.

Keywords: Social Distance, Malay Identity Stereotype, Socialization in School, Younger Generation

บทนำ

สังคมที่หลากหลายเชื้อชาติ (Social Diversity) ย่อมมีการปะทะทางสังคม (Socialization) ที่ฝังรากลึกเป็นอุปนิสัยตายตัวหรือภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์เชื้อชาติ (Identity's Ethnic Stereotypes) ที่แตกต่างกันไปจากเชื้อชาติอื่น จนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง (Conflict) และความห่างทางสังคมตามมา จากการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกอคติ เกิดเจตคติเชิงลบ มีการแบ่งพวกระหว่างเชื้อชาติ (Chuenhuman, 1973) เป็นช่องว่างความห่างทางสังคมเพื่อหลบเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์กัน บางครั้งแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่อต้าน และใช้ความรุนแรงหรือไม่ก็เป็นเจตคติเชิงบวกที่แสดงออกถึงความใกล้ชิด สนับสนุนปรองดองกัน เป็นวงล้อของห่วงโซ่ภาพพจน์เหมารวมเชื้อชาติกับความห่างทางสังคมในสังคมที่หลากหลาย

ภาพที่ 1 ห่วงโซ่ภาพพจน์เหมารวมเชื้อชาติกับความห่างทางสังคมในสังคมที่หลากหลาย
ที่มา: Hiranpaisitkul (2022)

ในสามจังหวัดชายแดนใต้ไทยชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่มากกว่าร้อยละ 70 เป็นเชื้อชาติมลายู พุทธมลายูเป็นภาษาแม่ มีอีกชระยาวิเป็นภาษาเขียน และนับถือศาสนาอิสลาม เป็นอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ การเป็นเมืองที่คนเคร่งครัดต่อศาสนาอิสลาม มีมัสยิดหนาแน่นมากที่สุดในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ยึดหลักจากสำนักคิดแบบจารีตนิยม พร้อมกับ “เรื่องเล่า (Narratives) ประวัติศาสตร์ชาตินิยมมลายูเชิงเดี่ยวและภาษามลายู (Tuansiri, Pathan & Kona 2019) มานานกว่า 476 ปี เป็นอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติมลายูถิ่นปาตานี (ออแฆฮญา) ตามแนววิถีอิสลามที่มีความรู้สึกรักและหวงแหนต่ออัตลักษณ์

มลายู และแสดงออกทางคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มออกมาเป็นภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูที่เป็นคุณลักษณะปรากฏต่อสาธารณชนทางสายเลือดมลายู พุทมลายูเป็นภาษาแม่ในวิถีประจำวัน มีถิ่นกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนใต้ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส รวมถึง 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา (จะนะ สะบ้าย้อย เทพา นาทวี) ยังรวมถึงคุณลักษณะมลายูผู้ที่อยู่นอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และรวมถึงผู้นับถือศาสนาอิสลามที่ไม่ได้พุทมลายูนอกพื้นที่ นิยมแต่งกาย วัฒนธรรมมลายูมุสลิม ปฏิบัติตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามที่แม้บางข้อขัดแย้ง กับแนวทางของคนต่างศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงถูกสังคมสร้างภาพพจน์เหมารวม (Stereotype) ว่าเป็นกลุ่มที่มีความขัดแย้ง เห็นต่างจากรัฐ มักใช้ความรุนแรงโต้ตอบ โดยประเมินค่าได้จากมาตรวัดอันตรายภาพของคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่กล่าวไว้ข้างต้น แบ่งเป็น 4 ช่วงระดับความแข็งแกร่งของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู

เมื่อสังคมสร้างภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู ย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนในสังคม แล้วนำไปสู่ **ความห่างทางสังคม** ซึ่งหมายถึง บุคคล หรือกลุ่มคนให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกันน้อย แสดงออกถึงระยะทางไกลออกเมื่อต้องการบายเบี่ยงที่จะติดต่อปฏิสัมพันธ์กัน หรือความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน เชื้อชาติ ชนชั้นทางสังคม เพศสภาพ ศาสนา ความเชื่อ ภาษา ของสังคมหนึ่งที่มีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หรือห่างไกลกัน แปรผกผันกัน การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก หรือความตึงเครียดที่เปราะบางในสังคมโดยสามารถวัดประเมินค่าได้ จากปฏิภพความรู้สึกริขิตเชิงอัตวิสัย-อารมณ์ ที่มีอิทธิพลให้ข้อมูล การเหมารวม ความอคติ ต่อการตัดสินในคุณลักษณะใด ๆ ของผู้คนเกี่ยวกับความจริงหรือ จากภาพพจน์จากการรวบรวมการรับรู้ประสบการณ์ ความคาดหวัง และความเข้าใจส่วนตัว โดยวัดค่าได้จากมาตรวัดความห่างทางสังคม จากปัจจัยของการแสดงความนับถือ (Respect Factor) แสดงความสัมพันธ์ถึงขั้นแต่งงาน (Marital Factor) แสดงความสัมพันธ์ฉันท์มิตร (Friendship Factor) แสดงการยอมรับ (Acceptance Factor or Social Distance Factor) แสดงความเหนือกว่า (Super ordination Factor) โดยใช้เทคนิคความใกล้เคียง (Proximity Techniques) ประเมินค่าความ

ใกล้ชิด-ห่างไกล ด้วยตัวเลขจัดอันดับ 1-9 ช่วง แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ระหว่างความใกล้ชิดกับความห่างกันของบุคคล

เมืองปัตตานีเป็นแหล่งรวมสามวัฒนธรรมที่ยังคงสภาพวัฒนธรรมมลายูมุสลิม (ออสานายู) เป็นแกนกลางวัฒนธรรม (Cultural Core) และมีวัฒนธรรมไทยพุทธ (ออสานีแยง) กับวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีน (ออสานีจือ) เป็นเขตวัฒนธรรม (Culture Area) ปะปนรวมกันอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสามวัฒนธรรม ไทย-จีน-มลายู ที่หลากหลาย บางครั้งมีความขัดแย้งกันนำไปสู่ความห่างทางสังคมให้ถ่างออกจากกัน ก่อเกิดสภาวะ ความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจต่อกัน กลายเป็นพื้นที่อ่อนไหวต่ออัตลักษณ์เชื้อชาติ ศาสนา เพราะต่างก็มีจุดยืนมีจิตสำนึกรักหวงแหนในความเป็นอัตลักษณ์เชื้อชาติของตนที่ได้รับการบ่มเพาะทางสังคมของแต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

การบ่มเพาะคนรุ่นใหม่ของมลายูมีจุดยืนจากจัดการศึกษาตามอัตลักษณ์มลายูมุสลิม เป็นขบวนการบ่มเพาะที่มุ่งเน้นหลักศาสนาอิสลาม ในอัตลักษณ์มลายูด้วยระยะเวลายาวนานนับ 10 ปี แบ่งการบ่มเพาะเป็น 3 ระดับ คือ อิบติดาอียะฮ์ 4 ปี มุตะวัชชีฎะฮ์ 3 ปี และอาลียะฮ์ (ชานะวียะฮ์) 3 ปี (Farungsang, 2014) ซึ่งถูกแยกไว้เฉพาะเยาวชนมลายูมุสลิมเท่านั้น นับเป็นการบ่มเพาะความแข็งแกร่งทางอัตลักษณ์มลายูอย่างเป็นระบบ ขณะที่ขบวนการเรียนรู้ทางสังคมของเยาวชนไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีนที่อยู่นอกระบบขบวนการบ่มเพาะทางสังคมแบบมลายูมุสลิม การบ่มเพาะทางสังคมด้วยจัดการศึกษาเชิงวิชาการตามหลักสากลนิยมตะวันตก สร้างปทัสถาน (Norms) ของเยาวชนแต่ละกลุ่มเชื้อชาติแตกต่างกันออกไป ต่างก็มีจุดยืนตามวิถีประชา (Folkways) จารีต (Morals) กฎเกณฑ์ (Rules) ในการอบรมบ่มเพาะทางสังคมวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน

ในประเด็นการบ่มเพาะทางสังคมด้วยบริบทของการจัดการศึกษาที่ไม่เหมือนกัน ทั้งแกนกลางจากกรุงเทพ และระบบการศึกษาทางศาสนาอิสลามตามรูปแบบท้องถิ่นมลายูจะส่งผลอย่างไรต่อลักษณะ “ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และความห่างทางสังคม” ของเยาวชนมลายูรุ่นใหม่ ยังไม่ปรากฏมีการศึกษาวิจัย การวิจัยนี้จึงนำประเด็นการวิเคราะห์เชิงจิตวิทยาสังคมเกี่ยวกับ การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน สถานภาพทางเพศ และศาสนา

มาศึกษาความแตกต่างกับความสัมพันธ์ระหว่าง “ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และความห่างทางสังคม” ในคนรุ่นใหม่ นำมาค้นหาแนวทางลดความขัดแย้งในสังคมจังหวัดชายแดนใต้เพื่อสร้างสันติภาพได้จากภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูกับความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ได้อย่างไร?

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาความแตกต่างของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และความห่างทางสังคมในการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน สถานทางเพศ และศาสนาของคนรุ่นใหม่ และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูกับความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ เพื่อปรับความสัมพันธ์และหาแนวทางตอบสนองความต้องการบนพื้นฐานความยุติธรรมของความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมจังหวัดชายแดนใต้ ด้วยการค้นหาแนวทางการสร้างสันติภาพในสังคม

สมมติฐานการวิจัย

- 1) การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งมากกว่าการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล
- 2) เพศหญิงมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งกว่าเพศชาย
- 3) ศาสนาอิสลามมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งมากกว่าศาสนาพุทธ
- 4) การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีความห่างทางสังคมมากกว่าการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล
- 5) เพศหญิงมีความห่างทางสังคมมากกว่าเพศชาย
- 6) ศาสนาอิสลามมีความห่างทางสังคมมากกว่าศาสนาพุทธ
- 7) ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความห่างทางสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความขัดแย้งเชิงนโยบายการเมืองการปกครองในชนกลุ่มน้อยมลายูมุสลิมของประเทศไทยสู่การบ่มเพาะทางสังคม เพื่อสร้างอัตลักษณ์มลายู

จากการตราพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับที่ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2464 ท้าราชอาณาจักรไทย สร้างความขัดแย้งเชิงนโยบายการเมืองการปกครองในชนกลุ่มน้อยมลายูมุสลิมของประเทศไทย สร้างความรู้สึก (Affective Component) เจตคติเชิงลบต่อรัฐไทยที่ประสงค์จะเหมารวมชนทุกเชื้อชาติทุกภาษาในราชอาณาจักรไทยให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกันกับความเป็น “คนไทย” (พหุวัฒนธรรมเชิงเดี่ยว) เกิดความรู้สึกว่าตนถูกกีดกันออกจากภาษามลายูที่เป็นภาษาแม่ เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมของมลายู และจากศาสนบัญญัติอิสลามเป็นชนวนจุดประกายของการเกิดภาพพจน์เหมารวม (Stereotype) ทางเจตคติเชิงลบต่อรัฐไทย ต่อมาใน พ.ศ. 2466 รัฐบาลไทยสั่งปิดโรงเรียนปอเนาะซึ่งเป็นที่ยอมรับวัฒนธรรม ภาษามลายู และสอนศาสนาอิสลามแต่ดั้งเดิม ยิ่งเป็นการตอกย้ำภาพจำเชิงลบต่อรัฐไทย นำมาซึ่งการชุมนุมประท้วงและเกิดจลาจลอย่างรุนแรงขึ้นทั่วพื้นที่แห่งนี้ ด้วยนโยบายหลอมรวมความเป็น “รัฐไทยเชิงเดี่ยว” และใน พ.ศ. 2482 รัฐได้ออกระเบียบวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับการสวมใส่เครื่องแต่งกายประเพณีนิยมไทยซึ่งไปขัดแย้งกับหลักศาสนบัญญัติการแต่งกายของอิสลาม หากฝ่าฝืนระเบียบจะถูกปรับโทษทัณฑ์ จนมาถึง พ.ศ. 2487 การใช้ภาษามลายูและวัตรปฏิบัติทางศาสนาอิสลามถูกกำหนดให้เป็นเรื่องผิดกฎหมาย (Jeman, 2015) ซึ่งในปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการแต่งกายของมุสลิมตามหลักศาสนบัญญัติอิสลามยังคงเกิดขึ้นในโรงเรียนของรัฐที่ยังไม่สามารถหาจุดร่วมกันได้สืบมาจนปัจจุบันนี้

คนมลายูมุสลิมจึงรู้สึกว่า ตนกำลังถูกคุกคามจากวัฒนธรรมไทยที่เป็นแก่นกลางของประเทศ ถูกกลืนกลายด้วยภาษาไทย และด้วยระบบการศึกษาไทยที่มุ่งเน้นหลักวิชาการเชิงสากลจากส่วนกลางของการปกครองแบบคนไทยพุทธที่แตกต่างไปจากคนมุสลิมที่ยึดถือตามศาสนบัญญัติอิสลาม นำมาซึ่งความไม่เข้าใจระหว่างกันละกัน สร้างปมขัดแย้งทางความเชื่อเชิงวัฒนธรรมและอุดมการณ์ขยายผลไปถึงระดับใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องจุดยืนของแต่ละฝ่าย

ภายใต้อำนาจปกครองส่วนกลางจากกรุงเทพฯ นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนมลายู (ความขัดแย้งแนวตั้ง) นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มขบวนการกู้ชาติมลายู เพื่อเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเองกลับคืน (Binji, Laomen & Ismail. 2015) ขณะที่รัฐไทยแกนกลางที่กรุงเทพฯ ไม่ยอมรับข้อเรียกร้องสิทธิการปกครองตนเองมลายู โดยใช้อำนาจการปกครองแผ่นดินบริหารความมั่นคงแห่งชาติในจังหวัดชายแดนใต้จัดระเบียบด้านต่าง ๆ ทั้งระบบจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ในการบ่มเพาะทางสังคมที่มุ่งเน้นเชิงวิชาการตามหลักสากลนิยม แบบหลอมรวมความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในแผ่นดินไทยให้กลายเป็นหนึ่งเดียวกันกับความเป็นรัฐไทยเชื้อชาติเชิงเดี่ยว (Mono-Thai Ethnic State) คือการเป็นชาติไทยเดียวกันซึ่งเป็นชาวพุทธในวิถีไทยภาคกลาง (Saiphan, 2016) ส่งผลเชิงจิตวิทยาสังคมต่อความรู้สึกในจิตสำนึกหวงแหนอัตลักษณ์มลายูที่ส่งผ่านทางคำสอน ความเชื่อ เพื่อตอกย้ำอัตลักษณ์มลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ให้คงสภาพที่แข็งแกร่งไว้ ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มชนชั้นนำทางสังคมมลายูมุสลิม เกิดช่องว่างความห่างทางสังคมของกลุ่มชนทั้งสองให้ถ่างออกไป สร้างความขัดแย้งที่นำไปสู่สถานการณ์ที่ใช้ความรุนแรงในพื้นที่ จากความรู้สึกที่ถูกกดทับทางเชื้อชาติมลายู ดังที่ Jitpiromsri (2020) ศึกษาเรื่องของ Peace Survey ในสามจังหวัดชายแดนใต้ตลอดช่วงเวลามากกว่า 17 ปี ได้กล่าวถึงความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์เชื้อชาติและศาสนาที่ถูกกดทับสะสมไว้นาน นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในพื้นที่ การก่อความไม่สงบ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปรากฏการณ์ความห่างทางสังคมระหว่างคนมลายูมุสลิมกับคนไทยพุทธในพื้นที่ชายแดนใต้เป็นผลที่ตามมา

การวิเคราะห์ความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์มลายูกับรัฐไทยด้วยทฤษฎีจุดยืน ความสนใจ และความต้องการ (Jithesh, 2017)

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ จุดยืน ความสนใจ และความต้องการในอัตลักษณ์จังหวัดชายแดนใต้

คู่กรณี	รัฐบาลไทย	ชาวมลายูมุสลิม
จุดยืน	บูรณาการหลอมรวมความเป็นไทย	รักษาอัตลักษณ์เชื้อชาติมลายู
ความสนใจ	เป็นไทยแบบหนึ่งเดียวกับส่วนกลาง	ความเป็นอัตลักษณ์มลายูมุสลิม
ความต้องการ	รวมความเป็นไทยหนึ่งเดียวกัน ใช้พหุวัฒนธรรมเชิงเดียว	ปกป้องอัตลักษณ์มลายูมุสลิม
ความกลัว	การแบ่งแยกความเป็นหนึ่งเดียวกัน	สูญเสียอัตลักษณ์เชื้อชาติมลายู

การใช้อำนาจบริหารราชการแผ่นดินด้วยวัฒนธรรมแก่นกลางที่ยึดตาม “รัฐนิยมไทย” กำหนดนโยบายพหุวัฒนธรรมไทยเชิงเดียวจะสร้างปัญหาแก่คนมลายูที่มีอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติแข็งแกร่ง ออกมาปกป้องตนเองต่อสู่ทางความคิดความเชื่อ และอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองด้วยการจัดตั้งขบวนการ “ผู้เห็นต่างจากรัฐ” ขึ้นมา สร้างจุดยืนที่แตกต่างจากรัฐ นำไปสู่การใช้ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยาวนานสืบมาจนปัจจุบัน (Piyasiripon, Phipitphan & Ratchasen, 2018) สร้างความตึงเครียดที่เกิดจากการปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมไทยกับมลายูที่มีค่านิยมและความเชื่อต่างกัน ส่งผลต่อการจัดระบบจัดการศึกษาของคนท้องถิ่นมลายูให้ลุกขึ้นมาปกป้องอัตลักษณ์มลายู และภาษามลายู โดยเน้นหลักศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามอัตลักษณ์มลายูแยกไว้เฉพาะนักเรียนมลายูมุสลิมทำให้ขบวนการเรียนรู้ทางสังคมของเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาลซึ่งอยู่นอกระบบขบวนการบ่มเพาะทางสังคมแบบอัตลักษณ์มลายู จึงมีปทัสถาน (Norms) วิถีประชา (Folkways) จารีต (Morals) กฎบัญญัติ (Rules) ในการบ่มเพาะของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันไม่เหมือนกันอย่างไรเป็นประเด็นที่ควรศึกษาวิจัย

ดังนั้น ในการศึกษาในตัวแปรอิสระประกอบด้วย 1) การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐกับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 2) สภาพทางเพศชายกับหญิง และ 3) ศาสนาพุทธกับอิสลาม โดยมีตัวแปรตามคือ 1) ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และ 2) ความห่างทางสังคม

2. ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และความห่างทางสังคม

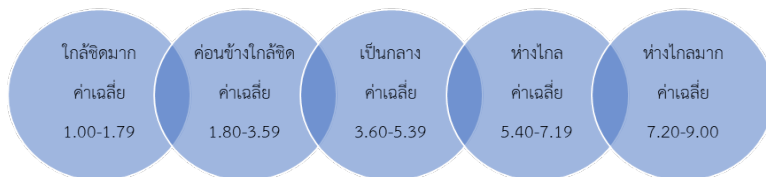
ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูเป็นค่าเฉลี่ยที่บ่งชี้การมีหรือไม่มีคุณลักษณะ 7 ประการ เกี่ยวกับ 1) สายเลือดมลายู 2) ถิ่นกำเนิดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 4) อำเภอกะนัง สะบ้าย้อย เทพา นาทวี จังหวัดสงขลา 3) การพุดมลายูในวิถีประจำวัน ทั้งในหรือนอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 4) แต่งกายตามวัฒนธรรมมลายู 5) เครื่องคิดในการปฏิบัติศาสนกิจ 6) มีแนวคิดที่ขัดแย้งกับรัฐ และ 7) แนวคิดที่ขัดแย้งกับคนต่างศาสนา ยังรวมถึงผู้นับถือศาสนาอิสลามที่ไม่ใช่คนมลายู หรือผู้ที่ไม่เป็นมลายู ไม่นับถือศาสนาอิสลาม โดยใช้มาตราอันตรภาค (Interval Scale) แบ่งระดับความแข็งแกร่งของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู ซึ่งประเมินค่าคะแนนรวมต่อบุคคลต่ำสุดคือ 7 คะแนน คือระดับแข็งแกร่งต่ำ และคะแนนรวมต่อบุคคลสูงสุดคือ 14 คะแนน คือระดับแข็งแกร่งสูง แสดงด้วยช่วงระดับค่าเฉลี่ยความแข็งแกร่ง 4 ระดับ (Hiranpaisitkul, 2022)

ภาพที่ 2 ระดับความแข็งแกร่งภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูของบุคคล
ที่มา: Hiranpaisitkul (2022)

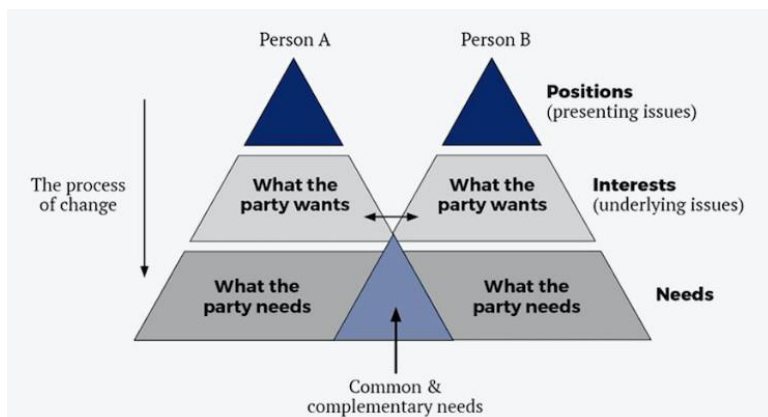
ความห่างทางสังคม เป็นความใกล้ชิด หรือห่างกันของบุคคล กลุ่มคน ระหว่างเชื้อชาติ เพศสภาพ ศาสนา การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก หรือ ความตึงเครียดซึ่งเปราะบางทางสังคมที่ปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดหรือห่างไกลกัน ความแปลกหน้ากัน วัดค่าได้จากมาตราอันตรภาคความห่างทางสังคมของ โบการ์ดัส (The Bogardus Social Distance Scale) จากองค์ประกอบแสดงความนับถือ ความสัมพันธ์ถึงขั้นแต่งงาน ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร การยอมรับ และความเหนือกว่า (Kitiwiphak, 2011) การศึกษานี้ได้เพิ่มองค์ประกอบความขัดแย้งแนวตั้งและราบ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ซึ่งมีลักษณะของการถูกเหมารวมทางอัตลักษณ์หลาย รวมเป็น 7 องค์ประกอบ วัดระดับความห่างทางสังคม โดยใช้เทคนิคความใกล้เคียง (Proximity Techniques) จาก 1-9 ช่วง แบ่งออกเป็นช่วง 5 ระดับ ระหว่างความใกล้ชิดกับความห่างของบุคคล โดยแบ่งช่วงคะแนนค่าเฉลี่ยรวม ช่วงละ 1.8 เท่า ๆ กัน คือ ระดับใกล้ชิดมากมีค่าเฉลี่ยช่วง 1.00 - 1.79 ระดับค่อนข้างใกล้ชิดมีค่าเฉลี่ยช่วง 1.80 - 3.59 ระดับเป็นกลางมีค่าเฉลี่ยช่วง 3.60 - 5.39 ระดับห่างไกล มีค่าเฉลี่ยช่วง 5.40 - 7.19 ระดับห่างไกลมากมีค่าเฉลี่ยช่วง 7.20 - 9.00 จัดลำดับจากความใกล้ชิดมากจนถึงความห่างไกลมาก (Hiranpaisitkul, 2022)

ภาพที่ 3 5 ระดับความห่างทางสังคม จากใกล้ชิดมากจนถึงห่างไกลมาก
ที่มา: Hiranpaisitkul (2022)

3. ทฤษฎีจุดยืน ความสนใจ และความต้องการ (Jithesh, 2017)

ภาพที่ 4 จุดยืน ความสนใจ และความต้องการร่วมเพื่อจัดการความขัดแย้ง
ที่มา: Jithesh (2017)

ทฤษฎีจุดยืน ความสนใจ และความต้องการ เพื่อจัดการความขัดแย้ง เป็นการวิเคราะห์เพื่อช่วยให้ค้นพบจุดร่วม โดยมุ่งเน้นความสนใจทั้งสองฝ่ายให้ค้นหาจุดร่วมกัน เพื่อตอบสนองความสนใจ ความกังวล ความปรารถนา ความหวัง ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาาร่วมกัน เมื่อแต่ละฝ่ายมีตำแหน่งของตนเอง ทำให้มีจุดยืนต่างกัน คือมีความสนใจ แรงจูงใจเบื้องหลัง ความหวัง ความกังวล ความปรารถนาแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน การมุ่งเน้นไปที่ความต้องการของฝ่ายตรงข้ามเพื่อค้นหาจุดร่วมกันได้ ก็จะพบวิธีแก้ปัญหาความขัดแย้งกันเพื่อสร้างสันติภาพ คือวิธีที่สามารถช่วยให้ค้นหาความต้องการในจุดร่วมของทั้งสองฝ่ายได้ ด้วยการสร้างข้อตกลง (Agreement) และยอมรับข้อตกลงด้วยไมตรีสัมพันธ์ภาพที่ปกติ (Normalization) และการปรองดองกัน (Reconciliation) เป็นพื้นที่ร่วม (Common Space) เพื่อสร้างสันติภาพจากทั้ง 2 ฝ่าย เป็นประเด็นการศึกษาที่น่าสนใจที่ได้ไปสังเคราะห์อภิปรายผล เพื่อเป็นแนวทางค้นหาการสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู และความห่างทางสังคมของคนรุ่นใหม่ในจังหวัดชายแดนใต้

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Samaun, Yute, and Ismael (2008) กล่าวถึงสังคมส่วนใหญ่รู้สึกว่าการมุสลิมยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด แข็งแกร่งเกินไป จนทำให้ไม่สามารถจะยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันกับตน และ Sing Suriya (2015) วิเคราะห์ปัญหา: ความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ที่นิยมอีกฝ่ายเป็นศัตรู ต้องดำเนินไปตาม “ตรรกะแห่งอัตลักษณ์” อันเป็นการนิยาม “ความเหมือนด้วยความแตกต่าง” และ “ความต่างด้วยความเหมือน” ทำความเข้าใจอัตลักษณ์ฝ่ายตรงข้าม แนวทางแก้ไขคือ เน้น “การเคารพยอมรับฝ่ายตรงข้ามอย่างที่เขาเป็น” ขณะที่ Paenae (2013) กล่าวถึงนักเรียนมลายูอิงตนเองอยู่กับศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นผลมาจากการบ่มเพาะกับการจัดการศึกษาแบบอิสลามทั้งในโรงเรียนอิสลามและในชุมชนมุสลิม โดยมีแบบเรียนประวัติศาสตร์ การนำเสนออดีตผ่านเรื่องเล่าของคนในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะของอิสลามพื้นถิ่น (Folk Islam) และยังพบว่าลักษณะของการเป็นคนในพื้นที่ นักเรียนเลือกที่จะนำเสนอ อัตลักษณ์ทางเชื้อชาติมลายูและศาสนาอิสลามแตกต่างกันตามสถานการณ์ และอยู่ภายใต้กรอบของรัฐประชาชาติไทย อันเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาของรัฐไทย ระหว่างอุดมการณ์ของรัฐไทย (การรวมให้เป็นหนึ่งเดียวกับความเป็นชาติไทย) เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาสองระบบ คือ การศึกษาสามัญที่จัดขึ้นโดยรัฐไทย และการศึกษาทางศาสนาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่คงสาระของความเป็นปอเนาะไว้ด้วยกัน และ Piyasiriphon, Phipitphan, and Ratchasen (2018) พบว่าส่วนใหญ่ในโรงเรียนปฐมวัยถึงมัธยม มีลักษณะแยกกันเรียนระหว่างเด็กพุทธกับเด็กมุสลิม เด็กมุสลิมส่วนใหญ่ ผู้ปกครองมีค่านิยมส่งไปเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนศาสนาควบคู่กับสามัญ การแยกกันเรียนของเด็ก 2 กลุ่มก่อให้เกิดการขาดปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเด็กพุทธกับเด็กมุสลิม การขับเคลื่อนสังคมพหุวัฒนธรรมยังคงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องจัดการในระดับเยาวชน นอกจากนี้ Saree (2020) พบว่า ระบบจัดการศึกษาของภาครัฐเน้นที่เนื้อหาวิชาการและพหุวัฒนธรรม ขณะที่ความต้องการของผู้ปกครองในท้องถิ่นต้องการเน้นที่ทักษะ

ในการประกอบอาชีพควบคู่กับความรู้ด้านศาสนาอิสลาม และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของลูกหลานที่ไม่สูงมาก จากที่กล่าวมานี้ ปัจจัยของการเลือก การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเป็นประเด็นสำคัญของคนมลายูในการเลือกโรงเรียนเพื่อการรักษาอัตลักษณ์มลายูไว้ การศึกษานี้จึงนำตัวแปรของ การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและโรงเรียนรัฐบาล กับตัวแปรของศาสนาอิสลามและพุทธเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษานี้

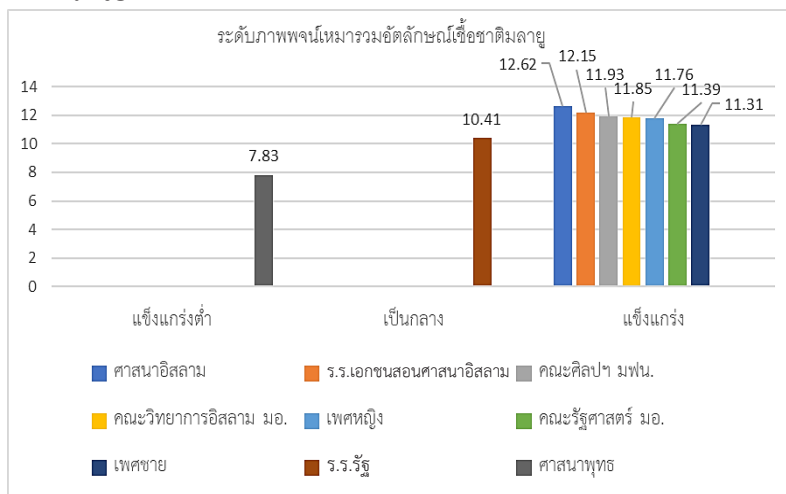
นอกจากนี้ Marddent (2017) ทบทวนสถานะความคิดสตรีนิยมอิสลามโดยพิจารณาสถานะข้อถกเถียงและแนวคิดเกี่ยวกับ สตรีนิยมอิสลาม (Islamic Feminism) ในสังคมอิสลามที่ผูกโยงระหว่างเรื่องวินัย หรือสิ่งที่ต้องพึงปฏิบัติและห้ามปรามกับการลงโทษเมื่อฝ่าฝืนวินัยนั้น ๆ โดยมีกฎหมายชารีอะห์เป็นโครงสร้าง ผู้หญิงตามอารยธรรมอิสลามสำนักคิดจารีตนิยมถูกกำหนดบทบาทไว้ในบ้านที่เป็นสถานที่ปลอดภัยและเหมาะสมที่สุดสำหรับเพศหญิงที่ควรค่าแก่การเลือกเป็นคู่ครอง การเป็นภรรยาที่ดี ที่สร้างความพึงพอใจต่อสามี การสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะและปกปิดร่างกายของผู้หญิง เป็นสภาพทางเพศหญิงในบริบทของการเป็นภรรยา เป็นแม่ หรือบุตรสาวข้างต้น จึงเห็นได้ว่าอิทธิพลจากคำสอนทางศาสนาอิสลามต่อเพศชายและหญิงมีความแตกต่างกันที่อาจส่งผลต่อลักษณะทางภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูและความห่างทางสังคมได้ด้วย การศึกษานี้จึงนำตัวแปรเพศชายและหญิง มาศึกษาเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษานี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จากประชากรของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2564 จากคณะรัฐศาสตร์และคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กับคณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี รวมจำนวน 1,481 ราย โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ Quota Sampling กำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณสูตรของทาร์ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวนนักศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 ราย เพื่อศึกษาตัวแปรอิสระ เป็นกลุ่มนักศึกษาที่ได้รับการบ่มเพาะทาง

สังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและโรงเรียนรัฐบาล กลุ่มนักศึกษาชายและหญิง กลุ่มนักศึกษาอิสลามและพุทธ และตัวแปรตาม คือ ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายกับความห่างทางสังคม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัยใน ประกอบด้วย ชุดข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน สถานะทางเพศ ศาสนา กับชุดวัดคุณลักษณะภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายแบบอันตรภาคมีความน่าเชื่อมั่นที่ 0.820 และมาตรานันตรภาคความห่างทางสังคมของโบกาตัส มีค่าความน่าเชื่อมั่นที่ 0.927 สถิติที่ใช้ศึกษา คือ ค่าความถี่ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างด้วย T-test ค่าความสัมพันธ์ด้วย ค่าความแปรปรวน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

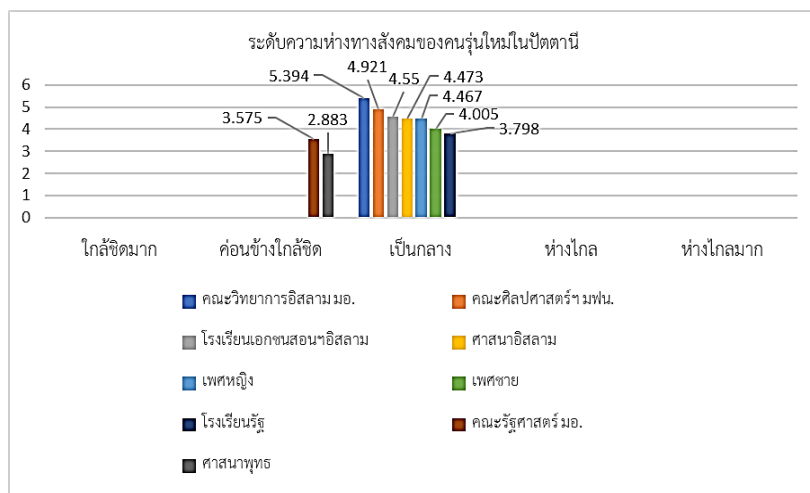
ผลการวิจัย

ภาพที่ 5 ค่าเฉลี่ย μ และ SD ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลาย จำแนกตาม คณะการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน เพศ และศาสนา

ที่มา: Hiranpaisitkul (2022)

จากภาพที่ 5 พบว่าภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายในระดับแข็งแกร่ง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 12.62 คือศาสนาอิสลาม รองลงมามีค่าเฉลี่ยที่ 12.5 คือการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และที่ 11.76 คือเพศหญิง กับที่ 11.31 คือเพศชาย สำหรับค่าเฉลี่ยภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายในระดับเป็นกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 10.41 คือการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล โดยที่ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายในระดับแข็งแกร่งต่ำ คือศาสนาพุทธ ที่ 7.83 จึงพบตัวบ่งชี้ของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลาย ที่อยู่นอก “ระดับแข็งแกร่ง” ในการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล และ ในศาสนาพุทธ เป็นข้อสังเกตของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์หลายนอกกระดัดแข็งแกร่ง

ภาพที่ 6 ค่าเฉลี่ย μ และ SD ความห่างทางสังคม จำแนกตาม คณะ การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน เพศ และศาสนา

ที่มา: Hiranpaisitkul (2022)

จากภาพที่ 6 พบว่าความห่างทางสังคมโดยรวมอยู่ที่ระดับเป็นกลาง คือไม่ห่างไกลและไม่ใกล้ชิด โดยความห่างทางสังคมในการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีค่าเฉลี่ยที่ 4.550 จากศาสนาอิสลามที่ 4.473 เพศหญิงที่ 4.467 เพศชายที่ 4.005 และการบ่มเพาะทางสังคมจาก

โรงเรียนรัฐบาลที่ 3.798 โดยพบตัวบ่งชี้ระดับความห่างทางสังคมนอกช่วงเป็นกลาง คือ ศาสนาพุทธมีระดับความห่างทางสังคมค่อนข้างใกล้ชิดที่ค่าเฉลี่ย 2.883 เป็นข้อสังเกตของความห่างทางสังคม

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูในการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig
โรงเรียนมัธยมของรัฐ	96	10.41	2.283	-6.811*	.000
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา	224	12.15	1.574		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งมากกว่าการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานข้อ 1

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูของเพศชายกับเพศหญิง

ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig
ชาย	99	11.31	2.122	-1.816*	.045
หญิง	221	11.76	1.902		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 เพศหญิงมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานข้อ 2

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูของศาสนาพุทธกับอิสลาม

ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig
พุทธ	30	7.83	.747	-25.167*	.000
อิสลาม	290	12.02	1.620		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ศาสนาอิสลามมีภาพพจน์โดยรวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งมากกว่าศาสนาพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานข้อ 3

ตารางที่ 5 ผลวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความห่างทางสังคมในการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ความห่างทางสังคม	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig
โรงเรียนมัธยมของรัฐ	96	3.798	1.2297	-5.234*	.000
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาฯ	224	4.550	1.1542		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า การบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีความห่างทางสังคมมากกว่าการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานข้อ 4

ตารางที่ 6 ผลวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยความห่างทางสังคมของเพศชายกับเพศหญิง

ความห่างทางสังคม	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig
ชาย	99	4.005	1.2755	-3.162*	.002
หญิง	221	4.467	1.1769		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า เพศหญิงมีความห่างทางสังคมมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานข้อ 5

ตารางที่ 7 ผลวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยความห่างทางสังคมของศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม

ความห่างทางสังคม	N	ค่าเฉลี่ย	SD	t	Sig
ศาสนาพุทธ	30	2.883	.4857	-14.121*	.000
ศาสนาอิสลาม	290	4.473	1.1811		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ศาสนาอิสลามมีความห่างทางสังคมมากกว่าศาสนาพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยอมรับสมมติฐานข้อ 6

ตารางที่ 8 ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูกับความห่างทางสังคม

ตัวแปร	r	P	ความสัมพันธ์
ความห่างทางสังคม	.364**	.000	ต่ำ
ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู			

** $p < .001$

จากตารางที่ 8 พบว่า ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูมีความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.364$) ที่สอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับความห่างทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ยอมรับสมมติฐาน ข้อ 7 ซึ่งหมายถึง เมื่อภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูมีระดับแข็งแกร่งต่ำจะมีทิศทางของความห่างทางสังคมไปที่ระดับค่อนข้างใกล้ชิด หรือใกล้ชิดมาก และหากภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งสูงจะมีทิศทางของความห่างทางสังคมไปที่ระดับห่างไกลหรือห่างไกลมาก

สรุปอภิปรายผล

ข้อค้นพบแรกเกี่ยวกับระดับภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูจัดระดับได้ 3 กลุ่ม (ตามภาพที่ 5) คือ **กลุ่มระดับแข็งแกร่งต่ำ** เป็นคนรุ่นใหม่ที่น่าเชื่อถือศาสนาพุทธ ($\mu=7.83$) **กลุ่มระดับเป็นกลาง**คือคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล ($\mu=10.41$) และ**กลุ่มระดับแข็งแกร่ง**คือคนรุ่นใหม่ของศาสนาอิสลาม ($\mu=12.62$) ได้รับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ($\mu=12.15$) โดยยังค้นพบว่า **เพศหญิงมีระดับ**

ภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู ($\mu=11.76$) แข็งแกร่งมากกว่า เพศชาย ($\mu=11.31$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยทางการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ปัจจัยจากศาสนาอิสลาม และปัจจัยจากเพศหญิง มีอิทธิพลต่อระดับความแข็งแกร่งของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู สอดคล้องกับงานวิจัยของ Samaun, Yute & Ismael (2008) ที่กล่าวถึง “หลักคำสอนอิสลาม ทำให้ยึดมั่นกับศาสนาอย่างเคร่งครัด จนในบางครั้งทำให้สังคมส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกว่า มุสลิมเป็นกลุ่มชนที่ยึดติดกับวัฒนธรรมตัวเองอย่างแข็งแกร่งและเคร่งครัดมาก คำสอนถูกกำหนดจากบทบัญญัติของศาสนาอิสลามประกอบกับมีภาษามลายูที่สืบทอดคำสอนของศาสนาอิสลามเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นปาตานี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Paenae (2013) เกี่ยวกับความเป็นอัตลักษณ์มลายูและศาสนาอิสลามที่พบว่า นักเรียนมลายูอิงตนเองอยู่กับศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นผลมาจากการบ่มเพาะกับการจัดการศึกษาแบบอิสลามทั้งในโรงเรียนอิสลามและในชุมชนมุสลิม โดยมีแบบเรียนประวัติศาสตร์ การนำเสนออดีตผ่านเรื่องเล่าของคนในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะของอิสลามพื้นถิ่น (Folk Islam) นักเรียนเลือกที่จะนำเสนออัตลักษณ์มลายูและศาสนาอิสลามแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่อยู่ภายใต้กรอบของประเทศไทยอันเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาภายใต้อุดมการณ์ของประเทศไทยที่ต้องการรวมความเป็นคนไทยให้เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยยังพบว่าคนรุ่นใหม่ที่นับถือศาสนาพุทธที่รับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาลมีระดับความแข็งแกร่งต่ำเกี่ยวกับภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูขณะที่มีความห่างทางสังคมไปในทิศทางค่อนข้างใกล้ขีด ปรากฏชัดเจนถึงความเป็นอัตลักษณ์มลายูมีปัจจัยของการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียน จากศาสนาที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ ยังพบว่าเพศหญิงมีภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู แข็งแกร่งมากกว่าเพศชาย (ในงานวิจัยนี้มีสัดส่วนจากหญิงมุสลิมในอัตราส่วนที่มากกว่าชาย ตามสัดส่วนจากประชากรของนักศึกษา) ในส่วนนี้สะท้อนจากสังคมมุสลิมว่าด้วยบทบาทของสตรีในศาสนาอิสลามมาเกี่ยวข้อง จากการศึกษาของ Marddent (2017) ในสังคมอิสลามผู้หญิงตามอารยธรรมอิสลามถูก

กำหนดบทบาทไว้ในบ้านที่เป็นสถานที่ปลอดภัยและเหมาะสมที่สุดสำหรับเพศหญิงที่ควรค่าแก่สามัคคีด้วยการเป็นภรรยาที่ดี การสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะและปกปิดร่างกายของผู้หญิงเป็นสิ่งต้องกระทำตามหลักศาสนา เป็นแม่ที่ต้องบ่มเพาะลูก ๆ หรือเป็นบุตรสาวที่ต้องอยู่ในกรอบของศาสนาอิสลาม เป็นบทบาทที่ทำให้หญิงมุสลิมคงสภาพอยู่ภายใต้กรอบครัมมุสลิมที่มีบทบาทของชายเป็นผู้นำ การแสดงออกทางสังคมนอกบ้านของหญิงมุสลิมจึงมีความระมัดระวังสูงและจากบทบาทบัญญัติข้อบังคับทางศาสนาอิสลามที่กำกับในวิถีประจำวันของหญิงมุสลิม ประกอบกับความเคร่งครัดต่อศาสนาอิสลามย่อมส่งผลในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูของเพศหญิงให้มีระดับที่แข็งแกร่งมากกว่าเพศชายย่อมเกิดขึ้นได้จากเบื้องหลังในศาสนาอิสลามที่กำหนดให้หญิงมุสลิมปฏิบัติตามบทบาทบัญญัติต่าง ๆ เช่นกรณี “อิญาบที่โรงเรียนอนุบาลปัตตานี ในพ.ศ. 2561” ความขัดแย้งจากนักเรียนหญิงมุสลิมต้องการคลุมอิญาบตามหลักศาสนาไปเรียนในโรงเรียนรัฐบาล (โรงเรียนรัฐในเขตพื้นที่พุทธวาส) ที่มีระเบียบว่าด้วยการแต่งกายเครื่องแบบนักเรียนเป็นความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ศาสนาในพื้นที่ชายแดนใต้ (Narkurairattana, 2018)

จึงเห็นได้จากตำแหน่ง (Positions) หรือจุดยืนของระดับภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูระหว่างกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และศาสนาอิสลาม กับกลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล และศาสนาพุทธอยู่ในระดับต่างกัน กลุ่มที่ได้รับการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และศาสนาอิสลามสนใจในการอนุรักษ์อัตลักษณ์มลายูให้คงสภาพไว้สืบไปเพื่อปกป้องรักษาความเป็นมลายูและศาสนาอิสลามให้คงสภาพไว้ไม่ถูกกลืนกลายเป็นวัฒนธรรมไทยจากนโยบายทางการศึกษาและนโยบายความมั่นคงของรัฐ จึงต้องการคงสภาพของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูและศาสนาอิสลามไว้ ดังปรากฏให้เห็นค่านิยมของคนมลายูในพื้นที่นิยมเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าโรงเรียนรัฐ เพราะมีการบ่มเพาะทางสังคมและศาสนาอิสลามเข้มข้นมากกว่าในโรงเรียนรัฐบาลตามที่ Saree (2020) กล่าวถึงความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนคือทักษะในการประกอบอาชีพควบคู่กับความรู้ด้านศาสนา

อิสลามมากกว่าต้องการความรู้เชิงวิชาการแบบสากล จึงไม่แปลกใจที่ยังคงปรากฏให้เห็นความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์วัฒนธรรมมลายู-ไทยพุทธในพื้นที่ชายแดนใต้ ที่ยังต้องค้นหาความต้องการของทั้งสองฝ่ายในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ดังนั้น ประเด็นความสนใจจะปกป้องศาสนาอิสลามไว้กับอัตลักษณ์มลายู ด้วยกลัวจะสูญเสียไปนั้น จึงเป็นความต้องการของคนมลายูที่มีจุดยืนรักษาระดับความแข็งแกร่งของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายู (ดังผลวิจัยที่ได้จากภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูที่ระดับแข็งแกร่ง) ขณะที่จุดยืนหรือตำแหน่งของฝ่ายรัฐคือ สนใจที่การบูรณาการหลอมรวมความเป็นไทยหนึ่งเดียวกับรัฐส่วนกลาง (พหุวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวของรัฐไทย) โดยต้องการความเป็นคนไทยหนึ่งเดียวกันที่ไม่แบ่งแยกกัน เป็นจุดยืนหรือตำแหน่งจากนโยบายรัฐที่ต้องการปกครองแผ่นดินไทยแบบเดียวกัน จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุดตลอดมาจนปัจจุบัน ดังที่ Sing Suriya (2015) สรุปไว้ว่าความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์ที่นิยามอีกฝ่ายเป็นศัตรู ต้องดำเนินไปตาม “ตรรกะแห่งอัตลักษณ์” อันเป็นการนิยาม “ความเหมือนด้วยความแตกต่าง” และ “ความต่างด้วยความเหมือน” การทำความเข้าใจอัตลักษณ์ฝ่ายตรงข้าม แนวทางแก้ไขคือเน้น “การเคารพยอมรับฝ่ายตรงข้ามอย่างที่เขาเป็น” นำมาซึ่งทางออกร่วมกัน เพื่อสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูให้เกิดขึ้นมาด้วยการค้นหาจุดร่วมกัน เพื่อสร้างข้อตกลงด้วยกัน และยอมรับข้อตกลงด้วยไมตรีสัมพันธ์ภาพที่ปกติ ด้วยการปรองดองกัน สร้างพื้นที่ร่วม (Common Space) เพื่อสร้างสันติภาพจากทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งจะกล่าวไว้ในข้อเสนอแนะสรุปต่อไป

ข้อค้นพบที่สองเกี่ยวกับความห่างทางสังคม จัดระดับความห่างทางสังคมได้ 2 กลุ่ม (ตามภาพที่6) คือ**กลุ่มที่ค่อนข้างใกล้ชิด** เป็นกลุ่มศาสนาพุทธ ($\mu=2.883$) กับ**กลุ่มเป็นกลาง** เป็นกลุ่มการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล ($\mu=3.789$) กลุ่มเพศชาย ($\mu=4.005$) กลุ่มเพศหญิง ($\mu=4.4670$) กลุ่มศาสนาอิสลาม ($\mu=4.473$) และกลุ่มการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ($\mu=4.550$) นอกจากนั้นยังพบความแตกต่างของการบ่มเพาะ

ทางสังคมจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความห่างทางสังคมมากกว่าการบ่มเพาะทางสังคมจากโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 4 และพบว่า เพศหญิงมีความห่างทางสังคมมากกว่าเพศชาย ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อ 5 อีกทั้งยังพบว่า ศาสนาอิสลามมีความห่างทางสังคมมากกว่าศาสนาพุทธ ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อ 6 อย่างไรก็ตาม แม้ในความห่างทางสังคมที่มากน้อยต่างกันในแต่ละกลุ่มนั้น เกือบทั้งหมดอยู่ในระดับความห่างทางสังคมที่เป็นกลาง พบข้อสังเกตคือ แต่ละกลุ่มอยู่ในระดับที่ไม่ห่างไกลและไม่ใกล้ชิด นี่แสดงถึงทิศทางที่สามารถจะปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่ใกล้ชิดหรือห่างไกลได้ทั้ง 2 ทิศทาง ในการจัดการความขัดแย้งเชิงอัตลักษณ์มลายูเพื่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่ได้ด้วยกลไกจากข้อค้นพบที่สาม เกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่อกันเป็นแนวทางปรับระดับความแข็งแกร่งในอัตลักษณ์มลายูและความห่างทางสังคม

ข้อค้นพบที่สาม เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูกับความห่างทางสังคม (จากตารางที่ 8) พบว่าภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูมีความสัมพันธ์ต่ำ ($r = 0.364$) ที่สอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับความห่างทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ยอมรับสมมติฐาน ข้อ 7 ซึ่งหมายถึง เมื่อภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูมีระดับแข็งแกร่งต่ำจะมีทิศทางของความห่างทางสังคมไปที่ระดับค่อนข้างใกล้ชิด หรือใกล้ชิดมาก และหากภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูแข็งแกร่งสูงจะมีทิศทางของความห่างทางสังคมไปที่ระดับห่างไกลหรือห่างไกลมาก อันจะนำไปใช้ปรับเปลี่ยนเจตคติเพื่อการสร้างสันติภาพร่วมกันในพื้นที่ ที่ทั้งฝ่ายรัฐ และคนมลายูในพื้นที่ต้องแสวงหาความต้องการร่วมกันให้บรรลุผลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางการสร้างสันติภาพในภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูและความห่างทางสังคมได้โดยการปรับระดับจากความแข็งแกร่งของภาพพจน์เหมารวมอัตลักษณ์มลายูในกลุ่มคนมลายูมุสลิมไปสู่ระดับเป็นกลาง หรือระดับแข็งแกร่งต่ำ จะส่งผลให้ระดับความห่างทางสังคมที่เป็นกลางไปอยู่ในระดับค่อนข้างใกล้ชิด หรือใกล้ชิดมาก ความขัดแย้งในสังคมจะลดลงตามไปด้วย

ความสงบสุขและสันติภาพย่อมเกิดขึ้นได้ เริ่มต้นจากฝ่ายรัฐต้องปรับเปลี่ยนท่าที การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงในจังหวัดชายแดนใต้จากเดิม ๆ ที่ใช้อยู่ นั้นกับคนมลายุมุสลิมในพื้นที่ ด้วยการสร้างความเชื่อมั่นให้คนมลายูรู้ความ กังวลและไว้วางใจได้ว่าจะไม่กลืนกลายวัฒนธรรม ภาษา อัตลักษณ์มลายู และ ศาสนาอิสลามไปจากคนมลายู ปรับแนวทางการสร้างความมั่นคงแห่งชาติจาก นโยบายพหุวัฒนธรรมวัฒนธรรมไทยเชิงเดี่ยวออกไปจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย ด้วยการตระหนักมองเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญต่ออัตลักษณ์ ทางชาติพันธุ์ที่หลากหลายในประเทศไทยแทนการมองเชิงลบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ ในการแบ่งแยกความเป็นไทยออกไปนั้น แล้วสนับสนุนและส่งเสริมให้คงสภาพ ทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่หลากหลายให้ดำรงอยู่ได้โดยไม่ทำให้เปลี่ยนไปเป็นคน ไทยใช้เพียงภาษาไทยทำให้ละทิ้งภาษาแม่ของคนชาติพันธุ์นั้น ๆ การส่งเสริมให้ คนไทยในพื้นที่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่คนไทยได้เรียนรู้และสามารถพูดสื่อสารด้วย ภาษาถิ่นนั้น ๆ ได้ ให้สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ หรือปรับเข้า หาคอนในพื้นที่ แทนที่จะนำคนพื้นถิ่นมาปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นคนไทยใช้ ภาษาไทย และควรให้สิทธิความเท่าเทียมในความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยหลีกเลี่ยงการใช้วัฒนธรรมไทยไปกดทับวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ ให้ต่ำกว่า โดยเฉพาะกับวัฒนธรรมอัตลักษณ์มลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่กำลังต่อสู้ ในระดับพื้นที่ท้องถิ่น นี่เป็นแนวทางหนึ่งที่น่าจะสร้างสันติภาพในพื้นที่นี้ จึงนำเสนอให้พิจารณาทบทวนการใช้นโยบายรักษาความมั่นคงแห่งชาติด้วยการ นำหลักการใช้พหุวัฒนธรรมเชิงเดี่ยว (การกลายเป็นไทยเชิงเดี่ยว: Mono-Thai Ethnic Stereotypes) ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันที่คนมลายูไม่สามารถจะยอมรับได้ ในนโยบายนี้ และการนำพหุวัฒนธรรมที่หลากหลายวัฒนธรรมมาใช้แทนที่

⁵ ในพื้นที่พิเศษเฉพาะที่ที่หลากหลายวัฒนธรรม มีชนกลุ่มใหญ่พูดภาษาแม่เป็นหลัก (พุดมลายู) การยอมรับวัฒนธรรมของ ชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ ด้วยการทำให้คนในพื้นที่ที่ไม่ใช่คนมลายูสามารถพูดและสื่อสารมลายูได้เท่าเทียมกับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น ในโรงเรียนของรัฐทุกแห่งในพื้นที่นี้ ควรเปิดโอกาสมีการเรียนการสอนภาษามลายู (นอกเหนือจาก ภาษาไทย) แก่นักเรียนทุกคน เพื่อให้นักเรียนสามารถพูดอ่านมลายูได้อย่างทั่วถึงกัน เช่นเดียวกับเด็กมลายูที่ต้องเรียน ภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ควรจะพูดอ่านฟังมลายูและสื่อสารได้ตาม สมควรใจเพื่อให้คนในสังคมเข้าใจกันได้หลากหลายภาษาอย่างไร้อคติปิดกั้นทางภาษาใดภาษาหนึ่งออกไป (การใช้ พหุภาษาที่ไม่กดทับภาษาใดภาษาหนึ่งในพื้นที่นั้น)

เพื่อการสร้างสันติภาพในพื้นที่นี้ เป็นข้อเสนอแนะหนึ่งที่จะนำไปสู่การถกเถียงกันในการระดม

2. ในทำนองที่กลับกัน กลุ่มคนมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของพื้นที่ ก็ควรปฏิบัติทำนองเดียวกันกับคนต่างวัฒนธรรมที่ไม่ใช่คนมลายู โดยไม่แบ่งแยกกันตนเองออกไปจากสังคมคนต่างวัฒนธรรมมลายู ไม่แบ่งเฉพาะสร้างแนวคิดให้เกิดความรู้สึกที่แตกแยกกัน โดยไม่สนใจความเมตตาการุญ ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ตามหลักคำสอนศาสนาอิสลามไปกลบสายสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในสังคมที่หลากหลาย อันจะสร้างความขัดแย้งกันแบบไม่รู้จบต่อคนนอกมลายูที่อาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรงแบบไม่สิ้นสุด ซึ่งมีใช้ตามหลักการของศาสนาใด การยึดถือในอัตลักษณ์นิยมเชิงเดี่ยวมลายูก็ไม่ได้อะไรกับพหุวัฒนธรรมไทยเชิงเดี่ยว ที่ทั้งสองลักษณะนี้สามารถทำให้สังคมลูกเป็นไฟเผาไหม้แล้วมอดม้วยไปได้ ดังนั้นการอิงตนเป็นอารยธรรมชาตินิยมเชิงเดี่ยวที่อิงศาสนา (Religious Ethnicities) โดยไม่คำนึงถึงกลุ่มอื่นซึ่งเป็นสมาชิกร่วมในสังคมที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันจะไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้ง เพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้เช่นกัน จึงต้องอาศัยการตอบสนองความสนใจของทั้งสองฝ่ายได้โดยยอมเสียสละความต้องการของตนเองลงบ้าง นำมาซึ่งการสร้างข้อตกลง ยอมรับข้อตกลงด้วยไมตรีสัมพันธ์ภาพที่ปกติและการปรองดองกัน เป็นพื้นที่ร่วมเพื่อการสร้างสันติภาพจากทั้งสองฝ่ายที่ต้องตกลงร่วมกันด้วยการรวมขอมกันทั้งสองฝ่าย โดยต้องร่วมกันแสวงหาข้อตกลงที่ร่วมกันทั้งสองฝ่ายได้ การเปิดเวทีสาธารณะเพื่อนำมาซึ่งข้อตกลงร่วมกันจากหลากหลายฝ่ายล้วนต้องผ่านการใช้เวลาร่วมกัน เพื่อการสร้างเป้าหมายเดียวกันในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินแสวงหาหนทางร่วมกันในการสร้างสันติภาพในพื้นที่ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ที่หลากหลายสวยงาม ดุจดอกไม้ที่มีหลากสี การใช้สันติสนทนา เพื่อสร้างความตระหนักรับรู้ร่วมกัน ในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้ง (Conflict Transformation) โดยต้องยอมรับร่วมกันในการแก้ไขความขัดแย้ง ต้องมีความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) ให้มีความยืดหยุ่น (Flexibility) และต้องลงมือรับผิดชอบร่วมกันกำหนดขอบเขตแนวทางการวางกรอบร่วมกันของคนในพื้นที่ ในการดำรงอัตลักษณ์ ความเชื่อทาง

ศาสนาที่ต้องทำความเข้าใจร่วมกัน และอัตลักษณ์ที่ต้องแปรเปลี่ยนไปในทางที่สร้างสรรค์ทันกับยุคสมัย

เอกสารอ้างอิง

- Binji, A., Laomen, A., & Ismail, S. (2015). *Patani... History and Politics in the Malay World* (4th Ed). Foundation for Islamic Culture Region under.
- Chuenhuman, O. (1973). *Psychology of Prejudice*. Ramkhamhaeng University Press.
- Farungsang, B. (2014). *Education in the Southern Border Multicultural Ways: Knowledge Management Education for Peace* (2nd Ed). Somjainuk Publishing, Print and Copy Center.
- Hiranpaisitkul, T. (2022). *Social Distance and Malay Identity's Ethnic Stereotype of the Younger Generation in Social Diversity of Pattani* (Master Thesis). Prince of Songkla University.
- Jeman, V. (2015). "The Battle of the Patani Liberation Movement" In: Binji. A., Suhaimi, L. (4th Ed.), Ismail (BA), *Patani History and Politics in the Malay World Southern Islamic Culture Foundation*.
- Jitpiromsri, S. (2020). *Research Methodology Discourse on Methodology in Political Science Research, Policy Science and Peace Studies*. Phaph phimph Co., Ltd. Press.
- Jithesh, K. (2017). *Negotiation skills for the Medical administrator-Part-I*, Retrieved Oct 13, 2022, from <https://www.linkedin.com/pulse/negotiation-skills-medical-administrator-part-i-mba-hosp-admin-?trk=pulse-article>
- Kitiwiphak, L. (2011). *Attitudes and Opinions*. Ramkhamhaeng University Press.
- Marddent, A. (2017). The Concept of Islamic Feminism: A Review. *The Thammasat Journal of History*, 4(1), 63-113.

- Narkurairattana, P. (2018). Playing the role of an insider, reflection on the dialogue on the issue of wearing Hijab in Pattani. *Rusamilae Journal*, 39(2), 21-32.
- Paenae, B. (2013). *Malay Muslims: Ethnic Identity and Religious in Bekong District, Yala Province* (Bachelor Thesis). Thammasat University.
- Piyasiriphon, N., Phipitphan, P., & Ratchesan, N. (2018). *Dynamic of the Multicultural Communities in the midst of Melayu Patani Nationalism Discourse in Deep South of Thailand* (Research Report). Naresuan University.
- Saiphon, P. (2016). *The 5th Multicultural Dialogue, Politics on Ethnic Classification* Retrieved January 10, 2021, from channel.sac.or.th/th/website/video/detailnews/587
- Samaun, B., Yute, S., & Ismael, S. (2008). *The Muslims in Thai society* (Research Report). Chulalongkorn University.
- Saree, A. (2020). *Circumstances and Subjectivities Influencing the Parents' Decision on Sending their Children to Public Schools of Multicultural Society in the Southern Provinces of Thailand: A Case Study of Nong Chik District, Pattani Province* (Master Thesis). Prince of Songkla University.
- Sing Suriya, P. (2015). *Conflict, identity and respect In Tamtai, M. (Ed), Philosophical and cultural dimensions of peacebuilding.* (p. 58-150). Torch Publishing House.
- Tuansiri, E., Pathan, D., & Kona, A. (2019). *On the Fragile Relationships between Buddhists and Muslims in Thai Society*. Smilan Press.

Research Article

Special Autonomy as a One Conflict Solution for Aceh Peacebuilding¹

Rico Novianto Hafidz²

(Received: November 28, 2022; Revised: December 26, 2022; Accepted: December 28, 2022)

Abstract

This article examines the initiatives taken by the governments of Aceh and Indonesia to create a Special Autonomy following the signing of the Helsinki Memorandum of Understanding in August 2005. Systematic examinations of pertinent books, articles, interviews, and documents pertaining to the Government of Indonesia's (GOI) policy throughout the past fifteen years. The Indonesian legal system, as outlined in Act No. 11 of 2006 on the Governance of Aceh, governs special autonomy in Aceh as one of its peacebuilding initiatives. The political sector in Aceh's local government makes sure that the chance to conduct local elections in a separate stream has been properly utilized. Seven of the 19 candidates in the three gubernatorial elections ran as independents. After the Helsinki MoU, Aceh now has its own political structure, but for peace to persist, the administration needs to be improved.

Keywords: Peacebuilding, Special Autonomy, Aceh Peacebuilding

¹ This research article originates from a thesis entitled: Peacebuilding in Aceh: After 15 Years of MoU Helsinki

² Student of the Degree of Master of Arts in Conflict and Peace Studies, Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University, E-mail: noviantorico1@gmail.com

Introduction

Conflict in Aceh is mostly a result of the Government of Indonesia's (GOI) policies with centralist, unfair, and underdeveloped provincial economies. The people of Aceh have supported the liberation struggle in their quest for better lives, independence, and peace.

Tengku Muhammad Hasan Tiro founded the Aceh Free Movement, also known as Gerakan Aceh Merdeka (GAM), in 1976. The GOI responded to the widespread arrests and murders of GAM members following their proclamation of independence (Kingsbury, Fernandez, 2008). The expectations of the Acehnese people for the return of Islam as the dominant sociopolitical force in Aceh were not met by the GOI (Miller, 2003).

After 1998, GOI tried to use diplomacy to end the issues. Indonesia has adopted a new strategy for Aceh with the Transcend Approach and established a forum for the public to examine the conflict and its underlying causes. In addition, GOI inspired fresh methods for settling the conflict amicably. A disaster triggered by an earthquake and tsunami in December 2004 destroyed Aceh and killed hundreds of thousands of people. The resumption of negotiations between GAM and GOI was supported by this crisis (Kadir, 2012).

The negotiations for peace took place in Helsinki, Finland. Marti Ahtisaari was successful in persuading people to view the Aceh conflict as an asymmetrical battle (Djuli, Rahman, 2008). Ahtisaari suggested a special autonomy as a resolution to the parties in conflict (Awaludin, 2008). After five rounds of negotiations, GAM and GOI signed a Memorandum of Understanding, marking a very

significant step forward towards peacebuilding (Helsinki MoU, 2005). The Republic of Indonesia's Constitution and regulations allowed for the establishment of an Aceh government through a fair and democratic procedure, creating a new situation in Aceh. The parties are optimized to establish a comprehensive and long-lasting solution because of the conversations that have taken place.

One suggestion between the GOI and GAM is Special Autonomy, which would provide separatist parties more chances to get experience working with governments, hone local identities, and set up infrastructure for the desired independent state. The governments must issue directives and restrict any extra-systemic violence as one approach to reducing violence related to movements for autonomy or independence (Mietzer, 2007). Regulation of ties between the state and the people as well as relationships between the various levels of government are both concerns of special autonomy (Maskun, 1999).

The Helsinki Peace Agreement obliged GAM to dismantle itself, and as a result, the former GAM rebels transformed their separatist organization into a democratic movement known as the Aceh Party. This presented GAM with its greatest hurdle following the Helsinki MoU. However, the previous rebels or organizations believed that peace would be too expensive if they were to be exterminated from the new administration. In other words, the implementation of the post-conflict local election will face one of the most difficult challenges if the former combatant group is destroyed (Brancati & Snyder 2011).

Access to political and economic resources is crucial for establishing stability and promoting peace in Aceh. The GOI adhered

to its commitments to provide amnesties to rebels who had been imprisoned and establish regional autonomy agreements. The peace process in Aceh contributed to a rapid improvement in the socioeconomic and security situation in the province. After the restoration effort, numerous jobs in politics and economic administration were made available to the old GAM elites (Aspinall, 2008).

Interplaying political, economic, and access considerations are significant contributors to establishing peace and maintaining stability in Aceh. Aceh Party (PA) actors' cadres are now in positions of authority across Aceh, including the governor's office and the city's legislative and executive branches. Many actors former GAM's group's victory through the Aceh Party (PA). The condition has provided wider economic access and opportunities for former GAM combatants (Jarstad, 1998). Several former GAM have occupied key strategic political and social posts and secured numerous procurement contracts throughout the Province's post-conflict reconstruction process through the new political party, the Aceh Party.

The new emerging circle of power and the social structure in the province have risen to new social structures and have emerged new potential conflicts in the Aceh people. One of the important things for sustainable peace is good governance. It becomes the indicator for the success or failure of democracy development and peacebuilding in any post-conflict region. Various dimensions of governance, such as accountability, transparency, public services, and law enforcement are important to maintain sustainable peace (Korth, 2011).

After the Helsinki MoU and the Law of Governing Aceh (LoGA), the people of Aceh maintain their own autonomy. They currently serve as Aceh's administrators, government representatives, business owners, and members of civil society. They have controlled several political roles, particularly for the erstwhile GAM elites. In addition, the task of maintaining the peace and rebuilding Aceh now falls to Aceh's new generation of provincial and district politicians. Until now, their performance has been lackluster, as they embark on a steep learning curve while navigating the new political landscape (Aspinall, 2011).

This research will focus on the parties involved in dealing with the political and economic development of Aceh and how autonomy would work in a peaceful situation. Moreover, it is important for this research to examine special autonomy as of conflict solution for Aceh peacebuilding.

Objective

To examine the implementation of the peacebuilding situation in Aceh after the MoU-Helsinki.

Research Question

What were the local government and the GOI's strategic policies to ensure peacebuilding and development in Aceh after the Helsinki MoU?

Literature Review

The Aceh conflict is related to the region's historical location in the Malaka Strait, its significance as a crossroads for trade, and its previous status as an independent sultanate. Aceh's people also have a strong legacy of Islamic social structure and strong leadership, including queens who fiercely resisted invasion. When Indonesia initially gained its independence, the people of Aceh provided the newly established Government of Indonesia with enormous financial and material support, one of which was by giving their own gold for the country's first national aircraft (Aguswandi, 2008).

Local elites and influential Islamic scholars in Aceh supported an armed insurrection led by Daud Beureuh from 1953 until the beginning of 1960 when the Jakarta regime had a centralizing strategy development. (Suadi, 2016). In reaction to the revolt, President Soekarno from GOI established a policy to reinstate Aceh's provincial status and its autonomy in religious and cultural areas in 1956. When the regime changed five years later, the promise of autonomy was once more breached. The new President's centralist practices and policies on the exploitation of natural resources, the disparity in development between Java and the surrounding areas including Aceh, and the revenue leak to Jakarta's elites were all features of his administration.

Local elites in Aceh response centralistic development with establish GAM or Free Aceh Movement in 1976. After the declaration and movement of GAM, GOI treated GAM as an insurgent. The movement appeared to have been crushed after a military treatment from GOI with most GAM leaders in prison, exile, or dead

(Robinson, 2001). In 1989, the GOI swiftly responded to this new threat by designating Aceh as a Military Operation Area. The revolt was put an end after two years, and most GAM's top commanders and leaders were either killed or arrested (Martinkus, 2001).

The GOI was in disarray because of the economic crisis in the late 1990s. In all of Indonesia, unrest flares up and spills onto the streets. As the military suppresses protests, many people die, and large numbers are detained. Massive pressure from civil society organizations in Indonesia's major cities began for government to step down. In 1998, Habibie as new President, initiated a new program of decentralization to give the regions of Indonesia to have more political and financial autonomy with transition from a dictatorship to a democracy.

Demobilization of paramilitary organizations and other security arrangements to refugee resettlement, economic reconstruction, and the advancement of human rights are among the many peacebuilding initiatives (Jeong, 2005). To achieve lasting peace, political institutions must be strengthened, internal and external security must be consolidated, and the economy and security must be revived (Bell, 2001).

Special autonomy policies provide local organizations more chances to work in government, develop their local identities, and set up the necessary infrastructure for the desired independent state. Since it is ultimately the people's right to run their own form of government in a way that would meet their own laws, ethics, and local customs, special autonomy is essentially the responsibility of the local population.

Governments need to provide directives and limit any extra-systemic violence as one approach to reduce violence related to movements for autonomy or independence (Mietzer, 2007). Regulation of ties between the state and the people as well as relationships between the various levels of government are both concerns of special autonomy (Maskun, 1999). One of the components of transitional justice is the advancement of peace. Transitional justice is a strategy for dealing with persistent or widespread human rights abuses that offers victims compensation while also creating or enhancing prospects for the transformation of political structures, conflicts, and other factors that may have contributed to the abuses. The notion is that these circumstances aid in preventing the widespread or systemic violation of human rights. Dealing with systematic or widespread human rights violations is one of the most challenging and politically sensitive problems in transitional justice (United Nation, 2008).

The transcend method is a novel perspective on conflict transformation and peacebuilding that offers alternatives to more recent or current ways that have been shown to be ineffective. Instead, of seeing opposing parties (people, countries, etc.) or one or more parties to be controlled, the main strategy is to see conflict as an incompatible approach or an issue that needs to be solved (usually not oneself) (Galtung, 2000).

Research Framework

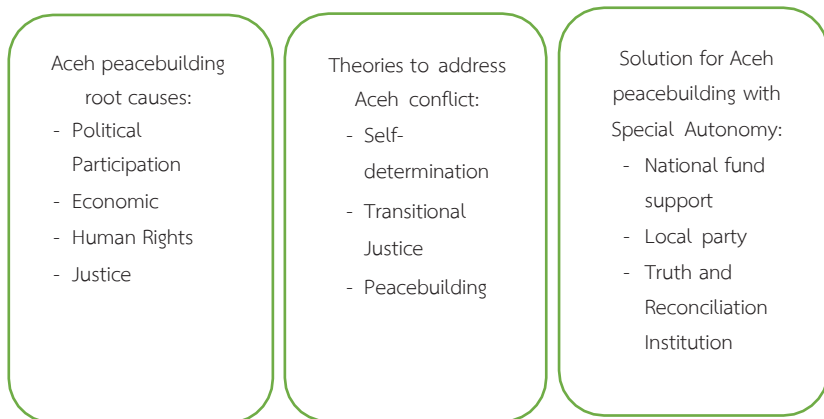

Figure 1: Research Framework

Methods

The research will concentrate on how the Helsinki Memorandum of Understanding has been applied to politics and democracy in Aceh. The focus of this study is on the post-conflict municipal government's growth under a specific degree of autonomy. This research is concerned with peacebuilding as a means of bringing about social change through the restoration of the political, social, and economic spheres. Given that it is linked to various ideologies, the term of peacebuilding can denote a wide range of definitions and ideas. They may include issues like organized crime and insecurity, human rights violations, racial and religious tensions, national instability, poverty, economic development, and governmental authority. These issues in Aceh peacebuilding will undoubtedly vary based on the setting and ideology. Sustainable peace is the integrated foundation for the idea

of peacebuilding, therefore if peace is to be established, local people must take over as the "principal authors of peacebuilding" (Paffenholz 2015, 859).

Newspaper articles, journal papers, report studies, and other internet sources were used to gather data and real facts about certain occurrences in Aceh. Secondary sources that have attempted to explain peacebuilding in Aceh were used as observation sources.

Result

The Strategic Policy to Ensure Peacebuilding and Development

The Aceh conflict, which is largely a battle between GAM and GOI over control of Aceh under a totalitarian and centralized state, is one of the sub-national dimension conflicts. The GOI's response to governmental injustice, political and economic centralization, and the threatened identity of the Aceh people were characteristics of the Aceh conflict. The early 2000 regime transition provided momentum for the establishment of peace between Aceh and the GOI. The Helsinki MoU as the peacemaking refers to a negotiating process that took place between the decision-makers with the goal of arriving at an official settlement or resolution. This was made possible through an MoU signed in Helsinki by the GOI and GAM with CMI acting as the mediator. After many years, the beginning of the negotiation employed a transcending method to end the war in Aceh. Self-determination was starting to dominate GAM's discussions as it became clear that the GOI had no choice but to grant Aceh independence. GAM demanded that the GOI pay

attention to it in terms of wealth, unique autonomy, and a long history of pledges with places that practice sharia Islam. (Liza, 2021).

Political growth in Aceh is based on the people's aspirations as well as Islamic and customary law. Since many years ago, Aceh has had sharia in place in four areas: Islamic Law, cultures and traditions, education, and the function of ulama (Islamic scholars) in the administration (Manan, 2020). Additionally, sharia is a collection of guidelines that govern social, moral, religious, and legal direction in Aceh society. Aceh is distinct from all other Indonesian provinces due to its own system of governance and institutions supporting autonomy. The table below displays information about the institutions in Aceh.

Table 1: Aceh Special Autonomy Institution

No	Institution	Functions
1	<i>Wali Nanggro</i>	Indigenous leadership institution
2	<i>Mahkamah Syariah</i>	Sharia Court
3	<i>Wilayatul Hisbah</i>	Aceh Sharia Police
4	Ulama Consultative Assembly	Islamic Consultation for local government
5	Aceh Indigenous Assembly	Indigenous Aceh institution
6	<i>Gampong</i>	Indigenous Community
7	Aceh's Independent Commission	Election Commission of Aceh with authorize independent candidate and local party
8	Aceh's House of Representatives	Parliament with Islamic Law (Qanun) product

One of the efforts to address identity-related deprivation in Aceh is through granting “cultural protection”. It is translated into the establishment of the Wali Nanggroe institution as “an indigenous leadership institution used as the uniting instrument of the community and the preserving instrument of indigenous life, customs, and culture” (Law of Governing Aceh, 2006, article 1.17).

The three entities that make up the sharia system in Aceh are the Mahkamah Syariah (Sharia Court), the Wilayatul Hisbah (Sharia Police), and the Dinas Syariah (Sharia Bureau) (Aspinall, 2007). At the province and district levels, the Dinas Syariah is the main organization in charge of overseeing and coordinating the application of Sharia (Aspinall, 2007a). The Wilayatul Hisbah is special police force whose responsibility is to keep an eye on how well Islamic law is being followed, specifically to make sure that the sharia regulations are upheld (Aspinall, 2007).

GOI Policies in Aceh After the Helsinki MoU

Aceh has a long history of the GOI promises for Islamic or sharia institutions. The local government is the primary actor in the development of their institutional and political structures, which are rooted on Aceh's and Islam's views. The GOI has kept a distance from any internal problems or actors in Aceh. Therefore, in the era of peacebuilding, the roles of local actors and governments are crucial for Aceh.

The political sector in Aceh's local government makes sure that the opportunity to run in the local elections as an independent candidate has been effectively utilized. From three gubernatorial elections, seven out of 19 candidates ran as independent candidates, even though only Irwandi and Muhammad Nazar won

the race successfully. At the district level, only one independent candidate, Tengku Nurdin-Tengku Busmadar, won the local election in Bireun.

Three of Aceh's gubernatorial elections included strong representation from these four groups. The first group consisted of GAM-affiliated candidates who were largely running as independents. Representatives from civil society organizations, most notably from Aceh Referendum Information Center, which was funded through party tickets or other independent streams, made up the second group. The third group was made up of rich contractors or businessmen. Legislators, military commanders, bureaucrats, including incumbents, and party leaders make up the final category of technocrats. Instead of running as independent candidates, this group received nominations from major parties (Clark and Palmer, 2008).

The Independent Election Committee was established to manage local elections in Aceh with special autonomy. The IEC was a different entity from the national election. The IEC had more independent members without assistance from the central election commission, but they were still having problems with institutional and individual performance. The IEC Commissioners were chosen by the Provincial Assembly, which the people of Aceh elected to represent them.

The 2006 elections for the governor and district heads were a political turning point in Aceh. The most crucial topic was whether or not independent and local political parties would be permitted to run in provincial elections, as required under the Memorandum of Understanding. GAM vowed to boycott the elections if

independent candidates were not permitted to compete. Following heated debate and numerous changes, LoGA granted permission for the formation of regional parties and independent candidates to contest in provincial elections. In Indonesia, only the province of Aceh permits local parties to observe local elections. Three times, in 2006, 2012, and 2017, the Aceh election was held since it was crucial to the consolidation of democracy and peace. Indigenous groups and former GAM representatives were welcomed into the political system. Leaders of GAM made the decision to use political tools to fight in the realm of politics.

Local elections in Aceh post-conflict characteristic are the eligibility of independent candidates to run for office. Independent candidates are only required to gather support from a minimum of 3% of the Aceh population, as verified by ID cards. This regulation was initially intended to give time allowance to a candidate from GAM before they established local political parties and used the party ticket to compete. The requirement to run as an independent candidate is slightly easier than the requirement to use the party ticket. Later, independent candidacy is a means of broader participation in elections.

The Aceh society participated heavily in politics in the first municipal election. More than 3,523,774 voters, or more than 80%, participated in the most recent election in Aceh. There are 81,96% voting for the president, 81,88% voting for Indonesia's parliament, and 81,75% voting for Aceh's parliament. Former GAM members now have official access to positions in the legislative and executive branches as members of the Aceh local party. The candidates for governor and vice governor of Aceh with prior GAM experience are listed in the table below.

Table 2: Aceh Candidates with former GAM background

No	Name	Candidates	Former GAM Official
1	Irwandi Yusuf	Governor	AMM Representative
2	Muzakir Manaf	Governor	Defense Minister
3	Zaini Abdullah	Governor	Foreign Minister
4	Sayed Mustafa	Vice Governor	South Aceh Coordinator

As was shown above, integrating the previous independence movement into Aceh's local politics democratically began with the GAM-affiliated candidates' successful participation in the direct elections. The conflict that had emerged within GAM prior to the elections, however, divided the movement's leadership into two primary groups, thus this "win" came at a steep cost. One of these was made up primarily of Malik Mahmud, the former "Prime Minister" of GAM, and the former exile government in Sweden. Former GAM "Minister of Foreign Affairs" Zaini Abdullah, former GAM "Finance Minister" Teuku Lampoh Awe, who passed away in October 2008, Zakaria Saman, and Muzakkir Manaf were the most notable individuals in his entourage. The mayor of Sabang, Munawar Liza Zein, the former GAM spokesman, Sofyan Daud, and other recently elected district leaders made up the second faction, which was centered on the newly appointed governor of Aceh, Irwandi Yusuf.

Irwandi Yusuf and Muhammad Nazar won the elections with 38.2% in 2006 in the three Aceh elections that followed the Helsinki MoU. Zaini Abdullah and Muzakir Manaf, candidates for the Aceh local party, won with 55.78% of the vote. With 37.22% of the vote, Irwandi Yusuf and Nova Iriansyah won the election as the Aceh local

party. The local parties in Aceh control 35% of the legislative seats and have twice won the governorship. This result demonstrated that the internal loyalty and structural power of the local GAM support base were both robust. Election-related tension and conflict were only at the campaign stage without government intervention, hence the likelihood of an escalation into open conflict was reduced (Liza, 2021).

Five years after the Helsinki MoU, the peacebuilding in Aceh was in progress to create a structure of peace based on justice, equity, and cooperation from the GOI while accommodating and synchronizing Aceh's aspiration withing the GOI system. The violence that occurred both structurally by the GOI and personally by the army in the field was reduced significantly. Following the MoU in Helsinki, former GAM, researcher, and society appreciated and agreed on various approaches. One of development for political independent in Aceh is local party in Aceh.

Table 3: Political Parties in Aceh Party

No	Party Name	Description of Party
1	Aceh Party	Founded by the leader and some senior of Former GAM represents
2	Aceh Sovereignty Party	Founded by Muslim teacher and students to promote implementation of Shariah Law in Aceh
3	The Aceh People Party	Founded by student activists. Focus on critical stand on foreign investment in Aceh
4	Safe and Prosperous Aceh Party	Founded by Ghalazi Abbas Adan, former Aceh political and artist
5	The Aceh United Party	Founded by national politic actors
6	The Independent Voice of the Acehnese People Party	Founded by former pro-referendum activist Aceh

Source: Hillman (2012)

Major breakthroughs achieved by the Helsinki negotiations included a clear definition of Aceh's special autonomy within the unitary Indonesian Republic. Specifically, these negotiations established provincial and district government authority over all sectors of public affairs (excluding foreign affairs, external defense, national security, monetary and fiscal matters, justice, and religion), and the condition that all decisions on domestic or international

affairs related to Aceh undertaken by the national government or legislature would be made in consultation with and with the consent of the government of Aceh. The governments of Indonesia further committed themselves in the Helsinki MoU to aiding the reintegration of anyone who had taken part in GAM activities as well as civilians impacted by conflict through the development of a reintegration mechanism run by the authorities of Aceh.

All GAM members were given amnesty by the GOI, and those who had given up their Indonesian citizenship may now do so. The GOI granted amnesty to all GAM participants, and more than 2,000 political prisoners were released. Numerous ex-combatants, captives, and refugees made their way back to their hometowns. Aceh was immediately at peace. The task of AMM proved to be easier than expected. Each month, there were less violent incidents and fatalities than in most other Indonesian provinces. Figure shows Aceh five years after the MoU in Helsinki.

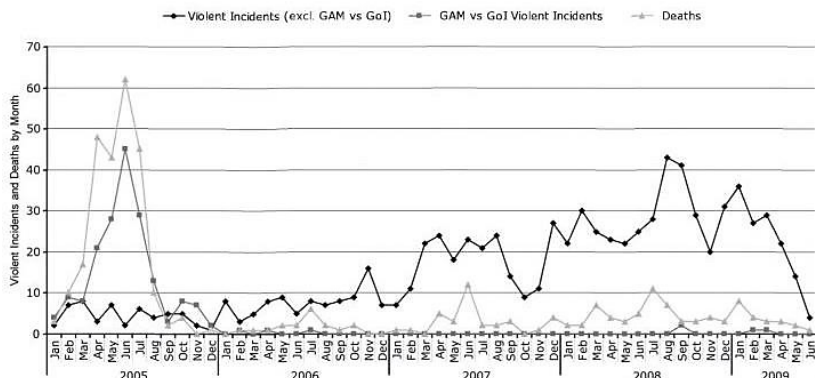

Figure 2: Violent Incidents and Deaths by Month

Source: World Bank (2009)

Third-party involvement in peacekeeping is necessary to preserve the absence of direct violence and keep warring parties apart. Making sure that the peace deal is still on track to rebuild New Aceh after the earthquake, tsunami, and conflict is crucial for Aceh at this stage. It will be able to form an external monitoring team in Aceh, but not a foreign peacekeeping force. Both sides concur to establish the EU-managed Aceh Monitoring Mission as a peacekeeping force, which went into effect on September 15, 2005, and lasted for six months. The election and LOGA as key events, it was subsequently extended until December 2006, and work to monitor the local and GOIs' policies continued until 2012. Aceh has been divided by the transition and normalization processes over the previous 15 years. Political participation, violence reduction, recognition of inclusive identity, and stronger law enforcement and economic support are all already in place. As society desires, some flexibility in legislation or ad hoc institutions will be developed during the transition period. During the normalization phase, stronger peace institutions and policies were established to ensure future peacebuilding. The transition to the normalization phase of peacebuilding in Aceh has several features: human rights and justice.

GAM and Aceh Politics

For the last five years, the birth momentum of GAM (4 December) and signing of Helsinki MoU (15 August) have been contentious because some former GAM raised their flag during the ceremony. On 15 August 2020, the GAM flag flew for 1 hour in front of Aceh Party Office in Banda Aceh. Hundreds of former GAM cadres

raised their flag in front of Banda Aceh City's Grand Mosque Baiturahman. According to the former GAM opinion, the GAM flag is legally owned by Qanun due to a LOGA mandate. Otherwise, GOI police replied by removing the GAM flag. They said that because Qanun was changed by the GOI and not in compliance with official regulations, flag-raising constitutes an act of treason (Winardy, 2021). Until now, the GAM flag has been a status quo and a source of contention in Aceh.

Since the MoU in Helsinki, Aceh has held three elections. The new political Aceh Party give access to the former GAM, who occupied various prestigious and strategic political and social positions and won many lucrative contracts during the post-conflict reconstruction process in the province. The new emerging circle of power and the social structure in the province have given rise to internal antagonism and social conflict. In particular, the establishment of the Aceh Party by the former GAM is specifically viewed as also having produced conflict among former GAM members in the party. Conflict in post-Helsinki Aceh follows three common patterns. The first pattern is related to the economic competition and political contestation among the former GAM elites. The second one involves antagonism and anger between former GAM combatants and elites. The third pattern involves ethnic hostility between the dominant Aceh ethnic group, who were prominent supporters of GAM, and the diverse non-Aceh ethnic groups, who were generally opponents of GAM. (Ansori, 2012). Following the Aceh Party's stunning victory in the provincial election, a new circle of power and wealthy patronage networks has arisen in Aceh, with numerous GAM members entering the

bureaucracy.

Several people expressed concern the new approach would benefit one group's interests at the expense of the broader community. The audit process from independent evaluations once building begins is one of the options for the larger community. It is in everyone's best interests to guarantee that the program's protections are effective. Former GAM had numerous opportunities to create local laws after being elected to executive and parliamentary positions. However, many municipal laws passed are not suitable as expected due to a lack of ability. The LoGA is an umbrella law that governs Aceh's special and autonomous zone. Former GAM combatants in parliament have labeled this rule as a conflict. Many local laws passed are not satisfying as expected due to a lack of competency and a contradiction between national regulations. Furthermore, Government Regulation No. 3 of 2015 declared that the GOI controls practically all authorities in Aceh. This Government Regulation was enacted without the consultation of the Aceh Governor and violates the spirit of the Helsinki MoU. (Liza, 2021).

Unfinished of Special Autonomy

In the first period of 2006, Aceh held local elections in the province and city/regency with special autonomy. Munawar Liza of the National Aceh Party, whose majority members are former GAM, was elected mayor of Sabang City. LOGA, as implemented from the Helsinki MoU, like mangoes in one sack, smell items from outside, although some tasty mangoes were not delivered by the government during his leadership (Liza, 2021).

For example, in Sabang, only one derivative regulation from the LOGA is needed, even though many others are needed. The rule on the Sabang Free Port and Trade Area, mandated by LOGA and Law No. 37 of 2000 regarding the Sabang Free Port, is one that is critically needed (SFP). Special autonomy is generally adopted symbolically and formally in general, although bureaucrats face challenges in its implementation and spirit (Liza, 2022). Leadership and administrative abilities must be developed for GOI and local leaders in Aceh. Understanding of special autonomy is a prerequisite for properly constituted institutions. So far, the administration has just completed their plans and split projects among politicians and officials (Kurniawan, 2021).

Aceh is responsible for the construction and administration of all seaports and airports on its territory for access and transit in MoU Helsinki. Airports and seaports are still run by state-owned enterprises and governed by the GOI. Aceh is geographically located in the Malacca Strait, which serves as an international important commerce route. Sabang free trade is one of the Aceh government's initiatives. Sabang is the most northern location and is in a favorable position to develop as an alternative port in the Malacca Strait. Until now, there has been no policy from the Government of India establishing Sabang as a free trade zone (Liza, 2021).

According to Article 1.3.7 of the Helsinki MoU, Aceh shall have direct and unimpeded access to international countries by sea and air. There has been no follow-up policy from the GOI to recognize this point until today. Aceh residents follow the standard immigration procedure. Local government plans are difficult to implement because of bureaucratic issues stemming from central

and local government civil employees' business-as-usual mindsets. Because there is no relationship between the leader's vision in Aceh, who is elected solely by election, and existing bureaucracy, the spirit of establishing Aceh with the autonomous region is not reflected in local government programs.

During the parliamentary elections, numerous inexperienced politicians were elected to district and provincial legislatures. Although it is hoped that Partai Aceh's strong performance will result in less fractious legislatures than in the past, the combination of patronage and populist politics that swept these candidates into office, as well as their relative inexperience in government, may exacerbate some of the inefficiency that has plagued Aceh's lawmaking.

Wali Nanggroe is a special autonomy institution with the vision of "guardian of the state." According to this interpretation, the figure's authority is greater than the governor's. Many Acehnese regard the Wali Nanggroe as a kind of royal guardian of Aceh, whose position is similar to that of the Acehnese sultanate. Meanwhile, another clause in the Helsinki MoU was purposefully left vague: "the institution of Wali Nanggroe, with all its ceremonial features and rights, will be formed." Some Jakartans see Aceh's desire for the reinstatement of the Wali Nanggroe's position as a declaration of a new "constitutional monarchy" within the Indonesian state, as well as a clear reference to Aceh's long history of resistance to outside rule. This interpretation lends weight to lingering suspicions among national leaders that former GAM members still have grand plan to an independent Aceh.

There are several chances and challenges, as specified by Qanun No. 9/2013 and LoGA for Wali Nanggroë. Wali Nanggroë had little opportunities as a result of his discovery. It could be applied in school curricula for educational development of LoGA and Qanun. While the obstacles to the implementation of Qanun No. 9/2013 were brought up, there was discussion about the existence and institutional standing of the Wali Nanggroë institution. Even though the Qanun of the Wali Nanggroë rated communities disagreed with the Aceh Governor's stance as the highest leader in Aceh province when adhering to Government Republic of Indonesia legislation. Following the Helsinki MoU, GAM's master plan is to shift movement from combatants to control of the parliament and government. It would have had a better chance to develop local laws in the previous 15 years. The former GAM combatants, on the other hand, play no role in the national constitution-building process (Liza, 2021).

Local political parties are not involved in electing the national parliament. Several GAM combatants have attempted to be elected to the national parliament through national parties, but many were unsuccessful. As a result, the channel of communication between Jakarta and Aceh is yet to be effectively and properly built to harmonize Aceh policy with national regulation. Local policy of Aceh are in many ways run by themselves, seems like special autonomy. Nonetheless, Aceh people must strengthen their political capacity, not only for elections but also for good governance. Alignment with rules and regulations implemented by the GOI is also essential for Aceh.

Conclusion and Discussion

The New Aceh has already happened right now after the 30 year-conflict with the Indonesian army. More than 5.3 billion of Aceh people can engage in productive activities, with residents returning to the fields and gardens they were forced to abandon during the conflict. People can move about freely, enjoying access to markets, towns, and services they have been denied for a generation. Aceh peacebuilding is intriguing given its durability and the primary stakeholder commitment from the national government. Aceh represents a unique case, planned, and supervised by a national government and executed through the collaboration between national and local governments where the peace settlement was mediated by an international third party, assisted by a short-term peacekeeping mission (Aceh Monitoring Mission) and implemented to fit in with GOI.

In this study, the development of peace settlement is split into three parts of peacebuilding (social, political, and economic) and peacebuilding strategies that encourage participation or the establishment of strong institutions. Some of the key goals are already addressed in the Helsinki MoU. Three levels of leaders have already joined forces to contribute to Aceh's peacebuilding efforts. Since the transition to peace, intermediary players have continuously monitored the Aceh peace deal and assisted in the establishment of local institutions. Leadership is also committed to ensuring that post-war implementation and recovery are carried out throughout the Aceh region.

The most significant benefit of the peace agreement has been the peace itself. People can resume economic activities that

were virtually impossible during the conflict years, as well as enjoy mobility and assembly freedom for the first time in decades. Peacebuilding in Aceh is not a straightforward process or endeavor. Following peacebuilding, future impediments to peace will be encountered.

Recommendations

The unfinished Helsinki MoU and potential conflict in social, political, and economic aspects must be solved by the government. The Aceh symbol, reconciliation of conflict victim, and allocate support for suitable farming land, employment, and social security are still unfinished agendas from the Helsinki MoU. In addition, poverty is still a problem in the middle of a corruption case in the Aceh Government. As a political leader in Aceh, the local party and former GAM have a vital issue of policy budget distribution. Special Autonomy Fund or (SAF) and the Aceh province in general is the end of SAF funding allocation in 2027. The Aceh government's budget prioritizes just the infrastructure sector and the personnel budget. Other areas, however, are equally vital to Aceh's growth. Furthermore, SAF will be phased out in 2027.

Only the infrastructure sector and the budget for personnel are prioritized in the Aceh government's budget. However, there are other areas that are equally important to Aceh's development. Moreover, SAF will be end in 2027. Currently, the Aceh government still relies on the SAF for more than half of its sources. The Aceh government to consider its strategic plans for allocating SAF budget to sustainable Aceh (Kurniawan, 2021).

Aceh's poverty is a major issue. After 15 years of fighting, Aceh's poverty rate has only returned to pre-conflict levels. Aceh's poverty rate remains higher than that of the surrounding Aceh region and even the average province in Indonesia. So yet, the bulk of Aceh residents are still descended from traditional plantation and agricultural families. Aceh is uninterested in the private sector since there is no strategic growth for industry, investment, and commerce. To preserve peace, Aceh's government must shift its priority not only to the infrastructure sector for budget allocation, but also to alleviating poverty in Aceh.

The attempts to strengthen political institutions, consolidate internal and external security, and restore the economy and security are central to the peacebuilding phase. Aceh's political institutions require special autonomy. Human resource development with an emphasis on good governance is critical to distinguishing Aceh's institutions. Peacebuilding has mostly benefited Aceh elites thus far, which is crucial for long-term sustainability, but it has yet to appear as an inclusive opportunity for all Aceh people. GAM and Ulama, as key components of the Aceh people, must be open to maximize the potential of each Aceh person in order to establish Aceh with equality for the Aceh people. The local government must have a long-term vision for future growth. As a result, the GOI must continue to help and train the Aceh government and people.

References

- Aspinall, E. (2002). Modernity, History and Ethnicity: Indonesian and Acehese Nationalism in Conflict. *Review of Indonesian and Malaysian Affairs*, 36.
- Aspinall, E., & Crouch, H. (2003). *The Aceh Peace Process: Why It Failed*, East West Center. Washington DC.
- Awaluddin, H. (2009). *Peace in Aceh: Notes on the peace process between the Republic of Indonesia and the Aceh Freedom Movement (GAM) in Helsinki*. CSIS Jakarta.
- Bell, C. (2001). *Peace Agreement and Human Rights*, Oxford University Press, Oxford.
- Djul, M. Nur i, & Rahman, N. (2008). *Perundingan Helsinki: sebuah perspektif dari juru runding Gerakan Aceh Merdeka*. In Aguswandi & Large, Judith. (ed.). *Accord: rekonfigurasi politik proses damai Aceh*. London: Conciliation Resources Publication.
- Galtung, J. (2000). *Conflict Transformation by Peaceful Means (The Transcend Method)*. United Nation Disaster Management Training Programme.
- Hillman, B. (2012). Power-sharing and political party engineering in conflict prone societies: the Indonesian experiment in Aceh. *Conflict, Security & Development*, 12(2), 149-169.
- Hofman, B., Rodrick-Jones, E., & Thee, K. W. (2004). *Indonesia: Rapid Growth, Weak Institutions*. World Bank.
- Kadir, M. A. (2012). Negotiating Aceh Self-determination in Indonesia's Unitary System: A Study on Peace Agreement Helsinki Memorandum of Understanding 2005. *Aceh International Journal of Social Science*, 1(2), 1-15.

- Korth, S. (2011). *Highlights of the 2010 dialogue series. In The role of elections in peace processes: when and how the advance stability or exacerbate conflicts*. United Nations System Staff College (UNSSC). Italy.
- Kingsbury, D. (2006) *Peace in Aceh: A Personal Account of the Helsinki Peace Process*. Singapore: Ecolnox Publishing Asia.
- Mietzner, M. (2007). *Local Elections and Autonomy in Papua and Aceh: Mitigating or Fueling Secessionism?* Cornell University Southeast Asia Program. 84.
- Miller, M. A., & Bunnell, T. (2010). *Urban Rural Connections: Banda Aceh through Conflict, Tsunami and Decentralization*. National University of Singapore.
- Perez, J. G. (2009). *Lessons of peace in Aceh: administrative decentralization political freedom as a strategy of pacification in Aceh*. ICIP Working Papers: International Catalan Institute for Peace.
- World Bank. (2009). *GAM Reintegration Needs Assessment: Enhancing Peace through Community-level Development Programming*. Jakarta: World Bank.
- World Bank. (2006). *Village Survey in Aceh: An Assessment of Village Infrastructure and Social Conditions*. Jakarta: The World Bank.

ความจำเพาะเจาะจงของกีฬามีส่วนช่วยก่อร่างสร้างการระงับ ข้อพิพาทในวงการกีฬาได้อย่างไร

ปีติเทพ อยู่ยืนยง¹

(Received: October 12, 2022; Revised: November 22, 2022; Accepted: December 1, 2022)

บทคัดย่อ

เขตอำนาจอิสระของกีฬาสากลเป็นเขตอำนาจขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬา ซึ่งมีอำนาจในการบริหารปกครองตนเองกับอิสระจากการครอบงำของรัฐ เมื่อองค์กรกำกับดูแลกีฬาได้ถูกพัฒนาขึ้น บรรดาสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรกำกับกีฬาย่อมตระหนักว่าการกำกับดูแลตนเองในชนิดกีฬาต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความเป็นธรรมและความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬาสากล การกำกับดูแลตนเองในชนิดกีฬาต่าง ๆ เช่นนี้ทำให้องค์กรกำกับดูแลกีฬามีอำนาจออกกฎบัญญัติและกฎวิธีบัญญัติขึ้นมา เพื่อควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในชนิดกีฬาสากล กฎเหล่านี้ล้วนถูกพัฒนาขึ้นมาจากลักษณะเด่นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในชนิดกีฬาสากล ข้อพิพาทในวงการกีฬาเกี่ยวกับองค์กรกำกับดูแลกีฬา บรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ มักอยู่ในเขตอำนาจของสถาบันระงับข้อพิพาทขององค์กรกำกับดูแลกีฬาหรือสถาบันระงับข้อพิพาทอิสระ อีกประการหนึ่งลักษณะที่โดดเด่นของการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬามักสร้างความมั่นใจว่าการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาพึงเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎวิธีบัญญัติที่บังคับใช้ในเขตอำนาจอิสระของกีฬาสากลมักถูกพัฒนามาจากธรรมเนียมปฏิบัติที่ถือปฏิบัติกันในเกม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: pedithep.y@cmu.ac.th

ทางเศรษฐกิจและสังคมในวงการกีฬาอย่างต่อเนื่อง บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญที่ชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของอิสระในการบริหารปกครองตนเองของกีฬาและข้อผูกพันที่บรรดาสมาชิกต้องปฏิบัติตาม อีกทั้งยังนำเสนอแนวคิดอำนาจอิสระในการบริหารปกครองตนเองของชนิดกีฬาต่าง ๆ ซึ่งแต่ละชนิดกีฬาย่อมมีองค์การกำกับดูแลกีฬาใช้อำนาจเช่นนี้มากำหนดรูปแบบของการระงับข้อพิพาทในกีฬา บทความฉบับนี้ยังอภิปรายกลไกรวิธีพิจารณาข้อพิพาทในวงการกีฬาสากลและการยอมรับศาลอนุญาโตตุลาการกีฬา ในฐานะที่เป็นสถาบันอิสระที่มีหน้าที่ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในแต่ละชนิดกีฬาที่เกิดขึ้นในวงการกีฬาในทั่วทุกมุมโลก

คำสำคัญ: ความจำเพาะเจาะจงของกีฬา การระงับข้อพิพาท วงการกีฬาสากล

How Specificity of Sports Shapes Dispute Resolution in Sport

Pedithep Youyuenyong¹

Abstract

An autonomous jurisdiction in global sport is defined as an area of a sports governing body (SGB) that has a degree of self-autonomy and has freedom from an external authority. As SGBs developed, members and all relevant stakeholders of SGBs recognized that self-regulation is necessary in order to protect fairness and integrity in global sports. Self-regulation in sports generally encompasses the SGBs to create their own substantive and procedural rules for controlling economic and social activities in global sports. These rules are characterized by key features of economic and social activities in sports worldwide. Sport-related disputes involving SGBs, their members or other sports participants generally fall under the jurisdiction of SDBs such as SGBs' bodies or independent dispute resolution institutions. In addition, the inherent characteristics of dispute resolution ensured that such disputes are quickly resolved and that the procedural rules in sport in that particular sports jurisdiction continually adapted to the evolutions in the manner in which economic and social activities in sports are conducted. This paper aims to set out the

¹ Assistant Professor Dr., Faculty of Law, Chiang Mai University, E-mail: pedithep.y@cmu.ac.th

specific characteristics of sports autonomy and obligations arising from the membership of the SDBs. It tries to specify the autonomous power of sports which the SGBs possesses in relation to influence the form of resolving a variety of sports-related disputes. This paper also discusses on functions of the procedure in global sports and recognition of the Court of Arbitration for Sport (CAS) as a global independent institution that facilitates the resolution of global sports-related disputes worldwide.

Keywords: Specificity of Sports, Dispute Resolution, Global Sports

บทนำ

ในปัจจุบันกีฬาสากล (Global Sports) ไม่เพียงเป็นการละเล่นหรือกิจกรรมเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพียงเท่านั้น หากแต่กีฬาก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา (Participants in Sport) ซึ่งอาจเป็นทั้งผลกระทบในด้านบวกหรือผลกระทบในด้านลบ ผลกระทบในด้านบวกหรือในด้านลบที่เกิดขึ้น อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Activities) หรือกิจกรรมทางสังคม (Social Activities) ในวงการกีฬา (Governance Institute, 2019)

ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาก็มีกรรมร่วมกันทำกิจกรรมกีฬาหรือร่วมกันจัดการแข่งขันกีฬา อีกทั้งยังอาจรวมตัวกันทำกิจกรรมรับมือกับผลกระทบในด้านลบที่อาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนส่วนบุคคลหรือเกิดภาวะไร้ระเบียบในวงการกีฬา พร้อมกับป้องกันไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมและรับมือกับการฉ้อฉลกลโกงทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การรวมตัวกันของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาเช่นนี้สามารถทำให้วงการกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาสากลดำเนินต่อไปอย่างเป็นระเบียบแบบแผนและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบตนเองและเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการดูแลปกป้องประโยชน์ของวงการกีฬา ทั้งที่เป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและสังคม

การรวมกลุ่มกันของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจหรือวางระบบกำกับควบคุมพฤติกรรมของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาซึ่งกันและกัน ภายใต้ความสมัครใจเข้ามาร่วมความสัมพันธ์และความยินยอมเข้ามาร่วมระบบกำกับดูแลเช่นนี้ ถือเป็นการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation) ของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา (Arnaud, 2006) ซึ่งการรวมกลุ่มกันของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาเช่นนี้ มักรวมตัวกันในรูปแบบของนิติบุคคลประเภทสมาคมที่ไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Association) กำหนดให้มีหน่วยงานหรือสถาบันภายในมาดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กับกีฬา พัฒนางองค์ความรู้และส่งเสริมมาตรฐานการดำเนินกิจกรรม กีฬาหรือการจัดการแข่งขันกีฬาให้มีคุณภาพ ตลอดจนวางหลักคุณธรรมที่เป็น ข้อพึงประพฤติปฏิบัติในหมู่คณะของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา การกำกับ ดูแลซึ่งกันและกันระหว่างบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาย่อมเปิดช่อง ให้เกิดระบบการบริหารปกครองกีฬาเฉพาะในกลุ่มของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับกีฬาที่เข้ามาเป็นสมาชิกกับสมาคมกีฬาที่ไม่แสวงหากำไรในฐานะที่สมาคม เช่นว่านี้เป็นองค์กรกำกับดูแลกีฬา (Sports Governing Bodies หรือ SGBs) โดยที่บรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาที่เข้ามาเป็นสมาชิกกับองค์กร กำกับดูแลกีฬาต่างให้ความยินยอมเข้ามาเป็นสมาชิกและสมัครใจผูกพันที่จะ ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามขั้นตอนและกฎระเบียบที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาได้ กำหนดเอาไว้

การบริหารปกครองกีฬา (Sports Governance) ภายใต้ฐานแนวคิด การกำกับดูแลตนเองโดยบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาเป็นจักรกล สำคัญในการนำกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาและวงการกีฬาสากลให้สามารถดำเนิน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกีฬาต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันการบริหารปกครองกีฬาที่ ทำให้กิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาที่เป็นธรรม (Fair Play) และเป็นไปด้วย ความสัตย์ซื่อถือคุณธรรม (Integrity) ย่อมจำเป็นที่จะต้องมีการวางมาตรฐาน (Standardisation) การจัดการแข่งขันกีฬาหรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับกีฬาในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยอิงกับจรรยาบรรณ (Ethics) ซึ่งผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา ต้อง ประพฤติปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับจริยธรรมจรรยาบรรณดังกล่าว เพื่อให้การ ทำกิจกรรมกีฬาหรือการจัดแข่งขันกีฬาเป็นไปด้วยความสัตย์ซื่อถือคุณธรรม แล้วการกำหนดให้ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬามีความประพฤติปฏิบัติเช่น ว่ายนี้ย่อมสร้างความเลื่อมใสศรัทธา ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เข้ามา เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาและประชาชนทั่วไปได้ว่ากิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขัน กีฬาเป็นกิจกรรมที่มีมาตรฐาน (Standards) แล้วมาตรฐานเช่นว่านี้ก็สอดคล้อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสากล (Chappelet, 2010)

ระบบการบริหารปกครองกีฬาที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้กลไกการกำกับตนเองขององค์กรกำกับกีฬาหรือรูปแบบการกำกับดูแลซึ่งกันและกันระหว่างเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬาในทำนองนี้ ย่อมทำให้องค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาสากลหรือในแต่ละการจัดการแข่งขันกีฬาสากลมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการบริหารปกครองตนเอง ภายใต้ฐานแนวคิดที่ว่า การทำกิจกรรมกีฬาหรือการจัดการแข่งขันกีฬาควรปราศจากการครอบงำหรือไม่อยู่ภายใต้อำนาจติจากรัฐหรือสถาบันการเมืองของรัฐ รวมทั้งองค์กรทางการเมืองระหว่างประเทศก็ไม่อาจใช้อำนาจมาแทรกแซงการดำเนินการบริหารปกครองบรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬาได้ (Hylton, 2017) แต่รัฐ สถาบันทางการเมืองของรัฐหรือองค์กรทางการเมืองระหว่างประเทศอาจใช้อำนาจเข้าแทรกแซงได้ ก็ต่อเมื่อมีการบริหารปกครองบรรดาสมาชิกหรือการทำการกิจกรรมในลักษณะที่ขัดต่อประโยชน์สาธารณะของประชาชนหรือในทำนองที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนทั่วไป

การกำกับดูแลตนเองและความเป็นอิสระในการบริหารปกครองตนเองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาย่อมก่อร่างสร้าง (Shape) รูปแบบลักษณะการบริหารปกครองบรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาสากลหรือการแข่งขันกีฬาสากล โดยองค์กรกำกับดูแลกีฬามีอำนาจในการบริหารปกครองกีฬาอย่างเป็นอิสระจากรัฐหรือองค์กรทางการเมืองระหว่างประเทศแล้วยังมีความเป็นเอกภาพในการบริหารปกครองบรรดาสมาชิก ทำให้ทั้งองค์กรกำกับดูแลกีฬาและบรรดาสมาชิกระดับชั้นต่าง ๆ สามารถใช้อำนาจบริหารปกครอง รวมทั้งออกกฎระเบียบ (Rules and Regulations) เพื่อให้บริหารปกครองกีฬาให้เกิดประโยชน์ทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคมอย่างสูงสุด (Pijetlovic & Nyman-Metcalf, 2013) ในขณะเดียวกันองค์กรกำกับดูแลกีฬาอาจกระจายอำนาจไปยังบรรดาสมาชิก เพื่อให้บรรดาสมาชิกในระดับชั้นต่าง ๆ ตามการจัดลำดับชั้นการบริหารปกครองในแต่ละชนิดกีฬา ตั้งแต่ระดับนานาชาติไปจนถึงระดับประเทศ สามารถบริหารปกครองกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาในภูมิภาคหรือท้องถิ่นของตนเองได้ ตลอดจนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและวางกฎระเบียบในการบริหารปกครองที่ตอบสนองต่อการบริหารปกครอง

กีฬาในภูมิภาคหรือท้องถิ่นของตน ตราบเท่าที่นโยบายหรือกฎระเบียบไม่ขัดแย้งกับนโยบายหรือกฎระเบียบขององค์กรกำกับดูแลกีฬาสากลได้กำหนดขึ้น เหตุผลเช่นนี้ทำให้การบริหารปกครองกีฬามีความจำเพาะเจาะจง (Specificity of Sport) โดยมีลักษณะอันเป็นแก่นแท้ของกีฬา (Inherent Characteristics of Sport) (Abanazir, 2019) ซึ่งรูปแบบการบริหารปกครองกีฬาไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นได้ตามใจชอบ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ฐานแนวคิดว่าการกำกับดูแลตนเองและความเป็นอิสระในการบริหารปกครองตนเองแล้วเติบโตเปลี่ยนแปลงไปตามการกำหนดนโยบายและการบัญญัติกฎระเบียบขึ้น เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเจาะจงที่เกิดขึ้นในวงการกีฬา

เมื่อสังคมกีฬามีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับความสัมพันธ์เช่นว่านี้อยู่บนรากฐานของความผูกพันที่จะต้องยินยอมปฏิบัติตามแบบแผนการบริหารปกครองหรือกฎระเบียบกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา หากเกิดสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้ง (Conflict) ระหว่างบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาจนไม่อาจเข้าอกเข้าใจกันได้หรือไม่อาจคงความสัมพันธ์อย่างสมานฉันท์ต่อไปได้ เช่นนี้ย่อมนำไปสู่ข้อขัดแย้งระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา ในทำนองที่ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการผิดสัญญาหรือข้อตกลงที่ได้ทำขึ้นร่วมกัน หรือในเรื่องที่เกี่ยวกับการออกกฎระเบียบที่ขัดต่อธรรมนูญการปกครองกีฬา (Statutes) ขององค์กรกำกับดูแลกีฬาหรือการออกคำสั่งลงโทษทางวินัย (Disciplinary Sanction Orders) ที่ไม่ชอบด้วยกฎระเบียบขององค์กรกำกับดูแลกีฬา รวมทั้งข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาหรือสถาบันบริหารปกครองกีฬาภายใต้องค์กรกำกับดูแลกีฬาละเลยต่อหน้าที่ตามกฎระเบียบหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ในกฎระเบียบ ข้อขัดแย้งเช่นว่านี้อาจกลายมาเป็นข้อพิพาท (Dispute) ระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา (Giulianotti, 2011)

เหตุนี้เอง การบริหารปกครองกีฬาที่มีความจำเพาะเจาะจงจึงได้ก่อร่างสร้างกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นตอนหรือกระบวนการ เพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

ระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาภายใต้สังคมกีฬาภายใต้ความสัมพันธ์ของผู้คนดังกล่าวที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ขั้นตอนหรือกระบวนการเช่นว่านี้อิงกับเหตุผลทางเทคนิคที่ต้องการให้ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาสามารถยุติความขัดแย้งหรือระงับข้อพิพาทได้ โดยอาศัยขั้นตอนหรือกระบวนการที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาทั่วไปมักเลือกใช้หรือยอมรับนับถือพัฒนาขึ้นมาเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ แล้วกระบวนการเช่นนี้เป็นที่ยอมรับนับถือในวงการกีฬาอย่างสากล

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญที่ชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของอิสระในการบริหารปกครองตนเองของกีฬาและข้อผูกพันที่บรรดาสมาชิกต้องปฏิบัติตาม อีกทั้งยังนำเสนอแนวคิดอำนาจอิสระในการบริหารปกครองตนเองของชนิดกีฬาต่าง ๆ ซึ่งแต่ละชนิดกีฬาย่อมมีองค์กรกำกับดูแลกีฬาใช้อำนาจเช่นว่านี้มากำหนดรูปแบบของการระงับข้อพิพาทในกีฬา บทความฉบับนี้ยังอภิปรายกลไกรวิธีพิจารณาข้อพิพาทในวงการกีฬาสากลและการยอมรับศาลอนุญาโตตุลาการกีฬา ในฐานะที่เป็นสถาบันอิสระที่มีหน้าที่ระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในแต่ละชนิดกีฬาที่เกิดขึ้นในวงการกีฬาในทั่วทุกมุมโลก

ความจำเพาะเจาะจงของกีฬา

แนวคิดว่าด้วยความจำเพาะเจาะจงของกีฬามีพื้นฐานมาจากการบริหารปกครองกีฬาที่ให้ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬามารวมตัวกันก่อตั้งองค์กรกำกับดูแลกีฬาในรูปแบบของนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนเพื่อบริหารปกครองตนเอง การบริหารปกครองตนเองของบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาเช่นนี้ย่อมทำให้องค์กรกำกับดูแลกีฬาเป็นอิสระในการบริหารปกครองตนเองจากรัฐ (State) หรือองค์การเหนือชาติ (Supranational Organization) กล่าวคือ องค์กรกำกับดูแลกีฬาสามารถมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ร่วมกันขององค์กรกำกับดูแลกีฬาเอง และบรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬานั้น ๆ มีสถาบันออกกฎหมาย (Legislative Bodies) สถาบันบริหาร (Administrative Bodies) และสถาบันวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท (Judicial Bodies) เป็นของตนเอง รวมทั้งองค์กรกำกับ

ดูแลกีฬาสามารถออกคำสั่งเพื่อการบริหารปกครองและทำข้อตกลงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารปกครองได้ด้วยตนเอง การจัดระเบียบการบริหารปกครององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาสากล รวมทั้งในแต่ละการแข่งขันกีฬาสากลล้วนแล้วแต่มีลักษณะเฉพาะของการจัดระเบียบการปกครองและกำกับดูแลตนเองตามเจตนารมณ์ของการก่อตั้ง การจัดระเบียบการบริหารปกครององค์กรกำกับดูแลกีฬาเช่นนี้ส่งผลให้องค์กรกำกับดูแลกีฬามีอิสระในการกำหนดนโยบายหรือกฎระเบียบขึ้นมาเพื่อกำหนดรูปแบบ ขั้นตอนและกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างบรรดาสมาชิก พร้อมกับมีอิสระในการที่จะกำหนดสถาบันวินิจฉัยข้อพิพาทของตนเองขึ้นมาสำหรับวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างบรรดาสมาชิกได้ด้วยตนเอง รวมถึงการที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาสากลมีอิสระที่จะกำหนดกฎระเบียบมารองรับกระบวนการวินิจฉัยข้อพิพาทในวงการกีฬาของตน

การระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาถือเป็นความจำเพาะเจาะจงของกีฬาอย่างหนึ่ง และกระบวนการยุติธรรมในวงการกีฬาก็มักแตกต่างไปจากการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่เน้นการใช้แนวคิดความยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน (Retribution) เป็นสำคัญ

เหตุผลที่จะต้องมีการศึกษาทบทวนนิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬา ก็เพื่อทำความเข้าใจและตระหนักว่าการบริหารปกครองกีฬาสากลภายใต้องค์กรกำกับดูแลกีฬา มักมีโครงสร้างและรูปแบบกิจกรรมในการบริหารปกครองอันมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งองค์กรกำกับดูแลกีฬามักจัดวางโครงสร้างการบริหารปกครองกีฬาที่ประกอบด้วยสถาบัน (Bodies) หรือองค์กร (Entities) มาทำหน้าที่ปกครองควบคุมบรรดาสมาชิกให้บรรดาสมาชิกเหล่านี้ปฏิบัติตามให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหรือกรอบจริยธรรมจรรยาบรรณที่ได้วางเอาไว้ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กรที่อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาให้ดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อภารกิจขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในชนิดกีฬาและรักษาผลประโยชน์ของบรรดาสมาชิกส่วนใหญ่

เคยมีผู้กล่าวถึงนิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬา ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการยุโรป (European Commission) (2007) ได้จัดทำสมุดปกขาว (White Papers) เรื่อง “สมุดปกขาวกีฬา” หรือ “White Paper on Sport” ที่ได้อธิบายนิยามของความจำเพาะเจาะจงของกีฬาเอาไว้ ความจำเพาะเจาะจงของกีฬา หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น (Specific Characteristics) ซึ่งมีทั้งหมด 2 ด้านด้วยกัน อันประกอบด้วย (ก) ด้านแรก ความจำเพาะเจาะจงด้านกิจกรรมกีฬาและกฎระเบียบในการกีฬา (Specificity of Sporting Activities and of Sporting Rules) เช่น การแยกประเภทการแข่งขันกีฬาระหว่างหญิงชาย (Separate Competitions for Men and Women) การจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬา (Limitations on the Number of Participants in Competitions) ความต้องการในการเสริมสร้างความมั่นใจในความไม่แน่นอนของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมกีฬา (Need to Ensure Uncertainty Concerning Outcomes) และความต้องการในการรักษาสมดุลการแข่งขันระหว่างบรรดาสโมสรกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในรายการเดียวกัน (Need to Preserve a Competitive Balance between Clubs Taking Part in the Same Competitions) (ข) ความจำเพาะเจาะจงด้านการจัดโครงสร้างการบริหารปกครองกีฬา (Specificity of the Sport Structure) กล่าวคือ วงการกีฬามักประกอบด้วยองค์กรกีฬาที่หลากหลาย และมีอิสระในการบริหารปกครองตนเอง แล้วการดำเนินงานขององค์กรกีฬาที่หลากหลายและมีอิสระในการบริหารปกครองตนเองเช่นนี้ ย่อมสอดคล้องกับโครงสร้างการจัดการแข่งขันกีฬาแบบปิรามิด (Pyramid Structure of Competitions) ที่ประกอบด้วยการแข่งขันระดับสมัครเล่นไปจนถึงการแข่งขันระดับอาชีพ อีกทั้งการจัดโครงสร้างการบริหารปกครองกีฬาในทำนองนี้ย่อมส่งเสริมให้เกิดกลไกสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว (Solidarity Mechanisms) ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อย่างเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้นระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาในทุกๆระดับชั้น องค์กรกีฬาระดับชาติและหลักการรวมตัวกัน

เป็นสหพันธ์กีฬาสากลในแต่ละชนิดกีฬา (Principle of A Single Federation per Sport)

ศาสตราจารย์ Tomáš Gábris (2010) แห่งมหาวิทยาลัย Comenius University Bratislava (Univerzita Komenského v Bratislave) ได้เขียนบทความเรื่อง “ความจำเพาะเจาะจงของกีฬาภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายสหภาพยุโรป” หรือ “The Specificity of Sports in the International and EU Law” ได้กำหนดนิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬา หมายถึง หลักการที่แสดงให้เห็นความจำเพาะเจาะจงในกีฬาที่ขึ้นอยู่กับการเล่นในเชิงปทัสฐานในลักษณะที่วงการกีฬาได้กำหนดเอาไว้ให้เป็นแบบแผนที่ผู้คนในวงการกีฬาใช้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติในสังคมกีฬาร่วมกัน อันมีการบังคับใช้แนวทางดังกล่าวอันอยู่นอกเหนือกฎหมาย (Extralegal Enforcement) ซึ่งถือเป็นสิทธิพิเศษที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาสากลได้รับโดยเฉพาะในอันที่จะได้รับการยกเว้นไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติการเพื่อการบริหารปกครองกีฬา (Monopolistic) และแนวทางปฏิบัติในสังคมกีฬาร่วมกันเช่นว่านี้อยู่ภายใต้รูปแบบการจัดระเบียบบริหารปกครองกีฬาภายใต้ฐานแนวคิดการจัดโครงสร้างเพื่อแบ่งระดับชั้นทางการบริหารปกครองกีฬา (Hierarchical Pyramid Structure of Sports)

ศาสตราจารย์ Robert Siekmann (2012) ผู้อำนวยการศูนย์ ASSER International Sports Law Centre ได้เขียนบทความเรื่อง “ความจำเพาะเจาะจงของกีฬา: ข้อยกเว้นของการทำกิจกรรมกีฬาตามกฎหมายสหภาพยุโรป” หรือ “The Specificity of Sport: Sporting Exceptions in EU Law” ได้กำหนดนิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬา หมายถึง กฎเกณฑ์ของการทำกิจกรรมกีฬาโดยแท้ (Purely Sporting Rules) ที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย (กฎหมายแข่งขันทางการค้าสหภาพยุโรป) และการดำเนินกิจกรรมเช่นว่านี้ไม่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติกฎหมาย

องค์กร Ecorys องค์กร KEA European Affairs และองค์กร Sport and Citizenship (2016) ได้ร่วมกันจัดทำรายงานเรื่อง “กรอบแนวคิดและการ

วิเคราะห์ความจำเพาะเจาะจงของกีฬา” หรือ “Mapping and Analysis of the Specificity of Sport” นำเสนอต่อฝ่ายกิจการการศึกษาและวัฒนธรรมแห่งคณะกรรมการยุโรป (Directorate-General for Education and Culture of the European Commission) ได้กำหนดนิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬา หมายถึง ลักษณะโดดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Inherent Characteristics of Sport) โดยเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในวงการกีฬา ซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในวงการกีฬาเช่นนี้ถูกระบุเอาไว้ในสนธิสัญญาลิสบอน 2009 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

จากการศึกษานิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬาในข้างต้น พบว่า การกำหนดนิยามความหมายไปในทำนองเดียวกันเป็นการอธิบายถึงแนวคิดความเป็นอิสระทางการบริหารปกครองกีฬาขององค์กรกำกับดูแลกีฬาภายใต้ธรรมชาติของการบริหารปกครองกีฬาที่มักจัดโครงสร้างการบริหารปกครองหรือที่มีอิสระในการตัดสินใจบริหารปกครองตนเอง โดยไม่ต้องอยู่ในการบังคับควบคุมของรัฐ (Blackshaw, 2007) แล้วความจำเพาะเจาะจงของกีฬาที่อยู่บนฐานแนวคิดอิสระในการกำกับดูแลตนเองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาให้เป็นไปตามประโยชน์ส่วนรวมของผู้คนในวงการกีฬา และสอดคล้องกับความต้องการสร้างบรรทัดฐานอันเป็นแนวทางเสริมสร้างความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา

จากการวิเคราะห์นิยามความหมายของความจำเพาะเจาะจงของกีฬาที่หยิบยกมาอ้างอิงในข้างต้น สามารถสรุปเป็นนิยามความหมายที่สอดคล้องกันได้ว่า ความจำเพาะเจาะจงของกีฬา หมายถึง แนวคิดความเป็นอิสระทางการบริหารปกครองกีฬาขององค์กรกำกับดูแลกีฬาที่ถูกบ่มเพาะมาจากรูปแบบการบริหารปกครองกีฬาที่เกิดขึ้นมาจากพื้นฐานแนวคิดการกำกับดูแลกันเองระหว่างบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬาและแนวคิดความเป็นอิสระในการบริหารปกครองตนเองขององค์กรกำกับดูแลกีฬา ซึ่งอิสระในการบริหารปกครองตนเองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาได้สร้างเอกลักษณ์ในการใช้อำนาจตัดสินใจเลือกกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบริหาร

ปกครองบรรดาสมาชิกของตนเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ตลอดจนมีเอกลักษณ์ในการใช้อำนาจออกกฎระเบียบมาควบคุมพฤติกรรมบรรดาสมาชิกเพื่อประโยชน์ร่วมกันของบรรดาสมาชิกส่วนใหญ่หรือมีเอกลักษณ์ในการใช้อำนาจวางกระบวนการสำหรับบรรลุเป้าหมายในการธำรงความยุติธรรมความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬาเอาไว้ (Geeraert, Mrkonjic & Chappelet, 2014) อีกทั้งการกำหนดรูปแบบการบริหารปกครองกีฬาแบบระดับชั้นและการจัดโครงสร้างระดับชั้นทางการบริหารปกครองกีฬา เป็นรูปแบบการบริหารปกครองกีฬาที่ถูกนำมาใช้บริหารปกครองกีฬาสมายใหม่มาเป็นเวลานาน จนกลายมาเป็นรูปแบบการบริหารปกครองกีฬาที่มีธรรมชาติของระเบียบแบบแผนในการบริหารปกครองและเอกลักษณ์ในการกำกับดูแลตนเองที่เป็นไปอย่างสอดคล้องกัน (Parrish & Miettinen, 2008) โดยรัฐไม่สามารถที่จะเข้าไปมีบทบาทครอบงำการบริหารปกครองหรือแทรกแซงการกำกับดูแลตนเองเช่นว่านี้ในทุก ๆ ด้านได้ ซึ่งหมายถึงว่ารัฐไม่อาจใช้อำนาจในควบคุมและแทรกแซงการบริหารปกครองตนเองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาได้ ตรงกันข้ามที่องค์กรกำกับดูแลกีฬายังคงมีเอกลักษณ์ในการใช้อำนาจบริหารปกครองเหนือบรรดาสมาชิกและเหนืออาณาเขตที่ตนมีอำนาจ และการใช้อำนาจไม่กระทบต่อการขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนของบ้านเมือง

ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมที่มีความจำเพาะเจาะจงของกีฬาเช่นว่านี้อาจส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาทั้งในทางบวกหรือทางลบ ตลอดจนอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศในวงการกีฬา (Ecosystem of Sports) อันส่งผลต่อโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบรรดาปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาต่าง ๆ หรือส่งผลต่อการพึ่งพาอาศัยกันภายใต้ระบบการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬา ก่อให้เกิดการไหลเวียนของทรัพยากรมนุษย์และทรัพย์สินในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬา

ดังที่กล่าวมาในข้างต้น ความจำเพาะเจาะจงของกีฬาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในการจัดระเบียบการบริหารปกครองกีฬา (เช่น การกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬาที่มีอำนาจบริหารปกครองกับบรรดา

สมาชิกที่อยู่ภายใต้การบริหารปกครอง เป็นต้น) รวมทั้งการวางระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อการบริหารปกครองในแต่ละชนิดกีฬาสากลหรือการแข่งขันกีฬาสากล (เช่น การออกคำสั่งลงโทษทางวินัยและการออกกฎระเบียบ เป็นต้น) โดยมุ่งตอบสนองต่อความต้องการบรรดาสมาชิกส่วนใหญ่หรืออ้างไว้ซึ่งความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา กิจกรรมเพื่อการบริหารปกครองเป็นผลผลิตจากความยินยอมของบรรดาสมาชิกที่ยอมเข้ามาผูกพันกันว่าจะกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของบรรดาสมาชิกหรืออ้างไว้ซึ่งความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา ตัวอย่างเช่น การต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา (Anti-Doping) ไม่เพียงเป็นทั้งหลักแห่งความประพฤติและข้อปฏิบัติในวงการกีฬา ที่ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจต่อการดำเนินกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา ในขณะเดียวกันบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาและสังคมทั่วไปยังต้องประพฤติปฏิบัติให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจต่อบรรดานักกีฬา (Athletes) และผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา (Sportspeople) (เช่น ผู้ฝึกสอน ผู้ฝึกซ้อม ผู้จัดการ ตัวแทน เจ้าหน้าที่ร่วมทีม เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และบุคลากรทางการแพทย์) นักกีฬาและผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาต้องไม่ข้องแวะกับการใช้สารกระตุ้นที่นำเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้ได้เปรียบทางการกีฬา (เช่น การใช้สารต้องห้ามกับนักกีฬา การจูงใจ ยุยงส่งเสริม หรือใช้อุบายหลอกลวงให้นักกีฬาใช้สารต้องห้าม) อันเป็นการประพฤติปฏิบัติที่นำไปสู่ความเชื่อถือไว้วางใจต่อการดำเนินกิจกรรมกีฬาและการจัดการแข่งขันกีฬา ด้วยความมั่นคงในจริยธรรมจรรยาบรรณและเคารพต่อกฎระเบียบว่าด้วยการควบคุมการใช้สารกระตุ้น (Doping Control) ในทางกลับกันผู้ที่ไม่ได้เป็นนักกีฬา (Non-athletes) และผู้ไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาแต่อย่างใด ก็ย่อมสามารถใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาที่ต้องห้ามเฉพาะในวงการกีฬาได้ตามความปรารถนา ตราบเท่าที่ไม่มีกฎหมายของรัฐห้ามหรือไม่มีกฎหมายของรัฐที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติให้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ อันเป็นไปตามหลักที่ว่าไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน หรือ Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Praevia Lege Poenali เช่นนี้แล้ว

การต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาและการควบคุมการใช้สารกระตุ้น จึงถือเป็นหลักเกณฑ์หรือวิธีการทางเทคนิคที่ผู้คนในวงการกีฬายอมรับนับถือร่วมกันและองค์กรกำกับดูแลกีฬากำหนดเอาไว้เป็นกฎระเบียบเอาไว้เป็นการเฉพาะให้ผู้คนในวงการกีฬาประพฤติปฏิบัติร่วมกัน แล้วหลักเกณฑ์และวิธีการ เช่นว่านี้ที่อยู่บนความต้องการเฉพาะร่วมกันของผู้คนในวงการกีฬาที่ต้องการให้การดำเนินกิจกรรมกีฬาหรือการจัดการแข่งขันกีฬาเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยปราศจากการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันในวงการกีฬา เป็นต้น

ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะของการบริหารปกครองกีฬาที่องค์กรกำกับดูแลกีฬามีอิสระในการบริหารปกครองตนเองโดยไม่อยู่ภายใต้อำนาจออกระงับของชาติใด ๆ และมีความเป็นกลางในการกำกับดูแลบรรดาสมาชิกโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐใด ๆ ประกอบกับเอกลักษณ์เฉพาะของข้อตกลงในวงการธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาที่กฎระเบียบในวงการกีฬาได้ขนานนามเอาไว้ให้ข้อตกลงเช่นว่านี้เป็นพิเศษและความผูกพันระหว่างคู่ตกลงทั้งสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายตามข้อตกลงเช่นว่านี้ก็สอดคล้องกันกับการดำเนินกิจกรรมกีฬาในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาสสมัยใหม่ ดังนั้น วงการกีฬาจึงได้พัฒนาและใช้กระบวนการระงับข้อพิพาท (Dispute Resolution Process in Sports) ด้วยวิธีการอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในวงการกีฬาและบัญญัติกฎเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาข้อพิพาทเอาไว้เป็นพิเศษ โดยเปิดช่องให้คู่พิพาทใช้โอกาสแสวงหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อยุติข้อพิพาทโดยอาศัยองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาข้อพิพาทตามที่องค์กรกำกับดูแลกีฬามอบอำนาจเอาไว้ (อาจเป็นสถาบันการวินิจฉัยข้อพิพาท (Juridical Bodies) ขององค์กรกำกับดูแลกีฬา (Panagiotopoulos, 2004) หรืออาจเป็นสถาบันการวินิจฉัยข้อพิพาทอิสระ (Independent Judicial Institutes) ที่องค์กรกำกับดูแลกีฬายอมรับนับถือ) ให้มาดำเนินการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีพิจารณาข้อพิพาทที่บัญญัติเอาไว้เป็นพิเศษ (O'Leary, 2021) อีกทั้งวิธีระงับข้อพิพาทอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในวงการกีฬามักถูกนำมากำหนดหลักเกณฑ์การระงับข้อพิพาทเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แล้วองค์กรกำกับดูแลกีฬาก็มักยึดถือวิธีระงับข้อพิพาทเช่นว่านี้ อย่างแพร่หลาย ทั้งในวงการกีฬาชนิดกีฬาเดียวกันหรือต่างชนิดกีฬากัน

การระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาอันเป็นความจำเพาะเจาะจงในกีฬา

การระงับข้อพิพาทเป็นกิจกรรมทางสังคมที่มุ่งระงับข้อขัดแย้งระหว่างคู่กรณีที่เป็นผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา โดยมุ่งลดความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณีที่อยู่ในวงการกีฬาเดียวกัน การระงับข้อพิพาทยังเป็นเครื่องมือช่วยจัดระเบียบและกรอบในสังคมกีฬา ทำให้คู่กรณีหรือคู่ขัดแย้งต่างฝ่ายต่างมีโอกาสได้รับประโยชน์ที่ฝ่ายตนนั้นพึงที่จะได้รับ โดยอาศัยกฎเกณฑ์วิธีพิจารณาข้อพิพาทในชนิดกีฬาต่าง ๆ มาเป็นบรรทัดฐานสำหรับระงับข้อพิพาทอันเกิดจากความขัดแย้งของผู้คนในวงการกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคู่กรณีหรือคู่ขัดแย้งที่พิพาทกันมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันในปัจจุบันหรืออนาคต เช่น นักกีฬาอาชีพ (Professionals) กับสโมสรกีฬาต้นสังกัด (Clubs) อาจเผชิญข้อขัดแย้งระหว่างกันเนื่องด้วยสภาพการจ้าง (Conditions of Employment) ในลักษณะที่เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับเงื่อนไขการปฏิบัติงานในฐานะนักกีฬาที่สังกัดสโมสรกีฬาต้นสังกัดหรือการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในนามสโมสรกีฬาต้นสังกัด การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สวัสดิการ และการเลิกจ้าง หรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ของนักกีฬาในฐานะที่ปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมให้กับสโมสรกีฬาต้นสังกัด กระบวนการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาก็ย่อมช่วยให้การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ ในทำนองที่ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน (Reciprocally) โดยที่ต่างฝ่ายต่างได้เปรียบเสียเปรียบยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

ดังนั้น การจัดโครงสร้างการบริหารปกครองกีฬาขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในลำดับชั้นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสหพันธ์กีฬานานาชาติ (International Sports Federations) ไปจนถึงสโมสรกีฬา (Grassroots Clubs) ก็มักระบุสถาบันระงับข้อพิพาททางกีฬาสำหรับชนิดกีฬานั้น ๆ ขึ้นมา เพื่อระงับข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬากับบรรดาสมาชิกหรือระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน โดยที่สถาบันเช่นว่านี้อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาและบรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬาทุกระดับชั้นก็ต้องยินยอมพร้อมใจเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทที่องค์กรกำกับ

ดูแลกีฬาได้จัดตั้งเอาไว้กับต้องยินยอมผูกพันตนที่จะปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยชี้ขาดของสถาบันระงับข้อพิพาททางกีฬาสำหรับชนิดกีฬานั้น ๆ ซึ่งสถาบันระงับข้อพิพาททางกีฬายกได้โครงสร้างองค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬามักถูกจัดตั้งในรูปแบบสถาบันระงับข้อพิพาทชำนาญพิเศษที่ประกอบด้วยบุคคลผู้มีความรู้และความชำนาญในคดีเฉพาะเรื่องนั้น ๆ มาทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและความสะดวกต้องขอธรรมในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬากับบรรดาสมาชิกหรือระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน (McArdle, 2015) เช่น ข้อพิพาทเกี่ยวกับวินัยของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา (Disciplinary Disputes) และข้อพิพาทเกี่ยวกับการจ้างงานของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา (Employment Disputes) สำหรับตัวอย่างของสถาบันระงับข้อพิพาททางกีฬาภายใต้โครงสร้างการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬา อาทิ ศาลกีฬาฟุตบอล (Football Tribunal หรือ FT) ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารปกครองของสหพันธ์กีฬาฟุตบอลนานาชาติ (Fédération Internationale de Football Association หรือ FIFA) และศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาบาสเกตบอล (Basketball Arbitral Tribunal หรือ BAT) ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างการบริหารปกครองของสหพันธ์กีฬาบาสเกตบอลนานาชาติ (International Basketball Federation หรือ FIBA) เป็นต้น

อนึ่ง ในปี ค.ศ. 2007 คณะกรรมการโอลิมปิกแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Comité National Olympique et Sportif Français หรือ CNOSF) ได้จัดตั้งองค์กรระงับข้อพิพาทขึ้นมาเป็นการเฉพาะ ได้แก่ สถาบันอนุญาโตตุลาการกีฬาฝรั่งเศส (Chambre Arbitrale du Sport หรือ CAS) โดยมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Disputes) ระหว่างบรรดาสมาชิกที่อยู่ภายใต้การบริหารปกครองของคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส อาทิ ข้อพิพาทเกี่ยวกับการเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมกีฬา (Sponsorship) และข้อพิพาทเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬา (Broadcasting) อย่างไรก็ตาม หากเป็นข้อพิพาทที่เกิดจากการกระทำทางปกครองอันมีลักษณะเป็นสัญญาหรือข้อตกลงที่รัฐ หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน

ที่ได้รับมอบอำนาจรัฐจัดทำขึ้นเพื่อจัดทำบริการสาธารณะด้านกีฬา (Public Service) ข้อพิพาทเช่นนี้นี้ย่อมอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลปกครองฝรั่งเศสแล้วศาลปกครองฝรั่งเศสก็มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งในคดีพิพาทดังกล่าว (Soiron & Gobardhan, 2022)

นอกจากนี้ องค์การกำกับดูแลกีฬาอาจจัดวางสถาบันระงับข้อพิพาทอิสระภายนอก (Independent Institution) ให้มาทำหน้าที่รับพิจารณาอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของสถาบันระงับข้อพิพาทภายในโครงสร้างการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬา นั้นหมายความว่าสถาบันระงับข้อพิพาทภายนอกเช่นนี้เป็นสถาบันระงับข้อพิพาทภายนอกโครงสร้างการบริหารปกครองที่ถูกจัดวางลำดับชั้นเอาไว้ให้สูงไปกว่า (Higher) สถาบันระงับข้อพิพาทภายใน แล้วองค์กรกำกับดูแลกีฬาก็ยอมรับนับถือให้สถาบันระงับข้อพิพาทภายนอกมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทยืนตาม แก้ไขหรือกลับคำวินิจฉัยหรือยกเลิกเพิกถอนคำสั่งของสถาบันระงับข้อพิพาทภายในโครงสร้างการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬา ทั้งนี้ ธรรมนูญกีฬา (Statutes) เป็นกติกาสูงสุดในการบริหารปกครองกีฬาในแต่ละชนิดกีฬามักกำหนดเขตอำนาจ (Jurisdictions) ของสถาบันระงับข้อพิพาทภายนอกให้มิเขตพื้นที่ที่อยู่ในอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเหนือเฉพาะบรรดาสมาชิกเท่านั้น แยกอิสระจากสถาบันตุลาการขององค์กรเหนือชาติหรือรัฐอื่น ๆ รวมทั้งองค์กรกำกับดูแลกีฬาสากลและองค์กรกีฬาระหว่างประเทศมักกำหนดแนวทางการจัดลำดับชั้นของสถาบันระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาที่สืบเนื่องกันมาเอาไว้และเป็นที่ยอมรับนับถือร่วมกันของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาว่าศาลอนุญาโตตุลาการกีฬา (Court of Arbitration for Sport หรือ CAS) เป็นสถาบันระงับข้อพิพาทอิสระภายนอกโครงสร้างการบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาทั่วไปที่เปรียบเสมือนหรือประดุจว่าเป็นศาลกีฬาสูงสุดของโลก (Supreme Court of Global Sport) ซึ่งมีอำนาจพิพากษาคดีหรือวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางกีฬาตามที่ธรรมนูญกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาได้บัญญัติเอาไว้ (Kehrli, 2014) แล้วธรรมนูญกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาก็มักบัญญัติเอาไว้ไปในแนวทางเดียวกัน ได้แก่ ข้อพิพาทที่เกิดจากการกระทำเพื่อบริหารปกครองกีฬาหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

จากการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรบริหารปกครองกีฬา ไม่ว่าจะเป็นคดีที่เป็นข้อพิพาท (ก) ระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬาที่ใช้อำนาจบริหารปกครองในแต่ละชนิดกีฬากับบรรดาสมาชิกที่อยู่ภายใต้สังกัดขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬา หรือ (ข) ระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับชั้นสูงสุด (เช่น ข้อพิพาทระหว่างสหพันธ์กีฬานานาชาติกับสหพันธ์กีฬาภูมิภาค) กับองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับรองลงมาที่อยู่ในการบริหารปกครองหรือในกำกับดูแลขององค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับชั้นสูงสุด (เช่น ข้อพิพาทระหว่างสหพันธ์กีฬาภูมิภาคกับสมาคมกีฬาระดับชาติ) หรือ (ค) ระหว่างบรรดาสมาชิกที่อยู่ภายใต้การบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาด้วยกัน (เช่น ข้อพิพาทระหว่างสโมสรกีฬา กับสโมสรกีฬา)

จากที่กล่าวมาในช่วงต้นสะท้อนให้เห็นว่า องค์กรกำกับดูแลกีฬามีอิสระที่จะจัดตั้งสถาบันระดับข้อพิพาทและพัฒนากระบวนการระดับข้อพิพาทในชนิดกีฬาของตนเอง พร้อมกับมีอิสระที่จะกำหนดให้ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬา (หรือศาล CAS) มาทำหน้าที่เป็นสถาบันระดับข้อพิพาทชั้นสูงสุดในชนิดกีฬาของตน ซึ่งระบุให้ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬามีอำนาจพิจารณาหรือวินิจฉัยชี้ขาดบรรดาข้อพิพาทที่อุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของข้อพิพาทที่อุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของสถาบันระดับข้อพิพาทชั้นต้นโดยตรงต่อศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาตามธรรมนูญกีฬาขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬาที่มีกระบุงชัดเจนให้ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬามีอำนาจพิจารณาหรือวินิจฉัยชี้ขาดบรรดาข้อพิพาทที่ยื่นขอต่อศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาตามกฎหมายที่ว่าด้วยวิธีการดำเนินการกระบวนการระดับข้อพิพาท (กฎวิธีพิจารณาข้อพิพาท) ในแต่ละชนิดกีฬาแล้วความเป็นอิสระในการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการระดับข้อพิพาทในแต่ละชนิดกีฬาย่อมแสดงให้เห็นว่าองค์กรกำกับดูแลกีฬามีอิสระที่จะเลือกหรือพัฒนากิจกรรมทางสังคมอันอยู่บนฐานของความเป็นอิสระในการกำกับดูแลตนเองขององค์กรบริหารปกครองกีฬาอันถือเป็นลักษณะเฉพาะของการบริหารปกครองกีฬาและกระบวนการยุติธรรมเพื่อการบริหารปกครองกีฬาในทำนองที่ประกอบด้วยบริบทแห่งความจำเพาะเจาะจงของกีฬาโดยแท้ อีกทั้งการมอบอำนาจระดับข้อพิพาทและความรับผิดชอบทางการยุติธรรมกีฬาให้กับศาล

อนุญาโตตุลาการกีฬาให้มีอิสระในการพิจารณาหรือวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางการกีฬา โดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมหรือการแทรกแซงขององค์กรกำกับดูแลกีฬา เพียงแต่องค์กรกำกับดูแลกีฬาประสานวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในกระบวนการยุติธรรมกีฬาและระบุในธรรมนูญกีฬาในแต่ละชนิดกีฬายอมรับนับถือให้ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาเป็นสถาบันระงับข้อพิพาทสูงสุดในชนิดกีฬานั้น ๆ เช่นนี้แล้วจึงถือเป็นความจำเพาะเจาะจงของกีฬาในทางที่เป็นประเภทของกิจกรรมขององค์กรกำกับดูแลกีฬาและบรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในฐานะที่เป็นผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยขจัดความขัดแย้งระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬาและธำรงความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬานั้นอาจเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬาในภายภาคหน้า

ข้อวิพากษ์เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาอันเป็นความจำเพาะเจาะจงในกีฬา

ความเป็นอิสระในการกำกับดูแลตนเองที่สร้างกระบวนการยุติธรรมเพื่อการบริหารปกครองกีฬาขึ้นมา ตลอดจนขั้นตอนและวิธีดำเนินการระงับข้อพิพาทระหว่างสมาชิก เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่องค์กรกำกับดูแลกีฬาและบรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬา รูปแบบกระบวนการยุติธรรมเพื่อการบริหารปกครองกีฬาอันเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในวงการกีฬาสากล ก็มักมีการวางไว้เป็นบรรทัดฐานทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎสารบัญญัติ (Substantive Rules) และกฎวิธีสบัญญัติ (Procedural Rules) เอาไว้ธรรมนูญกีฬาในฐานะที่เป็นกฎระเบียบสูงสุดในการปกครองกีฬาในแต่ละชนิดกีฬา ซึ่งกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสถาบันระงับข้อพิพาทภายในองค์กรกำกับดูแลกีฬา เช่น คณะกรรมการสอบสวนวินัย (Disciplinary Committee) ที่ใช้อำนาจควบคุมการบริหารปกครองในชนิดกีฬาต่าง ๆ และระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจบริหารปกครองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาอันถือเป็นการควบคุมภายในไม่ให้องค์กรกำกับดูแลกีฬาใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือใช้

ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎระเบียบขององค์กรกำกับดูแลกีฬา อันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบรรดาสมาชิกภายใต้การบริหารปกครองได้ ในขณะที่เดียวกันสถาบันระงับข้อพิพาทภายในองค์กรกำกับดูแลกีฬาก็มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งเพื่อการบริหารปกครองกีฬา เช่น คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Illegal Disciplinary Orders) หากคู่กรณีไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของสถาบันระงับข้อพิพาทภายในองค์กรกำกับดูแลกีฬาสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดเอาไว้ ศาลอนุญาโตตุลาการกีฬาในฐานะที่เป็นสถาบันระงับข้อพิพาทภายนอกองค์กรกำกับดูแลกีฬาที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาส่วนใหญ่เชื่อมั่นให้ความไว้วางใจ ย่อมใช้อำนาจควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจบริหารปกครองในชนิดกีฬาต่าง ๆ รวมทั้งระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน กระบวนการยุติธรรมเพื่อการบริหารปกครองกีฬาเช่นนี้มีเอกลักษณ์อันเป็นลักษณะเด่นปรากฏเห็นได้ชัด การใช้อำนาจองค์กรเหนือชาติหรืออำนาจรัฐเข้ามาแทรกแซงอำนาจสถาบันระงับข้อพิพาทภายในหรือภายนอกองค์กรกำกับดูแลกีฬาย่อมเป็นการฝ่าฝืนหลักการสำคัญของความเป็นอิสระในการบริหารปกครองตนเองขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬา

อย่างไรก็ดี บทความฉบับนี้ได้ทบทวนและวิพากษ์การระงับข้อพิพาทในวงการกีฬาอันเป็นความจำเพาะเจาะจงในกีฬาที่มีเอกลักษณ์และแก่นแท้ของตนเองในสองประเด็นสำคัญ ได้แก่

ประการแรก รัฐอาจใช้อำนาจเพื่อควบคุมความประพฤติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬาให้ปฏิบัติตามหรือกำกับดูแลความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬา การที่รัฐใช้อำนาจเช่นนี้จะสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐต้องการธำรงความสงบเรียบร้อยในสังคมกีฬาหรือรักษาศีลธรรมอันดีของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬา โดยรัฐอาจสร้างกฎระเบียบขึ้นและใช้กฎระเบียบนั้น เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬาให้ปฏิบัติตามหรือกำกับดูแลความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกีฬา ตัวอย่างเช่น รัฐอาจใช้อำนาจวางมาตรการควบคุมการทำกิจกรรมกีฬาบางชนิดกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางมาตรการควบคุมการทำกิจกรรมหรือการแข่งขัน

ศิลปะการต่อสู้ (เช่น กีฬามวย) ที่นักกีฬาอาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการทำกิจกรรมกีฬาหรือกำหนดมาตรการควบคุมการแข่งขันกีฬาดังกล่าวความปลอดภัยของนักกีฬาที่เข้าร่วมการแข่งขัน (Government of Ontario, 2019) อีกทั้งรัฐยังอาจใช้อำนาจกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองหรือการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครอง เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยในสังคมกีฬาหรือรักษาศิลธรรมอันดีของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา ขณะเดียวกันรัฐอาจกำหนดโทษทางอาญาในบางสถานเอาไว้ ตามความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด อาทิ โทษจำคุก ปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ อีกทั้งรัฐยังอาจกำหนดกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเอาไว้ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาในฐานะที่เป็นเอกชน ตัวอย่างเช่น บางประเทศเห็นว่าการดำเนินการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาเป็นเรื่องสำคัญ (เช่น ประเทศไทย) เพราะตัวยาหรือสารเคมีที่นักกีฬานำมาเข้าสู่ร่างกายอาจมีผลทำให้ได้เปรียบทางการกีฬาและอาจส่งผลต่อสุขภาพของนักกีฬา รวมทั้งการนำตัวยาหรือสารบางอย่างเข้าสู่ร่างกายนักกีฬา ก็อาจทำให้นักกีฬาฝ่ายที่นำตัวยาหรือสารบางอย่างเข้าสู่ร่างกายได้เปรียบนักกีฬาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เช่นนี้เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อยในสังคมกีฬาหรือรักษาศิลธรรมอันดีของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา เพื่อป้องกันไม่ให้นักกีฬาที่ไม่ใช้สารกระตุ้นและประสงค์ที่จะแข่งขันกีฬาอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมถูกเอารัดเอาเปรียบตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการแข่งขันกีฬา บางประเทศจึงกำหนดกฎหมายสำหรับควบคุมความประพฤติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา (เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา พ.ศ.2555 ของประเทศไทย) หากฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ ในขณะเดียวกันกฎหมายดังกล่าวยังกำหนดให้รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ (เช่น สำนักงานควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาของประเทศไทย) สามารถใช้อำนาจวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองหรือการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครองเพื่อต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา เช่น การใช้อำนาจตามกฎหมายคำสั่งทางปกครองเพื่อลงโทษผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาที่เข้าไปข้องแวะกับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา

หากเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาในฐานะที่เป็นเอกชน รัฐเปิดโอกาสให้ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาอุทธรณ์ภายในหน่วยงานของรัฐที่ใช้อำนาจควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาตามขั้นตอนหรือกระบวนการที่กฎหมายกำหนดเอาไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทบทวนคำสั่งนั้นเสียก่อน ถ้ามีการพิจารณาอุทธรณ์และทบทวนคำสั่งภายในหน่วยงานแล้ว แต่ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬายังไม่พอใจ ก็สามารถฟ้องต่อสถาบันตุลาการที่มีอำนาจพิจารณาตีปกรองได้ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกระบวนการยุติธรรมทางปกครองเพื่อควบคุมการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาก็เกิดขึ้นในบางประเทศ ในทางตรงกันข้ามบางประเทศเห็นว่าการดำเนินการต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาเป็นเรื่องสำคัญ (เช่น สหราชอาณาจักร) แต่รัฐกลับไม่ได้ใช้อำนาจเพื่อควบคุมความประพฤติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬา อีกทั้งรัฐก็ไม่ได้สร้างกฎระเบียบขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อควบคุมความประพฤติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาไม่ให้เข้าไปข้องแวะกับการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาแต่อย่างใด โดยปล่อยให้องค์กรกำกับดูแลกีฬาในแต่ละชนิดกีฬามีอิสระในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานสากล เพื่อต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาอันเป็นความจำเพาะเจาะจงในกีฬา แล้วรัฐเพียงจัดให้มีองค์กรประสานความร่วมมือ (เช่น องค์กรต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาของสหราชอาณาจักร (UK Anti-Doping หรือ UKAD)) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรกำกับดูแลกีฬายภายในประเทศปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานสากล เพื่อต่อต้านการใช้สารต้องห้ามทางการกีฬาเท่านั้น

จากที่กล่าวมาในข้างต้นอาจเห็นได้ว่า องค์กรกำกับดูแลกีฬาย่อมมีอำนาจปกครองควบคุมบรรดาสมาชิกหรือกำกับดูแลผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาให้ประพฤติตนตามกฎระเบียบขององค์กรกำกับดูแลกีฬา หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกฝ่าฝืนไม่ยอมปฏิบัติตามกฎระเบียบดังกล่าว องค์กรกำกับดูแลกีฬาย่อมมีอิสระในการกำหนดกระบวนการยุติธรรมเพื่อนำไปสู่การระงับข้อพิพาทระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน ซึ่งกฎระเบียบ

และกระบวนการยุติธรรมเช่นนี้ถือเป็นความจำเพาะเจาะจงของกีฬาโดยแท้ ในขณะเดียวกัน หากรัฐเห็นว่าความประพฤติหรือการปฏิบัติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อความประพฤติหรือการปฏิบัติดังกล่าวอาจเป็นบ่อเกิดของความไม่เป็นธรรมหรือไม่ถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬาแล้ว รัฐอาจใช้อำนาจใช้บังคับความประพฤติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาหรือออกกฎระเบียบมาควบคุมการปฏิบัติของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องเผชิญกับโทษที่รัฐกำหนดเอาไว้ หากเกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา รัฐอาจกำหนดกระบวนการยุติธรรมเพื่อใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ดังนี้ ย่อมสะท้อนว่าหากรัฐและองค์กรกำกับดูแลกีฬาอาจเห็นไปในทางเดียวกันว่าข้อพิพาทที่เกิดขึ้นสามารถนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมหรือไม่ถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา รัฐและองค์กรกำกับดูแลกีฬาก็อาจสร้าง (หรือใช้) กระบวนการยุติธรรมมาระงับข้อพิพาทในทำนองที่ส่งเสริมความเป็นธรรมหรือความถูกต้องชอบธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมกีฬาในทำนองที่สอดคล้องกัน โดยมุ่งผลลัพธ์เหมือนกันนั่นก็คือ อารังความเป็นธรรมหรือรักษาความถูกต้องชอบธรรมในวงการกีฬา

ประการที่สอง บางรัฐ (เช่น ประเทศฝรั่งเศส) อาจมีกฎหมายมอบหมายให้สหพันธ์กีฬาระดับชาติ (เช่น สหพันธ์กีฬาฟุตบอลฝรั่งเศส (Fédération Française de Football หรือ FFF)) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่จดทะเบียนในรูปแบบนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนมีอำนาจทางปกครองตามกฎหมายมหาชนได้ นั้นหมายความว่าสหพันธ์กีฬาระดับชาติสามารถใช้อำนาจตามสัญญาอันเป็นข้อตกลงผูกพันระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬากับบรรดาสมาชิกในทำนองที่บรรดาสมาชิกขององค์กรกำกับดูแลกีฬายินยอมจะอยู่ภายใต้การบริหารปกครองของสหพันธ์กีฬาระดับชาติในฐานะที่เป็นองค์กรกำกับดูแลกีฬาอย่างเป็นทางการเอกเทศ อีกทั้งสหพันธ์กีฬาระดับชาติยังอาจได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองและสามารถใช้อำนาจทางปกครองในสถานะที่เป็นหน่วยงานทางปกครองประเภทหนึ่ง นั้นหมายความว่าสหพันธ์กีฬาระดับชาติ

ในบางรัฐย่อมมีอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครองอันเป็นการใช้อำนาจรัฐ เพื่อควบคุมการจัดกิจกรรมในชนิดกีฬาของตน ตัวอย่างเช่น สหพันธ์กีฬาฟุตบอลฝรั่งเศส (Fédération Française de Football หรือ FFF) ใช้อำนาจออกคำสั่งลงวันที่ 16 เมษายน 2020 (Décision FFF du 16 avril 2020) เรื่องให้ยุติการแข่งขันกีฬาฟุตบอลสมัครเล่นเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อันเกิดจากการแออัดของนักกีฬาและผู้ชมการแข่งขันกีฬาในสนามกีฬา (Fédération Française de Football, 2020) เช่นนี้หากเกิดข้อพิพาทระหว่างสหพันธ์กีฬาฟุตบอลฝรั่งเศสหรือ FFF กับบรรดาสมาชิกที่เป็นสโมสรกีฬาฟุตบอลอาชีพ (Club de Football Professionnel) เกี่ยวกับการออกคำสั่งทางปกครองอันเป็นการใช้อำนาจของรัฐของสหพันธ์กีฬาฟุตบอลฝรั่งเศสหรือ FFF อย่างหนึ่ง ก็ผู้ถูกระทบสิทธิย่อมต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางปกครองฝรั่งเศส (Le processus de la justice administrative)

ที่กล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นว่าบางรัฐ (เช่น ประเทศฝรั่งเศส) องค์กรกำกับดูแลกีฬาอาจมีทั้งอำนาจตามกฎหมายเอกชนและอำนาจตามกฎหมายมหาชน ในการจัดระเบียบผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา กำหนดรูปแบบของพฤติกรรมและกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬากับบรรดาสมาชิกในฐานะที่เป็นเอกชนด้วยกัน หรือระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬาในฐานะหน่วยงานทางการปกครองที่มีอำนาจปกครองกับบรรดาสมาชิกในฐานะที่เป็นเอกชน เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นคดีปกครองจากการใช้อำนาจปกครองบรรดาสมาชิกตามกฎหมายมหาชน ก็ต้องนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางปกครองของรัฐ แต่ถ้าข้อพิพาทดังกล่าวเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจบริหารปกครองบรรดาสมาชิกตามกฎหมายเอกชน ก็ต้องนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของแต่ละชนิดกีฬานั้น ๆ

ประการที่สาม ความเป็นอิสระขององค์กรกำกับดูแลกีฬาถือเป็นหลักการสำคัญของการบริหารปกครองกีฬาตามหลักการกำกับดูแลตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรกำกับดูแลกีฬามีความเป็นอิสระในการจัดโครงสร้าง

การปกครองตนเองแบบลำดับชั้น (Hierarchical Structure) และกำหนดรูปแบบการจัดระเบียบบริหารปกครองชนิดกีฬาท้องถิ่นในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับท้องถิ่น (Boillat & Poli, 2014) ทั้งนี้ การจัดระเบียบบริหารปกครองชนิดกีฬาท้องถิ่นในระดับภูมิภาค (Regional Level) เป็นระดับการบริหารปกครองชนิดกีฬาระดับบน (Upper Tier) ที่รองลงมาจากระดับนานาชาติ โดยองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับภูมิภาค เช่น สหภาพสมาคมฟุตบอลยุโรป (Union des Associations Européennes de Football หรือ UEFA) ก็มีอิสระในการบริหารปกครองชนิดกีฬาท้องถิ่นของตนเอง เพียงแต่ต้องผูกพันยอมรับนโยบายจากองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับนานาชาติ เช่น สหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (Fédération Internationale de Football Association หรือ FIFA) และสามารถกระจายอำนาจการบริหารปกครองของตนไปยังองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับชาติ ให้องค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับชาติที่เป็นสมาชิกอยู่ภายใต้การบริหารปกครองของตนรับนโยบายจากองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับภูมิภาคไปปฏิบัติอีกชั้นหนึ่ง เช่น ให้องค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับภูมิภาคอาจกำหนดรูปแบบโครงสร้าง ขั้นตอนและกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างตนเองกับบรรดาสมาชิกหรือระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน แล้วรูปแบบ โครงสร้าง ขั้นตอนและกระบวนการเหล่านี้ก็ต้องสอดคล้องกับโครงสร้างการปกครองตนเองแบบลำดับชั้นในแต่ละชนิดกีฬาท้องถิ่น กล่าวอีกนัยหนึ่งองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับภูมิภาคก็มีอิสระในการกำกับดูแลตนเองและมีอิสระในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างตนเองกับบรรดาสมาชิกหรือระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับภูมิภาคกับบรรดาสมาชิกหรือระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน แล้วเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กฎหมายระดับภูมิภาค เช่น กฎหมายสหภาพยุโรป (European Union Law หรือ EU Law) ข้อพิพาทดังกล่าวอาจอยู่ในเขตอำนาจของสถาบันตุลาการขององค์กรเหนือชาติระดับภูมิภาค (Supranational) และสถาบันตุลาการขององค์กรเหนือชาติระดับภูมิภาคย่อมมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น (Celik, 2020) ตัวอย่างเช่น ศาลยุติธรรมยุโรป (European Court of Justice หรือ ECJ)

มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทในคดี Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL v Jean-Marc Bosman (1995) C-415/93 (หรือคดี Bosman ruling) อันเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับเสรีภาพของแรงงานในธุรกิจอุตสาหกรรมกีฬาภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการดำเนินงานของสหภาพยุโรป (Treaty on the Functioning of the European Union หรือ TFEU) กล่าวอีกนัยหนึ่งสหภาพยุโรปในฐานะที่เป็นองค์กรเหนือชาติก็มีวิธีการระงับข้อพิพาทภายใต้กฎหมายสหภาพยุโรปของตนเอง ศาลยุติธรรมยุโรปในฐานะสถาบันตุลาการของสหภาพยุโรปมีอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกำกับดูแลกีฬาระดับภูมิภาคกับบรรดาสมาชิกหรือระหว่างบรรดาสมาชิกด้วยกัน โดยที่ข้อพิพาทดังกล่าวต้องเป็นข้อพิพาทภายใต้กฎหมายสหภาพยุโรป

บทสรุป

กล่าวโดยสรุป การรวมกลุ่มกันของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาจัดตั้งเป็นองค์กรกำกับดูแลกีฬาก็เป็นกิจกรรมทางสังคมที่เน้นการรวมตัวกันของบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬา (ในแต่ละชนิดกีฬา) ให้มาทำกับดูแลกันเองระหว่างบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงการกีฬา ซึ่งการรวมตัวกันก่อให้เกิดความสามัคคีและดำรงความสัมพันธ์อันดีอย่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในระหว่างบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาด้วยกัน ในทางตรงกันข้าม การเข้ามารวมกลุ่มกันก็อาจเกิดข้อขัดแย้งระหว่างบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬา จนนำไปสู่การเกิดข้อพิพาทอันส่งผลต่อสัมพันธ์ภาพอันดีและความสามัคคีแน่นแฟ้นในหมู่คณะ อีกทั้งการเปิดโอกาสให้เกิดการเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมระหว่างบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาซึ่งกันและกันแล้ว เช่น การกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสโมสรกีฬาต้นสังกัดที่ทำให้สโมสรกีฬาต้นสังกัดได้เปรียบนักกีฬาที่อยู่ภายใต้สังกัดอย่างยิ่งยวดก็จะทำให้ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาฝ่ายหนึ่งต้องเสียเปรียบผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกีฬาอีกฝ่ายหนึ่งจนเกินสมควร การเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมก็นำไปสู่การเกิดข้อพิพาทระหว่างบรรดาผู้เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์

กับกีฬา อีกทั้งหากองค์กรกำกับดูแลกีฬาที่เป็นผู้ใช้อำนาจบริหารปกครองกีฬาที่มาจากบทบัญญัติในกฎระเบียบของตนเป็นพื้นฐานสำคัญ ในลักษณะที่ไม่ชอบด้วยกฎระเบียบหรือขัดแย้งกับบทบัญญัติของตน เช่น คำสั่งลงโทษทางวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะของการบริหารปกครองกีฬาที่องค์กรกำกับดูแลกีฬามีอิสระในการบริหารปกครองตนเองและกำกับดูแลบรรดาสมาชิกโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐหรือองค์การเหนือชาติใด ๆ ประกอบกับลักษณะเฉพาะของการจัดโครงสร้างการบริหารปกครองกีฬาขององค์กรกำกับดูแลกีฬาในลำดับชั้นต่าง ๆ ส่งผลให้กระบวนการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬามีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารปกครองกีฬาแบบลำดับชั้น โดยที่องค์กรกำกับดูแลกีฬาสามารถใช้อำนาจจัดตั้งสถาบันการวินิจฉัยข้อพิพาทของตนเอง หรือให้อำนาจแก่สถาบันการวินิจฉัยข้อพิพาทอิสระในการทำหน้าที่เป็นคนกลางมาพิจารณาพิพากษา หรือวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทตามหลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาข้อพิพาทในแต่ละชนิดกีฬาที่บัญญัติเอาไว้ในกฎวิธีพิจารณาข้อพิพาทของแต่ละชนิดกีฬาเป็นพิเศษ ด้วยเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้เห็นได้ว่าการระงับข้อพิพาทในวงการกีฬามีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองและเป็นเอกเทศ อันถือเป็นความจำเพาะเจาะจงของกีฬาโดยแท้

เอกสารอ้างอิง

- Abanazir, C. (2019). E-Sport and the EU: The View from the English Bridge Union, *The International Sports Law Journal*, 18(3-4), 102-113.
- Arnaut, J. A. (2006). *Independent European Sport Review 2006*. Brussels: Council of the European Union & UK Presidency of the European Union.
- Blackshaw, I. (2007). The 'specificity of sport' and the EU white paper on sport: Some comments. *The International Sports Law Journal*, (3-4), 87-88.

- Boillat, C., & Poli, R. (2014). *Governance models across football associations and leagues*. Neuchâtel: Le Centre International d'Etude du Sport.
- Celik, B. (2020). *The Impact of the EU on the European Model of Sport* (Doctoral Thesis, Edge Hill University, Ormskirk, UK). Retrieved September 22, 2022, from https://research.edgehill.ac.uk/ws/portalfiles/portal/46626745/PHD_THESIS.pdf
- Chappelet, J. (2010). *Autonomy of sport in Europe*. Strasbourg Cedex: Council of Europe Publishing.
- Commission of the European Communities. (2007). *White Paper on Sport*. Brussels: Commission of the European Communities.
- Ecorys, KEA European Affairs & Sport and Citizenship. (2016). *Mapping and Analysis of the Specificity of Sport: A Final Report to the DG Education & Culture of the European Commission*. Brussels: European Commission Directorate-General for Education and Culture.
- Fédération Française de Football. (2020). *Procès-verbal du Comité Exécutif (Jeudi 16 avril 2020)*. Paris: Fédération Française de Football.
- Gabriš, T. (2010). The Specificity of Sports in the International and EU Law, *Annals - Juridical Science Series*, 2, 169-200.
- Geeraert, A., Mrkonjic, M., & Chappelet, J. (2014). A rationalist perspective on the autonomy of international sport governing bodies: towards a pragmatic autonomy in the steering of sports. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(4), 473-488.

- Giulianotti, R. (2011). Sport, Peacemaking and Conflict Resolution: A Contextual Analysis and Modeling of the Sport, Development and Peace Sector. *Ethnic and Racial Studies*, 34(2), 207–228.
- Government of Ontario. (2019). *Athletics Control Act, R.S.O. 1990, c. A.34*. Retrieved September 21, 2022, from <https://www.ontario.ca/laws/statute/90a34>
- Governance Institute. (2019). *The Future of Sports Governance Beyond Autonomy*. London: Chartered Governance Institute UK & Ireland.
- Hylton, J. G. (2017). How FIFA Used the Principle of Autonomy of Sport to Shield Corruption in the Sepp Blatter Era. *Maryland Journal of International Law*, 32(1), 134-159.
- Kehrli, K. (2014). The Unspecified Specificity of Sport: A Proposed Solution to the European Court of Justice’s Treatment of the Specificity of Sport. *Brooklyn Journal of International Law*, 39(1), 403-441.
- Mason, D. S., Thibault, L., & Misener, L. (2006). An Agency Theory Perspective on Corruption in Sport: The Case of the International Olympic Committee, *Journal of Sport Management*, 20(1), 52-73.
- McArdle, D. (2015). *Dispute resolution in sport: athletes, law, and arbitration*. New York, NY: Routledge.
- O’Leary, L. (2021). Independence and impartiality of sports disputes resolution in the UK. *The International Sports Law Journal*, 21(1), 243–256.

- Panagiotopoulos, D. P. (2004). International Sports Rules' Implementation - Decisions Executability: The Blamou Case. *Marquette Sports Law Review*, 15(1), 1-12.
- Parrish, R., & Miettinen, S. (2008). *ASSER International Sports Law Series: The Sporting Exception in European Union Law*. Hague: T.M.C. Asser Press.
- Pijetlovic, K., & Nyman-Metcalf, K. (2013). Liberalising the service market for satellite transmission: Interplay between intellectual property rights, specificity of sport and TFEU economic provisions in *murphy* (joined cases C-403/08 and C-429/08). *The International Sports Law Journal*, 13(1-2), 82-96.
- Siekmann, R. (2012). The specificity of sport: sporting exceptions in EU law. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 49(4), 697-725.
- Soiron, R., & Gobardhan, A. (2022). *The Sports Law Review: France*. Retrieved October 2, 2022, from <https://thelawreviews.co.uk/title/the-sports-law-review/france>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนในการเตรียมบทความ เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดในสาขความขัดแย้งและสันติศึกษา สิทธิมนุษยชน และจิตตปัญญา ซึ่งกำหนดออกเผยแพร่ จำนวน 2 ฉบับต่อปี คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

ประเภทบทความที่เปิดรับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นบทความที่นำเสนอผลงานวิชาการ ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยของผู้เขียนที่ได้มีการดำเนินการวิจัยด้วยตนเองหรือคณะวิจัย

2. บทความวิชาการ (Academic Article)

เป็นบทความที่นำเสนอผลงานที่เกิดจากการศึกษา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมทางวิชาการ มีการสังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบ เน้นการนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ ในเชิงวิชาการของผู้เขียน

3. บทความพิเศษ (Special Article)

เป็นบทความที่แสดงข้อมูลและผลงานเชิงวิชาการ ที่มีข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจเป็นพิเศษ

4. บทความหนังสือ (Book Recommendation)

เป็นบทความที่นำเสนอเกี่ยวกับหนังสือที่น่าสนใจ มีการแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

5. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

เป็นบทความที่มีการให้ข้อคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ และมีการประเมินคุณค่าของหนังสือที่ผู้เขียนสนใจ

องค์ประกอบของบทความ

บทความวิจัย ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัดของผู้เขียน บทคัดย่อ เนื้อหา (บทนำ การทบทวนวรรณกรรม วัตถุประสงค์ ระเบียบวิธีการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม หัวข้อย่อย บทอภิปราย บทวิจารณ์ และสรุป) และเอกสารอ้างอิง

บทความวิชาการ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สังกัดของผู้เขียน บทคัดย่อ เนื้อหา (บทนำ การทบทวนวรรณกรรม หัวข้อย่อย บทวิจารณ์ และสรุป) เอกสารอ้างอิง

กระบวนการพิจารณาบทความวารสาร

1. ผู้เขียนทำการส่งบทความผ่านทางระบบออนไลน์ โดยส่งบทความได้ที่ https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu

2. เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความของผู้เขียนแล้ว กองบรรณาธิการจะทำการพิจารณาตรวจสอบบทความในเบื้องต้นทั้งในส่วนของเนื้อหาและรูปแบบบทความ ว่าเป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนดหรือไม่ หากมีปรับแก้ในเบื้องต้นก็จะแจ้งให้ผู้เขียนทำการปรับแก้ต่อไป

3. หากบทความผ่านการพิจารณาตรวจสอบในเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการแล้ว กองบรรณาธิการก็จะทำการส่งบทความไปยังผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความนั้น เพื่อให้ประเมินคุณภาพ โดยทำการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินจำนวน 3 ท่านต่อ 1 บทความ ซึ่งการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒินั้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความแต่อย่างใด และผู้เขียนบทความก็จะไม่ทราบข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยเช่นกัน (Double - blinded)

4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความ และแจ้งผลกลับมายังกองบรรณาธิการเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการก็จะพิจารณาตรวจสอบผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อที่จะทำการแจ้งผลการประเมินในภาพรวมทั้งหมดให้ผู้เขียนบทความทราบต่อไป

4.1 กรณีที่ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเห็นว่า “ไม่ผ่าน” กองบรรณาธิการจะทำการแจ้งให้ผู้เขียนบทความทราบ และถือว่าสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาบทความนั้น

4.2 กรณีที่ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีความเห็นว่า “ผ่าน” และควรมีการปรับแก้เพิ่มเติม กองบรรณาธิการก็จะทำการแจ้งให้ผู้เขียนทราบพร้อมกับให้ผู้เขียนปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือกองบรรณาธิการต่อไป

5. เมื่อผู้เขียนปรับแก้บทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือกองบรรณาธิการแล้ว ก็ต้องส่งบทความฉบับแก้ไขผ่านทางระบบอีกครั้ง

6. กองบรรณาธิการทำการตรวจสอบบทความฉบับแก้ไขของผู้เขียน

6.1 กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาบทความฉบับแก้ไขแล้วพบว่าการปรับแก้ยังไม่เรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์ กองบรรณาธิการก็จะแจ้งให้ผู้เขียนทำการปรับแก้เพิ่มเติมจนกว่าบทความจะมีความเรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์

6.2 กรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาบทความฉบับแก้ไขแล้วพบว่าการปรับแก้มีความเรียบร้อย ถูกต้อง และสมบูรณ์ กองบรรณาธิการก็จะทำการตอบรับการตีพิมพ์โดยการออกหนังสือรับรองการตีพิมพ์ให้ผู้เขียนต่อไป

ทั้งนี้ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการปรับแก้ความถูกต้องของข้อมูล หรือการจัดรูปแบบบทความเพิ่มเติม เพื่อให้เป็นไปตามที่กองบรรณาธิการกำหนด และกองบรรณาธิการสามารถที่จะปฏิเสธการพิจารณา หรือปฏิเสธการตอบรับการตีพิมพ์บทความได้ในทุกขั้นตอนหากเห็นสมควร

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา อย่างไรก็ตาม กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ คัดลอก หรือเผยแพร่ แต่ขอให้อ้างอิงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

รายละเอียดการจัดรูปแบบบทความ

1. **ขนาดกระดาษ** ตั้งค่าหน้ากระดาษเป็นขนาด A5 และกำหนดขอบกระดาษ บน ล่าง ซ้าย และขวา ด้านละ 2.0 ซม.

2. **จำนวนหน้าบทความ** ไม่เกิน 30 หน้า

3. **ฟอนต์** กำหนดให้ใช้รูปแบบตัวอักษร (Font) TH SarabunPSK ทั้งหมด

4. **ชื่อเรื่อง** กรณิบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดฟอนต์ 18 pt ตัวหนา โดยจัดให้อยู่กึ่งกลาง

5. **ชื่อผู้เขียน** กรณิบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดฟอนต์ 15 pt ตัวหนาและตัวเอียง โดยจัดให้อยู่กึ่งกลาง พร้อมทำการอ้างอิงข้อมูลผู้เขียนในส่วนของ Footnote ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดย Footnote กำหนดขนาดฟอนต์ 10 pt

6. **บทคัดย่อ** กรณิบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 300 คำ ขนาดฟอนต์ 15 pt โดยจัดให้กระจายเต็มหน้า

7. **คำสำคัญ** กรณิบทความภาษาไทยจะต้องปรากฏทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) ไม่เกิน 5 คำ ขนาดฟอนต์ 15 pt

8. **เนื้อหา** เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ซึ่งเนื้อหาจะต้องเขียนให้เป็นไปตามโครงสร้างของการเขียนบทความ ขนาดฟอนต์ 15 pt โดยจัดให้กระจายเต็มหน้า

9. **หมายเลขหน้า** ทำการใส่หมายเลขหน้าไว้มุมล่างขวา ขนาดฟอนต์ 10 pt

10. **ตารางหรือภาพประกอบ** ข้อมูลในตารางหรือภาพประกอบจะต้องมีความคมชัด ขนาดฟอนต์สามารถปรับลดลงได้ตามความเหมาะสม แต่ไม่ควรปรับให้น้อยกว่าขนาด 10 pt

11. **เอกสารอ้างอิง** ระบบอ้างอิงให้ใช้มาตรฐานของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References)

จะต้องจัดทำเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ขนาดฟอนต์ 15 pt กรณีมีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย จะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียบร้อย ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้ถูกต้องตามหลัก APA Referencing Style

การเขียนเอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษากำหนดให้มีการเขียนเอกสารอ้างอิงโดยใช้มาตรฐานของสมาคมจิตวิทยาอเมริกัน (American Psychological Association: APA) โดยการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) จะต้องจัดทำเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีที่มีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย จะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียบร้อย ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้ถูกต้องตามหลัก APA Referencing Style

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง (References)

1. หนังสือ/ตำรา

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์.

Hauss, C. (2010). *International Conflict Resolution* (2nd Ed). A&C Black.

Clarke, T., & Peterson, T. R. (2015). *Environmental Conflict Management*. Sage Publications.

2. บทความวารสารวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าบทความ.

Chaijaroenwatana, B., & Haque, M. M. (2020). Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3), 201-225.

3. บทความ/เรื่อง/ตอน ในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),
ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์, เลขหน้าบทความ). สำนักพิมพ์.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38 Perspectives on motivation* (p. 237-288). University of Nebraska Press.

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์ (ระดับวิทยานิพนธ์). ชื่อมหาวิทยาลัย/
สถาบัน.

Whandee, W. (2018). *Factors Affecting the Effectiveness of Academic Journal Administration in Thailand* (Master Thesis). Prince of Songkla University.

5. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สำนักพิมพ์.

Whandee, W., Preecha, N., & Khunwishit, S. (2019). *The Analysis of Thesis Publishing Ability of PSU Graduate Programs and Factors Affecting the Choices that Graduate Students Choose for Getting Their Thesis Published* (Research Report). Prince of Songkla University.

6. เอกสารออนไลน์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. Retrieved วันที่สืบค้น, from
<http://www.xxxxxxxxxx>

Fishbein, E. (2020). *Refugees Cling to Hope of Resettlement, Even as World Slams Doors*. Retrieved June 19, 2022, from
<https://www.aljazeera.com/news/2020/10/16/refugees-cling-to-hope-of-resettlement-even-as-doors-close>

7. เอกสารจากการประชุมทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. ชื่อการประชุม (เลขหน้าบทความ). สถานที่ประชุม.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (p. 85-110). Murdoch University.

กรณีอ้างอิงเอกสารภาษาไทย

กรณีการอ้างอิงเอกสารที่เป็นงานภาษาไทย จะต้องทำการปรับการเขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ทั้งในส่วนของการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation) และรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

กรณีอ้างอิงเอกสารจากงานภาษาไทย ให้ทำการใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น โดยทำการใส่เป็นภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยปี ค.ศ.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาไทย เช่น งานของ บุชบง ชัยเจริญวัฒนะ จากปี พ.ศ. 2563 โดยทำการเขียนการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ ดังนี้

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ จะต้องใส่นามสกุล แล้วตามด้วยวงเล็บปี ค.ศ. คือ

Chaijaroenwatana (2020)(เนื้อหาที่อ้างอิง).....

1.2 การอ้างอิงท้ายข้อความ จะต้องใส่ภายในเครื่องหมายวงเล็บ ประกอบด้วย นามสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปี ค.ศ. คือ

.....(เนื้อหาที่อ้างอิง)..... (Chaijaroenwatana, 2020)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

กรณีอ้างอิงเอกสารจากงานภาษาไทย ให้ทำการใส่เป็นภาษาอังกฤษ โดยใส่นามสกุล, อักษรย่อของชื่อต้น, อักษรย่อของชื่อกลาง.(ถ้ามี) (ปี ค.ศ.). แล้วตามด้วยข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาไทย เช่น
 บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. (2563). *การจัดการความขัดแย้ง: ความรู้เบื้องต้น
 และกรณีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทำการปรับเป็น

Chaijaroenwatana, B. (2020). *Conflict Management: Basic
 Understanding & Case Studies* (2nd Ed). Prince of Songkla
 University.

กรณีอ้างอิงเอกสารภาษาอังกฤษ

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

ให้ทำการใส่เฉพาะนามสกุลของผู้เขียนเท่านั้น แล้วตามด้วยปี ค.ศ.
 ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาอังกฤษ เช่น งานของ Bussabong
 Chaijaroenwatana และ Md. Mahbubul Haque โดยทำการเขียนการอ้างอิง
 ในเนื้อหาบทความ ดังนี้

1.1 การอ้างอิงหน้าข้อความ จะต้องใส่นามสกุล แล้วตามด้วย
 วงเล็บปี ค.ศ. คือ

Chaijaroenwatana and Haque (2017)(เนื้อหาที่อ้างอิง).....

1.2 การอ้างอิงท้ายข้อความ จะต้องใส่ภายในเครื่องหมายวงเล็บ
 ประกอบด้วย นามสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปี ค.ศ. คือ
(เนื้อหาที่อ้างอิง)..... (Haque & Chaijaroenwatana, 2017)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

ให้ทำการใส่นามสกุล, อักษรย่อของชื่อต้น, อักษรย่อของชื่อกลาง.(ถ้ามี) (ปี ค.ศ.). แล้วตามด้วยข้อมูลของเอกสารที่นำมาอ้างอิง.

ตัวอย่าง

การอ้างอิงงานภาษาอังกฤษ เช่น งานของ Bussabong Chaijaroenwatana และ Md. Mahbubul Haque จากบทความวารสารวิชาการ โดยทำการอ้างอิงท้ายบทความ ดังนี้

Chaijaroenwatana, B., & Haque, M. M. (2020). Displaced Rohingya and Concern for Non-traditional Security Risks in Thailand. *Asian Affairs: An American Review*, 47(3), 201-225.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา

วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อกระบวนการพิจารณาประเมินคุณภาพบทความ และเพื่อเป็นการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์ วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาจึงได้กำหนดจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความตามบทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และผู้นิพนธ์ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่กลั่นกรองและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา โดยมีการพิจารณาเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการพิจารณาคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับศาสตร์ของบทความนั้น ๆ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยรายชื่อและข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและผู้นิพนธ์ให้ทราบซึ่งกันและกัน
4. บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความด้วยความเป็นกลาง บนฐานของเหตุผลทางวิชาการ ไม่มีอคติหรือเหตุผลส่วนตัวในการพิจารณาและตัดสินบทความของผู้นิพนธ์
5. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความหรือผู้นิพนธ์
6. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการของวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษาอย่างเคร่งครัด และไม่นำบทความไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานหรือบางส่วนของผลงานตนเอง

7. ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและกองบรรณาธิการ รวมถึงมีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความและกองบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่ตนเองประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง
2. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความควรประเมินบทความในศาสตร์ที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ และมีความรู้ในเนื้อหาของบทความที่ได้รับให้ประเมินอย่างถ่องแท้ มีการประเมิน วิพากษ์ วิวิจารณ์ และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในการปรับปรุงบทความ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้รับให้ประเมิน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของเนื้อหาบทความเป็นหลัก โดยปราศจากอคติในการประเมินบทความ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินบทความตามกรอบระยะเวลาที่กองบรรณาธิการกำหนด
6. หากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความมีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับให้ประเมินนั้น ควรจะแจ้งให้กองบรรณาธิการทราบทันที

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารความขัดแย้งและสันติศึกษานั้น จะต้องไม่เคยได้รับการเผยแพร่ในแหล่งใดมาก่อน และ/หรือไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาของวารสารวิชาการหรือการประชุมวิชาการอื่นใด
2. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมานั้นจะต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการศึกษาของผู้นิพนธ์หรือคณะผู้นิพนธ์เอง หากมีการอ้างอิงในเนื้อหา ต้องจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความด้วย
3. ผู้นิพนธ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทความนั้นจริง
4. ผู้นิพนธ์ต้องไม่รายงานความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เบี่ยงเบน โดยต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการศึกษานั้น
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้เป็นไปตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการกำหนดอย่างเคร่งครัด
6. ผู้นิพนธ์ควรระบุแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย รวมถึงผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

CPSJ

Conflict and Peace Studies Journal

Editorial of Conflict and Peace Studies Journal

Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University

15 Harnjanavanich Rd., Hatyai, Songkhla 90110, Thailand

Tel.: 0 7428 9461 Fax: 0 7428 9451

E-mail: cpsj.psu@gmail.com

Website: https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu